

Sprovedeno od strane:

giz Deutsche Gesellschaft
für Internationale
Zusammenarbeit (GIZ) GmbH

ПРАВНА КЛИНИКА ИЗ УПРАВНОГ ПРАВА

ПРАКТИКУМ ЗА ПРИМЕНУ ИНСТИТУТА УПРАВНОГ ПОСТУПКА

Аутори:

Проф. др Предраг Димитријевић

Проф. др Дејан Вучетић

Проф. др Милош Прица

Ниш, 2024.

Проф. др Предраг Димитријевић
Проф. др Дејан Вучетић
Проф. др Милош Прица

ПРАВНА КЛИНИКА ИЗ УПРАВНОГ ПРАВА

ПРАКТИКУМ ЗА ПРИМЕНУ ИНСТИТУТА УПРАВНОГ ПОСТУПКА

Издавач

Центар за публикације Правног факултета Универзитета у Нишу

За издавача

Проф. др Небојша Раичевић, декан

Рецензенти

др Добросав Миловановић, редовни професор Правног факултета
Универзитета у Београду

др Зоран Јовановић, редовни професор Правног факултета
Универзитета у Крагујевцу

др Вук Цуцић, ванредни професор Правног факултета Универзитета у
Београду

Технички уредник

Срђан Труцић

Тираж 50

ISBN 978-86-7148-323-0

Ова публикација је израђена уз подршку Владе Савезне Републике Немачке, посредством пројекта Немачко српске развојне сарадње „Јачање владавине права у Републици Србији“, који спроводи Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit (GIZ) GmbH.

САДРЖАЈ

ПРЕДГОВОР	5

ДЕО ПРВИ	
ПИТАЊА И ЗАДАЦИ ЗА ПРИМЕНУ	
ИНСТИТУТА УПРАВНОГ ПОСТУПКА	7

Глава прва	
Питања за примену института управног поступка	9

Глава друга	
Задачи за примену института управног поступка.....	57

ДЕО ДРУГИ	
ПРАВНИ ПРЕДМЕТИ У МАТЕРИЈИ ЕКСПРОПРИЈАЦИЈЕ	173

1. Експропријација као посебна управна област.....	175
2. Експропријација као правни институт	177
3. Експропријација у формалном смислу (Формална експропријација)	181
4. Правни предмети у материји експропријације са упориштем у судској јуриспруденцији.....	185
5. Изабране судске одлуке и сентенце у материји експропријације	199
6. Питања и задаци	316

ПРЕДГОВОР

Практикум за примену института управног поступка, резултат је рада Правне клинике из управног права која се током 2023. и 2024. године спроводила на Правном факултету Универзитета у Нишу. Практикум је логичан наставак претходно објављеног Приручника и намењен је даљем усавршавању студената и практичној примени њихових знања у области управног права. Он има за циљ да полазницима Клинике пружи дубље разумевање и примену института управног права кроз низ задатака и питања, те да их припреми за стварне изазове са којима ће се сусретати у свом професионалном раду.

Практикум је израђен уз подршку Владе Савезне Републике Немачке, посредством пројекта Немачко-српске развојне сарадње „Јачање владавине права у Републици Србији,„ који спроводи Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit (GIZ) GmbH. Ова сарадња нам је омогућила да створимо материјал који је у складу са највишим стандардима и који ће студентима обезбедити неопходно знање и вештине за успешан рад у области управног права.

Практикум је структуриран у два дела. Први део садржи питања и задатке за примену института општег управнопроцесног права, који су осмишљени да студентима пруже прилику да кроз конкретне ситуације примене теоријско знање из уџбеника управног права и претходно објављеног Приручника. Други део се бави правним предметима у материји експропријације, пружајући дубљи

увид у ову посебну област управног права кроз анализу правних предмета и судске праксе.

У изради задатака коришћена су измишљена имена и подаци. Свака сличност са стварним догађајима је случајна.

Ниш, јун 2024.

Аутори

ДЕО ПРВИ

**ПИТАЊА И ЗАДАЦИ
ЗА ПРИМЕНУ ИНСТИТУТА
УПРАВНОГ ПОСТУПКА**

Глава прва

**ПИТАЊА
ЗА ПРИМЕНУ ИНСТИТУТА
УПРАВНОГ ПОСТУПКА**

1. Који субјекти примењују управни поступак?
 - а. Само државни органи
 - б. Државни органи, јавна предузећа и правна лица
 - в. Државни органи, организације покрајинске аутономије, јединице локалне самоуправе, установе, јавна предузећа и правна и физичка лица са јавним овлашћењима
 - г. Само јавна предузећа

2. Шта представља „управна ствар” у контексту општег управног поступка?
 - а. Било који правни акт
 - б. Појединачна ситуација где орган правно или фактички утиче на положај странке
 - б. Само одлуке виших судова
 - г. Свака правна услуга

3. На којим језицима и писмима се може водити управни поступак?
 - а. Само на српском језику и ћириличком писму
 - б. На српском језику и ћириличком или латиничком писму
 - в. На било ком језику по избору странке
 - г. На српском језику и ћириличком писму, али и на језику и писму националне мањине у одређеним подручјима

4. Како се одређује основно начело законитости у управном поступку?
 - а. Орган може да одлучује по својој процени без обзира на закон
 - б. Орган поступа на основу закона, других прописа и општих аката
 - в. Орган поступа искључиво на основу усмене традиције
 - г. Орган одлучује искључиво на основу интереса јавности

5. Шта означава начело сразмерности у управном поступку?
- а. Орган може да ограничи право странке само ако је то апсолутно неопходно
 - б. Орган увек одлучује у корист странке
 - в. Свака одлука органа мора бити у корист јавности, без обзира на права странке
 - г. Орган не сме ограничавати права странака
6. Које начело обавезује орган да помогне странци у поступку?
- а. Начело ефикасности
 - б. Начело помоћи странци
 - в. Начело законитости
 - г. Начело приватности
7. Како се остварује право на жалбу?
- а. Против сваке одлуке може се изјавити жалба без изузетка
 - б. Жалба се може изјавити само у случају административних грешака
 - в. Против решења донесеног у првом степену, осим ако законом није другачије прописано
 - г. Жалба није дозвољена у управном поступку
8. Шта омогућава начело приступа информацијама и заштите података?
- а. Слободан приступ свим информацијама без икаквих ограничења
 - б. Приступ информацијама од јавног значаја уз одговарајућу заштиту тајних и личних података
 - в. Ограничен приступ информацијама само за одређене државне органе
 - г. Потпуна забрана приступа информацијама у управном поступку

9. Коју обавезу орган има у вези са прибављањем и обрадом података неопходних за одлучивање?
- а. Орган прибавља податке само на захтев странке
 - б. Орган прибавља податке о чињеницама које се воде у службеној евиденцији по службеној дужности
 - в. Орган не прибавља податке, већ их добија од других институција
 - г. Орган прибавља податке само ако их странка не може сама
10. Шта представља управни акт по Закону о општем управном поступку?
- а. Било који писани акт
 - б. Појединачни правни акт о праву, обавези или правном интересу странке
 - в. Сваки акт органа
 - г. Само законске прописе
11. Које су две основне врсте управних аката?
- а. Наредбе и уредбе
 - б. Решења и закључци
 - в. Закони и прописи
 - г. Уговори и споразуми
12. Када управни акт почиње да производи правна дејства?
- а. Одмах по доношењу
 - б. Након објављивања у „Службеном гласнику”
 - в. Када је странка о њему обавештена
 - г. На датум који акт специфицира
13. Шта је гарантни акт?
- а. Обећање органа да ће предузети одређене акције
 - б. Писани акт о обавезивању органа да донесе управни акт одређене садржине
 - в. Уговор између две странке
 - г. Законски пропис

14. Када орган није дужан да донесе управни акт сагласно гарант-ном акту?
- а. Ако захтев није поднет у року од годину дана
 - б. Увек је дужан да донесе управни акт
 - в. Ако странка не плати таксу
 - г. Само ако странка одустане од захтева
15. У којим условима се може изменити управни уговор због про-мењених околности?
- а. Само уз сагласност обе странке
 - б. Када је испуњење обавезе битно отежано за једну страну
 - в. Увек без ограничења
 - г. Никада
16. Који услов мора бити испуњен да би орган могао раскинути управни уговор?
- а. Странка мора бити обавештена 30 дана унапред
 - б. Странка не испуњава уговорне обавезе
 - в. Мора постојати писмена сагласност странке
 - г. Уговор мора бити старији од 5 година
17. Шта управне радње укључују?
- а. Доношење закона
 - б. Предлоге и иницијативе
 - в. Вођење евиденција и издавање уверења
 - г. Склапање међународних уговора
18. Против које управне радње може да се изјави приговор?
- а. Против сваке управне радње
 - б. Само ако орган не предузме радњу коју је дужан
 - в. Ако управна радња производи правна дејства
 - г. Нема могућности изјављивања приговора

19. Која је сврха издавања уверења о чињеницама о којима се води службена евиденција?
- а. Забава
 - б. Приватне сврхе странке
 - в. Задовољавање правних захтева
 - г. Имају доказну вредност јавне исправе
20. Који је рок за издавање уверења на захтев странке?
- а. Истог дана
 - б. У року од осам дана
 - в. У року од 30 дана
 - г. Нема специфичног рока
21. Шта се дешава ако орган не изда уверење у року од осам дана?
- а. Странка може тражити одштету
 - б. Странка може изјавити жалбу
 - в. Странка губи право на уверење
 - г. Ништа, странка мора сачекати
22. Када се може тражити измена уверења о чињеницама о којима се води службена евиденција?
- а. Увек без ограничења
 - б. Ако уверење није издато сагласно подацима из евиденције
 - в. Само ако је прошло више од годину дана
 - г. Никада
23. Који је рок за издавање уверења о чињеницама о којима се не води службена евиденција?
- а. 15 дана
 - б. 30 дана
 - в. 45 дана
 - г. 60 дана

24. Шта представља пружање јавних услуга по овом закону?
- а. Сваку државну делатност
 - б. Послове за које је утврђено да се врше у општем интересу
 - в. Продају робе и услуга
 - г. Приватну предузетничку активност
25. Који услови морају бити испуњени при пружању јавних услуга?
- а. Само економски услови
 - б. Уредно и квалитетно, под једнаким условима
 - в. По најнижим ценама
 - г. Без било каквих услова
26. Како се може изјавити приговор у вези са пружањем јавних услуга?
- а. Писменим путем у року од 24 сата
 - б. Усменим путем преко телефона
 - в. Преко интернета без доказа
 - г. Преко пружаоца јавних услуга који не обезбеђује услуге уредно и квалитетно
27. Шта је неопходно за измену управног уговора?
- а. Сагласност свих странака
 - б. Одлука суда
 - в. Потпис министра
 - г. Захтев странке због промењених околности
28. Под којим условом орган може раскинути управни уговор?
- а. Ако је уговор старији од 10 година
 - б. Без било каквог разлога
 - в. Ако странка не испуњава уговорне обавезе
 - г. Само уз одобрење премијера

29. Шта се дешава ако орган не испуњава уговорне обавезе?
- а. Странка аутоматски добија право на одштету
 - б. Странка може раскинути управни уговор
 - в. Странка може изјавити приговор
 - г. Нема никаквих последица
30. Одредбе којег закона се сходно примењују на управне уговоре?
- а. Само одредбе о управном акту
 - б. Само одредбе закона којим се уређују облигациони односи
 - в. Одредбе о управном акту и супсидијарно одредбе закона о облигационим односима
 - г. Искључиво међународни прописи
31. Означи управне радње према ЗУП-у?
- а. Доношење општих аката
 - б. Преговори о међународним уговорима
 - в. Вођење евиденција и издавање уверења
 - г. Доношење закона
32. У којим случајевима је дозвољено издавање уверења о чињеницама о којима се води службена евиденција?
- а. У сваком случају
 - б. Само када странка то захтева
 - в. Када је то прописом одређено
 - г. Никада
33. Шта означава издавање уверења о чињеницама о којима се не води службена евиденција?
- а. Рутинску административну процедуру
 - б. Специјални поступак по захтеву странке
 - в. Аутоматски процес без верификације
 - г. Немогућу административну акцију

34. Каква је сврха пружања јавних услуга према ЗУП-у?
- а. Профит
 - б. Остваривање права и правних интереса корисника
 - в. Промоција владиних програма
 - г. Само за забаву грађана
35. Како се одређује стварна надлежност органа?
- а. По вољи странке
 - б. Прописима који уређују управну област
 - в. По дискрецији суда
 - г. Уговором између странака
36. Шта одређује месну надлежност органа у управним стварима које се тичу непокретности?
- а. Место становања странке
 - б. Место где се непокретност налази
 - в. Седиште органа
 - г. Седиште странке
37. Шта се дешава ако је истовремено месно надлежно више органа?
- а. Надлежан је орган са највећим бројем запослених
 - б. Надлежан је орган пред којим је прво покренут поступак
 - в. Поступак се обуставља
 - г. Сви органи одлучују заједно
38. Могу ли странке променити стварну и месну надлежност органа договором?
- а. Да, увек
 - б. Не, никада
 - в. Само уз одобрење суда
 - г. Ако се сви органи сложе

39. Када настаје сукоб надлежности?
- а. Када један орган одбије да поступа
 - б. Када се два органа изјасне да јесу или да нису надлежни
 - в. Када странка захтева
 - г. Када нема јасних прописа
40. Ко је овлашћено службено лице у смислу овог закона?
- а. Било који запослени у органу
 - б. Руководилац органа
 - в. Лице распоређено на радно место са пословима вођења поступка
 - г. Спољни сарадник
41. Под којим условом овлашћено службено лице мора бити изузето?
- а. Ако је у родбинском односу са странком
 - б. Ако има више од 10 година искуства
 - в. Ако жели
 - г. Ако је члан политичке странке
42. Ко одлучује о изузећу овлашћеног службеног лица?
- а. Странка у поступку
 - б. Руководилац органа
 - в. Независна комисија
 - г. Суд
43. Како се утврђује јединствено управно место?
- а. Законом
 - б. Уговором органа
 - в. Владином одлуком
 - г. Правилником органа

44. Под којим условом се пружа међународна правна помоћ?
- а. Увек без услова
 - б. Под условом узајамности
 - в. Само ако је тражена писменим путем
 - г. Ако постоји споразум о сарадњи
45. Ко може бити странка у управном поступку?
- а. Само физичка лица
 - б. Физичка и правна лица
 - в. Само државни органи
 - г. Само страни држављани
46. Шта се дешава ако физичко лице странке умре током поступка?
- а. Поступак се наставља са наследницима
 - б. Поступак се обуставља
 - в. Поступак се аутоматски завршава
 - г. Поступак прелази на државу
47. Ко може бити пуномоћник странке у поступку?
- а. Само адвокат
 - б. Било које потпуно пословно способно лице
 - в. Само рођаци
 - г. Само запослени у органу
48. Шта је потребно за давање пуномоћја?
- а. Само усмена изјава
 - б. Писмени облик или усмено на записник
 - в. Нотарска овера
 - г. Сагласност органа
49. Када престаје пуномоћје?
- а. Никада не престаје

- б. Смрћу или губитком процесне способности пуномоћника
- в. Променом закона
- г. Престанком поступка

50. Који услови морају бити испуњени за постављање привременог заступника?

- а. Странка мора бити малолетна
- б. Странка или њен законски заступник не може бити благо-временно позван
- в. Странка мора бити странац
- г. Странка мора имати више од 5 правних представника

51. Шта је стручни помагач?

- а. Законски заступник странке
- б. Стручно лице које странци даје објашњења и савете
- в. Овлашћено службено лице
- г. Представник јединственог управног места

52. Када је потребно превођење у поступку?

- а. Када странка то захтева
- б. Увек, без обзира на језик странке
- в. Када се поступак не води на језику странке или другог учесника
- г. Само у међународним случајевима

53. Ко одлучује о изузећу овлашћеног службеног лица због сукоба интереса?

- а. Странка
- б. Руководилац органа
- в. Виши суд
- г. Независна комисија

54. Како се одређује који је орган месно надлежан у управним стварима које се тичу делатности странке?
- а. Према месту пребивалишта странке
 - б. Према месту где се делатност обавља
 - в. Према месту рођења власника делатности
 - г. Произвољно, без одређених критеријума
55. Који услови морају бити испуњени за успостављање јединственог управног места?
- а. Потреба за вишеструким поступцима код различитих органа
 - б. Одлука Владе
 - в. Захтев странке
 - г. Сагласност свих укључених органа
56. Ко може бити заједнички представник или заједнички пуномоћник више странака?
- а. Било које лице које странке одреде
 - б. Само адвокат
 - в. Само овлашћено службено лице
 - г. Само члан породице
57. Који је рок за одлучивање о изузећу овлашћеног службеног лица?
- а. 3 дана
 - б. 5 дана
 - в. 10 дана
 - г. 15 дана
58. Шта представља обим пуномоћја?
- а. Ограничење на одређене радње у поступку
 - б. Неограничена права пуномоћника

- в. Само право на потписивање докумената
- г. Право на заступање у судским поступцима

59. Под којим условима странци је дозвољено да доведе стручно лице (стручни помагач) у поступку?

- а. Увек када странка то жели
- б. Само када је потребно стручно познавање управне ствари
- в. Када је странка малолетна
- г. Само у сложеним правним случајевима

60. Ко може бити странка у управном поступку?

- а. Само физичка лица
- б. Искључиво правна лица
- в. Физичка и правна лица, као и органи, организације, насеља, групе лица и други којинису правна лица, укључујући и заступнике колективних интереса
- г. Само државни органи

61. Управни поступак се покреће:

- а. Само захтевом странке
- б. По службеној дужности или захтевом странке
- в. Искључиво по службеној дужности
- г. Никако

62. Поступак се може покренути по службеној дужности када:

- а. Странка поднесе захтев
- б. Је то прописом одређено
- в. Странка захтева
- г. Нема правног интереса

63. Када поступак није у интересу странке и покреће се по службеној дужности, орган:
- а. Доноси акт о покретању поступка
 - б. Придава информације и предузима радње
 - в. Игнорише представке грађана
 - г. Одмах доноси решење
64. Тренутак покретања поступка захтевом странке је када:
- а. Странка поднесе захтев
 - б. Орган прими захтев странке
 - в. Орган одлучи о захтеву
 - г. Захтев буде одобрен
65. Ако је поступак покренут по службеној дужности и у интересу је странке, сматра се покренутим када:
- а. Странка буде обавештена о акту о покретању поступка
 - б. Орган предузме било коју радњу ради вођења поступка
 - в. Странка поднесе захтев
 - г. Закон то предвиди
66. Орган може одбацити захтев странке ако:
- а. Захтев није поднет у року
 - б. Захтев је поднет у року
 - в. Странка има јасан правни интерес
 - г. Орган није надлежан, а може одредити ко је надлежан
67. Лице које не учествује у поступку као странка може:
- а. Поднети захтев да му се одузме својство странке
 - б. Поднети захтев да му се призна својство странке до окончања другостепеног поступка
 - в. Поднети захтев да му се призна својство странке до окончања првостепеног поступка
 - г. Поднети захтев да му се узме у обзир мишљење

68. Поступак инициран јавним саопштењем се сматра покренутим када:

- а. Орган то одреди
- б. Јавно саопштење се објави на веб презентацији и огласној табли органа
- в. Јавно саопштење се објави у службеном гласилу
- г. Јавно саопштење се објави у дневним новинама

69. Прекид поступка се може десити ако:

- а. Законски заступник странке умре или изгуби процесну способност
- б. Законски заступник странке добије процесну способност
- в. Странка одустане од поступка
- г. Странка поднесе нови захтев

70. Орган може одредити привремену меру у складу са:

- а. Дискреционом проценом
- б. Законом
- в. Захтевом странке
- г. Иницијативом грађана

71. Ако странка жели да измени захтев пре обавештавања о решењу првостепеног органа, она то може учинити:

- а. У било којем тренутку без ограничења
- б. Само ако се измена заснива на битно истом чињеничном стању
- в. Без уважавања чињеничног стања
- г. Ако је друга страна сагласна

72. Одустанак од захтева се може десити:

- а. Само на почетку поступка
- б. У било којој фази поступка док не буде обавештена о решењу другостепеног органа
- в. Након доношења решења другостепеног органа
- г. У било којој фази, без обзира на обавештење о решењу

73. Поступак се обуставља уколико орган утврди да:

- а. Постоји интерес за наставак поступка
- б. Нема услова да се даље води
- в. Странка захтева наставак
- г. Закон налаже да се поступак мора наставити

74. Начин утврђивања чињеница у поступку подразумева да:

- а. Орган не мора да утврђује чињенице
- б. Странка мора прибавити све доказе
- в. Странка не мора да прибави доказе које може да прибави орган
- г. Странка мора прибавити само доказе које не може прибавити орган

75. У поступку који се покреће по захтеву странке, орган:

- а. Мора да прибави све личне податке о странци
- б. Може да прибавља личне податке ако је то неопходно за одлучивање
- в. Не може да прибавља личне податке
- г. Прибавља податке само ако странка то одобри

76. Непосредно одлучивање органа је могуће:

- а. Уколико је чињенично стање непознато органу
- б. Ако се чињенично стање може утврдити на основу података из службених евиденција

- в. Ако странка изричито тражи испитни поступак
- г. Увек, без обзира на околности

77. Испитни поступак се води ако:

- а. Странка не мора да се изјасни о својим правима
- б. Чињенице могу лако да се утврде
- в. У поступку непосредног одлучивања не могу да се утврде чињенице које су од значаја
- г. Орган не жели да учествује у поступку

78. Појам претходног питања означава:

- а. Питање које странка може поставити на почетку поступка
- б. Питање које није битно за одлуку у поступку
- в. Питање без чијег решења орган не може одлучити о управној ствари
- г. Сва питања која постављају странке током поступка

79. Ако се претходно питање тиче постојања кривичног дела, орган је дужан да:

- а. Настави поступак без обзира на питање
- б. Прекине поступак
- в. Одмах донесе решење
- г. Занемари претходно питање

80. У случају да се претходно питање већ решава пред судом, орган треба да:

- а. Прекине поступак
- б. Настави поступак без чекања
- в. Одмах донесе решење
- г. Игнорише судско решавање

81. Када орган одлучује о привременој мери, то решење се издаје:
- а. Након дужег разматрања
 - б. Уз сагласност странака
 - в. Без одлагања
 - г. По одобрењу другостепеног органа
82. Ако странка одустане од захтева, орган:
- а. Наставља поступак без измена
 - б. Обуставља поступак осим у одређеним условима
 - в. Игнорише одустанак странке
 - г. Аутоматски одбија захтев
83. Поравнање у поступку може бити:
- а. Једностранни акт од стране органа
 - б. Договор између странака који орган мора прихватити
 - в. Јасно и одређено и не сме бити на штету јавног интереса
 - г. Увек обавезно за све странке
84. Када се утврди да је странка одустала од захтева:
- а. Странка мора писмено потврдити одустајање
 - б. Странка сноси трошкове који су настали до обустављања поступка
 - в. Странка не сноси никакве трошкове
 - г. Орган може наставити поступак по свом нахођењу
85. Појам „непосредно одлучивање„ укључује случај када:
- а. Чињенично стање захтева детаљну анализу
 - б. Чињенице су већ познате органу или су општепознате
 - в. Странка захтева формалан поступак
 - г. Орган жели да избегне сложени поступак

86. Право странке у испитном поступку укључује могућност да:
- а. Одбије да изнесе своје аргументе
 - б. Учествује у извођењу доказа и изјасни се о чињеницама
 - в. Ограничи приступ других странака информацијама
 - г. Одлучује о коначном решењу
87. Орган је дужан да обавести странку о праву да:
- а. Захтева повећање такси
 - б. Ускрати давање изјаве под одређеним условима
 - в. Одбије учешће у поступку
 - г. Иницира додатне истраге
88. Прекид поступка може наступити када:
- а. Странка поднесе нови захтев
 - б. Странка изрази несагласност са поступањем органа
 - в. Законски заступник странке изгуби процесну способност
 - г. Странка тражи привремене мере
89. Привремена мера се одређује у циљу:
- а. Продужења поступка
 - б. Олакшавања рада органа
 - в. Заштите интереса странака или трећих лица
 - г. Избегавања правних спорова
90. Институт „претходно питање„ се примењује када орган:
- а. Жели да одложи доношење одлуке
 - б. Најђе на правно питање које је независно и мора бити решено пре наставка поступка
 - в. Треба да реши више захтева истовремено
 - г. Суочава се са вишеструким захтевима странака

91. Када овлашћено службено лице заказује усмену расправу?
- а. Када је то корисно за разјашњење управне ствари
 - б. Када у поступку учествују противне странке
 - в. Када странка захтева
 - г. Када је потребно извести вештачење
92. Шта овлашћено службено лице ради ако је усмена расправа корисна за разјашњење ствари?
- а. Не заказује усмену расправу
 - б. Обавезно заказује усмену расправу
 - в. Може, али не мора да заказује усмену расправу
 - г. Заказује само ако странка инсистира
93. Шта се ради ако је позвано лице спречено да се одазове позиву на расправу?
- а. Игнорише се изостанак
 - б. Лице је дужно да обавести орган
 - в. Одлаже се расправа
 - г. Орган доноси решење без његовог присуства
94. Када се може заказати видеоконференцијска усмена расправа?
- а. Када странка то захтева
 - б. Само у изузетним случајевима
 - в. Ако орган има техничке могућности
 - г. Никада
95. Који су разлози за искључење јавности са усмене расправе?
- а. Тајне податке или интереси јавног реда
 - б. Захтев свих присутних странака
 - в. На предлог само једне странке
 - г. Ако је усмена расправа незанимљива јавности

96. Шта садржи позив за усмену расправу?
- а. Само време и место усмене расправе
 - б. Податке о органу, лицу, месту и времену доласка, и сврху
 - в. Инструкције за облачење
 - г. Детаљан опис управне ствари
97. Шта орган ради ако странка не дође на усмену расправу и није обавештена о рочишту?
- а. Обуставља поступак
 - б. Одржава расправу без странке
 - в. Одлаже усмену расправу
 - г. Игнорише изостанак
98. Где се обично одржава усмена расправа?
- а. У седишту органа или на месту увиђаја
 - б. На месту становања странке
 - в. Искључиво у суду
 - г. На случајно одабраној локацији
99. Које чињенице се доказују у управном поступку?
- а. Само оне које странка наведе
 - б. Општепознате чињенице
 - в. Чињенице од значаја за поступак
 - г. Ирелевантне чињенице
100. Када се може извести доказ пред замољеним органом?
- а. Када је то једноставније за орган који води поступак
 - б. Увек, без обзира на околности
 - в. Ако је извођење доказа пред органом који води поступак неизводљиво
 - г. Само ако странка то захтева

101. Шта је јавна исправа по закону?
- а. Свака исправа коју изда било који орган
 - б. Исправа издата у прописаном облику од стране надлежног органа
 - в. Свака исправа коју признају странке
 - г. Исправа која је потписана
102. Које обавезе има странка која се позива на јавну исправу?
- а. Мора да је држи у тајности
 - б. Мора да је прикаже само ако је то потребно
 - в. Дужна је да је поднесе ако њојме располаже
 - г. Може да одбије да је покаже без образложења
103. Шта се дешава ако сведок не дође на усмену расправу без оправдања?
- а. Нема последица за сведока
 - б. Сведоку се може изрећи новчана казна
 - в. Сведок се приводи
 - г. Сведок се искључује из даљег поступка
104. Ко може бити вештак у управном поступку?
- а. Свако ко има опште образовање
 - б. Само особе са научним звањем
 - в. Лице са одговарајућим образовањем и стручним знањем
 - г. Свако ко је већ сведочио у поступку
105. Како се обезбеђују докази у поступку?
- а. Искључиво на предлог странке
 - б. По службеној дужности или на предлог странке или лица са правним интересом
 - в. Само ако је то наложио суд
 - г. По аутоматској процедури у сваком поступку

106. Који су услови за извођење вештачења?
- а. Када је потребно мишљење странака
 - б. Када овлашћено службено лице сматра да је то потребно
 - в. Када је за утврђивање или оцену чињенице потребно стручно знање
 - г. Само на захтев вишег органа
107. Шта овлашћено службено лице ради ако се сведоци не слажу у својим исказима?
- а. Игнорише разлике у исказима
 - б. Одлучује на основу првог сведока
 - в. Може поново да саслуша сведоке или да их суочи
 - г. Одмах изриче новчане казне сведоцима
108. Како се поступа са страним исправама у управном поступку?
- а. Немају доказну вредност
 - б. Имају доказну вредност под условом узајамности и овере
 - в. Аутоматски се признају без услова
 - г. Признају се само ако су издате у ЕУ
109. Који је поступак ако сведок неоправдано ускрати сведочење?
- а. Изриче се опомена
 - б. Може му се изрећи новчана казна до износа две просечне месечне зараде
 - в. Орган прекида поступак
 - г. Сведок се упућује на суд
110. Шта се дешава ако увиђај у стану није дозвољен од стране држаоца стана?
- а. Увиђај се аутоматски отказује
 - б. Може се извршити уз писмену одлуку надлежног суда
 - в. Орган може да употреби силу за улазак
 - г. Нема правних последица за држаоца

111. Решењем се одлучује о:

- а. Праву, обавези или правном интересу странке
- б. Искључиво о правима странке
- в. Само о обавезама странке
- г. О финансијским питањима странке

112. Колегијални орган доноси решење:

- а. Већином гласова присутних чланова
- б. Једногласно
- в. Већином гласова укупног броја чланова
- г. Одлуком председавајућег

113. У случају подељеног броја гласова у колегијалном органу, одлучује:

- а. Глас председавајућег колегијалног органа
- б. Глас најстаријег члана
- в. Случајним избором
- г. Поновним гласањем

114. Заједничко решење се доноси када:

- а. Је потребна претходна сагласност другог органа
- б. Други орган нема мишљење о ствари
- в. Је потребна накнадна сагласност другог органа
- г. Оба органа заједно доносе решење

115. Привремено решење се доноси да би:

- а. Се уредили спорна питања пре окончања поступка
- б. Променило коначно решење
- в. Заобишли законски прописи
- г. Омогућило брже доношење коначног решења

116. Решење у писаном облику садржи:
- а. Само диспозитив и потпис
 - б. Увод, диспозитив, образложење, упутство о правном средству, потпис и печат
 - в. Само образложење и диспозитив
 - г. Изреку и доказе
117. Образложење решења мора садржати:
- а. Општи преглед правне праксе
 - б. Детаљну анализу свих могућих правних исхода
 - в. Кратко излагање захтева странке, чињенично стање и доказе, разлоге за одлуку
 - г. Само правне основе без детаља
118. Упутство о правном средству информише странку:
- а. О могућности подношења тужбе у парничном поступку
 - б. Да ли против решења може да се изјави жалба или покрене управни спор
 - в. О правима странке без спецификације
 - г. О праву на апелацију у сваком случају
119. Решење у виду забелешке на спису се доноси када:
- а. Се усваја захтев странке у мање значајним стварима без утицаја на јавни интерес
 - б. Је ствар ванредно значајна
 - в. Странка то изричито захтева
 - г. Су сви учесници у поступку сагласни
120. Усмено решење се доноси када:
- а. Су потребне хитне мере у јавном интересу
 - б. Нема времена за писано решење
 - в. Странка то захтева
 - г. Је реч о мање важним административним стварима

121. Орган може исправити грешке у решењу:

- а. Само уз сагласност странке
- б. Без ограничења у било које време
- в. Уколико је реч о очигледним нетачностима
- г. Само ако је решење старије од годину дана

122. Решење о исправци производи правна дејства:

- а. Од датума доношења оригиналног решења
- б. Од датума доношења решења о исправци
- в. Од датума обавештења странке о исправци
- г. Нема ретроактивна дејства

123. Рок за издавање решења у поступку непосредног одлучивања је:

- а. 15 дана
- б. 30 дана
- в. 45 дана
- г. 60 дана

124. Закључак је управни акт којим се:

- а. Решава о праву, обавези или правном интересу странке
- б. Управља поступком
- в. Завршава поступак
- г. Иницира поступак

125. Против закључка:

- а. Може се покренути управни спор
- б. Није дозвољена жалба
- в. Може се изјавити жалба увек
- г. Може се подијати само у изузетним случајевима

126. Закључак се може побијати:
- а. Жалбом против решења
 - б. Тужбом против решења
 - в. Управним спором
 - г. Интерном жалбом
127. Када се може донети делимично решење?
- а. Када ниједно питање није сазрело за одлучивање
 - б. Када су сва питања сазрела за одлучивање
 - в. Када само нека питања су сазрела за одлучивање
 - г. Када странка то захтева
128. Који је рок за издавање решења када се не одлучује у поступку непосредног одлучивања?
- а. 15 дана
 - б. 30 дана
 - в. 45 дана
 - г. 60 дана
129. Шта садржи увод решења?
- а. Само назив органа који доноси решење
 - б. Назив и адресу органа, назив странке, пребивалиште странке, предмет поступка
 - в. Само датум и место доношења решења
 - г. Детаљан опис процеса доношења решења
130. Шта се дешава ако странка добије погрешно упутство о правном средству?
- а. Мора да следи упутство без обзира на грешку
 - б. Не може да предузме никакву правну радњу
 - в. Може да поступи по прописима или по упутству без штетних последица
 - г. Аутоматски губи право на жалбу

131. Када се може изјавити приговор због неиспуњења обавеза из управног уговора?
- а. у року од 30 дана од непружања услуге
 - б. у року од шест месеци од пропуштања обавезе
 - в. у року од годину дана од датума уговора
 - г. у било које време
132. Који је рок за изјављивање приговора због начина пружања јавних услуга?
- а. 30 дана
 - б. 6 месеци
 - в. 15 дана
 - г. 45 дана
133. Ко одлучује о приговору изјављеном због управне радње?
- а. Другостепени орган
 - б. Руководилац органа
 - в. Специјална комисија
 - г. Независни арбитар
134. У којом року се одлучује о приговору?
- а. 15 дана
 - б. 30 дана
 - в. 45 дана
 - г. 60 дана
135. Шта се дешава када се решењем усваја приговор због начина пружања јавних услуга?
- а. Орган се кажњава
 - б. Налаже се предузимање законом одређених мера
 - в. Обуставља се пружање услуга
 - г. Налаже се исплата новчане компензације

136. Које овлашћења има орган који одлучује о жалби против решења о приговору?
- а. Ограничена на проверу исправности поступка
 - б. Иста као и орган који је одлучивао о приговору
 - в. Може само да потврди решење
 - г. Нема овлашћења, само упућује на суд
137. Како се у погледу жалбе третира решење Владе?
- а. Може се изјавити жалба
 - б. Не може се изјавити жалба
 - в. Подноси се жалба премијеру
 - г. Аутоматски се усваја
138. Шта је неопходно да жалба буде благовремена?
- а. Да се поднесе у року од 15 дана
 - б. Да се поднесе у року од 30 дана
 - в. Да се поднесе без обзира на временски рок
 - г. Да се поднесе преко адвоката
139. Када жалба одлаже извршење решења?
- а. Увек
 - б. Никада
 - в. Само ако законом није друкчије прописано
 - г. Само ако је жалба основана
140. Шта се дешава кад се поднесе жалба против усменог решења?
- а. Усмено решење се одмах поништава
 - б. Усмено решење се не може извршити
 - в. Усмено решење се извршава пре и после подношења жалбе
 - г. Жалба се аутоматски одбацује

141. Који је рок за издавање решења којим се одлучује о жалби?
- а. 15 дана
 - б. 30 дана
 - в. 45 дана
 - г. 60 дана
142. Када првостепени орган може одустати од жалбе?
- а. Пре издавања решења о жалби
 - б. Након издавања решења о жалби
 - в. У било које време
 - г. Не може одустати од жалбе
143. Шта се дешава ако првостепени орган не изда решење у законском прописаном року?
- а. Може се поднети жалба
 - б. Решење се сматра усвојеним
 - в. Поступак се аутоматски обуставља
 - г. Нема последица
144. Која је последица кад другостепени орган поништи првостепено решење?
- а. Предмет се архивира
 - б. Предмет се враћа на поновни поступак
 - в. Предмет се упућује вишем суду
 - г. Предмет се завршава без решења
145. Шта другостепени орган може урадити са побијаним решењем?
- а. Може га само поништити
 - б. Може га изменити или поништити
 - в. Не може га изменити
 - г. Мора га потврдити

146. Шта образлаже жалилац у жалби?
- а. Мора детаљно образложити сваки навод
 - б. Може износити нове чињенице без образложења
 - в. Мора образложити зашто није изнео нове чињенице раније
 - г. Жалба не мора бити образложена
147. Шта се дешава ако првостепени орган одбаци жалбу?
- а. Странка може тражити мишљење Владе
 - б. Странка може поднети нову жалбу другостепеном органу
 - в. Жалба се аутоматски прослеђује суду
 - г. Странка може захтевати интернационалну арбитражу
148. Другостепени орган испитује побијано решење?
- а. Само ако странка изјави жалбу
 - б. У границама жалбеног захтева
 - в. Без ограничења, све аспекте решења
 - г. Само законитост решења
149. Које радње може предузети другостепени орган ако одбије жалбу?
- а. Издаје ново решење
 - б. Враћа предмет на поновно одлучивање
 - в. Објављује образложење за одбијање
 - г. Позива се на наводе првостепеног решења
150. Шта се дешава ако другостепени орган измени побијано решење на штету жалиоца?
- а. Жалилац може тражити поништавање или укидање решења
 - б. Жалилац може поднети жалбу на ту одлуку
 - в. Решење се аутоматски поништава
 - г. Ништа, жалилац мора да прихвати одлуку

151. Који орган може мењати своје решење док траје управни спор?
- а. Орган који је донео оспорено решење
 - б. Надлежни орган
 - в. Треће лице
 - г. Суд
152. Шта од наведеног није разлог за понављање поступка?
- а. Новооткривене чињенице
 - б. Решење засновано на неистинитим тврдњама
 - в. Поступак водио овлашћено лице
 - г. Решење донело неовлашћено лице
153. Ко може захтевати понављање поступка?
- а. Само орган који је донео решење
 - б. Само трећа страна
 - в. Странка или орган који је донео решење
 - г. Само Заштитник грађана
154. У ком року странка може захтевати понављање поступка након сазнања за разлог?
- а. 30 дана
 - б. 60 дана
 - в. 90 дана
 - г. 120 дана
155. Који орган одлучује о захтеву за понављање поступка?
- а. Орган који је донео првостепено решење
 - б. Орган који је донео другостепено решење
 - в. Независни суд
 - г. Надзорни орган

156. Како се одлаже извршење коначног решења у случају понављања поступка?
- а. Аутоматски се одлаже
 - б. Не одлаже се
 - в. Одлаже се само ако странка то затражи
 - г. Одлаже се ако је у интересу јавности
157. Које радње предузима другостепени орган у поновљеном поступку?
- а. Све радње
 - б. Само радње које не може предузети првостепени орган
 - в. Радње које захтевају судску интервенцију
 - г. Ниједне, све радње предузима првостепени орган
158. Које услове мора задовољити решење о укидању претходног решења када је то затражено од странке, у погледу јавног интереса и права трећих лица?
- а. Укидање решења које није извршно
 - б. Укидање извршног решења ако је то потребно за јавни поредак
 - в. Укидање решења које не укључује треће стране
 - г. Укидање решења које не наноси штету трећим лицима
159. Који рок важи за поништавање решења због неправилности у поступку?
- а. 1 година
 - б. 2 године
 - в. 5 година
 - г. 10 година

160. На основу чега орган може да поништи, укине или измени своје правноснажно решење?
- а. Препоруке другог органа
 - б. Препоруке међународних органа
 - в. Препоруке Заштитника грађана
 - г. Препоруке суда
161. Какве последице има поништавање решења?
- а. Не уклања све правне последице
 - б. Уклања све правне последице
 - в. Производи нове правне последице
 - г. Нема никакве правне последице
162. Које је време за издавање решења у поновљеном поступку?
- а. 30 дана
 - б. 45 дана
 - в. 60 дана
 - г. 75 дана
163. Који услови морају бити испуњени за укидање извршног решења?
- а. Штета која се не може надокнадити
 - б. Не сме бити противно јавном интересу
 - в. Не сме бити противно интересу привреде
 - г. Сви наведени услови
164. Који рок важи за подношење жалбе на решења донесена у посебним случајевима уклањања и мењања решења?
- а. Није дозвољена жалба
 - б. 15 дана
 - в. 30 дана
 - г. 45 дана

165. Шта је дужан да уради орган који сазна за решење које садржи разлог за понављање поступка?
- а. Обавести јавног тужиоца
 - б. Обавести надлежни орган
 - в. Обавести Заштитника грађана
 - г. Обавести првостепени орган
166. Када се може укинути решење на основу тешке и непосредне опасности?
- а. Када је решење извршно
 - б. По препоруци Заштитника грађана
 - в. Само ако је трећа страна затражила
 - г. У сваком случају
167. Које су правне последице укидања решења?
- а. Нема правних последица
 - б. Не уклањају се све правне последице
 - в. Уклањају се само делимичне последице
 - г. Решење престаје да производи правне последице
168. Које су правне последице поништавања решења?
- а. Ономогућава даље производњу правних последица
 - б. Не уклања све правне последице
 - в. Уклања све правне последице
 - г. Ограничава правне последице на будуће случајеве
169. Који рок важи за подношење жалбе на решење којим се дозвољава понављање поступка?
- а. 15 дана
 - б. 30 дана
 - в. Није дозвољена жалба
 - г. 45 дана

170. Који рок важи за одлучивање о жалби против решења о укидању или мењању решења?
- а. 30 дана
 - б. 45 дана
 - в. 60 дана
 - г. 90 дана
171. Када решење првостепеног органа постаје извршно?
- а. када истекне рок за жалбу ако жалба није изјављена
 - б. када се изјави жалба
 - в. одмах након доношења решења
 - г. када странка поднесе захтев за извршење
172. Који орган спроводи извршење управних решења?
- а. суд
 - б. првостепени орган
 - в. другостепени орган
 - г. специјализоване агенције
173. Шта се дешава са извршењем када постоји опасност од одлагања?
- а. мора се прекинути
 - б. може се спровести ван радног времена
 - в. може се спроводити само радним даном
 - г. не може се спроводити
174. Како се спроводи извршење неновчаних обавеза?
- а. путем суда
 - б. управним путем
 - в. путем приватних извршитеља
 - г. не спроводи се

175. Шта садржи решење о извршењу?
- а. искључиво налог за плаћање трошкова
 - б. само податке о извршенику
 - в. време, место и начин извршења
 - г. сведочење странака
176. Ко сноси трошкове извршења?
- а. тражилац извршења
 - б. извршеник
 - в. држава
 - г. првостепени орган
177. Шта се дешава ако извршеник не предузме радњу коју може предузети и друго лице?
- а. извршење се прекида
 - б. извршење се спроводи преко другог лица
 - в. извршење се аутоматски сматра завршеним
 - г. извршење прелази на другостепени орган
178. Како се спроводи извршење новчаних казни?
- а. путем приватних извршитеља
 - б. путем органа надлежних за извршавање новчаних казни изречених за прекршаје
 - в. пред првостепеним органом
 - г. пред надлежним министарством
179. Који је услов за примену непосредне принуде при извршењу?
- а. сагласност извршеника
 - б. ако извршење друкчије не може да се спроведе у потребном року
 - в. одобрење суда
 - г. препорука другостепеног органа

180. Које су карактеристике усменог решења у контексту извршења?
- а. захтева додатно одобрење за извршење
 - б. не може се извршити одмах
 - в. може се извршити одмах
 - г. захтева потврду о извршности
181. Шта омогућава жалба против решења о извршењу?
- а. одлаже извршење
 - б. не одлаже извршење
 - в. аутоматски поништава решење
 - г. захтева поновно разматрање случаја
182. У којим околностима се извршење може одложити?
- а. ако извршење није законом забрањено
 - б. само ако извршење захтева судску одлуку
 - в. ако извршење треба да одобри другостепени орган
 - г. ако је извршење изричито одобрено од стране извршеника
183. Ко одлучује о обустави извршења?
- а. суд
 - б. извршеник
 - в. орган који спроводи извршење
 - г. тражилац извршења
184. Који услови морају бити испуњени за извршење ради обезбеђења?
- а. извршење мора бити одобрено од суда
 - б. странка мора учинити вероватном опасност од спречавања извршења
 - в. извршење се може спровести само после одобрења министарства
 - г. извршење се спроводи без икаквих услова

185. Како се извршење може спровести ако извршење новчане казне није могуће?
- а. преко трећих лица
 - б. преко изрицања новчане казне
 - в. преко непосредне принуде
 - г. не може се спровести
186. Шта се дешава са новчаним казнама које су изречене у управном поступку?
- а. уплаћују се у корист буџета државе
 - б. уплаћују се у корист органа који је изрекао казну
 - в. уплаћују се у корист извршеника
 - г. враћају се тражиоцу извршења
187. Које су могућности извршеника након што је решење поништено или укинута?
- а. може тражити поновно извршење
 - б. може захтевати враћање одузетог
 - в. нема право на било какву акцију
 - г. може поднети нову жалбу
188. Када се извршење може обуставити?
- а. ако извршеник промени адресу
 - б. ако извршеник отплати дуг
 - в. ако је обавеза у целини извршена
 - г. само на захтев тражиоца извршења
189. Како се поступа у случају извршења посредном принудом?
- а. применом непосредне принуде
 - б. изрицањем новчаних казни
 - в. спровођењем преко других лица
 - г. обустављањем поступка

190. Шта се догађа када решење постане извршно?
- а. мора бити поново прегледано
 - б. може бити извршено
 - в. ставља се на чекање
 - г. подлеже аутоматском прекиду
191. Примена ЗУП-а може се искључити различитим правним прописима (нпр. Уредбом, правилником, одлуком локалног представничког тела и сл.) ако је то нужно за поступање у поједином управном подручју.
- а. Тачно
 - б. Нетачно
192. Може ли се Еуропска конвенција за заштиту људских права основних слобода непосредно применити у управном поступку?
- а. Може
 - б. Не може
193. ЗУП дефинише појам:
- а. Управног поступка
 - б. Управног акта
 - в. Управне ствари
 - г. Управног права
194. Овласт за вођење управног поступка и доношење решења везано је за особу, а не за радно место
- а. Тачно
 - б. Нетачно

195. Ако се током поступка утврде разлози који доводе у сумњу непристраност службене особе, руководилац органа мора закључком изузети службену особу од вођења поступка.
- а. Тачно
 - б. Нетачно
196. Које правило се примењује на однос општег и посебних управних поступака?
- Када и зашто се одступа од начела слободне оцене доказа у управном поступку?
- У којим случајевима је обавезно изузеће службеног лица које води поступак?
- Када се у току поступка саставља записник, а када забелешка на спису?
197. Под којим условима закључак представља управни акт?
198. Примена ЗУП-а може се искључити различитим правним прописима (нпр. Уредбом, правилником, одлуком локалног представничког тела и сл.) ако је то нужно за поступање у појединој управној области.
- а. Тачно
 - б. Нетачно
199. Може ли се Еуропска конвенција за заштиту људских права и основних слобода непосредно применити у управном поступку?
- а. Може
 - б. Не може

200. Овласт за вођење управног поступка и доношење решења везано је за лице, а не за радно место
- а. Тачно
 - б. Нетачно
201. Ако се у току поступка утврде разлози који доводе у сумњу непристраност службеног лица, руководилац органа мора закључком или решењем изузети службену особу од вођења поступка.
- а. Тачно
 - б. Нетачно
202. Које правило се примењује на однос општег и посебних управних поступака?
- а. *Lex specialis derogat legi generali*
 - б. *Lex posterior derogat legi priori*
203. Шта подразумева начело економичности поступка и чиме је оно ограничено ?
204. Када и зашто се одступа од начела слободне оцене доказа у управном поступку?
205. Која правна средства могу употребити корисници услуга јавних служби, из којих разлога и који закон регулише ову материју?
206. Да ли гарантни акт има правно дејство и у чему се оно састоји?

207. Која правна средства стоје на располагању странци уколико орган неиспуњава уговорне обавезе из управног уговора?
208. Да ли се гарантни акт може поништити и ако може на који начин?
209. У којим случајевима је обавезно изузеће службеног лица које води поступак?
210. Када се у току поступка саставља записник, а када забелешка на спису?
211. Дефинишите управни уговор?
212. Заокружите тачне констатације:
- а. сви извршни управни акти су и коначни
 - б. сви коначни управни акти су и извршни
 - в. сви извршни управни акти су и правноснажни
 - г. сви коначни управни акти су и правноснажни;
 - д. сви правноснажни управни акти су и коначни
 - ђ. сви правноснажни управни акти су и извршни
213. Да ли се негативни управни акти могу доносити по службеној дужности?
- 1. да
 - 2. не

214. Основна карактеристика дискреционих управних аката јесте у томе да орган има право да бира:
215. О чему се одлучује решењем а о чему закључком у управном поступку?
216. У додатке управном акту спадају:
- 1.
 - 2.
 - 3.
 - 4.
217. У чему се састоји дејство одложеног, односно суспензивног рока, а у чему се састоји дејство резолутивног, односно раскидног рока, као врсте додатка управном акту?
218. Од ког тренутка настаје правно дејство управног акта у односу на странке, а од ког тренутка настаје дејство управног акта у односу на орган који је тај акт донео?
219. Шта су то темпорерни управни акти?
220. Када престаје правно дејство управног акта?

221. Да ли се против коначног управног акта може изјавити тужба?

1. да
2. не

222. Када ће управни акт стећи својство извршности:

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.

223. Када управни акт стиче формалну, а када материјалну правно-снажност?

224. Рушљиви управни акти могу временом конвалидирати.

1. да
2. не

225. Основне врсте управни радњи су:

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.

226. Ко је обавезна страна у управном уговору?

227. Најчешће врсте управних уговора су:

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.

Глава друга

**ЗАДАЦИ
ЗА ПРИМЕНУ ИНСТИТУТА
УПРАВНОГ ПОСТУПКА**

ЗАДАТАК 1

Ви сте службеник општинског секретаријата за урбанизам и грађевинске послове Општине Сврљиг. Странка је од вашег органа тражила одобрење за градњу гараже. Овај захтев је поднет у писаној форми и достављен је Општинском одељењу за комуналне послове и урбанизам Општине Сврљиг. Предметни поднесак укључује све потребне информације и документацију везану за тражени процес градње, што подразумева детаље о локацији, врсти објекта који се планира градити, као и друге релевантне техничке и правне информације неопходне за процес одобрења. Међутим, захтев за издавање грађевинске дозволе се односи на објекат у општини Књажевац.

Задатак:

Као службеник општинског одељења за урбанизам и грађевинске послове Општине Сврљиг, који је примио захтев за издавање грађевинске дозволе за објекат у општини Књажевац, који акт ћете донети у овој ситуацији?

- а) Решење о одобрењу за градњу гараже.
- б) Решење о одбацивању захтева због ненадлежности.
- в) Акт о обавештавању странке о уступању поднеска другом, надлежном органу.
- г) Захтев за допуну документације.

Заокружите тачан одговор и напишите поменути акт.

ЗАДАТАК 2:

Марко Новаковић, живи у Београду на адреси Улица Војводе Мишића 23. Марко, рођен 1979. године у Сарајеву, Босна и Херцеговина, тренутно је становник Републике Србије и жели да промени своје држављанство. Он има стално настањење у Србији и сматра је својом земљом, али још увек има држављанство Босне и Херцеговине. Због тога је покренуо поступак за отпуст из босанског држављанства, али му је потребна потврда из Србије да ће бити примљен у држављанство ове земље, како би завршио цео поступак.

Марко је поднео захтев Полицијској управи у Београду, наводећи да испуњава све услове прописане Законом о држављанству Републике Србије, осим што још увек нема потребне документе о отпусту из држављанства Босне и Херцеговине. Уз то, указао је на то да му је неопходна гаранција од српских власти да ће му бити омогућен пријем у држављанство као подстицај за босанске власти да му одобре отпуст.

Полицијска управа је, након провере свих наведених услова и оцене његове личне ситуације, одлучила да изда одговарајући акт који Марку омогућава да у року од две године, уколико добије отпуст из држављанства Босне и Херцеговине, буде примљен у држављанство Републике Србије. Овај акт има за циљ да олакша Марку да заврши процес промене држављанства, омогућавајући му да преда доказ о предстојећем пријему у српско држављанство надлежним органима у Босни и Херцеговини.

Питање за студенте:

Који акт ће службеник Полицијске управе у Београду донети како би му помогао у процесу пријема у српско држављанство?

- а) Одлука о одбијању захтева
- б) Захтев за допуну документације
- в) Гарантни акт - потврда
- г) Решење о пријему у држављанство

Заокружите тачан одговор и напишите поменути акт.

ЗАДАТАК 3

Инвестициони пројекат за изградњу тениског терена за школски спортски центар у Новом Саду, улица Булевар ослобођења 15, био је предмет разматрања у Секретаријату за комуналне и грађевинске послове. Приватно предузеће „ТенисПро„д.о.о. из Новог Сада, Улица Змај Јовина 22, је поднело захтев за издавање грађевинске дозволе за овај пројекат. Пројекат је обухватао изградњу на катастарској парцели број 3210 катастарске општине Нови Сад.

„ТенисПро„ д.о.о. је образложио да је опрема за изградњу јужног дела терена већ на располагању и спремна за употребу, док ће опрема за остали део терена бити увезена за шест месеци. Због тога је предузеће поднело захтев за издавање грађевинске дозволе прво за јужни део, а након пријема остатка опреме, планирали су да поднесу документацију потребну за издавање дозволе за комплетирање целокупног пројекта.

Секретаријат је утврдио да је предложени пројекат у складу са свим законским и техничким условима потребним за изградњу. Потврду о овоме дало је и надлежно тело за хигијенско-техничку заштиту и заштиту од пожара.

Питање за студенте:

Који акт ће службеник Секретаријата за комуналне и грађевинске послове градске управе у Новом Саду донети на основу датих околности и поднете документације од стране предузећа „ТенисПро„ д.о.о.?”

- а) Грађевинска дозвола за цео пројекат
- б) Одбијање захтева за изградњу тениског терена
- в) Делимична грађевинска дозвола за јужни део терена
- г) Условна дозвола до увоза све опреме

Заокружите тачан одговор и напишите поменути акт.

ЗАДАТАК 4

Предмет решавања у овом управном поступку била је изградња потпорног зида у Новом Саду, Улица Стевана Сремца 48, за који је захтев поднело предузеће „Градња Промет” д.о.о., са седиштем у истом граду. Изградња је била планирана на катастарској парцели број 587, катастарске општине Нови Сад. Иницијално одобрење за изградњу дато је после процене техничке документације коју је поднело предузеће.

Међутим, након донетог решења, установљено је да нису решена сва правна питања везана за пројекат, укључујући и обавезу уплате доприноса за уређење грађевинског земљишта, као и процедура и обавезе пред сам почетак градње. Такође, ту је и питање које се односи на могуће штете које могу настати услед лоцирања објекта на косом терену, близине других грађевинских објеката и локалне саобраћајнице, што подразумева солидарну одговорност за штету између пројектанта, вршиоца техничке контроле и инвеститора у случају несагласности пројекта са техничким стандардима.

Питање за студенте:

Које решење је орган донео на основу утврђених факата о нерешеним правним питањима везаним за пројекат изградње потпорног зида у Новом Саду од стране предузећа „Градња Промет” д.о.о.?

- а) Одлука о одбијању захтева за изградњу
- б) Одлука о условном одобрењу са роком за испуњење обавеза
- в) Допунско решење којим се уређују нерешена питања
- г) Коначно одобрење за изградњу без додатних услова

Заокружите тачан одговор и напишите поменути акт.

ЗАДАТАК 5

У ситуацији који разматрамо, ради се о процесној радњи уручења позива за сведока у управном поступку. Јелена Петровић, становница Новог Сада, са адресом Хајдук Вељкова 21, добила је позив од пореске управе града Новог Сада да се појави на саслушању 15. октобра 2024. године. Позив је требало да буде уручен 7. октобра 2024. године. Међутим, у тренутку доставе, Јелена није била код куће, па је позив преузео њен супруг, Марко Петровић, који је потписао доставницу у њено име. У случају да Јелена или било ко други одбије потпис, достављач би забележио такав догађај и датум уручења, али у овом случају то није било потребно јер је Марко својевољно прихватио и потписао доставницу.

Питање за студенте:

Који акт треба да буде сачињен од стране овлашћеног службеника у случају уручења позива за сведока Јелени Петровић преко њеног супруга Марка Петровића?

- а) Потврда о неуспешној достави због одсуства примаоца
- б) Обавештење о могућој жалби на процес доставе
- в) Потврда о пријему позива са потписом супруга
- г) Записник о одбијању потписа на доставници

Заокружите тачан одговор и напишите поменути акт.

ЗАДАТАК 6

Милан Јовановић, власник компаније „Електра ДОО” у Крагујевцу, Краља Петра I 88, поднео је захтев Одељењу за урбанизам и комуналне делатности у Крагујевцу 7. јула 2024. године. Захтевом је тражио одобрење за ограничено раскопавање улице Љубице Љубице у Крагујевцу, како би се поставиле електричне инсталације које би повезале два пословна објекта компаније „Електра”.

Иако је законски рок за поступање по овом захтеву био 60 дана, до 7. октобра 2024. године, Одељење за урбанизам није донело нити издало никакво решење. Убрзо након истека рока, Милан је поднео жалбу непосредно другостепеном органу, Градском већу Крагујевца, затраживши од њих да исправе пропуст првостепеног органа и донесу потребно решење.

Питање за студенте:

Који акт треба да буде донет од стране Градског већа у Крагујевцу као другостепеног органа на основу жалбе коју је поднео Милан Јовановић?

- а) Решење о одбацивању жалбе због непрописно поднетог захтева
- б) Решење о прихватању жалбе и издавању траженог одобрења
- в) Наставак првостепеног поступка без одлучивања
- г) Повратак предмета првостепеном органу на поновни поступак

Заокружите правилан одговор и објасните свој избор позивајући се на релевантне норме. Напишите поменути акт.

ЗАДАТАК 7

Предмет поступка је захтев који је поднело угоститељско предузеће „Оаза Ресторан” д.о.о. са седиштем у Београду, Улица Кнез Михаила 23, које је тражило одобрење за постављање столова испред свог локала на адреси Теразије 5. Захтев је поднет у циљу проширења пословних активности на отвореном простору. Сагласност за ово постављање дали су и Секретаријат за саобраћај града Београда и Секретаријат за урбанизам и грађевинске послове, чиме су испуњени услови прописани локалним одлукама о угоститељским објектима.

Питање за студенте:

У контексту овог случаја, који акт треба да буде донет од стране овлашћеног службеника Секретаријата за урбанизам и грађевинске послове у Београду, након што су добијене потребне сагласности других секретаријата?

- а) Одлука о одбијању захтева због непоштовања прописа о јавним површинама
- б) Решење о одобрењу за постављање столова уз одређене услове
- в) Одлука о одлагању решавања до краја сезоне
- г) Решење о издавању привремене дозволе без уважавања сагласности других органа

Заокружите правилан одговор и објасните свој избор позивајући се на релевантне норме. Напишите поменути акт.

ЗАДАТАК 8

Група власника земљишта у Београду, на адреси Улица Васе Чарапића 15, 17 и 19, која обухвата Светлану Марковић, Николу Петровића и Драгану Јовић, су странке у управном поступку који се односи на самовласно заузеће градских парцела. Појавила се потреба за расправљањем имовинских односа због неформализованог коришћења земљишта на којем су странке самовластно изградиле мале објекте за становање или рад. У овом процесу, неопходно је уредити статус ових парцела.

Питање за студенте:

Какав акт треба да буде донет од стране Градског секретаријата за имовинскоправне послове у Београду у вези са овим случајем?

- а) Закључак којим се одређује да свака странка може самостално да представља своје интересе
- б) Закључак којим се налаже странкама да у одређеном року одреде заједничког представника или узму заједничког пуномоћника
- в) Одлука о одбацивању захтева због непостојања правне основе за поступање
- г) Решење којим се одобрава свакој странци посебно коришћење земљишта без потребе за представништвом

Заокружите правилан одговор и објасните свој избор позивајући се на релевантне норме. Напишите поменути акт.

ЗАДАТАК 9

У следећем задатку, предмет управног поступка је расправа о породичном смештају малолетног Марка Јовановића, из Београда, Улица Краља Милана 22. На основу сложености и осетљивости случаја, оцењено је да присуство јавности може негативно утицати на заштиту приватности и породичних односа странака укључених у расправу. Али, захтев да присуствује нејавној расправи поднео је др Никола Петровић, научни сарадник из Института за породичне студије у Београду.

Питање за студенте:

Који акт треба да буде донет од стране овлашћеног службеника у случају усмене расправе о породичном смештају малолетника у којој је потребна стручна анализа односа у породици?

- а) Закључак о обавезном присуству јавности ради транспарентности поступка
- б) Закључак којим се дозвољава присуство стручњака и искључује јавност из процеса
- в) Одлука о обавезном укључивању медија у саслушање ради информисања јавности
- г) Одлука о привременом прекиду поступка док се не обезбеди присуство већег броја стручњака

Заокружите правилан одговор и објасните свој избор позивајући се на релевантне норме. Напишите поменути акт.

ЗАДАТАК 10

Зоран Ивановић, управни референт у Општинском органу за финансије у Сврљигу, био је одређен као записничар у поступку споразумног одређивања накнаде за експроприсану имовину. У овом конкретном случају, реч је о земљишту на којем је породица Петровић изградила породичну кућу, која је потом експроприсана због изградње новог пута.

Милош Петровић, власник непокретности и странка у поступку, послао је захтев у којем је истакао да је Зоран његов унук, те да би његово учешће као записничара могло утицати на неутралност и објективност процеса. На основу тога, предложено је да Зоран буде изузет из улоге записничара у овом случају.

Питање за студенте:

Уколико је записничар у управном поступку у сродству са странком која је предмет поступка, који акт треба да буде донет од стране овлашћеног службеника у складу са законом?

- а) Решење о потврди својства записничара упркос сродству.
- б) Закључак о изузећу записничара због сукоба интереса.
- в) Одлука о задржавању својства записничара са додатним надзором.
- г) Решење о прекиду поступка.

Заокружите правилан одговор и објасните свој избор позивајући се на релевантне норме. Напишите поменути акт.

ЗАДАТАК 11

У поступку издавања уверења, шефа одсека за матичне евиденције, Марко Петровић и странка у поступку, Јован Јовановић, живе у истој згради у Нишу, у Улици Вожда Карађорђа 10. Јовановић је поднео захтев за изузеће Петровића из поступка о издавању уверења, образлажући свој захтев личним несугласицама везаним за коришћење паркинг места у заједничком дворишту зграде у којој станују. Начелница Градске управе за грађанска стања, након што је саслушала обе стране и сведоке који су потврдили Јовановићеве тврдње, одлучио је да донесе одговарајућу одлуку како би осигурала непристрасност управног поступка.

Питање за студенте:

Који конкретан акт треба да буде донет од стране овлашћеног службеника када странка у управном поступку захтева изузеће службеног лица због личног сукоба интереса?

- а) Решење о наставку поступања службеног лица упркос захтеву за изузећем.
- б) Закључак о изузећу службеног лица из поступка и одређивању другог лица да настави вођење поступка у наведеној управној ствари.
- в) Одлука о игнорисању захтева за изузећем и упозорење странци на могуће правне последице.
- г) Решење о одбијању изузећа са образложењем да лични сукоби не утичу на објективност службеног лица.

Заокружите правилан одговор и објасните свој избор позивајући се на релевантне норме. Напишите поменути акт.

ЗАДАТАК 12

У Центру за социјални рад града Ваљева, у петак 20. маја 2023. године, одржана је усмена расправа која се тичала смештаја малолетног Марка Петровића, детета из разорене породице које тренутно живи на адреси Обилићева 15, у туђу породицу. Због осетљивости теме, водиће се дискусија о породичним односима који су веома сложени и потребно је детаљно их анализирати.

Питање за студенте

У ситуацији када се на усменој расправи расправља о сложеним породичним односима малолетног лица које треба да буде смештено у другу породицу, и где постоји потенцијално негативни утицај на приватност странака, који акт треба да буде донет од стране овлашћеног службеног лица?

- а) Закључак о обустави управног поступка.
- б) Закључак о искључењу јавности са усмене расправе.
- в) Решење о прекиду управног поступка.
- г) Решење о одређивању привремених мера заштите малолетника.

Заокружите правилан одговор и објасните свој избор позивајући се на релевантне норме. Напишите поменути акт.

ЗАДАТАК 13

У једној од градских управа града Ниша, током јула 2023. године, дошло је до потребе за разрешењем дужности вештака, господина Николе Јовановића, који живи у Улици кнеза Милоша 34. Разлог за разрешење настао је због процесних неправилности утврђених током ревизије његовог рада у предмету број 212/2023. Господин Јовановић је недавно променио место пребивалишта без пријаве нове адресе, а утврђивање нове адресе није било могуће другим путем.

Питање за студенте

Када вештак који учествује у управном поступку промени место пребивалишта без пријављивања нове адресе, и орган управе не може утврдити нову адресу, који акт треба да буде донет од стране овлашћеног службеника у вези са достављањем решења о разрешењу дужности вештака?

- а) Решење о директном обавештавању вештака путем телефона.
- б) Закључак о јавном достављању.
- в) Решење о заостатку у поступку.
- г) Закључак о одлагању поступка.

Заокружите правилан одговор и објасните свој избор позивајући се на релевантне норме. Напишите поменути акт.

ЗАДАТАК 14

У граду Крагујевцу, компанија „ТехноДриве„ д.о.о. са седиштем у Улици кнеза Милоша број 57 поднела је захтев локалном органу управе за одређивање два резервисана паркинг места испред својих пословних просторија на Улици краља Петра I број 22. Након првобитног разматрања захтева, орган управе је утврдио да постоји потреба за разјашњењем питања права својине на парцели на којој би се паркинг места налазила, те је прекинуо поступак и наложио фирми да у року од 30 дана покрене судски поступак за решавање тог питања. Компанија је у утврђеном року требала да достави доказ о покретању поступка. Међутим, доказ о покретању судског поступка није достављен у назначеном року.

Питање за студенте:

Када странка која је поднела захтев у административном поступку не поднесе у предвиђеном року доказ о покретању судског поступка за решавање претходног питања, који акт треба да буде донет од стране овлашћеног службеника?

- а) Закључак о обустави поступка.
- б) Закључак о наставку поступка.
- в) Решење о одбацивању захтева.
- г) Закључак о одлагању поступка.

Заокружите правилан одговор и објасните свој избор позивајући се на релевантне норме. Напишите поменути акт.

ЗАДАТАК 15

У граду Чачку, у управном поступку који се води у вези са издавањем грађевинске дозволе за компанију „Прогрес Билд„ д.о.о., са седиштем у Улици цара Душана број 45, догодило се неочекивано одсуство представника компаније на усменој расправи. Расправа је била заказана за 15. април 2023. године у 10:30 часова у просторијама одговарајућег органа управе у Чачку. Компанија „Прогрес Билд„ је уредно обавештена о термину и месту расправе, али њени представници нису присуствовали нити су доставили било какво обавештење о разлозима њиховог изостанка. У светлу овог догађаја, службено лице је морало да одлучи о следећим корацима, узимајући у обзир законске опције предвиђене за такве ситуације.

Питање за студенте:

Ако привредно друштво није присуствовало усменој расправи у вези са издавањем грађевинске дозволе, а није ни оправдало свој изостанак, који акт би овлашћено службено лице требало да донесе?

- а) Закључак о одлагању усмене расправе.
- б) Решење о издавању грађевинске дозволе.
- в) Решење о обустави поступка.
- г) Закључак о одржавању усмене расправе без присуства странке.

Заокружите правилан одговор и објасните свој избор позивајући се на релевантне норме. Напишите поменути акт.

ЗАДАТАК 16

У општини Зајечар, 15. јуна 2023. године, одржана је усмена расправа у вези са издавањем грађевинске дозволе за изградњу гараже на парцели број 12 у Улици војводе Путника. Привредно друштво „БригБилд” из Зајечара, представљано од стране господина Марка Петровића, поднело је захтев за дозволу. Расправа је била заказана за 9:30 часова и требало је да присуствују све заинтересоване стране, укључујући и локалног грађанина господина Драгана Илића, из Улице Николе Тесле број 7, који је могао бити погођен изградњом гараже.

На дан расправе, господин Илић није дошао, и није било утврђено да му је позив правилно достављен. С обзиром на његову улогу у поступку и потенцијални утицај изградње гараже на његову својину, службено лице господин Ненад Јовановић је донео одговарајућу одлуку, како би се осигурало да све заинтересоване стране имају могућност да изразе своје ставове.

Питање за студенте:

Ако заинтересовано лице које има утицај на одлуку у управном поступку није присуствовало усменој расправи, а није утврђено да му је позив уредно достављен, који акт би овлашћено службено лице требало да донесе?

- а) Закључак о одлагању усмене расправе.
- б) Закључак о одржавању усмене расправе без присуства странке.
- в) Решење о издавању грађевинске дозволе.
- г) Решење о одбацивању захтева.

Заокружите правилан одговор и објасните свој избор позивајући се на релевантне норме. Напишите поменути акт.

ЗАДАТАК 17

У граду Нишу, господин Мирослав Јанковић, колекционар историјског оружја, поднео је захтев за колекционарску дозволу за набавку старе кубуре коју је желео да дода својој колекцији. Управни поступак вођен је у Полицијској станици Ниш, где се разматрао захтев. Предметна кубура, која датира из 19. века, представља значајну ставку у колекцији историјског оружја, али њена аутентичност и стање морају бити темељно проверени пре издавања дозволе. Полицијска станица је, у складу са законским процедурама, донела одговарајућу одлуку, како би омогућила детаљан преглед оружја. Господин Јанковић је обавештен да је потребно да омогући оцењивање његових карактеристика и услова под којима је очувано.

Питање за студенте:

Када колекционар поднесе захтев за дозволу за набавку оружја и потребно је проверити аутентичност и стање предметног оружја, који акт би овлашћено службено лице требало да донесе у складу са законом о управном поступку?

- а) Решење о одбијању захтева.
- б) Закључак о одређивању увиђаја покретне ствари.
- в) Решење о издавању колекционарске дозволе.
- г) Закључак о привременом одузимању оружја.

Заокружите правилан одговор и објасните свој избор позивајући се на релевантне норме. Напишите поменути акт.

ЗАДАТАК 18

У граду Суботици, управни поступак је покренут против господина Милоша Вујичића, становника Улице Војводе Путника 28, због могућег одузимања возачке дозволе. Разлог за покретање поступка је био низ прекршаја у саобраћају који су угрозили јавну безбедност. Господин Вујичић је редовно обавештен о датуму и времену усмене расправе која је била заказана за 18. мај 2023. године у 10.15 часова у просторијама органа унутрашњих послова у Суботици.

На заказани дан, господин Вујичић није се појавио на расправи и није пружио никакав оправдани разлог за своје одсуство. Службено лице, господин Ненад Поповић, било је у обавези да одлучи у складу са законским овлашћењима.

Питање за студенте

Ако странка која је уредно позвана на усмену расправу не дође без оправданог разлога, који акт би овлашћено службено лице требало да донесе у складу са законом о управном поступку?

- а) Решење о обустави поступка.
- б) Закључак о одржавању усмене расправе без странке.
- в) Решење о одбацивању захтева.
- г) Закључак о прекиду поступка.

Заокружите правилан одговор и објасните свој избор позивајући се на релевантне норме. Напишите поменути акт.

ЗАДАТАК 19

У граду Крагујевцу, у поступку враћања имовине господину Драгану Николићу из Улице Змај Јовина број 12, одлучено је да се изведе вештачење црпне станице за воду на парцели број 24, уписаној у катастарску општину Центар Крагујевац. Задатак је био додељен вештаку машинске струке, господину Милошу Јовановићу, који живи у Улици Светог Саве број 45, да утврди стање поменуте црпне станице.

За извођење овог вештачења било је потребно да господин Николић унапред положи новац за покривање трошкова вештачења, сходно законским прописима који регулишу овај поступак. Орган управе у Крагујевцу наложио је да се новац уплати у року од седам дана. Међутим, господин Николић није уплатио предужам у предвиђеном року, због чега је службено лице, госпођа Вера Петровић, морала да донесе одговарајућу одлуку.

Питање за студенте

Ако странка у поступку не уплати предужам за трошкове вештачења у року који је одређен законом, који акт би овлашћено службено лице требало да донесе?

- а) Закључак о наставку вештачења без уплате предужма.
- б) Закључак о одустанку од извођења доказа.
- в) Решење о обустави поступка.
- г) Решење о принудној наплати трошкова.

Заокружите правилан одговор и објасните свој избор позивајући се на релевантне норме. Напишите поменути акт.

ЗАДАТАК 20

У граду Београду, у управном поступку који се односи на издавање грађевинске дозволе за доградњу дела пословног објекта у Улици Војводе Степе, покренуто је питање права пролаза које утиче на издавање предметне дозволе. Господин Марко Симић из Улице Топличин Венац 22 је поднео захтев за доградњу, али је наишао на противљење господина Жарка Ивановића из Улице Јурија Гагарина 45, који тврди да би предложена доградња блокирала његово право пролаза кроз ту парцелу, стечено уговором са оцем господина Симића.

Предметни уговор, који је од суштинског значаја за доношење законите одлуке, налази се код господина Ивановића, који је одбио да га добровољно приложи у поступку. Због тога је надлежни орган управе у Београду био прунуђен да предузме одговарајући корак како би се осигурало да се све чињенице узму у обзир при одлучивању о дозволи.

Питање за студенте:

Када треће лице одбије да добровољно покаже исправу која је важна за управни поступак, а садржина исправе може утицати на исход поступка, који акт би овлашћено службено лице требало да донесе?

- а) Закључак о прекиду поступка.
- б) Закључак о позиву трећем лицу да покаже исправу на усменој расправи.
- в) Решење о одбијању захтева за грађевинску дозволу.
- г) Закључак о одређивању привремених мера.

Заокружите правилан одговор и објасните свој избор позивајући се на релевантне норме. Напишите поменути акт.

ЗАДАТАК 21

У граду Новом Саду, у поступку који се односи на издавање грађевинске дозволе за породичну кућу у Улици Цветна број 15, подносилац захтева, госпођа Сања Петровић, наишла је на потешкоће због недовољно јасних геотехничких и статичких услова градилишта. Првобитно вештачење које је провео геолог, господин Марко Ђорђевић, није дало јасан одговор на питање да ли постоје адекватни услови за изградњу.

Службено лице у градској управи Новог Сада, господин Никола Илић, преиспитао је резултате првобитног вештачења и донео одлуку о ангажовању два нова вештака: дипломираног инжењера геодезије, господина Ненада Стевановића из Београда, и доцента геологије, господина Драгана Јовановића са Природно-математичког факултета у Новом Саду.

Питање за студенте:

Када постоје нејасноће у налазу и мишљењу вештачења које не могу бити отклоњене поновним саслушавањем вештака, који акт би овлашћено службено лице требало да донесе?

- а) Закључак о одбијању захтева за грађевинску дозволу.
- б) Закључак о поновном вештачењу.
- в) Решење о одобрењу грађевинске дозволе.
- г) Закључак о обустави поступка.

Заокружите правилан одговор и објасните свој избор позивајући се на релевантне норме. Напишите поменути акт.

ЗАДАТАК 22

У Нишу, настали су конфликтни имовински односи, када је троје лица: Милена Јовановић, Драган Петровић и Љубица Марковић, самовласно заузело две парцеле, означене као кат. парц. бр. 112 и кат. парц. бр. 113, у кат. општ. Црвени Крст - Ниш. Ове особе, које живе у близини поменутих парцела, зазеле су и користе ово земљиште без правног основа, што је изазвало потребу за уређењем ових односа у складу са законом.

Надлежни градски секретаријат је покренуо управни поступак да реши овај случај, доневши закључак у којем се странке позивају да у року од осам дана одреде заједничког представника или пуномоћника који ће их представљати у процесу. Након уредног уручења закључка, странке нису испуниле овај захтев у постављеном року. Како треба да поступи овлашћени службеник?

Питање за студенте:

Који акт треба да буде донет у описаној ситуацији од стране овлашћеног службеника управног органа?

- а) Решење о обустави поступка,
- б) Закључак о постављању заједничког представника,
- в) Решење о одбацивању захтева,
- г) Одлука о поништењу претходног акта.

Заокружите правилан одговор и објасните свој избор позивајући се на релевантне норме. Напишите поменути акт.

ЗАДАТАК 23

У граду Крагујевцу, пред органом задуженим за издавање грађевинских дозвола, разматран је захтев за издавање грађевинске дозволе за изградњу вишеспратне стамбене зграде коју планира компанија „СтамбеноПројект“, д.о.о. из Београда. Поступак је покренут на захтев компаније, која је приложила сву потребну документацију за добијање дозволе. Међутим, током поступка, Алекса Поповић, који живи у кући у непосредној близини места планиране изградње, поднео је захтев да му се призна својство странке у поступку. Поповић је тврдио да ће изградња зграде директно утицати на његову имовину, смањењем природног осветљења и повећањем буке, што би могло значајно да погорша услове живота у његовом дому.

Службено лице у управном органу применило је одговарајуће одредбе Закона о општем управном поступку. Узимајући у обзир Поповићеве аргументе и потенцијални утицај пројекта на његову имовину, донело је одговарајући акт.

Питање за студенте

Који акт треба да буде донет у описаној ситуацији од стране овлашћеног службеника управног органа?

- а) Решење о обустави поступка
- б) Закључак о признавању својства странке у поступку
- в) Одлука о одбијању захтева
- г) Решење о промени услова издавања дозволе

Заокружите правилан одговор и објасните свој избор позивајући се на релевантне норме. Напишите поменути акт.

ЗАДАТАК 24

У граду Новом Саду, Градска општина Петроварадин, Имотинско правно одељење, покренуло је управни поступак везан за исељење из стана на адреси Булевар ослобођења 23. Поступак је захтевао учешће сведока Мирослава Радића, који би сведочио о околностима под којима је дошло до спора око власништва и коришћења стана. Мирослав, становник оближњег стана, био је уредно позван да присуствује расправи 15. марта 2024. године, у 10.00 часова.

На дан заказане расправе, Мирослав се није појавио, нити је доставио било какво оправдање за свој изостанак, што је усложнило цео процес. У складу са законским прописима, орган је био обавезан да предузме мере како би осигурао његово присуство, ради обезбеђивања правичног поступка за све учеснике.

Питање за студенте:

Који акт треба да буде донет од стране овлашћеног службеника управног органа, ако уредно позвани сведок не дође на усмену расправу и не оправда свој изостанак?

- а) Закључак о принудном довођењу сведока
- б) Одлука о обустави поступка
- в) Решење о наставку поступка без сведока
- г) Закључак о одлагању расправе

Заокружите правилан одговор и објасните свој избор позивајући се на релевантне норме. Напишите поменути акт.

ЗАДАТАК 25

Пред надлежним управним органом у граду Ваљеву, води се поступак за утврђивање права власништва на катастарској парцели број 150 у катастарској општини Ваљево. Поступак је покренут на захтев Живка Петровића, који тврди да има право власништва на поменутој парцели, која је била предмет комасације земљишта пре десет година. Како би се разјасниле околности под којима је дошло до комасације, предложено је да се саслуша Радомир Јанковић, бивши члан комисије за комасацију који је детаљно упознат са случајем. Радомир Јанковић, који сада има преко 80 година и који је због свог здравственог стања непокретан, није могао да дође у просторије управног органа.

Питање за студенте:

Који акт треба да буде донет од стране овлашћеног службеника управног органа, када се сведок због старости и болести не може појавити на усменој расправи у службеним просторијама?

- а) Одлука о одлагању расправе
- б) Закључак о саслушању сведока изван службених просторија
- в) Решење о одбацивању захтева за саслушање сведока
- г) Закључак о прекиду поступка

Заокружите правилан одговор и објасните свој избор позивајући се на релевантне норме. Напишите поменути акт.

ЗАДАТАК 26

У градској општини Земун, Одељење за урбанизам и грађевинске послове, примило је три одвојена захтева који се односе на исти угоститељски објект, познат као „Ресторан Дунавски бисер“, на адреси Кеј Ослобођења 20. Захтеви су поднети од стране троје сувласника ресторана: Ане Петровић, Бранка Јовановића и Горана Марковића, који желе да поставе башту испред ресторана за надолазећу летњу сезону.

Питање за студенте:

Када се више управних ствари односи на исти или сличан чињеничниоснов и имају исти правни основ, који акт треба да буде донет од стране овлашћеног службеника управног органа?

- а) Закључак о одлагању поступка
- б) Одлука о одбијању захтева
- в) Решење о обустави поступка
- г) Закључак о спајању више управних ствари у један поступак

Заокружите правилан одговор и објасните свој избор позивајући се на релевантне норме. Напишите поменути акт.

ЗАДАТАК 27

У Новом Саду, у Полицијској станици Нови Сад, примљен је захтев Николе Јовановића из улице Булевар Ослобођења 45 за издавање саобраћајне дозволе. Захтев је поднет у јануару 2024. године. Током трајања поступка, Никола Јовановић је променио место пребивалишта, селидбом у Београд, у улицу Краља Милана 18, због новог запослења. Због промене пребивалишта, постаје очигледно да је месно надлежна институција за даљи ток поступка Полицијска станица Београд, која може брже и лакше да поступа с обзиром на нову адресу подносиоца захтева.

Питање за студенте:

Када орган утврди да је, услед промене околности, месно надлежан други орган, који акт треба да буде донет од стране овлашћеног службеника првобитно надлежног органа?

- а) Одлука о одбијању захтева
- б) Решење о одустави поступка
- в) Закључак о уступању предмета другом месно надлежном органу
- г) Закључак о одлагању поступка

Заокружите правилан одговор и објасните свој избор позивајући се на релевантне норме. Напишите поменути акт.

ЗАДАТАК 28

У Управи за привреду и туризам, града Шапца, покренут је управни поступак између две странке: Марка Симића из улице Војводе Путника 12 и Јована Петровића из Зелене улице 3. Разлог за вођење поступка била је накнада за пољску штету која је настала када су овце Марка Симића упале у повртњак Јована Петровића, прегазивши велику количину купуса на парцели од седам ари.

Странке су позване да размотре могућност договора око накнаде штете, што је предложено од стране службеног лица које је водило поступак, с обзиром на предности бржег решавања спора и избегавања дужег поступка. Након детаљне расправе, обе странке су се споразумеле и изразиле одговарајућу вољу.

Питање за студенте гласи:

Како се правно формализује споразум између странака у управном поступку у вези са том накнадом штете?

- а) Закључком о накнади штете
- б) Решењем о одбијању захтева
- в) Записником о поравнању
- г) Одлуком о управном надзору

Заокружите правилан одговор и објасните свој избор позивајући се на релевантне норме. Напишите поменути акт.

ЗАДАТАК 29

Милан Петровић, земљорадник из села Рудник, поседује пољопривредно земљиште на катастарској парцели број 1234 у катастарској општини Рудник. Овањива се налази у непосредној близини градилишта магистралног пута. Петровић је поднео усмени поднесак који је забележен у записнику органа управе у општини Рудник, пријављујући да је компанија „Путеви Србије” д.о.о., са седиштем у Новом Саду, Војвођанска улица 45, током изградње магистралног пута, и после недавног клизишта, користила тешку механизацију која је прешла преко дела његове њиве. При томе је на његово земљиште у површини од 65 ари, доспела велика количина песка, камења и делова бетона, што је значајно смањило квалитет земљишта за будуће пољопривредне активности. Сведоци ових догађаја су још два земљорадника из села Рудник, Јован Марковић и Драган Јовић, који могу потврдити изнесене наводе.

На основу ових чињеница, Петровић предлаже да се изврши процена штете и да се против компаније „Путеви Србије” покрене поступак за накнаду штете.

Задатак за студенте:

На основу изнетих чињеница у предмету пријаве штете на земљишту, одредите који акт треба да буде сачињен од стране овлашћеног службеника:

- а) Одлука о одбацивању захтева за процену штете.
- б) Решење о покретању поступка за накнаду штете.
- в) Записник о пријему усменог поднеска.
- г) Записник о утврђивању чињеничног стања.

Заокружите правилан одговор и објасните свој избор позивајући се на релевантне норме. Напишите поменути акт.

ЗАДАТАК 30

У Општинској управи Сремска Митровица, у просторијама Одељења за урбанизам, покренут је поступак у вези са захтевом Немање Илића из Улице Хероја Радмила Шишковића 3, који је поднео захтев за претварање дела породичне стамбене зграде у пословни простор. У току поступка, Немања Илић је одлучио да промени својег правног заступика.

На састанку, који је започео у 11.30 часова, Немања је у присуству стручног сарадника Марка Петровића и записничара Ане Радовановић, донео одлуку да усмено оповргне претходно дато пуномоћје адвокату Драгану Јовићу из исте општине и овласти своју сестру, Милицу Илић из Улице Војводе Путника 15, да га без ограничења заступа у предмету добијања одобрења за претварање дела стамбене зграде у пословни простор.

Питање за студенте:

Како се правно потврђује усмено дато пуномоћје у управном поступку?

- а) Сертификат о легитимности пуномоћја
- б) Решење о признавању пуномоћја
- в) Одлука о регистрацији пуномоћја
- г) Записник о пријему усменог пуномоћја

Заокружите правилан одговор и објасните свој избор позивајући се на релевантне норме. Напишите поменути акт.

ЗАДАТАК 31

У Сомбору, у Одељењу за урбанизам и грађевинске послове, одржан је увиђај на непокретности која је предмет реституције по захтеву Милоша Тодоровића из улице Цара Лазара 24. Захтев се односи на парцелу у катастарској општини Сомбор, кат. парц. бр. 157. Увиђај је извршен у сврху утврђивања физичког стања и начина коришћења парцеле на којој се налази монтажни објекат коришћен од стране Амбуланте за рехабилитацију. Увиђај је започет у 10.30 часова у присуству следећих особа: службеника Одељења Марка Јовића, записничара Славице Поповић, власника захтева Милоша Тодоровића са његовим пуномоћником адвокатом Гораном Николићем, као и директорке Амбуланте за рехабилитацију Драгане Симић и геометра Петра Марковића. На месту увиђаја, присутни су установили да се на парцели налази монтажни објекат величине 85 м² који тренутно служи као архивски простор за Амбуланту. Објекат нема одобрење за градњу нити употребну дозволу, али је за исти поднет захтев за легализацију. Осим овог објекта, на парцели не постоје други објекти, путеви или пролази. Геометар је такође потврдио да објекат има улаз са трга и да се простира на више кат. парцела које су међусобно спојене и чине једну функционалну целину. Увиђај је завршен у 11.15 часова, а присутни су потписали одговарајући акт без примедби, потврђујући утврђено стање.

Питање за студенте гласи:

Како се правно документује увиђај непокретности у управном поступку?

- а) Уверење о стању непокретности
- б) Решење о утврђивању стања непокретности
- в) Одлука о признавању права на непокретности
- г) Записник о увиђају на непокретности

Заокружите правилан одговор и објасните свој избор позивајући се на релевантне норме. Напишите поменути акт.

ЗАДАТАК 32

У Београду, у Секретаријату за социјална питања, 22. јула 2024. године, покренут је поступак ради издавања уверења о броју чланова домаћинства Ане Марковић из Немањине улице 22, која тренутно ради у Немачкој и потребно јој је уверење за регулацију социјалног и радног статуса у иностранству.

Састанак је започет у 8.20 часова у присуству странке, референта за управне послове Марка Николића и записничара Јелене Петровић. Након што је упозната са својом правном обавезом и последицама давања лажне изјаве, у складу са одговарајућим члановима Закона о општем управном поступку, који предвиђају кривичну и материјалну одговорност у случају давања нетачних информација, Ана Марковић је изјавила да њено домаћинство чине: њен супруг Милош Марковић, домаћин и незапослен, син Петар Марковић, водоинсталатер и такође незапослен, и ћерка Ивана Марковић, студенткиња, такође незапослена. Она је потврдила истинитост и тачност наведених података, потписујући изјаву која је уписана у одговарајући акт.

Питање за студенте гласи:

Како се правно документује усмена изјава странке као доказ у управном поступку?

- а) Сведочењем под заклетвом
- б) Решењем о прихватању изјаве
- в) Одлуком о веродостојности изјаве
- г) Записником о усменој изјави странке

Заокружите правилан одговор и објасните свој избор позивајући се на релевантне норме. Напишите поменути акт.

ЗАДАТАК 33

Усмена расправа је одржана у просторијама Агенције за реституцију у Београду, ул. Кнеза Милоша 15, са циљем решавања питања реституције непокретности која је претходно била у државном власништву и коришћена од стране Министарства за грађевинарство и инфраструктуру. Предмет расправе била је парцела у катастарској општини Врачар, кат. парц. бр. 220. Записник о усменој расправи састављен је 28. октобра 2023. године, са почетком у 9.00 часова. Присутни су били: службено лице Саша Петровић, записничар Милица Николић, странка Ђорђе Симић, представник Државног правобранилаштва Ивана Живковић, и представник Министарства за грађевинарство и инфраструктуру Марко Јовановић.

Ђорђе Симић је поднео захтев за враћање катастарске парцеле, на основу тзв. Закона о реституцији. Решење Агенције је било поништено пресудом Управног суда и предмет је враћен на поновно одлучивање. У поновљеном поступку, било је одређено вештачење о стању парцеле преко вештака пољопривредне струке, Марије Томић. Циљ усмене расправе био је да се странке изјасне о налазу вештака и изнесу своје предлоге за даљи ток поступка. Вештак Марија Томић је изложила да на парцели постоји црпна станица која није више у функцији и да је простор око ње употребљен за пољопривреду. Представник Државног правобранилаштва, Ивана Живковић, изнела је да предузеће које је власник хладњаче која је користила црпну станицу, и даље постоји и да је у реорганизацији. Предложила је разјашњење функционалног стања и својинског статуса црпне станице.

Питање за студенте:

Који акт треба да буде донет у ситуацији када управни орган утврди потребу за додатним вештачењем стања непокретности у поновљеном поступку?

- а) Решење о повраћају имовине
- б) Закључак о одређивању вештачења
- в) Решење о одбацивању захтева
- г) Закључак о завршетку усмене расправе

Заокружите правилан одговор и објасните свој избор позивајући се на релевантне норме. Напишите поменути акт.

ЗАДАТАК 34

У општини Лозница, које се налази у западном делу Србије, постоји фабрика за прераду хемикалија под именом „ХемикоПром„. Фабрика се налази на адреси Прометна улица број 12. Дана 25. јула 2023. године, дошло је до великог пожара у фабрици услед неисправности на хемијској линији.

На суседном земљишту, које се простире на 2 хектара, Драган Николић је узгајао јагоде. Његова парцела била је смештена на задњој страни фабрике, која није имала приступни пут. Командир ватрогасне бригаде, Милан Стојановић, примио је усмени налог од начелника Сектора за ванредне ситуације да користи Драганову парцелу за приступ и гашење пожара који је избио у фабрици за прераду хемикалија под именом „ХемикоПром„. Током интервенције, 90 ари Драгановог засада је било уништено.

Начелник сектора је усменим решењем обећао Драгану да ће држава признати и надокнадити штету уколико поднесе захтев у прописаном року. Сходно томе, Драган је поднео захтев за израду писменог решења 30. јула 2023. године, тражећи да му се достави у року од осам дана.

Питање за студенте:

На основу чињеничног стања, у којој од следећих ситуација овлашћени службеник треба да донесе одговарајући акт са становишта Драгана Николића?

- а) Донесе писмено решење о исплати обештећења за уништене јагоде на основу усменог обећања начелника.
- б) Донесе писмено решење о укидању усменог решења за коришћење земљишта без Драгановог одобрења.
- в) Изради и достави писмено решење о претходно донетом усменом решењу у року од осам дана од подношења захтева.
- г) Донесе писмено решење о изменама у ватрогасним протоколима због узроковане штете на Драгановом имању.

Заокружите правилан одговор и објасните свој избор позивајући се на релевантне норме. Напишите поменути акт.

ЗАДАТАК 35

У општини Смедерево, на адреси Војводе Мишића 23, живи Петар Ђорђевић, који је поднео захтев за пререгистрацију своје ауто-радионице у октобру 2023. године. Задужен за обраду његовог захтева је Немања Илић, шеф Одсека за привредне делатности.

Петар и Немања су суседи у згради на Тргу Републике 4 и већ дуже време су у лошим односима због спора око коришћења заједничког паркинг простора испред зграде. С обзиром на овај конфликт, Петар верује да Немања неће бити објективан приликом процесирања његовог захтева.

Стога, Петар подноси формалан захтев за изузеће Немање Илића из процеса доношења одлуке о његовом предмету. У захтеву је наведено да постоји лични конфликт који може утицати на неутралност поступка. Предложено је саслушање два сведока, Жарка Павловића и Маје Томић, који могу потврдити постојање и размере конфликта између Петра и Немање.

Питање за студенте:

На основу чињеничног стања изложеног у тексту, који акт треба да буде донет од стране овлашћеног службеника?

- а) Наставак поступка са Немањом Илићем као службеником задуженим за Петров захтев.
- б) Изузеће Немање Илића из даљег поступања и одређивање другог службеног лица за обраду Петровог захтева.
- в) Одбацивање захтева за изузеће због недостатка доказа о непристрасности.
- г) Одлагање одлуке о изузећу док се не саслушају предложени сведоци.

Заокружите правилан одговор и објасните свој избор позивајући се на релевантне норме. Напишите поменути акт.

ЗАДАТАК 36

У граду Зајечару, Љубомир Петровић, који живи на адреси Велика улица 22, поднео је пријаву против свог суседа, Милоша Обрадовића из исте улице, број 20. Љубомир тврди да је Милош пустио своје козе на Љубомирову њиву, која се налази у катастарској општини Зајечарско поље, парцела број 56, на дан 15. маја 2024. године. Као резултат, његов усев јагода је био потпуно уништен, што је Љубомир проценио као штету од 200.000 динара.

Милош Обрадовић оспорава ове тврдње, наводећи да су његове козе тог дана биле на испаши у оближњем пределу Црног Врха, где су биле заједно са стоком Владана Јанковића из суседног места Велико Село (Општина Књажевац). Милош тврди да је на истом месту био и Марко Симић, заједно са својим братом Дејаном, који могу потврдити да је Милошеве козе видели у Црном Врху, а не на Љубомировој њиви.

Комисија за процену пољске штете у Зајечару, са седиштем у Улици мира 3, одлучила је да затражи саслушање Марка Симића као сведока око околности тог дана, са циљем да се утврди да ли су тврдње Милоша Обрадовића тачне. За ову сврху, комисија је упутила замољеном органу у општини Књажевац писани акт да саслушају Марка и доставе записник о његовом саслушању.

Питање за студенте:

На основу изложеног чињеничног стања, који акт би овлашћени службеник у општини Зајечартребало да упуту у овој ситуацији?

- а) Замољницу замољеном органу у општини Књажевац за извођење доказа у виду саслушања сведока Марка Симића.
- б) Наредбу за изрицање новчане казне Милошу Обрадовићу на основу тренутно доступних доказа.
- в) Одложи одлучивање док се не добију додатни докази од приватног детектива.
- г) Захтева од Љубомира Петровића да повуче пријаву против Милоша Обрадовића, предлажући мирно решење спора.

Заокружите правилан одговор и објасните свој избор позивајући се на релевантне норме. Напишите поменути акт.

ЗАДАТАК 37

У Београду, пред Градским секретаријатом за просторно уређење и грађевинарство, води се поступак који се односи на захтев за издавање уверења о осопособљености центра „SkyHigh„ за обучавање параглајдера. Захтев је поднет електронским путем под бројем З.ел-бр. на датум 14. априла 2024. године.

Саша Поповић, власник центра „SkyHigh„, живи на адреси Стари Град 22 у Београду. С обзиром на сложеност и стручну специфичност поступка, Саша је одлучио да ангажује стручног помагача. Изабрао је Јелену Марковић, машинског инжењера са лиценцом број 5421, издатом од Директората цивилног ваздухопловства. Јелена живи на адреси Земунска обала 45, Београд.

Јелена је овлашћена да приступа предмету коришћењем корисничког имена и лозинке које је добила приликом електронског подношења захтева, а њена улога је да прати поступак и даје Сашу стручна објашњења и савете у вези са предметним питањима. Јелена је потписала изјаву којом прихвата обавезе у складу са Законом о општем управном поступку и потврдила да неће заступати странку већ само обављати саветодавну улогу.

Питање за студенте:

На основу чињеничног стања изложеног у тексту, који акт би овлашћени службеник требало да донесе у овој ситуацији?

а) Одбацивање захтева Саше Поповића због ангажовања стручног помагача који није директно укључен у предмет.

б) Прихватање Јелене Марковић као стручног помагача и омогућавање њеног приступа управном поступку у складу са поднетом изјавом.

в) Захтевање од Саше да Јелена преузме улогу правног заступника уместо стручног помагача.

г) Игнорисање изјаве о именовану Јелене Марковић и наставак поступка без њеног укључивања.

Заокружите правилан одговор и објасните свој избор позивајући се на релевантне норме. Напишите изјава странке о именовану стручног помагача у поступку.

ЗАДАТАК 38

У граду Крагујевцу, на Улици кнеза Милоша, постоји проблем са бетонским стубом који омета улаз у двориште становника те улице. Милан Томић, станар броја 48 на истој улици, поднео је захтев Градском секретаријату за инфраструктурне послове 7. маја 2024. године, тражећи уклањање стуба. Међутим, у свом захтеву, Милан није навео тачан број куће испред које се стуб налази, нити број катастарске парцеле на којој се стуб налази.

У складу с тим, орган је реаговао позивом за исправку недостатака у поднеску. Позив је упућен 15. маја, а у њему је наведено да Милан има рок од осам дана да исправи наведене недостатке. Уколико не поступи по позиву у задатом року, поднесак ће бити одбачен као неуредан, у складу са одредбама Закона о општем управном поступку.

Питање за студенте:

На основу чињеничног стања изложеног у тексту, који акт би овлашћени службеник требало да донесе уколико Милан Томић не исправи наведене недостатке у предвиђеном року?

- а) Одобрење захтева без исправке недостатака у поднеску.
- б) Одлагање поступка док се не добију потребне информације.
- в) Одбацивање поднеска као неуредног у складу са одредбама Закона о општем управном поступку.
- г) Захтев за додатно објашњење од Милана Томића о томе зашто недостатак није исправљен.

Заокружите правилан одговор и објасните свој избор позивајући се на релевантне норме. Напишите поменути акт.

ЗАДАТАК 39

Процес експропријације непокретности за потребе регулације потока Рибница планиран је да обухвати деоницу од села Мионица до села Брезовице, у општини Ваљево. Управни орган је у поступку број 25/2023 донео закључак о потреби експропријације и одредио да се усмена расправа одржи 20. јуна 2023. године у сали број 3 зграде општине у Улици војда Карађорђа 12. Све заинтересоване стране позване су да присуствују и учествују у расправи, укључујући власнике земљишта, становнике обухваћене експропријацијом, и друга заинтересована лица. Додатно, обавештење о расправи и експропријациони елаборат са приложеним документима учињени су доступним за јавни увид у писарници општине, што омогућава заинтересованим лицима да се детаљно информишу о предмету и припреме за расправу.

Питање за студенте:

На основу чињеничног стања изложеног у тексту, који акт би овлашћени службеник требало да донесе у случају да се открије да заинтересована лица нису довољно обавештена о усменој расправи?

- а) Отказивање заказане усмене расправе.
- б) Одлагање усмене расправе до новог обавештавања.
- в) Захтев за повлачење закључка о експропријацији.
- г) Јавна објава усмене расправе са детаљима о времену, месту и датуму, као и доступности документације.

Заокружите правилан одговор и објасните свој избор позивајући се на релевантне норме. Напишите поменути акт.

ЗАДАТАК 40

У ГУ за урбанизам и грађевинске послове у Нишу, одржана је усмена расправа у вези са захтевом за дозволом за изградњу новог тржног центра у Индустијској зони Поповац. Током расправе, догодио се инцидент у којем је Александар Јовановић, представник једне од заинтересованих страна Удружења за заштиту природе у зони, ометао ток расправе. Александар, који станује на Улици Цара Душана број 45, упадао је у реч током излагања других сведока, што је довело до тога да сведоци не могу слободно да изнесу своје исказе. И поред опомене коју му је изрекло службено лице, Александар није престао са ометањем расправе, настављајући са вређањем присутних и ометањем поступка.

Питање за студенте:

На основу изложеног чињеничног стања, који акт би овлашћени службеник требало да донесе уколико Александар Јовановић настави са ометањем расправе и после првог упозорења?

- а) Изрекне опомену без даљих санкција.
- б) Наложити Александру да плати трошкове поступка без новчане казне и удаљавања.
- в) Изрекне новчану казну и удаљи Александра са расправе, а такође му наложи покриће трошкова поступка.
- г) Дозволи Александру да настави са учествовањем у расправи без икаквих санкција.

Заокружите правилан одговор и објасните свој избор позивајући се на релевантне норме. Напишите поменути акт.

ЗАДАТАК 41

У Суботици, Служба за буџетску инспекцију спроводила је инспекцијски надзор у вези са применом закона у области материјално-финансијског пословања код локалног комуналног предузећа „Комунале”. У току инспекцијског надзора утврђено је да је ово предузеће неоправдано прекорачило издатке из апропријација одобрених Одлуком о буџету града Суботице за 2023.годину, што је довело до прекомерне потрошње буџетских средстава у износу од 1,000,000 динара.

После детаљне анализе, инспектор Ивана Петровић, је установила да је прекорачење настало услед непланираних трошкова на одржавању возног парка, који нису били предвиђени у апропријацијама. Инспекција је такође утврдила да „Комунале” није пратило процедуре прописане Одлуком о буџету која захтева да сви издаци буду унапред одобрени и у складу са буџетским лимитима.

Питање за студенте:

На основу изложеног чињеничног стања о поступању инспекцијске службе у случају неправилног коришћења буџетских средстава од стране локалног комуналног предузећа „Комунале” у Суботици, који акт би овлашћени службеник требало да донесе у случају утврђених незаконитости и прекорачења апропријација?

- а) Упутство за поновно планирање буџета без специфичних санкција.
- б) Предлог за измену Одлуке о буџету како би се омогућило покривање прекорачења.
- в) Решење службе за буџетску инспекцију јединице локалне самоуправе о враћању средстава у буџет.
- г) Оснивање комисије за испитивање законитости трошења буџетских средстава.

Заокружите правилан одговор и објасните свој избор позивајући се на релевантне норме. Напишите поменути акт.

ЗАДАТАК 42

Марија Петровић, угледни судски вештак из Ниша, живи у улици Јована Јовановића 23. Једног јутра, 15. априла 2023. године, службено лице органа управе покушало је да јој уручи позив за вештачење у предмету геодетског премера. Међутим, у 11.15 часова тог дана, Марија није била код куће. Следећег дана, 16. априла 2023. године, службеник је поново покушао да јој уручи позив у 8.30 часова, али она ни тада није била на адреси.

Пошто два покушаја доставе нису успела, службеник је поступио у складу са правилима. Сачинио је белешку о неуспелој достави и сачинио одговарајући акт.

Питање за студенте:

Који акт треба да буде донет у конкретној ситуацији од стране овлашћеног службеника?

- а) Решење о преузимању предмета
- б) Обавештење о праву на жалбу
- в) Обавештење о месту и времену преузимања писмена
- г) Закључак о обустави поступка

Заокружите правилан одговор и објасните свој избор позивајући се на релевантне норме. Напишите поменути акт.

ЗАДАТАК 43

У Републици Србији, у граду Панчеву, у Одсеку за грађевинске послове, примљен је захтев од стране господина Николе Јовановића, који живи у улици Краља Петра број 5. Захтев је поднет ради добијања одобрења за рушење заштитне ограде око његове куће на истој адреси. Захтев је примљен 15. априла 2023. године и одмах је додељен на разматрање службеном лицу, које је у том тренутку обављало дужност шефа одсека.

Међутим, шеф одсека, госпођа Ана Петровић, уочила је да се у конкретном случају јавља разлог за њено изузеће из поступка. Наиме, госпођа Петровић је открила да је подносилац захтева њен блиски рођак, тачније њен теча. Сходно томе, госпођа Петровић је у складу са ЗУП-ом одмах предузела одговарајуће радње и сачинила одговарајуће акте.

Питање за студенте:

Који акт треба да буде донет у конкретној ситуацији од стране овлашћеног службеника?

- а) Решење о одбијању захтева
- б) Обавештење о одлагању поступка
- в) Обавештење о постојању разлога за изузеће
- г) Закључак о обустави поступка

Заокружите правилан одговор и објасните свој избор позивајући се на релевантне норме. Напишите поменути акт.

ЗАДАТАК 44

У Градској општини Савски Венац, у имовинско-правном одељењу, води се управни поступак у вези са исељењем станара из стана у улици Милоша Великог број 12, Београд. У оквиру тог поступка, неопходно је присуство вештака ради учешћа на усменој расправи.

Питање за студенте:

Који акт треба да буде донет у конкретној ситуацији од стране овлашћеног службеника?

- а) Решење о покретању поступка
- б) Обавештење о заказивању расправе
- в) Позив за вештака (тумача)
- г) Закључак о обустави поступка

Заокружите правилан одговор и објасните свој избор позивајући се на релевантне норме. Напишите поменути акт.

ЗАДАТАК 45

У ГУ Нови Сад, у Имовинско-правном одељењу, вођен је управни поступак у вези са исељењем станара из стана у улици Његошева брoј 45. У оквиру тог поступка, било је неопходно присуство одређеног лица ради учешћа на усменој расправи.

На дан 5. маја 2023. године, овлашћено службено лице издало је документ којим се позива госпођа Јелена Марковић, која живи у улици Змај Јовина брoј 12, Нови Сад. Према том документу, госпођа Марковић је требало да се појави у Градској општини Нови Сад, Имовинско-правно одељење, у улици Булевар ослобођења брoј 30, соба брoј 204, ради учешћа на усменој расправи заказаној за 13. мај 2023. године у 10.00 часова.

Документ је издат на основу члана 81. Закона о становању и одржавању зграда („Службени гласник РС”, бр. 109/16, 9/20) и члана 109. став 4. и члана 110. Закона о општем управном поступку („Службени гласник РС”, бр. 18/16, 95/18). У документу је јасно наведено да је лице дужно да обавести орган у случају спречености да се одазове.

Питање за студенте:

Који акт треба да буде донет у конкретној ситуацији од стране овлашћеног службеника?

- а) Решење о покретању поступка
- б) Обавештење о заказивању расправе
- в) Позив за сведока на усмену расправу
- г) Закључак о обустави поступка

Заокружите правилан одговор и објасните свој избор позивајући се на релевантне норме. Напишите поменути акт.

ЗАДАТАК 46

У Градској општини Палилула, Београд, у Имовинско-правном одељењу, вођен је управни поступак у вези са иселењем стана из стана у улици Стевана Сремца број 10. У оквиру тог поступка, било је неопходно присуство одређене особе ради учешћа на усменој расправи.

На дан 5. маја 2023. године, овлашћено службено лице издало је документ којим се позива господин Марко Јовановић, који живи на адреси Стевана Сремца број 10, Београд. Према том документу, господин Јовановић је требало да се појави у Градској општини Палилула, Имовинско-правно одељење, у улици Таковска број 23, соба број 204, ради учешћа на усменој расправи заказаној за 13. мај 2023. године у 10.00 часова.

Документ је издат на основу Закона о становању и одржавању зграда и Закона о општем управном поступку. У документу је јасно наведено да је особа дужна да обавести орган у случају спречености да се одазове.

Питање за студенте

Који акт треба да буде донет у конкретној ситуацији од стране овлашћеног службеника?

- а) Решење о покретању поступка
- б) Обавештење о заказивању расправе
- в) Позив за странку на усмену расправу
- г) Закључак о обустави поступка

Заокружите правилан одговор и објасните свој избор позивајући се на релевантне норме. Напишите поменути акт.

ЗАДАТАК 47

У Градској општини Стари Град, Београд, у Имовинско-правном одељењу, грађанин Иван Петровић, који живи у улици Булевар деспота Стефана број 34, поднео је захтев за обавештење о времену обављања радова на канализационој мрежи на катастарској парцели број 1234/1, катастарска општина Палилула. Захтев је поднет 20. априла 2023. године.

Овлашћено службено лице у Градској општини Палилула примило је поднесак и евидентирало га према редоследу пријема, стављајући отисак пријемног штамбильа на поднесак. У штамбильу су унети подаци као што су датум предаје, број под којим је евидентиран акт, и потпис лица које је примило поднесак.

Питање за студенте

Који акт треба да буде донет у конкретној ситуацији од стране овлашћеног службеника?

- а) Решење о одбијању захтева
- б) Обавештење о заказивању расправе
- в) Потврда о пријему поднеска
- г) Закључак о обустави поступка

Заокружите правилан одговор и објасните свој избор позивајући се на релевантне норме. Напишите поменути акт.

ЗАДАТАК 48

Јован Петровић из Ниша, на адреси Улица Зорана Ђинђића бр. 24, дана 15. марта 2024. године, поднео је захтев за озакоњење бесправно изграђеног стамбеног објекта. Стамбени објекат се налази на катастарској парцели бр. 12345 катастарске општине Ниш, са нето грађевинском површином од 134 м², бруто грађевинском површином од 154,62 м², и бруто грађевинском површином приземља од 71 м². Објекат је завршен у целости, са спратности П+2.

ГУ за урбанизам и комунално-стамбене делатности градске управе Ниша, по пријему захтева, покренула је поступак озакоњења предметног објекта на основу Закона о озакоњењу. У оквиру поступка, орган је утврдио да су испуњени формални услови за озакоњење.

На основу захтева органа, Јован Петровић је доставио следеће прилоге:

Извештај о затеченом стању стамбеног објекта који је урадила фирма „Градња Ниш” са седиштем у Нишу, Улица Кнеза Милоша бр. 12, под бројем 789 од 10. марта 2024. године, са одговорним пројектантом Петром Ивановићем, бр. лиценце 12345.

Доказ о власништву - уговор о купопродаји оверен код Општинског суда у Нишу бр. 456 од 5. фебруара 2024. године.

Елаборат геодетских радова урађен од стране фирме „Геометар” из Ниша, Улица Краља Петра бр. 15, од 1. марта 2024. године.

Доказ о уплати таксе у висини од 50.000 динара за стамбени објекат предвиђен одговарајућим чланом Закона о озакоњењу.

Након разматрања достављених прилога, утврђено је да испуњава законске услове за доношење одговарајућег акта.

Питање за студенте:

На основу наведених чињеница, који акт треба да буде донет од стране овлашћеног службеника?

- а) Решење о легализацији
- б) Решење о одбијању захтева
- в) Решење о уклањању објекта
- г) Решење о накнадној градњи

Заокружите правилан одговор и објасните свој избор позивајући се на релевантне норме. Напишите поменути акт.

ЗАДАТАК 49

Градски центар за социјални рад у Нишу је дана 5. априла 2024. године примио захтев од тетке малолетног Петра Јовановића, који је рођен 15. јануара 2010. године, да се његов привремени смештај у њеној породици укине. Тетка, Марија Јовановић, изјавила је да због свог лошег здравственог стања није у могућности да брине о Петру, те да је изложена физичком и психичком злостављању од стране родитеља детета, што је негативно утицало и на Петра.

Петар Јовановић је одузет од својих родитеља, Милана и Јоване Јовановић, пресудом Другог општинског суда у Београду број 456 од 1. марта 2024. године, којом су родитељи лишени родитељског права због грубог запуштања и угрожавања егзистенције детета. Решењем Општинског центра за социјални рад у Нишу број 123 од 10. марта 2024. године, Петар је привремено поверен на чување тетки Марији Јовановић.

Након што је тетка обавестила Центар о немогућности даље бриге о детету, Центар је утврдио да је Петар угрожен у актуелном смештају, због злостављања које је негативно утицало на његово емотивно и психичко стање. С обзиром на то, Центар је донео одлуку да је у најбољем интересу детета да буде привремено смештено у прихватилиште за децу у Нишу, Улица Станка Пауновића бр. 9.

Питање за студенте:

На основу наведених чињеница, који акт треба да буде донет од стране овлашћеног службеника?

- а) Решење о трајном смештају
- б) Решење о враћању детета родитељима
- в) Привремено решење о смештају у прихватилиште
- г) Решење о усвајању детета

Заокружите правилан одговор и објасните свој избор позивајући се на релевантне норме. Напишите поменути акт.

ЗАДАТАК 50

Предузеће „Трговина Ниш” из Ниша, Улица Бранка Крсмановића бр. 15, поднело је дана 10. априла 2024. године захтев за одређивање локације за изградњу магацина за складиштење робе. Орган је утврдио да ће испитни поступак, који укључује увиђај и вештачење, изазвати посебне новчане издатке.

Питање за студенте:

На основу наведених чињеница, који акт треба да буде донет од стране овлашћеног службеника?

- а) Решење о обустави поступка
- б) Решење о накнадном плаћању трошкова
- в) Решење којим се налаже полагање новца за трошкове поступка
- г) Решење о одбијању захтева за изградњу

Заокружите правилан одговор и објасните свој избор позивајући се на релевантне норме. Напишите поменути акт.

ЗАДАТАК 51

У Књажевцу, малом граду у Србији, господин Милан Петровић, живи у улици Немањина број 15. Он је особа са инвалидитетом и због свог здравственог стања, потребно му је посебно паркинг место близу његовог дома. Стога је, 15. марта 2024. године, поднео захтев Градском већу овог града, тражећи утврђивање паркинг места за инвалиде у Немањиној улици, испред свог стана.

Градско веће, састављено од пет чланова, састало се на седници одржаној 1. априла 2024. године. Седници су присуствовали сви чланови већа. Након разматрања захтева и доступне документације, веће је утврдило да нису испуњени сви неопходни услови прописани релевантним правним актима за одобрење паркинг места за инвалиде у тој улици.

Након дискусије, чланови већа су приступили гласању. Већином гласова, донета је одговарајућа одлука. У складу са законом, у случају подељеног броја гласова, одлучујући глас имао би председавајући колегијалног органа, али у овом случају већина је била јасна.

Питање за студенте:

На основу датих информација, који акт у конкретној ситуацији треба да буде донет од стране колегијалног органа?

- а) Одбијање захтева за утврђивање паркинг места за инвалиде
- б) Одобрење захтева за утврђивање паркинг места за инвалиде
- в) Одлагање одлуке до додатног разматрања
- г) Издавање привременог одобрења за паркинг место

Заокружите правилан одговор и објасните свој избор позивајући се на релевантне норме. Напишите поменути акт.

ЗАДАТАК 52

У општини Краљево, Општинско веће је примило обавештење о неопходности унапређења система осматрања, обавештавања и јавног узбуњивања на територији општине. С обзиром на значај ових система за заштиту становништва и имовине у случају ванредних ситуација, општински органи су одлучили да предузму конкретне мере.

На основу Закона о ванредним ситуацијама, власници пословних и других објеката на територији општине дужни су да омогуће инсталирање одговарајућих уређаја и средстава ових система на својим објектима. У складу са овим законом, Општинско веће Краљева састало се 15. априла 2024. године како би донело одлуку о примени ових мера.

Седници су присуствовали сви чланови већа и након разматрања, једногласно су донели одговарајућу одлуку. Она обухвата зграду Скупштине општине Краљево у улици Карађорђева 3, спортску халу у улици Партизанска 8 и зграду основне школе „Светозар Марковић” у улици Љубе Ненадовића 5.

Питање за студенте:

На основу датих информација, који акт у конкретној ситуацији треба да буде донет од стране колегијалног органа?

- а) Решење о одбијању захтева за инсталирање уређаја за осматрање
- б) Решење о одобрењу захтева за инсталирање уређаја за осматрање
- в) Решење колективног органа о утврђивању обавезе
- г) Издавање привременог одобрења за инсталирање уређаја за осматрање

Заокружите правилан одговор и објасните свој избор позивајући се на релевантне норме. Напишите поменути акт.

ЗАДАТАК 53

У граду Нишу, господин Петар Јовановић живи у улици Вука Караџића број 12. Због свог здравственог стања, био је приморан да пропусти усмену расправу заказану за 10. март 2024. године у управном поступку који се водио поводом његовог захтева за одређивање локације гараже у улици Милана Ракића број 20. Наиме, Петар Јовановић је 9. марта 2024. године морао да буде подвргнут операцији катаракте у приватној очној клиници у Београду, што га је спречило да присуствује расправи.

Након отпуста из клинике, господин Јовановић је 14. марта 2024. године поднео предлог органу који је водио поступак, тражећи дозволу за враћање у пређашње стање. Своју молбу је поткрепио отпусном листом клинике, која је потврдила да је био на операцији у периоду од 9. до 12. марта 2024. године.

Орган који је водио поступак, након разматрања предлога и достављене документације, утврдио је да је предлог благовремено поднет у оквиру рока од осам дана од када је престао разлог који је изазвао пропуштање, и пре истека рока од три месеца од дана пропуштања. С обзиром на то да је неприсуствовање расправи имало за последицу доношење решења којим је одбијен захтев за локацију гараже, орган је донео одговарајућу одлуку.

Питање за студенте:

На основу датих информација, који акт у конкретној ситуацији треба да буде донет од стране овлашћеног службеника?

- а) Одбијање предлога за враћање у пређашње стање
- б) Прихватање предлога за враћање у пређашње стање
- в) Решење о прекиду поступка
- г) Решење о утврђивању обавезе

Заокружите правилан одговор и објасните свој избор позивајући се на релевантне норме. Напишите поменути акт.

ЗАДАТАК 54

У општини Прокупље, госпођа Ана Марковић живи у улици Првомајска број 7. Ана је незапослена самохрана мајка са двоје малолетне деце и налази се у тешкој финансијској ситуацији. Због тога је поднела захтев Центру за социјални рад у Прокупљу за одобрење новчане социјалне помоћи. Свој захтев је поднела 3. марта 2024. године, а за пуномоћника у овом поступку именовала је господина Петра Петровића, пензионера из истог места, улице Доситејева број 5.

Међутим, Центар за социјални рад је 15. марта 2024. године добио допис од Адвокатске коморе града Ниша у којем је наведено да Петар Петровић није уписан у именик адвоката и да је против њега покренут кривични поступак због надриписарства.

Имајући у виду ове информације, Центар за социјални рад је одлучио да донесе одговарајућу одлуку у овом управном поступку.

Питање за студенте:

На основу датих информација, који акт у конкретној ситуацији треба да буде донет од стране овлашћеног службеника?

- а) Одбијање захтева за новчану социјалну помоћ
- б) Прихватање захтева за новчану социјалну помоћ
- в) Решење о искључењу пуномоћника који се бави надриписарством
- г) Издавање привременог одобрења за новчану социјалну помоћ

Заокружите правилан одговор и објасните свој избор позивајући се на релевантне норме. Напишите поменути акт.

ЗАДАТАК 55

У граду Сомбору, госпођа Јелена Петровић живи у улици Змај Јовина број 10. Она се бави прометом органског поврћа и 1. априла 2024. године поднела је захтев надлежном органу за издавање дозволе за промет. Након разматрања захтева, надлежни орган је 15. маја 2024. године донео решење број 123/2024 којим је одобрена дозвола за промет органског поврћа.

Међутим, у том решењу су се поткрале техничке грешке. У тачки 1. диспозитива решења, у петом реду, број „37” је погрешно написан као број „73”. Такође, у тексту тачке 2. диспозитива, презиме „Матић” је два пута погрешно написано као „Матовић”.

Питање за студенте

На основу датих информација, који акт у конкретној ситуацији треба да буде донет од стране овлашћеног службеника?

- а) Одбијање исправке грешке у решењу
- б) Прихватање новог захтева за дозволу за промет органског поврћа
- в) Решење о исправљању грешке у решењу
- г) Издавање нове дозволе за промет органског поврћа

Заокружите правилан одговор и објасните свој избор позивајући се на релевантне норме. Напишите поменути акт.

ЗАДАТАК 56

У месту Бачка Топола, пољопривредник Милан Марковић живи у улици Радничка број 14 и бави се узгојем житарица. Његов сусед, пољопривредник Петар Петровић, живи у улици Трг младих број 9 и поседује шуму која се налази у близини Милановог обрадивог земљишта. Петровић је поднео захтев надлежном органу да се одреди принудни шумски пут преко Милановог земљишта ради извлачења и превоза шумских производа.

Надлежни орган је донео закључак број 234/2024 од 1. марта 2024. године којим је заказана усмена расправа на лицу места са увиђајем и вештачењем, која је одржана 15. марта 2024. године. Приликом вршења увиђаја, на Милановој ораници са житом настала је штета. Пољопривредни вештак, Иван Ивановић, проценио је штету на 7.000 динара.

Милан Марковић није имао примедбе на начин вештачења и висину штете коју је вештак утврдио. С обзиром на утврђено чињенично стање и обавезу надокнаде штете која буде проузрокована држаоцу ствари приликом вршења увиђаја, надлежни орган је донео одговарајућу одлуку.

Питање за студенте:

На основу датих информација, који акт у конкретној ситуацији треба да буде донет од стране овлашћеног службеника?

- а) Одбијање захтева за накнаду штете
- б) Решење о накнади штете (увиђај)
- в) Решење о утврђивању принудног пута
- г) Одбијање захтева за утврђивање принудног пута

Заокружите правилан одговор и објасните свој избор позивајући се на релевантне норме. Напишите поменути акт.

ЗАДАТАК 57

У граду Крагујевцу, надлежна градска управа упутила је позив господину Николи Савићу који живи у улици Светозара Марковића број 22. Позив је достављен 15. марта 2024. године, а господин Савић је био позван да у својству сведока дође на усмену расправу 25. марта 2024. године у 10:00 часова у Имовинско правно одељење Градске управе Крагујевац, које се налази у улици Краља Петра Првог број 12, соба број 5. Расправа је била заказана у вези са поступком исељења из стана у улици Светозара Марковића број 22, на основу Закона о становању и одржавању зграда и одговарајућег члана Закона о општем управном поступку.

Иако је господин Савић уредно дошао на заказану расправу, неоправдано је ускратио сведочење. Орган је утврдио да је његово ускраћивање сведочења било без оправданог разлога и да је тиме ометено вођење управног поступка.

Питање за студенте:

На основу датих информација, који акт у конкретној ситуацији треба да буде донет од стране овлашћеног службеника?

- а) Одбијање сведочења
- б) Решење о новчаној казни сведоку
- в) Решење о накнади штете сведоку
- г) Одбијање изрицања казне сведоку

Заокружите правилан одговор и објасните свој избор позивајући се на релевантне норме. Напишите поменути акт.

ЗАДАТАК 58

У Новом Саду, госпођа Марина Јовановић живи у улици Јеврејска број 12 и поднела је захтев за издавање грађевинске дозволе за изградњу магацина за робу у насељу Лиман. У оквиру управног поступка за издавање дозволе, именован је судски вештак грађевинске струке, господин Иван Петровић из истог града, и позван да присуствује усменој расправи заказаној за 5. март 2024. године.

Господин Петровић је лично примио позив 25. фебруара 2024. године, у којем је био упозорен на законске последице уколико не дође на усмену расправу. Ипак, он није присуствовао заказаној расправи нити је оправдао свој изостанак, због чега је расправа морала бити одложена.

Поред њега, на исту расправу био је позван и уредно приступио сведок, господин Петар Марковић из улице Краља Петра број 15. Због непојављивања вештака и одлагања расправе, сведок је претрпео стварне трошкове доласка и губитак зараде.

Питање за студенте:

На основу датих информација, који акт у конкретној ситуацији треба да буде донет од стране овлашћеног службеника?

- а) Одбијање захтева за издавање грађевинске дозволе
- б) Решење о новчаном кажњавању сведока
- в) Решење о новчаном кажњавању вештака
- г) Решење о надокнади трошкова сведоку

Заокружите правилан одговор и објасните свој избор позивајући се на релевантне норме. Напишите поменути акт.

ЗАДАТАК 59

У граду Суботица, господин Јован Миловановић живи у улици Кнеза Михаила број 20. Надлежни орган је господину Миловановићу 1. марта 2024. године доставио закључак број 456/2024, којим је био позван да на усменој расправи, заказаној за 15. март 2024. године у 10:00 часова, покаже уговор закључен 1. фебруара 2024. године између њега и господина Петра Петровића, који живи у улици Краља Петра број 15.

Господин Миловановић је уредно примио позив 2. марта 2024. године и приступио расправи, али је одбио да покаже тражени уговор. Службено лице га је упозорило на законске последице одбијања, али он није навео никакав разлог за своје поступке и наставио је да одбија приказивање исправе.

Питање за студенте:

На основу датих информација, који акт у конкретној ситуацији треба да буде донет од стране овлашћеног службеника?

- а) Закључак о прихватању неприказивања исправе
- б) Решење о новчаном кажњавању због непоказивања исправе
- в) Решење о утврђивању штете
- г) Решење о принудном довођењу

Заокружите правилан одговор и објасните свој избор позивајући се на релевантне норме. Напишите поменути акт.

ЗАДАТАК 60

У граду Нови Сад, предузеће „Градитељ” д.о.о. са седиштем у улици Милоша Обреновића број 25 поднело је захтев за одређивање локације за изградњу магацина за складиштење робе. Захтев је поднет 10. марта 2024. године. Надлежни орган је, с обзиром на то да поступак укључује увиђај и вештачење, што изазива посебне новчане издатке, решењем број 456/2024 од 15. марта 2024. године наложио предузећу „Градитељ” да у року од 15 дана од пријема решења унапред положи износ од 100.000 динара, како би се покрили предвиђени трошкови.

Предузеће „Градитељ” није уплатило тражени износ у предвиђеном року.

Питање за студенте:

На основу датих информација, који акт у конкретној ситуацији треба да буде донет од стране овлашћеног службеника?

- а) Решење о одбијању захтева за изградњу магацина
- б) Решење о новчаном кажњавању због неполагања новца за покриће трошкова
- в) Решење о обустављању поступка због неполагања новца за покриће трошкова
- г) Решење о одобрењу захтева за изградњу магацина

Заокружите правилан одговор и објасните свој избор позивајући се на релевантне норме. Напишите поменути акт.

ЗАДАТАК 61

У граду Ваљево, господин Милош Николић живи у улици Бранка Радичевића број 45. Он је поднео захтев за укњижбу права својине на катастарској парцели број 123/45 у корист своје компаније „Николић Трговина” д.о.о. Захтев је поднет 15. фебруара 2024. године, али је првостепеним закључком Службе за катастар непокретности Ваљево, број 456/2024 од 28. фебруара 2024. године, његов захтев одбачен због неплаћања таксе.

Незадовољан овом одлуком, господин Николић је 10. марта 2024. године поднео жалбу, истичући да неплаћање таксе није законски разлог за одбацивање захтева за упис права на непокретности у катастру. У поступку га је заступао адвокат Иван Петровић из улице Краља Петра број 10.

Међутим, 25. марта 2024. године, господин Николић је доставио изјаву првостепеном органу, у којој је одустао од жалбе.

Питање за студенте:

На основу датих информација, који акт у конкретној ситуацији треба да буде донет од стране овлашћеног службеника?

- а) Решење о одбијању жалбе
- б) Решење о прихватању жалбе
- в) Решење о обустављању поступка због одустанка од жалбе
- г) Решење о поновном разматрању захтева за укњижбу

Заокружите правилан одговор и објасните свој избор позивајући се на релевантне норме. Напишите поменути акт.

ЗАДАТАК 62

У граду Крагујевцу, господин Марко Петровић живи у улици Вука Караџића број 34. Он је поднео захтев Управи за комуналне послове града Крагујевца за издавање употребне дозволе за пекару у улици Светозара Марковића број 12. Захтев је поднет 1. марта 2024. године.

Након покретања поступка и ангажовања вештака грађевинске струке ради увиђаја на лицу места, господин Петровић је 20. марта 2024. године поднео поднесак у којем је изјавио да у потпуности одустаје од поднетог захтева. Управа за комуналне послове је, у складу са Закона о општем управном поступку, утврдила да су испуњени услови за обустављање управног поступка. Међутим, у досадашњем току поступка настали су трошкови ангажовања вештака.

Питање за студенте:

На основу датих информација, који акт у конкретној ситуацији треба да буде донет од стране овлашћеног службеника?

- а) Решење о одбијању захтева за употребну дозволу
- б) Решење о издавању употребне дозволе
- в) Решење о обустављању поступка због одустанка странке од захтева
- г) Решење о надокнади трошкова вештака

Заокружите правилан одговор и објасните свој избор позивајући се на релевантне норме. Напишите поменути акт.

ЗАДАТАК 63

У граду Шабац, господин Александар Петровић живи у улици Савска број 22. Он је поднео захтев Управи за привреду и туризам града Шапца за процену и накнаду пољске штете која је настала када су овце његовог суседа, господина Милоша Јовановића из улице Змај Јовина број 10, срушиле ограду и ушле у његову башту, уништавајући засад поврћа на површини од седам ари.

У току управног поступка који је вођен пред Управом за привреду и туризам, странке су се сложиле да закључе поравнање. Према поравнању, господин Милош Јовановић је прихватио да накнади целокупну штету насталу уништавањем засад поврћа, као и трошкове процене штете и трошкове управног поступка. Секретаријат за привреду и туризам је прихватио предложено поравнање, чиме је отпала потреба за даљим вођењем поступка у овој управној ствари.

Питање за студенте:

На основу датих информација, који акт у конкретној ситуацији треба да буде донет од стране овлашћеног службеника?

- а) Решење о одбијању захтева за накнаду пољске штете
- б) Решење о накнади пољске штете
- в) Решење о обустављању поступка због постигнутог поравнања
- г) Решење о надокнади трошкова процене штете

Заокружите правилан одговор и објасните свој избор позивајући се на релевантне норме. Напишите поменути акт.

ЗАДАТАК 64

У граду Нишу, господин Радован Јовановић живео је у улици Вука Караџића број 10. Он је 15. фебруара 2024. године поднео захтев Центру за социјални рад у Нишу за доделу социјалне помоћи. Захтев је био у процесу разматрања када је 5. марта 2024. године орган добио обавештење из органа управе за вођење матичних књига умрлих да је господин Јовановић преминуо 28. фебруара 2024. године.

Питање за студенте:

На основу датих информација, који акт у конкретној ситуацији треба да буде донет од стране овлашћеног службеника?

- а) Решење о одбијању захтева за доделу социјалне помоћи
- б) Решење о додели социјалне помоћи наследницима
- в) Решење о обустављању поступка због престанка постојања (смрти) странке
- г) Решење о наставку поступка са правним наследницима

Заокружите правилан одговор и објасните свој избор позивајући се на релевантне норме. Напишите поменути акт.

ЗАДАТАК 65

У граду Лозници, господин Милан Јовановић живи у улици Карађорђева број 15. Он је поднео захтев Управи за урбанизам и грађевинарство града Лознице за издавање употребне дозволе за угоститељску башту на обали реке Дрине. Захтев је поднет 10. фебруара 2024. године.

Међутим, 20. марта 2024. године дошло је до бујичне поплаве која је однела источни део обале реке Дрине, укључујући и локацију на којој је господин Јовановић намеравао да отвори угоститељску башту. Због насталих околности, више не постоје услови за издавање употребне дозволе за ту локацију.

Питање за студенте:

На основу датих информација, који акт у конкретној ситуацији треба да буде донет од стране овлашћеног службеника?

- а) Решење о одбијању захтева за издавање употребне дозволе
- б) Решење о издавању употребне дозволе
- в) Решење о обустављању поступка због недостатка услова
- г) Решење о привременом одлагању поступка

Заокружите правилан одговор и објасните свој избор позивајући се на релевантне норме. Напишите поменути акт.

ЗАДАТАК 66

У граду Пожаревцу, господин Иван Петровић живи у улици Светозара Марковића број 14. Он је поднео захтев локалној полицијској управи за издавање возачке дозволе 1. марта 2024. године. Након разматрања захтева, орган је заказао усмену расправу за 20. март 2024. године. Господин Петровић је уредно позван на расправу, али се није појавио нити је доставио било какво оправдање за свој изостанак.

Питање за студенте:

На основу датих информација, који акт у конкретној ситуацији треба да буде донет од стране овлашћеног службеника?

- а) Решење о одбијању захтева за издавање возачке дозволе
- б) Решење о издавању возачке дозволе
- в) Решење о обустављању поступка због непојављивања на расправи
- г) Решење о одлагању усмене расправе

Заокружите правилан одговор и објасните свој избор позивајући се на релевантне норме. Напишите поменути акт.

ЗАДАТАК 67

У граду Нишу, госпођа Јелена Марковић живи у улици Светозара Марковића број 20. Она је поднела захтев надлежном органу за уклањање лимене гараже у улици Николе Тесле број 5. Поступак је покренут 1. марта 2024. године. Међутим, у листу непокретности је утврђено да је власник катастарске парцеле број 1234 у катастарској општини Ниш и објекта на њој господин Петар Петровић, који живи у улици Јована Скерлића број 8, а не подносилац захтева.

Због тога је орган решењем број 456/2024 од 15. марта 2024. године прекинуо поступак док се не реши питање власништва на наведеној катастарској парцели као претходно питање. Госпођа Марковић је упућена да у року од 30 дана од дана коначности решења о прекиду поступка код надлежног органа покрене поступак за решавање претходног питања и о томе обавести овај орган. Госпођа Марковић није доставила доказ да је покренула поступак по претходном питању у датом року.

Питање за студенте:

На основу датих информација, који акт у конкретној ситуацији треба да буде донет од стране овлашћеног службеника?

- а) Решење о одбијању захтева за уклањање лимене гараже
- б) Решење о обустављању поступка због непокретања поступка за решавање претходног питања
- в) Решење о издавању одобрења за уклањање лимене гараже
- г) Решење о привременом одлагању поступка

Заокружите правилан одговор и објасните свој избор позивајући се на релевантне норме. Напишите поменути акт.

ЗАДАТАК 68

У општини Богатић, господин Милан Петровић живи у улици Светог Саве број 12. Он је, преко свог пуномоћника адвоката Петра Јовановића из истог места, поднео захтев за исплату експропријационе накнаде за породичну кућу и плац у Богатићу, који су експроприсани његовом оцу, Јовану Петровићу, 1982. године. Господин Петровић је тврдио да његовом оцу никада није исплаћена накнада за експроприсано имање и захтевао је да се та накнада сада исплати њему као правном следбенику, истичући да право на експропријациону накнаду не застарева.

У поступку по овом захтеву, орган је извршио увид у списе предмета и утврдио да је 1982. године вођен поступак за утврђивање накнаде за експроприсану непокретност у Богатићу, власништво Јована Петровића. Експропријациона накнада је утврђена правноснажном одлуком Општинског суда у Богатићу, број 456/1982 од 10. јуна 1982. године. Међутим, накнада никада није исплаћена јер је Јован Петровић одбио да је прими, сматрајући да је неправедна и на његову штету.

Питање за студенте:

На основу датих информација, који акт у конкретној ситуацији треба да буде донет од стране овлашћеног службеника?

- а) Решење о одбијању захтева за исплату експропријационе накнаде
- б) Решење о исплати експропријационе накнаде
- в) Решење о обустављању поступка због застарелости
- г) Решење о одбацивању захтева јер је већ правноснажно одлучено

Заокружите правилан одговор и објасните свој избор позивајући се на релевантне норме. Напишите поменути акт.

ЗАДАТАК 69

У месту Петровац, господин Никола Јовановић живи у улици Змај Јовина број 10. Он је 1. марта 2024. године поднео захтев локалној управи у Петровцу, тражећи да му се утврди право коришћења пешачке стазе преко имања његовог суседа, господина Петра Петровића, који живи у улици Светозара Марковића број 12. Господин Јовановић је навео да је та стаза најкраћи пролаз од пута до његове куће и да му је од великог значаја за свакодневни живот.

Питање за студенте:

На основу датих информација, који акт у конкретној ситуацији треба да буде донет од стране овлашћеног службеника?

- а) Решење о одбијању захтева за утврђивање службености пролаза
- б) Решење о одобрењу службености пролаза
- в) Решење о обустављању поступка због непокретања поступка за решавање претходног питања
- г) Решење о одбацивању захтева јер се не ради о управној ствари

Заокружите правилан одговор и објасните свој избор позивајући се на релевантне норме. Напишите поменути акт.

ЗАДАТАК 70

У граду Зрењанину, господин Петар Петровић живи у улици Његошева број 18. Он је 10. марта 2024. године поднео захтев надлежном градском органу за уклањање шута у улици Његошева, наводећи да шут угрожава безбедност пешака. Међутим, у поднеску није прецизирао код ког кућног броја у улици Његошева се шут налази, нити је навео број катастарске парцеле на којој се налази шут.

Орган је 12. марта 2024. године обавестио господина Петровића да његов поднесак има недостатке и затражио је да их отклони у року од 8 дана, уз упозорење на правне последице уколико не уреди поднесак. Господин Петровић није отклонио недостатке у остављеном року.

Питање за студенте:

На основу датих информација, који акт у конкретној ситуацији треба да буде донет од стране овлашћеног службеника?

- а) Решење о одбијању захтева за уклањање шута
- б) Решење о уклањању шута
- в) Решење о обустављању поступка због непотпуног поднеска
- г) Решење о одбацивању поднеска јер је неуредан

Заокружите правилан одговор и објасните свој избор позивајући се на релевантне норме. Напишите поменути акт.

ЗАДАТАК 71

У граду Чачку, господин Милош Марковић живи у улици Карађорђева број 12. Он је 5. марта 2024. године поднео захтев локалној управи за постављање ограда. Међутим, његов поднесак је имао значајне недостатке. У поднеску није било јасно о каквој огради се ради, где се тачно поставља, од ког материјала је израђена, нити је био наведен број катастарске парцеле на којој би се ограда поставила. Поднесак је помињао ограду на кући, али није било јасно да ли је у питању ограда око куће, на кући или на неком другом месту. Поред тога, поднесак није био потписан.

Орган је 10. марта 2024. године позвао господина Марковића да у року од 10 дана уреди свој поднесак, прецизирајући шта тачно захтева и на којој парцели би се ограда поставила, као и да потпише поднесак. Господин Марковић је уредно примио позив, али није поступио по њему у остављеном року.

Питање за студенте:

На основу датих информација, који акт у конкретној ситуацији треба да буде донет од стране овлашћеног службеника?

- а) Решење о одбијању захтева за постављање ограда
- б) Решење о одобрењу захтева за постављање ограда
- в) Решење о обустављању поступка због непотпуног поднеска
- г) Решење о одбацивању поднеска јер је неуредан

Заокружите правилан одговор и објасните свој избор позивајући се на релевантне норме. Напишите поменути акт.

ЗАДАТАК 72

У граду Сомбору, господин Александар Јовановић живи у улици Змај Јовина број 22. Он је 1. марта 2024. године поднео приговор локалном комуналном предузећу због недостатка уредног и квалитетног пружања јавних услуга, захтевајући да се обезбеди поштовање права корисника комуналних услуга. Међутим, из приговора није било јасно о којим конкретним јавним услугама се ради и у чему конкретно лежи проблем. Поред тога, приговор није био потписан.

Комунално предузеће је 5. марта 2024. године обавестило господина Јовановића да његов приговор има недостатке и затражило је да их отклони у року од 10 дана, прецизирајући о којим услугама се ради и потписивањем поднеска. Подносилац је био упозорен да ће приговор бити одбачен ако не отклони недостатке у датом року. Господин Јовановић је уредно примио позив, али није поступио по њему у остављеном року.

Питање за студенте:

На основу датих информација, који акт у конкретној ситуацији треба да буде донет од стране овлашћеног службеника?

- а) Решење о одбијању приговора
- б) Решење о усвајању приговора
- в) Решење о обустављању поступка због непотпуног приговора
- г) Решење о одбацивању приговора јер је неуредан

Заокружите правилан одговор и објасните свој избор позивајући се на релевантне норме. Напишите поменути акт.

ЗАДАТАК 73

У граду Нишу, у ул. Светог Саве бр. 15, живи господин Милан Петровић, угледни адвокат у пензији. У свом позним годинама, Милан је одлучио да формално депонује свој тестамент у локални орган управе ради чувања и будућег извршења његове последње воље. Веровао је да ће тиме обезбедити сигурност својих последњих намера, као и мир својим наследницима.

Тако, дана 15. марта 2024. године, Милан је упутио свој поднесак ГУ за опште послове Ниш, у којем је изразио захтев да његов тестамент буде депонован у овој институцији. Господин Петровић је сматрао да је поднесак исправно упућен и да ће бити прихваћен без већих проблема.

Међутим, службеници у ГУ Ниш су одмах након пријема поднеска утврдили да овај орган није надлежан за депоновање тестаментата, јер је тај посао у надлежности јавних бележника или судова. Овај орган није могао да утврди који конкретан јавни бележник би био надлежан за пријем оваквог поднеска. Према томе, поднесак није могао бити прослеђен надлежном органу у складу са одговарајућим чланом Закона о општем управном поступку.

Господин Петровић је обавештен о овом недостатку одмах након пријема његовог поднеска.

Питање за студенте:

Који акт треба да буде донет у конкретној ситуацији од стране овлашћеног службеника?

- а) Решење о прихватању поднеска
- б) Решење о одбацивању поднеска због ненадлежности
- в) Решење о одлагању поступка
- г) Решење о прослеђивању поднеска надлежном органу

Заокружите правилан одговор и објасните свој избор позивајући се на релевантне норме. Напишите поменути акт.

ЗАДАТАК 74

У граду Београду, у улици Краља Петра број 28, живи госпођа Јелена Јовановић, истакнута архитектица која је поднела предлог за добијање локације за изградњу гараже. Процедура у вези са овим питањем подразумевала је заказивање усмене расправе пред надлежним органом. Расправа је била заказана за 12. јануар 2024. године, на коју је госпођа Јовановић била уредно позвана, што се потврђује доставницом приложеном у списима предмета.

На заказану расправу, међутим, госпођа Јовановић није могла да дође. Као разлог, навела је непредвиђени застој у локалном саобраћају који је тог дана онемогућио њен долазак. У прилог својим наводима, доставила је потврду приватног аутобуског предузећа „Градски превоз„ из Београда, са седиштем у улици Булевар краља Александра број 75, датирану на 15. јануар 2024. године.

Дана 20. априла 2024. године, госпођа Јовановић је поднела предлог за враћање у пређашње стање, тражећи да се поново отвори могућност за расправу у вези са локацијом гараже. Предлог је поднет са циљем да се утврди оправданост њеног одсуства са расправе.

Питање за студенте:

Који акт треба да буде донет у конкретној ситуацији од стране овлашћеног службеника?

- а) Решење о прихватању предлога за враћање у пређашње стање
- б) Решење о одлагању поступка
- в) Решење о прослеђивању предлога надлежном органу
- г) Решење о одбацивању предлога за враћање у пређашње стање

Заокружите правилан одговор и објасните свој избор позивајући се на релевантне норме. Напишите поменути акт.

ЗАДАТАК 75

У граду Новом Саду, у улици Јована Цвијића број 12, живи господин Александар Марковић, власник мале фирме која се бави производњом и продајом намештаја. Пошто је намеравао да учествује у поступку јавне набавке, господин Марковић је сматрао да је потребно да прибави уверење о испуњеној пореској обавези као доказ о свом финансијском статусу и регуларности пословања.

Дана 15. маја 2024. године, Александар је упутио захтев ГУ Нови Сад да му изда ово уверење. Сматрао је да општина води евиденцију о пореским обавезама својих грађана и да ће његов захтев бити брзо решен.

Међутим, у поступку по захтеву установљено је да ГУ Нови Сад не води службену евиденцију која је предмет овог захтева. Наиме, евиденцију о испуњеним пореским обавезама води Пореска управа, а не локална самоуправа. ГУ Нови Сад је стога утврдила да није у могућности да изда тражено уверење јер нема надлежност над тим подацима.

Питање за студенте:

Који акт треба да буде донет у конкретној ситуацији од стране овлашћеног службеника?

- а) Решење о прихватању захтева за издавање уверења
- б) Решење о одбијању захтева за издавање уверења
- в) Решење о прослеђивању захтева надлежном органу
- г) Решење о обустави поступка

Заокружите правилан одговор и објасните свој избор позивајући се на релевантне норме. Напишите поменути акт.

ЗАДАТАК 76

У граду Крагујевцу, у улици Светозара Марковића број 10, живи госпођа Ана Николић, професорка у пензији. Госпођа Николић је недавно поднела захтев за издавање уверења о испуњеној пореској обавези како би регулисала своје финансијске обавезе према банци у којој је планирала да аплицира за кредит.

Дана 5. априла 2024. године, Ана је упутила захтев ГУ Крагујевац да јој изда ово уверење. Уверена да ће њен захтев бити одмах решен, очекивала је позитиван исход и брзу реализацију својих планова.

Међутим, у поступку по захтеву утврђено је да ГУ Крагујевац не води службену евиденцију која је предмет овог захтева, већ да те податке води Пореска управа.

Питање за студенте:

Који акт треба да буде донет у конкретној ситуацији од стране овлашћеног службеника?

- а) Решење о прихватању захтева за издавање уверења
- б) Решење о одбијању захтева за издавање уверења
- в) Решење о прослеђивању захтева надлежном органу
- г) Решење о обустави поступка

Заокружите правилан одговор и објасните свој избор позивајући се на релевантне норме. Напишите поменути акт.

ЗАДАТАК 77

У граду Чачку, у улици Кнеза Милоша број 18, живи господин Иван Петровић, пензионер који је недавно променио место пребивалишта. По добијању уверења о новом пребивалишту, Иван је приметио да у уверењу није тачно наведено место његовог рођења. Верујући да је до грешке дошло у поступку издавања документа, поднео је захтев надлежном органу за исправку грешке.

Дана 10. априла 2024. године, Иван је поднео захтев Општини Чачак за измену уверења о пребивалишту. У свом захтеву навео је да је у издатом уверењу погрешно наведено место његовог рођења и затражио да се уверење исправи како би било у складу са подацима из службене евиденције.

У поступку по захтеву, службеници Града Чачка су извршили проверу података у службеној евиденцији и утврдили да се подаци у издатом уверењу у потпуности подударају са подацима из евиденције коју води овај орган. Утврђено је да уверење није издато погрешно, већ да је Иванова тврдња неоснована.

На основу овако утврђеног чињеничног стања и сходно одговарајућем члану. став 5. Закона о општем управном поступку, донета је одговарајућа одлука.

Питање за студенте:

Који акт треба да буде донет у конкретној ситуацији од стране овлашћеног службеника?

- а) Решење о прихватању захтева за измену уверења
- б) Решење о одбијању захтева за измену уверења
- в) Решење о прослеђивању захтева надлежном органу
- г) Решење о обустави поступка

Заокружите правилан одговор и објасните свој избор позивајући се на релевантне норме. Напишите поменути акт.

ЗАДАТАК 78

У граду Новом Саду, у улици Булевар ослобођења број 25, живи госпођа Марија Јовановић, пензионерка која је недавно променила место пребивалишта. По добијању уверења о новом пребивалишту, Марија је приметила да у уверењу није тачно наведено њено презиме. Верујући да је до грешке дошло у поступку издавања документа, поднела је захтев надлежном органу за исправку грешке.

Дана 15. маја 2024. године, Марија је поднела захтев ГУ Нови Сад за измену уверења о пребивалишту. У свом захтеву навела је да је у издатом уверењу погрешно наведено њено презиме и затражила да се уверење исправи како би било у складу са подацима из службене евиденције.

У поступку по захтеву, службеници ГУ Нови Сад су извршили проверу података у службеној евиденцији и утврдили да је презиме у издатом уверењу заиста погрешно наведено. Утврђено је да је до грешке дошло у поступку издавања документа, те је Маријин захтев основан.

Питање за студенте:

Који акт треба да буде донет у конкретној ситуацији од стране овлашћеног службеника?

- а) Решење о прихватању захтева за измену уверења
- б) Решење о одбијању захтева за измену уверења
- в) Решење о прослеђивању захтева надлежном органу
- г) Решење о обустави поступка

Заокружите правилан одговор и објасните свој избор позивајући се на релевантне норме. Напишите поменути акт.

ЗАДАТАК 79

У граду Крагујевцу, у улици Милоша Обилића број 14, налази се предузеће „ИнфраКом”, које се бави изградњом и одржавањем инфраструктурних објеката. Ово предузеће је са Градом Крагујевцем закључило уговор о концесији за изградњу и одржавање градских паркинга. Уговор је закључен 15. марта 2021. године под бројем 45/2021.

Дана 10. маја 2024. године, предузеће „ИнфраКом” је поднело захтев ГУ Крагујевац за измену уговора о концесији због промене околности. Навели су да су се, услед нових законских прописа и непредвиђених технолошких изазова, појавиле потребе за додатним радовима који нису били предвиђени у првобитном пројекту. Ове околности су значајно утицале на реализацију концесије и захтевале су измене у уговору.

ГУ Крагујевац је, након разматрања захтева, утврдила да нису испуњени услови за измену уговора, односно да би измена уговора изазвала штету по јавни интерес која би била већа од штете коју би претрпело предузеће „ИнфраКом”.

Питање за студенте:

Који акт треба да буде донет у конкретној ситуацији од стране овлашћеног службеника?

- а) Решење о прихватању захтева за измену уговора
- б) Решење о одбијању захтева за измену уговора
- в) Решење о прослеђивању захтева надлежном органу
- г) Решење о обустави поступка

Заокружите правилан одговор и објасните свој избор позивајући се на релевантне норме. Напишите поменути акт.

ЗАДАТАК 80

У граду Краљево, у улици Карађорђева број 25, живи господин Петар Илић, власник земљишта у околини новопроектваног ауто-пута. Петар је сазнао да ће у близини његовог земљишта бити изграђена бензинска пумпа и желео је да се детаљније информише о плановима и утицају на његово имање. Дана 10. марта 2024. године, господин Илић је поднео захтев ГУ Краљево да му се дозволи увид у списе и препис докумената везаних за локацију бензинске пумпе на траси ауто-пута у пределу села Витановац.

Општина Краљево је разматрала захтев и установила да се планирана изградња бензинске пумпе неће вршити на подручју које обухвата катастарску парцелу господина Илића, нити ће се граничити са његовим земљиштем. Из ових разлога, орган је утврдио да не постоји правни интерес на страни подносиоца захтева који би оправдавао разгледање и преписивање списка.

Питање за студенте:

Који акт треба да буде донет у конкретној ситуацији од стране овлашћеног службеника?

- а) Решење о прихватању захтева за разгледање списка
- б) Решење о одбијању захтева за разгледање списка
- в) Решење о прослеђивању захтева надлежном органу
- г) Решење о обустави поступка

Заокружите правилан одговор и објасните свој избор позивајући се на релевантне норме. Напишите поменути акт.

ЗАДАТАК 81

Предузеће „Еко Плус” из Ниша поднело је дана 12. јануара 2024. године надлежном органу Града Ниша захтев за издавање грађевинске дозволе за изградњу магацинске бареке у Нишу, улица Јована Дучића бр. 15, на катастарској парцели број 1023, катастарска општина Палилула.

Дана 5. марта 2024. године, предузеће „Еко Плус” поднело је захтев за измену претходно поднетог захтева, тражећи да се уместо грађевинске дозволе за изградњу магацинске бареке изда грађевинска дозвола за изградњу постројења за рециклажу комуналног отпада на истој катастарској парцели и истој адреси. Орган градске управе утврдио је да се нови захтев не заснива на битно истом чињеничном стању као првобитни захтев.

Питање за студенте

Који акт треба да буде донет у конкретној ситуацији од стране овлашћеног службеника?

- а) Закључак којим се дозвољава измена захтева.
- б) Решење којим се одбија измена захтева.
- в) Решење којим је орган обуставио поступак до даљњег.
- г) Закључак којим је орган одлучио да спроведе додатну истрагу.

Заокружите правилан одговор и објасните свој избор позивајући се на релевантне норме. Напишите поменути акт.

ЗАДАТАК 82

Почетком 2024. године, Секретаријат за урбанизам и грађевинске послове у Београду примио је захтев од компаније „Градња Промет” д.о.о. са седиштем у Нишу, улица Булевар Немањића 45. Компанија је, преко свог пуномоћника Ивана Марковића, поднела захтев за издавање решења о одобрењу извођења радова на изградњи потпорног зида. Захтев је поднет електронским путем преко Централног информационог система (ЦИС).

Уз захтев је приложена следећа документација:

а) Идејни пројекат израђен од стране „Пројект Инжењеринг” д.о.о. из Новог Сада, улица Жарка Зрењанина 12, из маја 2024. године;

б) доказ о уплати накнаде за ЦИС.

Након пријема захтева, орган је извршио проверу испуњености формалних услова и утврдио да је надлежан за поступање, је подносилац захтева лице које може бити инвеститор, је захтев поднет у прописаној форми, је уз захтев приложена потребна документација, је приложен доказ о уплати прописаних такси и накнаде.

Увидом у Препис листа непокретности катастарске парцеле бр. 12345 катастарске општине Врачар, који је издао Републички геодетски завод - Служба за катастар непокретности, бр. 56789 од 20. маја 2024. године, утврђено је да катастарска парцела бр. 12345 није уписана на име инвеститора.

Питање за студенте:

Који акт треба да буде донет од стране овлашћеног службеника у описаној ситуацији?

а) Решење о одобрењу извођења радова

б) Решење о условима за пројектовање

в) Решење о одбијању захтева за извођење радова

г) Решење о престанку права коришћења земљишта

Заокружите правилан одговор и објасните свој избор позивајући се на релевантне норме. Напишите поменути акт.

ЗАДАТАК 83

Градска управа у Суботици примила је захтев од Јоване Петровић из улице Нова 12, Суботица, за ослобађање плаћања трошкова поступка у вези са издавањем дозволе за закуп тезге на градској пијаци у Суботици. Јована Петровић је навела у свом захтеву да не може да сноси трошкове поступка без штете по нужно издржавање своје породице, будући да јој је пијачна делатност једини извор прихода.

Уз захтев је приложила следећу документацију: уверење о имовинском стању, потврду центра за социјални рад.

Из приложене документације је утврђено да је Јована Петровић самохрана мајка са малолетним дететом од пет година, и да сама издржава дете без ичије помоћи. Даље је утврђено да странка нема непокретне имовине нити сталних новчаних примања.

Питање за студенте:

Који акт треба да буде донет од стране овлашћеног службеника у описаној ситуацији?

- а) Решење о одбијању захтева за ослобађање плаћања трошкова
- б) Решење о делимичном ослобађању плаћања трошкова
- в) Решење о ослобађању плаћања трошкова
- г) Решење о одлагању плаћања трошкова

Заокружите правилан одговор и објасните свој избор позивајући се на релевантне норме. Напишите поменути акт.

ЗАДАТАК 84

Пред надлежним органом ГУ, по захтеву Милене Петровић из Крагујевца, улице Вука Караџића бр. 15, води се поступак за исељење Наташе Јовановић из стана у Крагујевцу, улице Доситејева бр. 12, која се уселила без правног основа након смрти претходног станара, Драгана Марковића. Странка Милен Петровић је поднеском од 10. априла 2024. године предложила да овај орган дозволи обезбеђење доказа саслушањем сведока Марка Јовановића из Крагујевца, улице Првوماјска бр. 8. Разлог за овај предлог је што Марко Јовановић, најближи сусед претходног станара, за месец дана путује у иностранство где ће дуже остати. Милен Петровић сматра да ће доцније тај доказ бити тешко извести, а ради се о битној чињеници за решење ове управне ствари, јер је предложени сведок добро познавао Драгана Марковића и особе које су му долазиле у стан.

Питање за студенте:

Орган је утврдио да нису испуњени услови за обезбеђење доказа. Шта је орган управе одлучио?

- а) Орган је закључком дозволио обезбеђење доказа саслушањем сведока.
- б) Орган је решењем одбио предлог за обезбеђење доказа.
- в) Орган је решењем обуставио поступак до повратка сведока.
- г) Орган је закључком одлучио да изврши увиђај на лицу места.

Заокружите правилан одговор и објасните свој избор позивајући се на релевантне норме. Напишите поменути акт.

ЗАДАТАК 85

У мају 2024. године, Министарство унутрашњих послова - Полицијска управа у Новом Саду добила је пријаву да је Иван Јовановић, са адресом у улици Краља Петра I број 10, у вечерњим сатима 12. маја 2024. године, у локалу „Кафана Код Мике” у Новом Саду, без разлога вадио пиштољ и витлао њиме пред многобројним гостима. Полицијски службеници су узели изјаве од присутних сведока који су потврдили догађај. Додатно, дан раније, 11. маја 2024. године, пријављено је да је Иван Јовановић пуцао са своје терасе у истој улици.

Ове радње су озбиљно довеле у питање јавни ред и мир, као и личну и имовинску сигурност других људи. На основу прикупљених изјава и доказа, Полицијска управа је утврдила да је потребно предузети мере ради заштите јавног интереса.

Питање за студенте:

Који акт треба да буде донет од стране овлашћеног полицијског службеника у описаној ситуацији?

- а) Решење о обнови оружног листа
- б) Решење о покретању управног поступка по службеној дужности ради одузимања оружног листа, оружја и муниције
- в) Решење о одузимању оружног листа, оружја и муниције
- г) Решење о дозволи за ношење оружја

Заокружите правилан одговор и објасните свој избор позивајући се на релевантне норме. Напишите поменути акт.

ЗАДАТАК 86

У јануару 2024. године, Градска управа у Нишу изрекла је новчану казну Милану Петровићу из улице Војводе Мишића 25 у Нишу, због неодржавања позиву да се појави као сведок у управном поступку. Иако је примио позив за сведочење и иако се појавио у просторијама органа, Милан Петровић је одбио да да изјаву. Сходно томе, донето је решење број 123/2024 којим је Милан Петровић кажњен новчаном казном од 10.000 динара.

Међутим, у марту 2024. године, Милан Петровић се појавио на наставку усмене расправе (рочишту) и добровољно пристао да сведочи.

Питање за студенте:

Који акт треба да буде донет од стране овлашћеног службеника у описаној ситуацији?

- а) Решење о изрицању новчане казне сведоку
- б) Решење о потврђивању новчане казне сведоку
- в) Решење о поништењу новчане казне сведоку
- г) Решење о обустави управног поступка

Заокружите правилан одговор и објасните свој избор позивајући се на релевантне норме. Напишите поменути акт.

ЗАДАТАК 87

У општини Трстеник, на адреси Немањина улица број 12, догодио се непредвиђен инцидент. Због обилних киша које су претходних дана падале, тло испод једне двоспратне зграде почело је да се помера. Ово померање је резултирало пукотинама како у земљи, тако и на самој згради, узрокујући урушавање једног дела структуре зграде. У згради су се налазила два стана, од којих је један припадао господину Милану Јовановићу.

Господин Јовановић је у свом стану живео до марта 2023. године, када се одселио из непознатих разлога. Од тада, његово боравиште није било могуће утврдити, а ниједан пуномоћник није био овлашћен да га заступа у овом случају. Будући да је зграда постала неупотребљива и опасна за становање, као и да угрожава сигурност пролазника и околних станара, хитно је било потребно предузети мере ради рушења.

Општински секретаријат за грађевинске и комуналне послове општине Трстеник покренуо је управни поступак ради рушења ове зграде. Како би се заштитила права и интереси господина Јовановића, који није био доступан, орган је донео одговарајућу одлуку.

Питање за студенте:

На основу горе наведених чињеница, који акт треба да донесе овлашћени службеник?

- а) Решење о рушењу зграде
- б) Решење о привременом заступнику
- в) Решење о обнови зграде
- г) Решење о утврђивању власништва

Заокружите правилан одговор и објасните свој избор позивајући се на релевантне норме. Напишите поменути акт.

ЗАДАТАК 88

У граду Крагујевцу, на адресу Краља Петра Првог број 15, пристигла је жалба грађанина, господина Петра Марковића. Господин Марковић је поднео захтев за уклањање монтажне гараже која се налази у улици Николе Пашића број 22. Он је у захтеву навео да је монтажна гаража изграђена без одобрења и да омета пролазак пешака.

Међутим, током спровођења поступка, орган ГУ за урбанизам, грађевинске и стамбено-комуналне послове Крагујевца утврдио је да господин Марковић није једини власник катастарске парцеле број 45, катастарске општине Крагујевац, на којој се налази спорна гаража. Из регистра непокретности утврђено је да је као сувласник наведене парцеле уписан и његов покојни отац, Милан Марковић, за кога није вођен оставински поступак.

С обзиром на ове околности, јавља се потреба за доношењем одговарајућег процесног акта.

Питање за студенте:

На основу горе наведених чињеница, који акт треба да донесе овлашћени службеник?

- а) Решење о уклањању монтажне гараже
- б) Решење о прекиду поступка ради решавања претходног питања
- в) Решење о оставинској расправи
- г) Решење о легализацији монтажне гараже

Заокружите правилан одговор и објасните свој избор позивајући се на релевантне норме. Напишите поменути акт.

ЗАДАТАК 89

У ГУ Чачак, господин Иван Петровић поднео је захтев за легализацију своје непокретности, која се налази на катастарској парцели број 78 у катастарској општини Центар - Чачак. Према поднетим документима, ова парцела је експроприсана још 1998. године, али према наводима господина Петровића, она никада није приведена намени која је била предвиђена.

Изласком на терен овлашћеног геодете, утврђено је да се на наведеној парцели налази објект који се користи као локал. Поступак за легализацију овог објекта је већ у току пред другим надлежним органом, што значи да је питање правног статуса ове непокретности већ предмет решавања у другом поступку.

Управа за имовинско-правне послове ГУ Чачак, у складу са Законом о општем управном поступку, донела је одговарајућу одлуку.

Питање за студенте:

На основу горе наведених чињеница, који акт треба да донесе овлашћени службеник?

- а) Решење о експропријацији
- б) Решење о прекиду поступка
- в) Решење о легализацији објекта
- г) Решење о привременом заступнику

Заокружите правилан одговор и објасните свој избор позивајући се на релевантне норме. Напишите поменути акт.

ЗАДАТАК 90

У ГУ Нови Сад, пред Градским секретаријатом за привреду, покренут је поступак регистрације новог правног лица под називом „ТехноДизајнд.о.о.“, са седиштем у улици Бранка Бајића број 15. Захтев за регистрацију поднела је госпођа Јована Петровић, 15. марта 2024. године, са намером да започне пословање у области дизајна и технологије.

Међутим, у току обраде захтева, у мају исте године, Градски секретаријат је примио обавештење о отварању стечајног поступка над „ТехноДизајнд.о.о.“ због финансијских потешкоћа и немогућности измиривања дугова.

Питање за студенте:

На основу горе наведених чињеница, који акт треба да донесе овлашћени службеник?

- а) Решење о регистрацији правног лица
- б) Решење о обустави поступка
- в) Решење о прекиду поступка
- г) Решење о укидању регистрације

Заокружите правилан одговор и објасните свој избор позивајући се на релевантне норме. Напишите поменути акт.

ЗАДАТАК 91

У пролеће 2024. године, грађевински инспектор Управе градске општине Звездара, господин Марко Милошевић, кренуо је у рутинску контролу градилишта на адреси Булевар краља Александра број 200. Радови су извођени под покровитељством предузећа „Бео Градња” д.о.о. са седиштем у Београду, улица Милентија Поповића број 10. Извођач радова била је фирма „ГрадПројект” из Београда, коју заступа господин Иван Ивановић.

Контролом градилишта, 1. маја 2024. године, утврђено је да инвеститор наставља са извођењем грађевинских радова иако нема важећу грађевинску дозволу. На основу утврђеног чињеничног стања и у складу са Законом о планирању и изградњи, грађевински инспектор Милошевић је био приморан да донесе одговарајућу одлуку.

Питање за студенте:

На основу горе наведених чињеница, који акт треба да донесе овлашћени службеник?

- а) Решење о наставку радова
- б) Решење о обустави радова
- в) Решење о привременој мери затварања градилишта
- г) Решење о легализацији објекта

Заокружите правилан одговор и објасните свој избор позивајући се на релевантне норме. Напишите поменути акт.

ЗАДАТАК 92

У граду Краљево, инвеститор „ГрадИнвест д.о.о.” са седиштем у улици Николе Тесле број 34, поднео је захтев за извођење радова на изградњи потпорног зида на катастарској парцели број 123 у катастарској општини Краљево-Југ. Захтев је поднет преко пуномоћника, госпође Марине Петровић, такође из Краљева.

Захтев је поднет електронским путем преко Централног информационог система (ЦИС) и обухватао је потребну документацију: идејни пројекат који је израдила фирма „Пројектингд.о.о.” из Краљева, као и доказ о уплати накнаде за ЦИС. Након што је захтев примљен, Управа за урбанизам и грађевинске послове у Краљево је извршио проверу испуњености формалних услова.

Провером је утврђено да је захтев поднет у прописаној форми, да су приложени сви потребни документи, и да је уплаћена прописана такса. Такође, увидом у Препис листа непокретности утврђено је да је парцела уписана на име инвеститора „ГрадИнвест д.о.о.”

Питање за студенте:

На основу горе наведених чињеница, који акт треба да донесе овлашћени службеник?

- а) Решење о легализацији објекта
- б) Решење о прекиду поступка
- в) Решење којим се одобрава извођење радова на изградњи потпорног зида
- г) Решење о обустави радова

Заокружите правилан одговор и објасните свој избор позивајући се на релевантне норме. Напишите поменути акт.

ЗАДАТАК 93

У граду Суботица, господин Марко Јовановић, који живи на адреси Јована Поповића број 12, поднео је захтев за исељење госпође Јоване Марковић из стана који се налази у улици Васе Стајића број 5. Госпођа Марковић се уселила у стан након смрти господина Николе Петровића, без правног основа. Стан је легално припадао господину Петровићу, а након његове смрти, није било оставинске расправе, нити је било ко преузео права и обавезе над станом.

Господин Јовановић је предложио да се као сведок саслуша његов најближи сусед, господин Петар Петровић, који живи у улици Ђуре Ђаковића број 7. Господин Петровић је био најближи сусед господина Петровића и добро је познавао ситуацију у вези са станом и особама које су га посећивале. Због тога је његово сведочење било кључно за решење управне ствари. Међутим, господин Петровић је планирао да се ускоро пресели у иностранство, што би значајно отежало или онемогућило његово касније сведочење.

Управа за урбанизам и грађевинске послове града Суботице, поступајући по предлогу господина Јовановића, донео је одговарајућу одлуку.

Питање за студенте:

На основу горе наведених чињеница, који акт треба да донесе овлашћени службеник?

- а) Решење о исељењу
- б) Решење о прекиду поступка
- в) Решење о прихватању предлога за обезбеђење доказа
- г) Решење о утврђивању власништва

Заокружите правилан одговор и објасните свој избор позивајући се на релевантне норме. Напишите поменути акт.

ЗАДАТАК 94

У Граду Нишу, 19. јануара 2022. године, између Градске управе Ниш и компаније „ЕкоЕнергија д.о.о.“ са седиштем у улици Бранка Радичевића број 7, закључен је Уговор о концесији бр. 1234/22. Предмет овог уговора био је пружање услуга одржавања јавних зелених површина и изградње енергетски ефикасних система уређења паркова и других јавних простора у граду.

Према уговору, компанија „ЕкоЕнергија д.о.о.“ била је обавезана да изводи радове у складу са одређеним стандардима квалитета и у задатим роковима. Међутим, током редовне инспекције у мају 2024. године, утврђено је да компанија није испунила своје уговорне обавезе. Конкретно, нису извршили радове на изградњи енергетски ефикасних система у парковима, што је представљало значајно кршење уговора.

На основу Закона о јавно-приватном партнерству и концесијама, јавни партнер може једнострано раскинути јавни уговор у случају да приватни партнер не обавља јавне радове према договореним стандардима квалитета. Додатно, Закон о општем управном поступку предвиђа да орган може раскинути управни уговор ако странка не испуњава уговорне обавезе.

С обзиром на утврђено чињенично стање и непоштовање уговорних обавеза од стране компаније „ЕкоЕнергија д.о.о.“, Градска управа Ниш донела је одговарајућу одлуку.

Питање за студенте

На основу горе наведених чињеница, који акт треба да донесе овлашћени службеник?

- а) Решење о продужењу уговора
- б) Решење о раскиду управног уговора
- в) Решење о укидању концесије
- г) Решење о суспензији радова

Заокружите правилан одговор и објасните свој избор позивајући се на релевантне норме. Напишите поменути акт.

ЗАДАТАК 95

У Новом Саду, господин Петар Марковић, власник ресторана „Стара Кућа”, на адреси Дунавска улица број 15, обратио се јавном предузећу „Паркинг Сервис” са захтевом за уклањање неисправног возила које је више од недељу дана заузимало паркинг место резервисано за госте његовог ресторана. Возило је било неисправно и непомично, што је значајно нарушавало доступност паркинг места за посетиоце ресторана.

Господин Марковић је неколико пута контактирао кол-центар јавног предузећа „Паркинг Сервис” и подносио усмене захтеве за уклањање возила, али без успеха. Прошло је више од седам дана, а возило је и даље било на истом месту, чиме је нарушена могућност коришћења паркинг места за госте ресторана.

Због неизвршења управне радње од стране јавног предузећа, господин Марковић је 1. јуна 2024. године поднео писмени приговор Секретаријату за комуналне послове града Новог Сада, захтевајући хитно уклањање возила. Секретаријат је примио приговор и утврдио да је исти поднет благовремено, као и да садржи све потребне податке за даље поступање.

Питање за студенте

На основу горе наведених чињеница, који акт треба да донесе овлашћени службеник?

- а) Решење о одбијању приговора
- б) Решење о усвајању приговора
- в) Решење о обустави поступка
- г) Решење о прекиду поступка

Заокружите правилан одговор и објасните свој избор позивајући се на релевантне норме. Напишите поменути акт.

ЗАДАТАК 95

У Министарству финансија, Пореска управа Београд, 15. маја 2024. године, примљен је захтев за утврђивање пореске обавезе госпође Марине Јанковић, која живи у улици Кнеза Милоша број 25. Порески орган је извршио проверу службених евиденција и установио да је госпођа Јанковић остварила приходе у претходној години који су подложни опорезивању у складу са Законом о порезу на доходак грађана.

На основу Закона о порезу на доходак грађана, обвезник је дужан да за остварени доходак у претходној години поднесе пореску пријаву са тачним подацима надлежном пореском органу по истеку те године, најкасније до 15. маја наредне године. Госпођица Јанковић је поднела пореску пријаву преко портала Пореске управе, али је било потребно извршити додатну проверу и утврђивање тачности података.

Увидом у службену евиденцију, порески орган је утврдио да пореска обавеза госпође Марине Јанковић за протеклу годину износи 120,000 динара.

Питање за студенте:

На основу горе наведених чињеница, који акт треба да донесе овлашћени службеник?

- а) Решење о одлагању пореске обавезе
- б) Решење о укидању пореске обавезе
- в) Решење о утврђивању пореске обавезе
- г) Решење о прекиду поступка

Заокружите правилан одговор и објасните свој избор позивајући се на релевантне норме. Напишите поменути акт.

ЗАДАТАК 96

У јуну 2024. године, госпођа Ана Петровић, која живи у улици Краља Петра I број 12, поднела је захтев Управа за дечију и социјалну заштиту Града Ниша, за признавање права на дечији додатак. Госпођа Петровић је доставила потребну документацију, укључујући потврду о висини примања и извештај о броју деце која живе у домаћинству.

Управа за дечију и социјалну заштиту Града Ниша примила је захтев и започела поступак утврђивања чињеничног стања. Увидом у податке из службених евиденција, утврђено је да госпођа Петровић испуњава услове за признавање права на дечији додатак, у складу са Закон о финансијској подршци породици са децом. На основу Закона о општем управном поступку, донет је одговарајући акт.

Питање за студенте:

На основу горе наведених чињеница, који акт треба да донесе овлашћени службеник?

- а) Решење о одбијању захтева за дечији додатак
- б) Решење о прекиду поступка
- в) Решење о признавању права на дечији додатак
- г) Решење о укидању права на дечији додатак

Заокружите правилан одговор и објасните свој избор позивајући се на релевантне норме. Напишите поменути акт.

ЗАДАТАК 97

Предузеће „ТехноСистеми д.о.о.” из Новог Сада, са седиштем у улици Војводе Путника број 10, поднело је жалбу Министарству привреде, тражећи поновно разматрање одлуке о одбијању њиховог захтева за доделу субвенција за технолошке иновације. Жалба је поднета 1. фебруара 2024. године, али до 1. априла 2024. године Министарство није донело решење по поднетој жалби.

Пошто решење није донето у законском року од 60 дана, предузеће „ТехноСистеми д.о.о.” поднело је накнадни захтев 10. априла 2024. године, тражећи хитно доношење решења. Међутим, ни након додатних 7 дана Министарство привреде није донело одлуку.

Због овог „ћутања управе”, предузеће је 20. априла 2024. године поднело одговарајући акт Управном суду у Београду, тражећи да суд донесе пресуду којом би се обавезало Министарство привреде да донесе одлуку по поднетој жалби.

Питање за студенте:

На основу горе наведених чињеница, који акт треба да поднесе „ТехноСистеми д.о.о.”?

- а) Решење о одбијању жалбе
- б) Решење о усвајању жалбе
- в) Тужба због ћутања управе
- г) Решење о прекиду поступка

Заокружите правилан одговор и објасните свој избор позивајући се на релевантне норме. Напишите поменути акт.

ЗАДАТАК 99

Госпођица Марија Петровић, из Београда, која живи у улици Милана Ракића број 14, обратила се Универзитету у Београду, Правном факултету, са захтевом за издавање уверења о статусу студента. Госпођица Петровић је редовни студент трећег семестра на овом факултету и потребно јој је уверење ради регулисања студентског попушта у јавном градском превозу.

Факултет је извршио проверу у службеној евиденцији студената и утврдио да је госпођица Петровић уписана као редовни студент трећег семестра за школску 2023/2024. годину. На основу утврђених података, факултет је донео одговарајући акт.

Питање за студенте:

На основу горе наведених чињеница, који акт треба да донесе овлашћени службеник?

- а) Решење о одбијању издавања уверења
- б) Решење о признавању права на студентски попуст
- в) Уверење о чињеницама о којима се води службена евиденција
- г) Решење о регулисању статуса студента

Заокружите правилан одговор и објасните свој избор позивајући се на релевантне норме. Напишите поменути акт.

ЗАДАТАК 100

Господин Иван Петровић, из Крагујевца, који живи у улици Зорана Ђинђића број 22, обратио се ГУ Крагујевац са захтевом за издавање уверења о имовном стању. Господин Петровић је навео да му је уверење потребно ради стављања предлога суду за ослобађање од плаћања трошкова парничног поступка.

ГУ Крагујевац је спровела испитни поступак, утврђујући чињенице о имовном стању господина Петровића. Утврђено је да господин Петровић живи у заједничком домаћинству са супругом и двоје малолетне деце, да издржава себе и породицу месечним приходом од 50.000 динара, и да ни он, ни чланови његовог домаћинства нису власници нити корисници непокретних или покретних ствари које би се могле сматрати изворима прихода.

На основу утврђених чињеница, ГУ Крагујевац донела је одговарајући акт.

Питање за студенте:

На основу горе наведених чињеница, који акт је донео овлашћени службеник?

- а) Решење о признавању права на ослобађање од плаћања трошкова
- б) Решење о одбијању захтева за издавање уверења
- в) Уверење о чињеницама о којима се не води службена евиденција
- г) Решење о утврђивању имовног стања

Заокружите правилан одговор и објасните свој избор позивајући се на релевантне норме. Напишите поменути акт.

ЗАДАТАК 101

Чињенично стање:

Странка подноси предлог за понављање поступка на основу сазнања да је у другим сличним случајевима другачије одлучено од решења у његовој ствари.

Странка има легитимна очекивања да ће управа поступати у сличним случајевима на исти начин и то јој даје извесну сигурност и извесност у поступању управе.

То „ново” сазнање јој даје прави основ (разлог) за подношење предлога за обнову (повторно) управног поступка.

Питање:

1. Да ли дозволити понављање управног поступка?
2. Који је разлог обнове поступка?
3. Да ли има разлога за одбијање предлога и који су аргументи?
4. Шта представља „нову” чињеницу?

ЗАДАТАК 102

Чињенично стање:

У поступку контроле пореског обвезника НН лица, порески инспектори нису успели да га пронађу на датој адреси, која је пријављена код надлезног органа (агенција за привредне регистар, сл.).

Питање:

1. Да ли порески инспектори могу да донесу решење без присуства пореског обвезника?
2. Да ли су инспектори дужни да одсутној странци поставе законског (привременог) заступника?
3. Да ли су инспектори дужни да обезбеде присуство одсутној странци на други начин, нпр. привођењем?

Напомена:

Порески обвезници су по закону дужни да на захтев пореске управе, у року који она одреди, пруже све расположиве информације, неопходне за утврђивање чињеничног стања од значаја за опорезивање.

Странци се мора омогућити да се изјасни о чињеницама и околностима од значаја за доносење решења (начело саслушања странке).

Странка има право да учествује у испитном поступку и да у циљу остварења циља поступка, даје потребне податке и брани своја права и законом заштићене интересе.

ЗАДАТАК 103

Чињенично стање:

У поступку контроле пореског обвезника НН лица, инспектори рада су у објекту у коме се обавља делатност пронашли непријављеног радника. Порески обвезник наводи у својој изјави да ће радника пријавити, што је и учинио касније.

Питање:

1. Да ли инспектор одмах затвара објекат и даје налог суду за покретање прекршајног поступка за прекршај (непријављење радника)?
2. Да ли ће инспектор одмах бити дужан дати налог за покретање поступка а затварање објекта одложити?
3. Да ли ће инспектор тек након друге контроле (рок од 8 дана за пријављивање радника) проверити пријаву на осигурање радника и након тога затворити објекат и покренути прекршајни поступак?

ЗАДАТАК 104

Подношење нејошћиве поднеске (захтева)

Чињенично стање:

Странка је поднела захтев за стицање права на рефундацију плате у случају породишког одсуства .

По старом закону није постојао рок за подношење захтева (захтев се морао подносити) и за основ за обрачун надокнаде била су узимана последња три месеца плате. Због тога странка и није подносила захтев.

После извесног времена (пар месеци) донет је нови закон. По новом закону уведен је рок за подношење захтева и надокна се обрачунава на основу просека за шест последња месеца, а што је неповољно за странку.

Странка је поднела захтев и документацију, која се тражи по старом закону (последња тромесечна плата) али не жели да допуни поднесак са новом документацијом (јавна исправа) за обрачун висине права.

Орган не поступа јер нема доказа (јавну исправу), по новом закону, на основу које би се одлучио о висини права.

Питања:

1. Како орган треба да поступи у конкретном случају?
2. Упозорити странку да поднесе јавну исправу као допуну захтева, одредити је рок и упозорити на правне последице пропустања?
3. Орган ће поступити по захтеву применити стари (повољнији) закон?

Напомена: Није спорно само право, већ висина (обим) права.

ЗАДАТАК 105

Дојуна жалбе

Пишање:

До када се може допунити жалба?

1. До истека рока за жалбу (15 дана) ?
2. Жалба се не може допунити (рок је преклузиван и реално се не може испоштовати жалбени рок), службено лице ће ценити само оно што је жалиоц поднео благовремено!
3. Жалба се може допунити и после жалбеног рока али у року за доношење решења по жалби (60 дана)?
 - Допуну може тражити само службено лице, изузетно у року за решавање по жалби.
 - Допуну не може да тражи службено лице после рока за жалбу (преклузиван рок за жалбу)
 - Допуну може чинити само жалилац у року за жалбу
 - Допуну може да чини жалилац и после рока за жалбу подношењем „нове” жалбе

ЗАДАТАК 106

Дојуна жалбе и „нове” чињенице

Чињенично стање:

Другостепени орган је примио две жалбе у истој управној ствари и поводом истог првостепеног решења. Једна жалба је благовремена а друга није благовремена.

Питање:

Како ће другостепени орган поступити по другој жалби?

1. Одбациће другу неблаговремену жалбу

2. Поступаће и по другој неблаговременој жалби, сматрајући је допуном прве а под условом да је „у вези” са предходном жалбом. (Шта то значи да је „није у вези”?)

3. Поступаће са „новом” жалбом само под условом да се у њој не износе „нове чињенице”. (Beneficio novum не важи ако је жалилац у доцњи са жалбом јер се тако могу увек износити нове и нове чињенице, чиме се поступак развлачи...)

4. Прихватиће се и „нове чињенице” у новој неблаговременој жалби али под условом да није протекао рок за решавање по жалби (два месеца)?

5. Одлука органа о (не) прихватању у разматрању „нове” неблаговремене жалбе, као допуне прве благовремене жалбе, зависи искључиво од тога да ли су у њој изнете чињенице битне за решавање по жалби а не да ли су „нове”, под условом да је странка била спречена да те „нове” чињенице употреби раније?

6. Нове чињенице се не могу износити у жалби

7. Нове чињенице се могу изнести у жалби али само у року за жалбу али не и после (Не треба дозволити да странка касни са жалбом и да касни са новим чињеницама ма какву су разлози неупотребе истих, јер то воид поступак у бесконачност – начело процесне економије и ефикасности).

ЗАДАТАК 107

Чињенично стање:

Странка подноси захтев за понављање поступка на основу сазнања да је у другим сличним случајевима другачије одлучено од решења у његовој ствари. Странка има легитимна очекивања да ће управа поступати у сличним случајевима на исти начин и то јој даје извесну сигурност и извесност у поступању управе. То „ново” сазнање јој даје прави основ (разлог) за подношење предлога за обнову (повнављање) управног поступка.

Питања:

1. Да ли дозволити понављање управног поступка?
2. Који је разлог обнове поступка?
3. Да ли има разлога за одбијање предлога?
4. Шта представља „нову” чињеницу?

ЗАДАТАК 108

Питања:

1. Рок у којем се поднесак може исправити и допунити?
2. Рок за допуну жалбе?
3. Да ли се позивом за справку и допуну поднеска странци може наложити достављање доказа?
4. Када се сматра да се с поднеском не може поступати?

ЗАДАТАК 109

Чињенично стање:

ПОДНЕСЦИ СА ВИШЕ ЗАХТЕВА

Нпр. поступак експропијације (главни и допунски захтев).
Постоје две ситуације: ако је орган надлежан или ако није надлежан да поступа по свим захтевима.

Питања:

1. Обавештавање странке
2. Када се захтеви морају решавати одвојено
3. Како окончати такав поступак?

ЗАДАТАК 110

Чињенично стање:

Другостепени орган приликом решавања по жалби, враћа предмет првостепеном органу, да се у списе предмета уложи доставница а да би се утврдила коначност решења и благовременост жалбе.

Поступајући по упутствима првостепени орган врши увид у архиву, писарницу органа, пошту, и утврђује да достављање није уредно извршено.

Могуће процесне ситуације: решење послато без доставнице, доставница није враћена, изгубљена, итд.

Исцрпљена сва средства и није могуће утврдити благовременост жалбе.

Питања:

1. Како даље поступати са жалбом?
2. Како решити по жалби странке?

ЗАДАТАК 111

Чињенично стање:

Решавајући по захтеву странке донешено је привремено решење док се не расправе чињенице које нису од утицаја на остваривање права већ на висину истог.

Привремено решење се ставља у рок док се не расправе спорне чињенице.

Накнадно орган по службеној дужности спроводи поступак да би се прибавила потребна документација, која је неопходна да се привремено замени коначним.

Међутим, првостепени орган је исцрпио све могућности прибављања неопходне документације и после извесног времена се нису стекли услови да се привремено решење замени у коначно.

Други орган или странка није доставила тражено или не оглашава се на тражења.

Питања:

1. До када важи привремено решење?
2. Да ли се треба донети коначно решење и када?
3. Да ли привремено решење може постати трајно?
4. Колико једно решење може бити привремено?

ЗАДАТАК 112

Чињенично стање:

У поступку решавања по захтеву странке донесен је управни акт 20. 9. 2006. године.

Исти је донешен на основу постојеће документације у списима предмета.

Странка није остварила право наведеним актом, само је конституисано постојање одређених чињеница, нпр. утврђен стаж пензијског осигурања

Међутим, у 2012. години странка подноси захтев за остваривање конкретног права (права из ПИО). Битна чињеница за остваривање права, јесте и решење од 20. 09. 2006. године.

Увидом у исти је утврђено да наведени акт није ваљан јер је донешен на основу непотпуних доказа или су се појавили нови докази, који захтевају измену постојећег решења.

Прошло 6 година од доношења „спорног“ коначног и правноснажног управног акта.

Питања:

1. Да ли се постојећи управни акт (решење) може мењати?
2. Како овај акт изменити, који правни лек користити за измену решења?
3. Да ли се управни акт може мењати?

ДЕО ДРУГИ

**ПРАВНИ ПРЕДМЕТИ
У МАТЕРИЈИ ЕКСПРОПРИЈАЦИЈЕ**

1. ЕКСПРОПРИЈАЦИЈА КАО ПОСЕБНА УПРАВНА ОБЛАСТ

Осим основног правног режима, у свим областима правног поретка заступљени су и бројни посебни правни режими. Основни правни режим произилази из системског (основног) закона, док посебни правни режими настају као резултат дејства посебних закона. У правном поретку Републике Србије заступљени су системски и посебни закони. Системски закони су они закони који на целовит начин уређују једну област правног поретка, док посебни закони то не чине.¹

Закон о експропријацији² је системски (основни) закон у материји експропријације, при чему су у материји експропријације заступљени и бројни посебни закони.³

¹ М. Прица, *Јединство правног поретка као уставни принцип и законско уређивање експропријације*, „Усклађивање права Србије са правом ЕУ”: зборник радова, књ. 7, Правни факултет Универзитета у Нишу, 2020, стр. 157-186. Неуставност експропријације ради реализације пројекта „Београд на води”, размотрили смо у раду: М. Прица, *Јединство правног поретка као уставни принцип и законско уређивање експропријације*, „Усклађивање права Србије са правом ЕУ”: зборник радова, књ. 7, Правни факултет Универзитета у Нишу, 2020, стр. 157-186. Подробна анализа свих посебних закона у материји експропријације биће предмет нашег посебног рада.

² „Службени гласник РС”, бр. 53 од 28. децембра 1995, 23 од 6. априла 2001 - СУС, 20 од 19. марта 2009, 55 од 25. јуна 2013 - УС, 106 од 28. децембра 2016 - Ауентично тумачење.

³ Закон о утврђивању јавног интереса за експропријацију непокретности ради изградње магистралног гасовода МГ-11 („Службени гласник РС”, број 104 од 16. децембра 2009.); Закон о утврђивању јавног интереса и посебним поступцима експропријације и издавања грађевинске дозволе ради реализације пројекта „Београд на

Основни правни режим експропријације карактеришу три битне претпоставке: (1) утврђивање јавног интереса⁴, (2) доношење решења о експропријацији и (3) одређивање накнаде за експроприсану непокретност. У посебним правним режимима важи неоторива претпоставку о постојању јавног интереса непосредно на основу закона, а у делу доношења решења и накнаде за експроприсану непокретност важе посебна правила, која одступају од основног правног режима. Однос између основног правног режима и посебних правних режима представља један од највећих изазова правног поретка.

Процесно посматрано, у материји експропријације важе посебна процесна правила меродавних закона о експропријацији, док се Закон о општем управном поступку примењује као општи процесни закон. Материја експропријације стога јесте и посебна управна област, па су правници позвани да проучавају однос између посебних закона и Закона о општем управном поступку као општег процесног закона.⁵

води” („Службени гласник РС”, бр. 34 од 14. априла 2015, 103 од 14. децембра 2015, 153 од 21. децембра 2020.); Закон о утврђивању јавног интереса и посебним поступцима експропријације и прибављања документације ради реализације изградње магистралног гасовода граница Бугарске – граница Мађарске* („Службени гласник РС”, бр. 17 од 21. фебруара 2013, 95 од 8. децембра 2018.*Службени гласник РС, број 95/2018); Закон о утврђивању јавног интереса и посебним поступцима експропријације и прибављања документације ради реализације изградње система за пренос електричне енергије 400 kV напонског нивоа „Трансбалкански коридор – прва фаза” („Службени гласник РС”, број 115 од 24. октобра 2014.); Закон о утврђивању јавног интереса и посебним поступцима ради реализације пројекта изградње инфраструктурног коридора ауто-пута Е-761, деоница Појате–Прељина („Службени гласник РС”, број 49 од 8. јула 2019.).

⁴ М. Прица, *Јавни интерес, ошћини интерес и приватни интерес као правни појмови*, Зборник Матице српске за друштвене науке, број 184/2022, 521-537.

⁵ М. Прица, *Суйсидијарна и сходна примена Закона о ошћинем управном посйуйу*, Зборник радова Правног факултета у Нишу, Зборник радова Правног факултета у Нишу, број 91/2021, 97-116.

Посебно управно право обухвата бројне посебне управно-правне режиме, а циљ посебног управног права је да образује систематизовану целину састављену од основног правног режима и њему припадајућих посебних правних режима.

2. ЕКСПРОПРИЈАЦИЈА КАО ПРАВНИ ИНСТИТУТ

Експропријација је правни институт са веома сложенom структуром и широком применом у постојећим правним поретцима европских држава – у бројним видовима испољавања и различитим режимима правног уређивања. У следству уставне гаранције приватне својине,⁶ **експропријација у формалном смислу (формална експропријација)** – као незаобилазни елемент правне државе – подразумева законом уређени правни пут за одузимање или ограничавање права својине у појединачном случају – у јавном интересу, при чему правни пут у питању обухвата: (1) утврђивање јавног интереса за одузимање или ограничавање права својине, (2) доношење појединачног правног акта о одузимању или ограничавању права својине, и (3) одређивање накнаде за одузету непокретност или ограничено право својине.

Према нашем схватању, јавни интерес је регулативна детерминанта правног поретка и статички израз општег добра! Општи интерес је динамички израз општег добра, док је приватни интерес динамички израз индивидуалних (приватних) добара. Општи

⁶ Устав Републике Србије („Сл. гласник РС”, бр. 98/2006) у чл. 58. јемчи мирно уживање својине и других имовинских права, нормирајући да право својине може бити одузето или ограничено у јавном интересу утврђеном на основу закона, уз накнаду која не може бити нижа од тржишне.

интерес не би требало поистовећавати са јавним интересом, имајући у виду да предложена сврха експропријације са својством општег интереса може али и не мора бити у јавном интересу. Јавни интерес као регулативна детерминанта уткан је у све етапе правног уређивања експропријације, почев од испитивања предложене сврхе експропријације, а затим и у погледу поступка спровођења експропријације и особито у погледу обештећивања власника експроприсане непокретности.

Експропријација у формалном смислу подразумева да се испитивањем предложене сврхе експропријације у односу на друге правне интересе и правна добра утврди постојање јавног интереса за одузимање или ограничавање приватне својине у конкретном случају (правном предмету). Јавни интерес с тога представља регулативну детерминанту између супротстављених правних интереса у поступку експропријације. Тако, изградња болнице као израз општег добра представља општи интерес и оправдану сврху експропријације, али је неопходно испитати да ли је наспрам непокретности предложених за експропријацију – изградња болнице у јавном интересу. Уколико је одговор одречан, то значи да експропријација није у јавном интересу. Ако се пак утврди да је одговор на постављено питање потврдан, јавни интерес као регулативна детерминанта даље ће подразумевати доношење законите одлуке о експропријацији и доношење правоваљане одлуке о накнади за експроприсану непокретност. При томе, ако је у питању разлог који се не би могао имати карактер општег интереса као израза општега добра (нпр. изградња тржног центра или изградња комплекса стамбених и пословних објеката на једном подручју државе), то не значи да разлог у питању не би могао бити у јавном интересу. Али, будући да се не ради о општем интересу као изразу општега добра, у таквом случају не би било допуштено покретати поступак експропријације, већ се остваривање дотичне сврхе може постићи на други правно дозвољен начин (нпр. правним уређивањем везаним за употребу непокретности у јавној својини и уговарањем на основу слободне

воље у погледу објеката у приватној својини), да би правно уређивање у питању задобило карактер јавног интереса.⁷

Код правних института који по природи својој имају трајан карактер или сложену структуру, настаје мноштво правних предмета са различитим начинима њиховог правног уређивања (правним стварима). У том смислу, нигде се у правном поретку не показује сложеност правног уређивања као у случају правног режима формалне експропријације. На делу је снажно померање обележја правног уређивања експропријације: од управне ствари (у поступку поводом утврђивања јавног интереса и доношења решења о експропријацији), уговорне ствари (у погледу накнаде за експроприсану непокретност), судске ствари: ванпарничне (спрам накнаде за експроприсану непокретност) и парничне (у погледу спорних питања правног односа између експропријанта и експропријата), опет управне или уговорне и парничне у поступку деекспропријације.

Путем формалне експропријације успостављају се различити правни институти,⁸ а један од тих правних института је експропријација у материјалном смислу. То значи да је експропри-

⁷ М. Прица, *Јединство правног поретка као уставно начело и законско уређивање експропријације*, Усклађивање права Србије са правом Европске уније, Правни факултет Универзитета у Нишу, Ниш, 2020, стр. 157-186.

⁸ Примерице, службености у општем интересу (административне службености) се успостављају у поступку експропријације али се службености у питању надаље уподобљавају правном режиму службености, који уређује Закон о основама својинскоправних односа, као општи закон за све службености у правном поретку. То значи да административне службености према типичним грађанскоправним службеностима стоје у односу посебног правног института према општем правном институту. С друге стране, на закуп у општем интересу, који се заснива у поступку експропријације, не може се применити правни режим закупа као правног института проистеклог из Закона о облигационим односима, имајући у виду да је наш системски закон о облигационим односима искључио могућност примене својих одредаба на закупе уређене посебним прописима (чл. 568 Закона о облигационим односима). Дакле, административни закуп је посебан правни институт који не може према типичном грађанскоправном закупу стајати у односу посебног правног института према општем правном институту.

јација у материјалном смислу ужа од формалне експропријације. С друге стране, експропријација као правни институт испољава се и ван формалне експропријације, под окриљем ограничавања приватне својине до којег долази непосредним законским уређивањем појединих области правног поретка те и у следству правног уређивања појединих правних предмета у судским и другим правним поступцима.

Правне предмете који се у правном поретку заснивају ван формалне експропријације а који почивају на правном основу експропријације у формалном смислу, назвали смо **квазиекспропријацијом**, што је начин да се дати предмети раздвоје од случајева одузимања или ограничавања приватне својине – за које је у природи ствари да имају облик експропријације у формалном смислу. Под окриљем квазиекспропријације налазе се случајеви правно допуштеног одузимања и ограничавања приватне својине или других признатих права чије одузимање или ограничавање изискује обавезу да се пружи обештећење.⁹ Према томе, квазиекспропријација обухвата облике одузимања или ограничавања приватне својине праћене накнадом, у погледу којих важи правни карактер експропријације као правног института – њен правни основ или елемент њеног правног режима.

Откривање правних института долази у следству функционалне анализе правних основа и на тај начин се открива повезаност правног основа између правних режима из различитих области правног поретка. С тим у вези, наше је гледиште да експропријација као правни институт представља целину правних ствари и правних ситуација постојећих у различитим областима правног поретка.¹⁰ Повезивање квазиекспропријације, експропријације у формалном смислу и експропријације у материјалном смислу

⁹ М. Прица, *Експропријација као правни институт*, докторска дисертација, Правни факултет Универзитета у Нишу, 2016, стр. 83-365.

¹⁰ Устав Републике Србије („Сл. гласник РС”, бр. 98/2006) у чл. 58. јемчи мирно уживање својине и других имовинских права, нормирајући да право својине може

остварује се на основу природе правног објекта, правног предмета и правног основа. Правни објект је приватна својина, док њезино конкретизовано одузимање или ограничавање има карактер правног предмета. Правни основ је прекомерна жртва титулара права својине, а експропријациона накнада служи постизању равнотеже између супротстављених правних интереса, при чему је важно утврдити разлику између експропријације у формалном смислу, експропријације у материјалном смислу и квазиекспропријације, а ми ћемо надаље пажњу посветити само формалној експропријацији.¹¹

3. ЕКСПРОПРИЈАЦИЈА У ФОРМАЛНОМ СМИСЛУ (ФОРМАЛНА ЕКСПРОПРИЈАЦИЈА)

Експропријација схваћена као одузимање или ограничавање приватне својине у корист општега добра – праћено обештећењем титулару одузетог или ограниченог права својине, настала је знатно пре либералне правне државе, али је тек у поретку либералне правне државе установљена експропријација у формалном смислу, као правни режим састављен од циљева, претпоставки, услова, правних правила и правних путева. Штавише, експропријација је сенка која прати приватну својину – тај снажни стуб на којему почива изградња јавног поретка либералне правне државе. При томе, током 19. и 20. века експропријација је доживела знатне промене бити одузето или ограничено у јавном интересу утврђеном на основу закона, уз накнаду која не може бити нижа од тржишне.

¹¹ М. Прица, *Expropriation in a Material Sense*, Зборник радова Правног факултета у Нишу бр. 89/2020, 139-160.

у погледу свог правног устројства. Од „лепе младости“, у поретку либералне правне државе, експропријација током двадесетог века достиже пуну зрелост, остварујући на уштрб „лепоте“, импозантну ширину присуства у правном поретку.

У важећим континенталним правним поретцима, експропријација се, осим у виду одузимања права својине (тзв. потпуна експропријација), појављује и као ограничење права својине, путем института службености, закупа и привременог заузимања земљишта (тзв. непотпуна експропријација). Уз то, постојећим европским правним поретцима својствено је ширење правног режима експропријације, тако што, осим непокретности, формална експропријација обухвата покретне ствари, као и поједина права. Примера ради, у Француској ће се допустити експропријација патената на проналаске који се тичу националне одбране и поморских културних добара која се налазе на поморском добру.¹² Правило је ипак да се одузимање покретних ствари може допустити само у стању нужде, у којем случају производи дејство реквизиција као посебан облик експропријације. Ван стања нужде, не постоји разлог који би оправдао обухват експропријације на покретне ствари, а да тиме не буде доведена у питање доктрина правне државе.

Када је реч о непокретности као предмету експропријације, постоји неколико облика формалне експропријације. Најпре, саобразно обухвату експропријационог захвата, формална експропријација се испољава као **потпуна и делимична**. Предмет експропријације не мора бити цела непокретност, већ то може бити један њен део, уколико се тиме општи интерес задовољава. Рецимо, ако се експроприше једна непокретност, а није потребно да се експроприше цела парцела, тада ће уследити подела парцеле, чиме ће бити конституисана једна нова парцела као предмет експропријације. У континенталним европским правним поретцима, и у нашем праву, власнику експроприсане непокретности допуштено је да, под

¹² R. Chapus, *Droit Administratif, Domat droit public*, Montchrestien, Paris, 1995, 618.

законом предвиђеним условима, поднесе **захтев за експропријацију преосталог дела непокретности**.¹³

Затим се као облик експропријације у формалном смислу установљавају **службености у општем интересу (административне службености)**.¹⁴ Ради спровођења истраживачких радова може се путем експропријације у формалном смислу установити **закуп земљишта у општем интересу (административни закуп)**,¹⁵ а ради јавног интереса може се допустити и **привремено заузимање туђег земљишта**. У нашем праву се као посебан облик експропријације у формалном смислу укоренио пренос својине између субјеката јавног права. Реч је о **тзв. административном преносу својине** (раније друштвене, данас јавне).¹⁶

Предмет експропријације у формалном смислу није исти у свим правним порецима, при чему се и правни карактер појединих облика експропријације може разликовати у правним поретцима, без обзира на чињеницу што се сам предмет не разликује. Тако се у Француској службености не могу засновати у поступку експропријације, што је правило у нашем и многим другим правима. Исто тако, правној свести француског правника својствено је схватање,

¹³ У правном поретку Републике Србије, орган који води поступак експропријације има дужност поучити сопственика, да може поднети захтев за експропријацију преосталог дела непокретности. Другачијим поступањем орган чини битну побреду правила поступка, па ће се по жалби првостепено решење поништити. (Врховни суд Србије, У. 572/92 и У. 573/92 од 10. 6. 1991. Билтен судске праксе ВСС бр. 1/1993, стр. 69.)

¹⁴ „Експропријацијом се може установити службеност на непокретности на одређено време,„ (Пресуда Врховног суда Србије, У. 3951/2005. од 7.6.2006. године).

¹⁵ „За истраживачке радове може се извршити само непотпуна експропријација и одредити закуп земљишта на одређено време,„ (ВСЈ Уж. 1933/65 од 11. 6. 1965., Билтен бр. 6/1966, стр. 49).

¹⁶ „Организација која у моменту одређивања накнаде користи земљиште по основу административног преноса извршеног у смислу Закона о експропријацији је обвезник плаћања накнада за одузето земљиште,„ (Правно схватање Одељења за управне спорове Врховног суда Србије од 14. 4. 1993. године. Билтен бр. 1/2010, стр. 28.).

да експропријација преосталог дела непокретности по захтеву сопственика има карактер обичне купопродаје и не улази у појам експропријације у формалном и материјалном смислу.¹⁷

Поврх тога, у европским правним поретцима нужно је постојање неколико правних режима формалне експропријације. Основни правни режим експропријације поставља се системским законом о експропријацији, чијим се одредбама предвиђа и посебан правни режим експропријације у ванредним ситуацијама са разлогом хитности (нпр. елементарне непогоде). У Француској, на пример, Закон о заштити животне средине из 1995. године прописује да држава може експроприсати земљишта којима прете одређени значајни природни ризици. Осим тога, од основног правног режима заснованог системским законом о експропријацији, ваљало би разликовати правни режим експропријације са елементом иностраности, имајући у виду његову заснованост у одредбама међународних уговора и међународних извора права. Уз то, у Швајцарској, осим формалне експропријације у општем интересу, као посебан правни режим постоји експропријација суседског права у јавном интересу.¹⁸

При свему наведеном, важно је имати у виду да су поједини облици експропријације у формалном смислу везани само за одређено правно подручје одн. одређени правни поредак. Као посебан облик експропријације у нареченом смислу заступљена је у француском праву – експропријација напуштених непокретности (*expropriation d'immeubles abandonnés*). Непокретности у питању подлежу експропријацији одлуком органа локалне самоуправе. За наше прилике, још је необичнија експропријација по захтеву сопственика у енглеском праву, као самосталан захтев, за разлику од

¹⁷ М. Gjidara, *L'acquisition des biens publics, notamment par expropriation, Le droit et la valorisation des biens publics*, Zbornik radova hrvatsko-francuskog pravnog simpozijuma, Split, 2008, 102.

¹⁸ М. Vučković, *Deprivation (expropriation) of the neighbor's right*, Legal, social and political control in national, international and EU law, Niš, 2016, 659-674.

нашега права у коме је захтев у питању секундаран. Реч је о томе да у енглеском праву власник непокретности, коме орган власти одбије захтев за издавање грађевинске дозволе, може захтевати од јавне власти да дотичну непокретност експроприше одн. у духу енглеског права да је откупи.

Дакле, односу на предмет и сврху експропријације, формална експропријација може да буде **трајна и привремена, потпуна и делимична**. Према одликама правног режима, дели се на **основну експропријацију, експропријацију са елементом иностраности и експропријацију у ванредним ситуацијама са разлогом хитности**. Када се имају у виду правни институти који се успостављају путем експропријације у формалном смислу, ваљало би лучити **експропријацију у материјалном смислу од административних службености, административног закупа, привременог заузимања земљишта у јавном интересу и административног преноса својине**.

4. ПРАВНИ ПРЕДМЕТИ У МАТЕРИЈИ ЕКСПРОПРИЈАЦИЈЕ СА УПОРИШТЕМ У СУДСКОЈ ЈУРИСПРУДЕНЦИЈИ

Нигде се у правном поретку не показује сложеност правног уређивања као у случају правног режима експропријације. На делу је снажно померање обележја правног уређивања експропријације: од посебне управне ствари (у поступку поводом утврђивања јавног интереса и доношења решења о експропријације), уговорне ствари (у погледу накнаде за експроприсану непокретност), судске ствари: ванпарничне (спрам накнаде за експроприсану

непокретност) и парничне (у погледу спорних питања правног односа између експропријанта и експропријата), опет управне или уговорне и парничне у поступку деекспропријације.

У периоду после Другог великог рата, у нас је развијан један пажње занимљив систем управљања друштвеном и државном својином, следствено чему је важило правило да решавање државних органа, политичких и органа управе, у дотичним правним стварима не подлеже судској контроли. Можебити да је то био разлог, једно „лукавство ума“, да се управна ствар одреди битним својством управног акта и управног спора.

Изнето обележје нарочито је било испољено спрам управљања имовином проистеклом из национализације, а било је јасно видљиво и у законодавству о експропријацији. Тога је била последица становиште, да поред управних аката, органи управе доносе и акте пословања и располагања, па је у погледу ових других управносудска контрола била искључена.

Наводимо неколико јудиката у прилог тезе о постојању посебно „административног режима“, управљања својином у нас у периоду након Другог Светског рата: (1) „Акт о додељивању национализованог грађевинског неизграђеног земљишта у смислу чл. 38 Закона о национализацији најамних зграда и грађевинског земљишта ради привођења земљишта намењеној сврси не представља управни акт у смислу чл. 6. Закона о управним споровима, већ изјаву воље Скупштине општине да одређеном лицу на основу чл. 37. Закона о промету земљишта и зграда (Сл. лист СФРЈ бр. 43/65) додели на коришћење земљиште у друштвеној својини ради подизања породичне стамбене зграде. Овим актом се заснива имовинско правни однос између Скупштине општине и корисника земљишта, тако да је за расправљање спорова који проистекну из тог односа надлежан суд опште надлежности, а не управни орган, па ни у случају када корисник не подигне стамбену зграду у одређеном року. „ (ВСС У. бр. 13623/66 од 1. 3. 1967, Билтен ВСС бр. 10/1967, стр.

40); (2) „Акт надлежне општинске скупштине којим се одлучује о захтеву бившег власника да му се, као накнада за национализовано земљиште, додели друго пољопривредно земљиште, не представља управни акт, већ акт пословања па се против таквог акта не може водити управни спор. (ВСЈ Уис. бр. 483/66 – ВСС. У. бр. 8452/65 од 8. 2. 1966. Билтен ВСС бр. 10/1967, стр. 40); (3) Против акта којим се утврђује општи интерес за експропријацију непокретности не може се изјавити жалба, нити може водити управни спор. Основаност и потребу експропријације могу оспоравати власници непокретности које се експропришу само у поступку експропријације. (ВСЈ, Уж 2002/64 од 20. 4. 1964. Билтен ВСЈ, бр. 13/1964, стр. 33); (4) Код решавања о накнади у случају административног преноса по чл. 84 Закона о експропријацији против решења комисије из чл. 63 тога закона није допуштена жалба нити се може водити управни спор не само када се ради о облику и висини него и о праву на накнаду као таквом. (Билтен ВСЈ 16/65 од 16. 7. 1965, Билтен ВСС бр. 6/1966, стр. 50).

Административни режим у питању чини се да је, у погледу конкретног правног уређивања, оставио снажан печат, што се може уочити у схватањима судова спрам правних предмета који се решавају у одговарајућим правним поступцима. Тако, у односу на предмет решавања у управном поступку, могу се издвојити две врсте ствари, у погледу чије судске заштите се успоставља надлежност суда опште надлежности, а не управног судства, или се успоставља мешовити режим. То су: уговорне ствари успостављене пред органом управе и правне ствари са имовинским правним карактером. То ћемо показати и на примеру експропријације, али бисмо пре тога, илустрације ради, предочили извесне јудикате који потврђују горе изнесу тезу о надлежности суда опште надлежности. Јудикати: (1) „Заштита права поводом акта о стављању ван снаге акта располагања о додели запосленом у органу управе стана у закуп остварује се пред општинским судом у парничном поступку.“ (Врховни суд Србије, У. 3475/06 од 6. 6. 2007. године, Билтен бр. 4/2007.);

(2) „По ставу Врховног суда Србије, акт о стављању ван снаге акта располагања представља управни акт. Спор настао поводом акта о стављању ван снаге акта располагања којим се запосленом лицу у органу управе додељује стан у закуп представља, међутим, спор из радног односа...због чега се заштита запосленог у органу управе у том спору...остварује пред надлежним општинским судом у парничном поступку.”; (3) „Овлашћења органа утврђених Законом о енергетици да решавају у управним стварима (у управном поступку) из области енергетике, не искључују надлежност редовног суда да по правилима парничног поступка одлучује у грађанско-правним споровима насталим обуставом испоруке електричне енергије. У потоњем случају реч је о имовинско-правним односима успостављеним уговором о продаји електричне енергије.”; (4) „Решење Министарства пољопривреде донето по жалби на одлуку о расписивању огласа за давање у закуп пољопривредног земљишта у државној својини не представља управни акт. ...наведеном одлуком се не решава у управној ствари о праву или обавези појединца или правног лица, већ у спровођењу поступка давања у закуп пољопривредног земљишта у друштвеној својини у вршењу овлашћења управљања.” (Решење Врховног суда Србије У. Бр. 1279/07 од 5. 6. 2008. године, Билтен бр. 1/2009, стр. 116-117); (5) „Решење о утврђивању почетне вредности непокретности у поступку принудне наплате из непокретности нема карактер пореског управног акта. ... По ставу Врховног суда Србије решење првостепеног пореског органа, о утврђивању почетне вредности непокретности у поступку принудне наплате из непокретности, као и решење којим је одбијен приговор пореског обвезника против тог решења немају карактер пореских управних аката у смислу члана 34. став. 2. Закона о пореском поступку и пореској администрацији, јер се тим решењима не решава о појединачним правима и обавезама пореског дужника из пореско-правног односа.” (Решење Врховног суда Србије У. 3719/07, Билтен бр. 1/2009, стр. 117-119); (6) „...ако надлежни орган управе и поред постојања средстава у буџету одређених

за те намене, без икаквог разлога ускраћује исплату у целини или делимично или врши селекцију извршења обавеза по извршним решењима, или на други начин неправилно или незаконито поступа, редован суд би у парници ради накнаде штете био стварно надлежан за пресуђење ових спорова (под условом да се у тужби истичу чињенице незаконитости и неправилног рада на основу цитираних прописа). Штета би се у том случају могла равнати висини неисплаћених накнада (инвалиднина, дневница).„ (Правно схватање Грађанског одељења Врховног суда Србије утврђено на седници од 6. априла 2004. Билтен бр. 3/2005, стр. 117-119); (7) „Решење Министарства финансија којим се одбија захтев за давање сагласности за закључење уговора о купопродаји не представља коначни управни акт против кога се на основу чл. 7. ЗУС-а може покренути управни спор. ...Одредбом чл. 3. Закона о посебним условима промета непокретности („Сл. Гласник СРС„ бр. 30/89, „Сл. Гласник РС„ 22/91...48/94) прописано је да уколико Министарство финансија не одобри промет непокретности из чл. 1. овог Закона, по приговору заинтересованог лица, који се подноси у року од 30 дана од дана пријема решења, одлучује комисија коју образује Народна скупштина. Против одлуке Комисије не може се водити управни спор. (Пресуда Врховног суда Србије У. бр. 3240/97, Билтен бр. 1/1998, стр. 62.); (8) Истовремена надлежност суда и органа управе: „надлежност суда да одлучује по тужби због неиспуњења уговора о грађењу, не искључује истовремену надлежност управног органа да у вршењу надзора наложи извршење радова на кровном покривачу којима се спречава угрожавање живота људи и безбедност околине. (Пресуда Врховног суда Србије у. 1618/98 од 22. јула 1998. Билтен судске праске Врховног суда Србије бр. 1/1999, стр. 29-30); (9) „Решење Скупштине општине којим се тужиоцу даје у закуп неизграђено грађевинско земљиште у државној својини, представља акт располагања носиоца права коришћења на непокретностима у државној својини на основу којег је тужилац стекао одређена имовинска права, те права стечена по том решењу могу бити предмет

оспоровања у парничном поступку и нема места примени одредаба Закона о општем управном поступку., (Пресуда Управног суда У. 22236/10 од 05. 12. 2012. Билтен Републичког јавног правобранилаштва Србије бр. 2/2013, стр. 145-146); (10) Обавештење општинског органа надлежног за послове урбанизма које садржи податке о основним условима за уређење простора на одређеној локацији представљају јавну исправу и нема карактер управног акта, јер се не даје у каквој управној ствари. Како је управни поступак јединствен по својој правној природи у оба степена, то ни одлука донета по захтеву за преиспитивање таквог обавештења не представља управни акт и не може се оспоравати жалбом у управном поступку. (Врховни суд Србије, Увп. И. 339/86 од 06. 08. 1968. године); (11) Решење којим скупштина општине даје на привремено коришћење неизграђено градско грађевинско земљиште или изграђено земљиште у општој употреби којим управља и располаже општина, нема карактер управног акта, већ акта располагања, па се против тог решења не може водити управни спор. (Врховни суд Србије, Увп. 1. 527/90); (12) „За одлучивање по захтеву за исплату затезних камата на исплаћене износе накнаде за породичко одсуство надлежан је општински суд, а не орган управе. (Пресуда Врховног суда У-В. бр. 222/06 од 25. 10. 2007).

Нико до сада није увидео и закључио да се поводом накнаде за експроприсану непокретност пред органом управе закључује један облик јавноправног уговора, што значи да предмет у питању представља по својој природи једну **поседну уговорну ствар**. Изнесену оцену потврђују следећи јудикати наших судова: (1) „Споразум о накнади за експроприсану непокретност, закључен између корисника експропријације и сопственика непокретности, има карактер уговора иако је закључен пред органом управе и унет у записник, и може се побити због оштећења преко једне трећине (члан 24. Закона о промету земљишта и зграда)., (ВСЈ, Рев. 246/72 од 2. 10. 1972. године. Билтен ВСЈ, 1973, стр. 35.); (2) „Решавајући по захтеву за ванредно преиспитивање Врховни суд је преиначио

побијану пресуду и поништио оспорено решење као и првостепени закључак налазећи да садрже разлог ништавости из чл. 266. тач. 1. Закона о општем управном поступку. Ово са разлога што се управни поступак води само када се у управним стварима решава о правима, обавезама и правним интересима странака...и води се ради таквог решавања. Поравнање које ЗУП (члан 134) предвиђа као могуће под одређеним условима и у управном поступку не представља решавање о правима и обавезама странака већ уређивање спорног односа споразумом између странака. Такво поравнање има снагу извршног решења и извршује се у управном поступку према изричитој одредби чл. 134. став. 4. и члана 269. став. 5. ЗУП-а, али по своме садржају и природи оно остаје споразумом странака па се ни у ком виду не може поистоветити са решењем донетим у управном поступку. Стога се и правна средства која ЗУП предвиђа не могу користити за побијање поравнања нити се оно може побијати у управном поступку већ само одговарајућој тужбом код редовног суда. (Билтен ВСС бр. 3/1983, стр. 31); (3) Споразум о накнади закључен у поступку враћања земљишта нема карактер управног акта, већ уговора између странака, па се обнова управног поступка може покренути само уколико је донето решење из члана 6. став 4. Закона о начину и условима признавања права и враћању земљишта (Сл. гласник РС, бр. 18/91). (Одлука Врховног суда Србије У 2813/96 од 14. 5. 1997. године); (4) „Споразум по Закону о експропријацији између ранијих сопственика и корисника експропријације пред надлежним органом управе општинске скупштине, је поравнање које има снагу извршног наслова које се не може раскинути због промењених околности ни због прекомерног оштећења, а може се побијати само из разлога који представљају недостатак воље., (Врховни суд Рев. 3553/04 од 26. 05. 2005. године); (5) „Суд може признати правно дејство писменог уговора о облику и висини накнаде за експроприсане непокретности закљученог ван поступка прописаног законом између ранијег власника и корисника експропријације, после доношења решења о

експропријацији, под условом да је уговор извршен у целини или у претежном делу, уколико је циљ уговора правично обештећење ранијег власника није у супротности са позитивним прописима.,, (Решење Окружног суда у Ваљеву, Гж. 179/2005 од 11. 3. 2005. године; (6) Не може се тражити у управном поступку, применом чл. 36. ст. 3. Закона о експропријацији, поништај решења о накнади за одузету непокретност. (Пресуда Управног суда, У. 849/2010 од 10. 6. 2010. године); (7) По схватању Врховног суда Србије, споразум закључен у смислу одредаба Закона о експропријацији између ранијег сопственика и корисника експропријације пред надлежним органом управе скупштине општине је уствари поравнање о износу правичне накнаде које има снагу извршног наслова. Стога овакво поравнање не може се раскинути и мењати због промењених околности у смислу одредбе чл. 133. Закона о облигационим односима. Такво поравнање може се побити само због преваре, принуде или заблуде. (Врховни суд Србије, Рев. 723/82 од 8. 4. 1982. године, Билтен ВСС бр. 1/1983); (8) Према одредби чл. 55. Закона о експропријацији (из 1977) висина накнаде за експроприсану непокретност утврђује се према околностима у моменту доношења првостепене одлуке о накнади што значи да каснија измена околности према којима се накнада утврђује нема утицаја на висину накнаде. Истим законом (чл. 16. и 18.) прописана је могућност да странке у складу са законом споразумно одреде накнаду као што је то у спорном случају учињено али и у том случају у смислу напред наведених одредби не може се захтевати већи износ накнаде због околности насталих после закључења поравнања које је заменило одлуку суда о висини правичне накнаде. Потраживању нема места ни по основу накнаде штете пошто је туженик исплатио тужиоцу накнаду у року одређеном поравнањем па није одговоран за опадање куповне моћи новца који се налазио код тужиоца и са којим је тужилац могао слободно располагати. (Врховни суд Србије, Рев. 299/81 од 15. 4. 1981. године. Билтен ВСС бр. 2/1983, стр. 10); (9) „...споразум о накнади за експроприсану некретнину, закључен

између корисника експропријације и власника некретнине, има карактер уговора, иако је закључен пред органом управе и унијет у записник, а може се и побијати због оштећења преко 1/3 (чл. 24. Закона о промету земљишта и зграда).„ (10) „...када је рјешењем надлежног органа индустријском подuzeћу додијељено на кориштење ради изградње индустријских објеката национализовано земљиште, с тим да се питање постојећих грађевинских објеката на том земљишту ријешу експропријацијом или споразумом између корисника и бившег власника па они такав споразум закључе, онда се тај правни посао може побијати у смислу чл. 24. Закона о промету земљишта и зграда под условима из тог прописа.„ (11) „По схватању Врховног суда Србије споразум закључен у смислу одредаба Закона о експропријацији између ранијег сопственика и корисника експропријације пред надлежним органом управе је у ствари поравнање о износу правичне накнаде, које има снагу извршног наслова. С тога се овакво поравнање не може раскинути или мењати због промењених околности и у смислу чл. 133. ЗОО. Такво поравнање може се побијати само због преваре, принуде или заблуде.„

Да сада укажемо на преплитање управних, ванпарничних и парничних ствари у материји експропријације. Видели смо да је одређивање накнаде за експроприсану непокретност пред органом управе једна посебна уговорна ствар, при чему се њена посебност види и по томе што орган управе може да одбије закључени споразум о накнади, ако налази да се њиме крше позитивно-правни прописи.¹⁹ У том случају, као и када споразум не буде закључен, орган управе је дужан да списе предмета достави суду ради одређивања накнаде за експроприсану непокретност у ванпарничном поступку. И тада је одређивање накнаде за експроприсану непокретност у ванпарничном поступку детерминисано прав-

¹⁹ „Суд неће прихватити споразум странака о накнади за експроприсану непокретности ако је такав споразум на штету друштвене заједнице.„ (Правно схватање Грађанског одељења Врховног суда Србије са седнице од 5. октобра 1979. године, Билтен ВСС бр. 5-6/1980, стр. 10).

ном судбином решења о експропријацији донесеног у управном поступку. Јудикати о томе белодано говоре: (1) „Претпоставка за вођење ванпарничног поступка ради одређивања накнаде за експроприсане непокретности је постојање правноснажног решења о експропријацији у односу на одређеног власника непокретности. Поништајем решења о експропријацији наступају последице као код поништаја уговора и страна која је нешто примила има извршити враћање примљеног у једнаким вредностима узајамних давања.,” (Решење Окружног суда у Пожаревцу, Гж. 658/2001 од 24. 7. 2001. године, Билтен судске праксе Врховног суда Србије, бр. 2/2003, стр. 78); (2) „Ако у току поступка за одређивање накнаде буде поништено коначно решење о експропријацији, ванпарнични суд треба да прекине поступак до правноснажности новог решења о експропријацији.,” (Решење Врховног суда Србије, Рев. 468/2002 од 14. 2. 2002. године, Билтен судске праксе Врховног суда Србије, бр. 2/2002, стр. 76).²⁰

С друге стране, постоје бројна правна питања поводом одређивања накнаде за експроприсану непокретност, у погледу чијега правног решавања важи надлежност парничног суда, чиме се успоставља веза између правног уређивања органа управе и парничног суда у погледу истог правног питања. И овде ћемо предочити знаковите одлуке наших судова, да би се видело да је посве нужно решавање дотичних питања у парничном поступку. Јудикати: (1) „Правноснажна пресуда о праву својине на непокретностима које су експроприсане, донета после окончаног поступка експропријације, не представља разлог за понављање овог поступка, већ за-снима трајбено право стицаоца у односу на раније сопственике. ...Према правном ставу Врховног суда Србије, када се поступак експропријације води према земљишно-књижним сувласницима на непокретности која је предмет експропријације и када такво

²⁰ Поступак за одређивање накнаде за експроприсану непокретност. Г. Станковић, *Грађанско процесно право*, Ниш, 1990, стр. 467-469; Р. Кеча, Б. Старовић, *Грађанско процесно право*, Нови Сад, 2004, стр. 571-572.

решење постане правноснажно у управном поступку, онда касније утврђење права својине трећег лица у односу на земљишно-књижне сувласнике, према којима је вођен поступак експропријације, нема карактер разлога за понављање управног поступка експропријације, из члана 239. тачка 1 ЗУП-а, већ се донетом правноснажном пресудом заснива тражбено право лица чије је право својине утврђено у односу на земљишно-књижне сувласнике експроприсане непокретности., (Пресуда Врховног суда Србије, У. 6239/04 од 29. 12. 2005. године, Билтен бр. 1/2010, стр. 177-178); (2) „Ако је поступак експропријације спроведен према туженима (а јесте), тужени су морали бити странке и у поступку одређивања правичне накнаде за експроприсану непокретност. То је и разумљиво, јер се они и у јавним књигама општине, која је спровела поступак експропријације, јављају као ранији власници. Ако су тужени закључили уговор о продаји непокретности па је на неког другог прешло право ранијег власника на накнаду, онда ће то бити релевантно за однос тужених према прибавиоцима тог права, а не за њихов однос према општини. Општина се не може ослободити обавезе да плати накнаду за експроприсану непокретност, а ако евентуални прибавилац сматра да накнада припада њему, остаје му да, по правилима реалне суброгације, захтева од тужених исплату примљене накнаде. Али, с тим општина нема ништа. Она ће се ослободити обавезе и према евентуалном прибавиоцу, ако накнаду исплати туженима који су још увек у јавним књигама уписани као ранији власници., (Пресуда Врховног суда Србије, Рев. 877/98 од 11. марта 1998. Године, Билтен Врховног суда Србије, бр. 1/1998); (3) „Правноснажна пресуда о праву својине на непокретностима које су експроприсане, донета после окончаног поступка експропријације, не представља разлог за понављање овог поступка, већ заснива тражбено право стицаоца у односу на раније сопственике., (Пресуда Врховног суда Србије, У. 6239/04 од 29. 12. 2005. године, Билтен судске праксе Управног суда бр. 1/2010, стр. 177-178); (4) Спорни имовинско-правни односи ранијег власника и корисника

експропријације настали после поништаја правноснажног решења о експропријацији (деекспропријација) решавају се у парничном поступку применом одредби Закона о облигационим односима који регулишу правне последице раскида уговора, Врховни суд, бр. Рев. 475/01 од 22.11. 2002. (5) Када постоји спор о правном основу у погледу изгубљеног коришћења дела парцеле ради се о имовинскоправном односу који се расправља по правилима парничног а не ванпарничног поступка па се у ванпарничном поступку не може решити питање права на накнаду сагласно прописима о експропријацији. (Решење Врховног суда Србије, Рев. 2401/2005 од 24. 11. 2005. године); (6) Споразум о накнади за експроприсано земљиште састављен код управних органа, не може се оглашавати ништавим у управном поступку, веће се о његовој ваљаности одлучује у поступку код редовног суда. (Пресуда Врховног суда Србије, У. 2598/2002 од 14. 12. 2002. године); (7) „По правноснажном окончању ванпарничног поступка за одређивање новчане накнаде за експроприсане непокретности, о захтеву из чл. 15. Закона о експропријацији може се решавати само у парничном поступку.”²¹ (8) „За случај поништења решења о експропријацији и враћања експроприсане непокретности ранијем власнику (деекспропријација), применом начела једнаких вредности узајамних давања, власник је дужан вратити правичну накнаду према критеријумима по којима се она утврђује у време када је извршено враћање.”²² (9) „У поступку одређивања правичне накнаде не може се преиспитивати законитост решења о експропријацији. Ако неко сматра да лице чија је непокретност експроприсана није било сопственик исте, већ да је он сопственик експроприсане непокретности може тражити да се у парници то утврди, па ако успе онда може тражити да се измени решење о експропријацији и на основу тога и поднети захтев да се њему исплати утврђена правична накнада за експроприсану непокретност, ако иста већ није исплаћена, а ако је исплаћена може

²¹ С.Р. Вуковић, Коментар Закона о експропријацији са судском праксом, обрацима и прилогом, тираже измењено и доуњено издање, сир. 54.

²² Врховни суд Србије, У. 236/89. Т. Крсмановић, Експропријација, грађевинско земљиште и враћање земљишта, Београд, 2003, стр. 24.

тражити да му прималац правичне накнаде исту поврати., (Правно схватање Грађанског одељења Врховног суда Србије са седнице од 5. октобра 1979. године, Билтен ВСС бр. 5-6/1980, стр. 11).²³

Да ли је одређивање накнаде за експроприсану непокретност ванпарнична ствар у материјалном смислу, имајући у виду спор који у погледу накнаде постоји између експропријанта и експропријата. Салма, с тим у вези, вели: „У нашој се процесној литератури поступак за одмјеравање накнаде поводом експропријације не проматра као типична ванпарнична ствар, дакле као однос примјене закона на чињенице, већ као парнична ствар, дакле „спорна ствар“, која се расправља према правилима о ванпарничном поступку. ...Поступак ради експропријације с правом се проматра као „спорна ствар“, у чему се препознају и елементи парнице, са странкама међусобно супротстављених интереса: тужиоцем односно туженим; при томе се као тужилац појављује бивши власник експроприсане имовине, иако није искључен и обратан однос. Али, упркос томе, поступак ради експропријације искључен је из домена класичног поступка и стављен у надлежност ванпарничног суда стога што је у том поступку претходно ангажиран један други државни ауторитет (управа) и што суд, с обзиром на когентност правила о експропријацији, у овом поступку поступа према сходним процедуралним правилима, према начелу официозности, не диспозитивности, као основне карактеристике парничног поступка.“²⁴ У правној књижевности је изражено схватање да је „поступак за одређивање накнаде за

²³ О судском акту и судском поступку: М. Дика, *Осерџи на чеџири концепџије о љравној љрпироди љравосудној акџиа* (Duguit, Kelsen, Krbek, Lukić) и љокушај одређења љоџи љојма у љроцесуалистџичком кључу, Архив за правне и друштвене науке бр. 1-2/1989, стр. 29-59; Н. Петрушић, *Адхезиони ванљарнични љосџуџици*, Правни живот бр. 12/1997, стр. 119-131; В. Ракић-Водинелић, *(Не)љољредностџи ванљарничноџи љосџуџика* – онакав какав, *можда, јесџие* -, Правни живот бр. 1/90, стр. 15-27; М. Салма, *Основни љроблеми разљраничења ванљарничноџи од љарничноџи и љравноџи љосџуџика*, Правни живот бр. 12/2003, стр. 167-178.

²⁴ Ј. Салма, *Експропријација, инстџиџуџиџи, судска љракса и законски љроџиси*, стр. 17.

експроприсану непокретност симбиоза правила управног поступка, општих начела ванпарничног поступка и правила парничног поступка, јер експропријација представља јавноправни однос *sui generis* и јавноправни акт са приватноправним последицама.,²⁵ Накнада за експроприсану непокретност свакако није типична ванпарнична ствар, а разлози да одређивање накнаде за експроприсану непокретност буде предмет ванпарничног, а не управног или парничног поступка, нису материјалне природе, већ су разлози целисходности.²⁶

²⁵ П. Трифуновић, *Посиујак одређивања накнаде за експроприсану непокретност*, Књига о грађанскосудском поступку, Београд, 1990, стр. 83. Наведено према: В. Боријанашевић, *Посиујак за одређивање накнаде за експроприсану непокретност*, Правни живот бр. 12/2004, стр. 201-202.

²⁶ М. Салма, *Основни проблеми разграничења ванпарничној од парничној и ујравној посиујка*, Правни живот бр. 12/2003, стр. 172-178. Б. Бритвић Ветма, *Ујравни посиујак извлашијења некрејнина у хрвајском јраву*, Актуалности грађанског и трговачког законодавства и правне праксе бр. 6, Мостар, 2008, стр. 477-494; З. Лончар, *Улоја орјана ујраве у посиујку експропријације*, Гласник Адвокатске коморе Војводине бр. 4/1997, стр. 122-142.

5. ИЗАБРАНЕ СУДСКЕ ОДЛУКЕ И СЕНТЕНЦЕ У МАТЕРИЈИ ЕКСПРОПРИЈАЦИЈЕ

(1)

НЕУСТАВНОСТ ПРОПИСАНОГ НАЧИНА ДОСТАВЉАЊА
УПРАВНОГ АКТА - ОБЈАВЉИВАЊЕМ РЕШЕЊА ВЛАДЕ О
УТВРЂИВАЊУ ЈАВНОГ ИНТЕРЕСА ЗА ЕКСПРОПРИЈАЦИЈУ
НЕПОКРЕТНОСТИ У „СЛУЖБЕНОМ ГЛАСНИКУ РЕПУБЛИКЕ
СРБИЈЕ”

Сентенца:

Устав јемчи право на имовину и да право својине може бити одузето или ограничено само у јавном интересу утврђеном на основу закона, уз накнаду која не може бити нижа од тржишне, из чега следи да се власнику непокретности коме се право својине одузима, односно ограничава у поступку експропријације, морају омогућити сва права како би делотворно и ефикасно заштитио своје право својине у том поступку. Стога се, иако се решењем којим Влада у поступку експропријације усваја предлог за утврђивање јавног интереса, формално-правно не врши одузимање, односно ограничење права својине власника непокретности, будући да се тим актом ствара предуслов за, у каснијој фази поступка, одузимање или ограничавање права својине, које је непосредно зајемчено Уставом, Законом предвиђеним начином доставе Владиног решења о утврђивању постојања јавног интереса за експропријацију - објављивањем у „Службеном гласнику”, не омогућава власнику непокретности да се на примерен начин и стварно упозна са актом којим је на посредан начин одлучено и о његовом правном интересу.

Полазећи од тога да, према општим правилима управног поступка, управо достављање управних аката представља једну процесну радњу у поступку којом се омогућава лицу којем је акт намењен да се упозна са његовом садржином, одступање прописано Законом о експропријацији које предвиђа достављање решења Владе путем објављивања у „Службеном гласнику”, није у сагласности са Уставом због нарушавања јединства правног поретка у области уређења управног поступка, због необезбеђивања једнаке заштите права странака у поступку и због повреде начела законитости управе имајући у виду да је власнику непокретности у поступку преиспитивања решења о утврђивању јавног интереса, због прописаног начина доставе акта Владе, умногоме отежан приступ суду за вођење управног спора. Предвиђени начин доставе управног акта из члана 20. став 12. и са њом повезана одредба става 13. Закона, која предвиђа рачунање рока за покретање управног спора и од дана објављивања решења Владе у „Службеном гласнику”, нису у сагласности ни са чланом 13. Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода, јер се на прописани начин доводи у питање делотворност предвиђеног правног средства, односно могућност покретања управног спора, као дозвољеног начина правне заштите против Владиног акта о утврђивању јавног интереса.

Образложење:

„Решењем Уставног суда број ИУз-17/2011 од 31. октобра 2012. године, поводом поднете иницијативе, покренут је поступак за утврђивање неуставности и несагласности са потврђеним међународним уговором одредаба члана 20. ст. 12. и 13. Закона о експропријацији („Службени гласник РС”, бр. 53/95, 23/01 и 20/09). Доносећи наведено решење, Уставни суд је оценио да има основа за покретање поступка нормативне контроле наведених одредаба оспореног акта и да се као спорна могу поставити следећа уставно-правна питања:

- да ли се оспореном одредбом члана 20. став 12. Закона обезбеђује једнакост странака пред законом, тј. једнака заштита права странака у поступку, сагласно члану 36. став 1. Устава, имајући у виду да се поступак за утврђивање јавног интереса покреће на предлог корисника експропријације и да Влада може донети решење без претходног саслушања странака;

- да ли је оспорена одредба члана 20. став 12. Закона у сагласности са начелом јединства правног поретка, утврђеним чланом 4. став 1. Устава, имајући у виду да уставно начело јединства правног поретка налаже да основни принципи и правни институти предвиђени законима којима се на системски начин уређује једна област друштвених односа буду поштовани и у посебним законима, па и у случају када је системским законом изричито прописана могућност другачијег уређивања истих питања;

- да ли се оспореном одредбом Закона нарушава начело законитости управе из члана 198. став 2. Устава, имајући у виду да је власнику непокретности у поступку преиспитивања решења о утврђивању јавног интереса, због прописаног начина доставе акта, умногоме отежан приступ суду за вођење управног спора.

Поред наведених спорних уставноправних питања, Уставни суд је поставио и питање сагласности оспорене одредбе члана 20. став 12. Закона о експропријацији са одредбом члана 13. Европске конвенције о заштити људских права и основних слобода, којом је зајемчен делотворан правни лек пред националним судовима, јер предвиђени начин доставе акта отвара питање делотворности прописаног правног средства за заштиту права и интереса странака у поступку, предвиђеног одредбом члана 20. став 13. Закона.

Уставни суд је 28. новембра 2012. године доставио наведено решење Народној скупштини, на основу члана 107. став 1. Закона о Уставном суду („Службени гласник РС”, бр. 109/07, 99/11 и 18/13 - Одлука УС). Народна скупштина је доставила Уставном суду одговор 18. марта 2013. године.

У достављеном одговору се наводи да је одредбом члана 20. став 4. Закона прописано да се јавни интерес за експропријацију може утврдити ако је, у складу са законом, донет одговарајући плански акт, ако овим законом није друкчије одређено. Полазећи од наведеног, у одговору се истиче да се планска документа, пре доношења, излажу на јавни увид, после извршене стручне контроле и да се ово излагање оглашава у дневном и локалном листу, као и да траје 30 дана од дана оглашавања, из чега следи да је о изради и доношењу планских аката упозната јавност преко средстава јавног информисања. Сагласно наведеном, доносилац оспореног Закона сматра да су власници непокретности на наведени начин обавештени о предвиђеној намени њихове непокретности према планском акту и морају имати сазнања о покретању поступка за утврђивање јавног интереса, иако не учествују у том поступку.

У одговору се даље наводи да промене које су се десиле у друштву у приступању изградњи објеката саобраћајне, енергетске и комуналне инфраструктуре, које обухватају и по неколико стотина катастарских парцела и представљају објекте од стратешког значаја за државу, подразумевају да се у решењима Владе најчешће наводи само плански акт којим су обухваћене непокретности за које се утврђује јавни интерес, што је по наводима доносиоца оспореног Закона, у складу са начелом ефикасности, прописаним чланом 7. Закона о општем управном поступку, а што се правда и чињеницом да се решења Владе о утврђивању јавног интереса односе на изградњу објеката који се простиру на великом броју парцела, средствима добијеним кредитима банака којима се захтева орочена реализација планске изградње. Доносилац такође истиче да би, с обзиром на то да је Влада дужна да решење донесе у року од 90 дана, навођење имена свих власника непокретности и њихово са слушање пред надлежним органом, сигурно довело до пролонгирања наведеног рока.

Поводом образложења решења Владе о утврђивању јавног интереса, у одговору се истиче да оно садржи детаљно образложење на основу којих исправа се утврђује јавни интерес, без навођења разлога за утврђивање јавног интереса, јер његово доношење у ствари представља реализацију планског акта, којим су обухваћене парцеле власника и утврђена њихова имена. Ово решење се објављује у „Службеном гласнику Републике Србије” без образложења.

У погледу оспореног члана 20. став 12. Закона, у одговору се наводи да је предвиђени начин доставе из ове законске одредбе уведен 2009. године, па законодавац сматра да су све странке у поступку већ дуго упознате са оваквим начином доставе и да она нема за последицу пропуштање рокова за покретање управног спора.

У одговору се даље наводи да решења којим је регулисан поступак утврђивања јавног интереса и која садрже одступања од правила општег управног поступка, не доводе до слабљења положаја власника непокретности, већ обезбеђују једнаку заштиту свим странкама у поступку, јер се решењем Владе којим се усваја предлог за утврђивање јавног интереса не одлучује директно о одузимању непокретности и не дира у својинска права власника, већ се само ствара правна претпоставка, односно предуслов за другу фазу поступка експропријације, када се, по предлогу корисника експропријације, доноси решење којим се непокретност одузима од ранијег сопственика. У овој фази експропријације, власник непокретности мора бити обавезно саслушан, када му се пружа могућност да се изјасни да ли се саглашава са предлогом за експропријацију или не, као и да своје наводе образложи. На основу наведеног, у одговору се закључује да доношење решења о утврђивању јавног интереса не значи да ће експропријација бити извршена, јер уколико у року од годину дана од дана утврђивања јавног интереса корисник експропријације не поднесе предлог за експропријацију са доказима из чл. 27. и 28. Закона, неће се усвојити предлог за експропријацију, односно нема одузимања права својине.

Поводом оспорене одредбе члана 20. став 13. Закона, у одговору се наводи да прописани начин доставе Владиног решења не доводи у питање могућност вођења управног спора, већ напротив, њиме се омогућава свим власницима непокретности на територији Републике Србије да се на време упознају са актом у коме је одлучено да је у јавном интересу изградња конкретног објекта и да квалитетно и у року могу сачинити тужбу управном суду и заштити свој интерес, на начин предвиђен Законом о управним споровима. Стога је, према мишљењу законодавца, наведена правна заштита странака сагласна зајемченом праву на правно средство из члана 36. став 2. Устава и начелу законитости управе из члана 198. став 2. Устава и омогућава делотворну употребу предвиђеног правног средства заштите, у складу са одредбом члана 13. Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода.

У спроведеном поступку Уставни суд је утврдио:

Народна скупштина је на седници од 26. децембра 1995. године, донела Закон о експропријацији, који је објављен у „Службеном гласнику Републике Србије”, број 53/95 и ступио на снагу 1. јануара 1996. године. Измене и допуне основног текста Закона извршене су доношењем Закона о изменама и допунама Закона о експропријацији на седници Народне скупштине од 18. марта 2009. године, који је ступио на снагу 27. марта 2009. године. Овим законом су извршене, поред осталог, и измене и допуне члана 20. основног текста Закона, од када оспорена решења из ст. 12. и 13. овог члана Закона постају саставни део Закона о експропријацији. Чланом 20. Закона о експропријацији уређен је поступак утврђивања јавног интереса од стране Владе, а оспореним одредбама ст. 12. и 13. овог члана Закона прописано је: да се решење Владе којим је усвојен предлог за утврђивање јавног интереса објављује у „Службеном гласнику Републике Србије” и да се сматра да је достављено странкама у поступку даном објављивања (став 12.); да се против решења Владе којим се одлучује о предлогу за утврђивање

јавног интереса, може, у року од 30 дана од дана његовог достављања, односно објављивања у „Службеном гласнику Републике Србије”, покренути управни спор код надлежног суда (став 13.).

Уставом Републике Србије утврђено је: да је правни поредак јединствен (члан 4. став 1.); да се јемчи једнака заштита права пред судовима и другим државним органима, имаоцима јавних овлашћења и органима аутономне покрајине и јединица локалне самоуправе и да свако има право на жалбу или друго правно средство против одлуке којом се одлучује о његовом праву, обавези или на закону заснованом интересу (члан 36.); да се јемчи мирно уживање својине и других имовинских права стечених на основу закона, да право својине може бити одузето или ограничено само у јавном интересу утврђеном на основу закона, уз накнаду која не може бити нижа од тржишне, да се законом може ограничити начин коришћења имовине и да је одузимање или ограничење имовине ради наплате пореза и других дажбина или казни, дозвољено само у складу са законом (члан 58.); да Република Србија уређује и обезбеђује остваривање и заштиту слобода и права грађана и уставност и законитост поступка пред судовима и другим државним органима, као и својинске и облигационе односе и заштиту свих облика својине (члан 97. тач. 2. и 7.); да сви закони и други општи акти донети у Републици Србији морају бити у сагласности са Уставом, да закони и други општи акти донети у Републици Србији не смеју бити у супротности са потврђеним међународним уговорима и општеприхваћеним правилима међународног права (члан 194. ст. 3. и 5.); да појединачни акти и радње државних органа, организација којима су поверена јавна овлашћења, органа аутономних покрајина и јединица локалне самоуправе, морају бити засновани на закону и да законитост коначних појединачних аката којима се одлучује о праву, обавези или на закону заснованом интересу подлеже преиспитивању пред судом у управном спору, ако у одређеном случају законом није предвиђена другачија судска заштита (члан 198.).

Чланом 13. Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода („Службени лист СЦГ - Међународни уговори”, бр. 9/03, 5/05 и 7/05 и „Службени гласник РС - Међународни уговори”, број 12/10) утврђено је да свако коме су повређена права и слободе предвиђени у овој конвенцији има право на делотворан правни лек пред националним властима, без обзира јесу ли повреду извршила лица која су поступала у службеном својству.

Ради целовитијег сагледавања спорних уставноправних питања, Уставни суд је имао у виду и одредбе следећих закона:

Законом о експропријацији, поред већ наведених оспорених одредаба Закона, прописано је: да се непокретности могу експроприсати или се својина на њима може ограничити само у јавном интересу утврђеном на основу закона уз накнаду која не може бити нижа од тржишне (члан 1.); да се јавни интерес за експропријацију непокретности утврђује законом или одлуком Владе у складу са овим законом (члан 2.); да предлог за утврђивање јавног интереса за експропријацију може да поднесе лице које према одредбама овог закона може бити корисник експропријације (члан 20. став 5.); да предлог за утврђивање јавног интереса за експропријацију, који се подноси Влади преко министарства надлежног за послове финансија, садржи податке о непокретности за коју се предлаже утврђивање јавног интереса, врсту објекта, односно врсту радова, чија је изградња, односно извођење предвиђено на одређеном земљишту, као и податке о земљишту које се прибавља ради давања накнаде ранијим сопственицима експроприсаних непокретности који се расељавају због експлоатације минералних сировина, односно о земљишту које се прибавља ради обезбеђења неновчаног улога Републике Србије за оснивање привредног друштва у смислу става 3. овог члана и друге податке од значаја за утврђивање јавног интереса, да се уз предлог подноси и извод из одговарајућег планског акта, а у случају прибављања непокретности ради обезбеђења неновчаног улога Републике Србије из овог става - извод

из уговора о заједничком улагању, односно заједничком оснивању привредног друштва, ако не постоји одговарајући плански акт (члан 20. став 6.); да је Влада дужна да по предлогу за утврђивање јавног интереса одлучи у року од 90 дана (члан 20. став 7.); да ако предлагач поступка за утврђивање јавног интереса не достави све доказе прописане ставом 6. овог члана, нити ове доказе не достави ни у накнадно остављеном року, услед чега се не може поступати по поднетом предлогу, министарство надлежно за послове финансија закључком ће одбацити такав предлог као непотпун (члан 20. став 8.); да ће актом о утврђивању јавног интереса у смислу овог члана Влада одредити и корисника експропријације (члан 20. став 9.); да се решење којим се одлучује о предлогу за утврђивање јавног интереса може донети и без претходног саслушања странака (члан 20. став 10.); да се у решењу Владе којим је усвојен предлог за утврђивање јавног интереса, непокретности за које је утврђен јавни интерес наводе појединачно или се наводи акт, укључујући и уговор из става 3. овог члана (назив акта, назив органа који је тај акт донео, односно назив уговорних страна и број и датум доношења акта, односно закључења уговора), на основу кога се са сигурношћу може утврдити које су непокретности обухваћене тим актом (члан 20. став 11.).

Законом о општем управном поступку („Службени лист СРЈ”, бр. 33/97 и 31/01 и „Службени гласник РС”, број 30/10) прописано је: да одредбе закона којима се, због специфичне природе управних ствари у појединим управним областима, прописују неопходна одступања од правила општег управног поступка, морају бити у сагласности са основним начелима утврђеним овим законом (члан 3.); да органи који поступају у управним стварима решавају на основу закона и других прописа, да се у управним стварима у којима је орган законом овлашћен да решава по слободној оцени решење мора донети у границама овлашћења и у складу са циљем у коме је овлашћење дато (члан 5.); да су при вођењу поступка и решавању у управним стварима, органи дужни да странкама омогуће

да што лакше заштите и остваре своја права и правне интересе, водећи рачуна да остваривање њихових права и правних интереса не буде на штету права и правних интереса других лица, нити у супротности са законом утврђеним јавним интересима (члан 6. став 1.); да се пре доношења решења странци мора омогућити да се изјасни о чињеницама и околностима које су од значаја за доношење решења, да се решење може донети без претходног саслушања странке само у случајевима у којима је то законом допуштено (члан 9.); да се само законом може прописати да у појединим управним стварима жалба није допуштена, и то ако је на други начин обезбеђена заштита права и правних интереса странке, односно заштита законитости (члан 12. став 2.); да је странка лице по чијем је захтеву покренут поступак или против кога се води поступак, или које, ради заштите својих права или правних интереса, има право да учествује у поступку (члан 39.); да ће се достављање извршити јавним саопштењем на огласној табли органа који је писмено издао, ако се ради о већем броју лица која органу нису позната или која се не могу одредити, да се сматра да је достављање извршено по истеку 15 дана од дана истицања саопштења на огласној табли ако орган који је писмено издао не одреди дужи рок, да поред објављивања на огласној табли, орган може објавити саопштење и у дневној штампи, односно у другим средствима јавног обавештавања или на други уобичајени начин (члан 84.).

Законом о управним споровима („Службени гласник РС”, број 111/09) прописано је: да се управни спор може покренути и против првостепеног управног акта против кога није дозвољена жалба у управном поступку (члан 14. став 2.); да се управни спор покреће тужбом (члан 17.); да се тужба подноси у року од 30 дана од дана достављања управног акта странци која је подноси или у законом прописаном краћем року (члан 18. став 1.).

Из наведеног следи да је право на имовину једно од Уставом зајемчених основних права и да право својине може бити одузето

или ограничено само у јавном интересу утврђеном на основу закона, уз накнаду која не може бити нижа од тржишне. Сагласно наведеном, одредбом члана 1. Закона о експропријацији је прописано да се непокретности могу експроприсати или се својина на њима може ограничити само у јавном интересу утврђеном на основу закона, уз накнаду која не може бити нижа од тржишне. То значи да постојање јавног интереса представља услов, без кога се поступак експропријације не може спровести. Јавни интерес за експропријацију непокретности се утврђује посебним законом или одлуком Владе, у складу са Законом о експропријацији (члан 2. Закона). Тек након утврђивања јавног интереса, корисник експропријације може поднети предлог за експропријацију одређене непокретности, што значи да се поступак експропријације, у ствари састоји из више фаза: у првој фази се доноси акт о утврђивању јавног интереса, а након тога акт о експропријацији, којим се из права својине ранијег власника изузима одређена непокретност и уступа кориснику експропријације, уз давање накнаде, која не може бити нижа од тржишне и која се одређује у посебном поступку. Поводом наведеног, Уставни суд указује да се решењем којим Влада усваја предлог за утврђивање јавног интереса формално-правно не врши одузимање, односно ограничавање права својине власника непокретности, али се ствара правна претпоставка да се одређена непокретност изузме из права својине ранијег власника, тако што се овим актом одређује скуп непокретности неопходних за реализацију одређеног пројекта који је од јавног интереса, како би се у другој фази поступка експропријације, актом о експропријацији извршило одузимање непокретности или ограничавање права својине уз накнаду, од одређеног, конкретног власника непокретности.

Дакле, сагласно наведеном, иако се у првој фази поступка експропријације директно не одлучује о одузимању непокретности од власника непокретности, ова фаза поступка је битна јер се донетим актом одлучује о постојању јавног интереса за експропријацију непокретности, што значи да се овим актом посредно одлучује

и о правном интересу власника непокретности, који је заснован на закону и којим се ствара предуслов за одузимање или ограничавање права својине, које је непосредно зајемчено Уставом, па је, стога, Уставни суд оценио да се и у овој фази поступка власнику непокретности морају омогућити сва права како би ефективно и делотворно заштитио тај свој интерес. Наведени став Уставни суд истиче и поводом навода доносиоца Закона да тзв. вишефазност поступка експропријације омогућава власнику непокретности да, у другој фази поступка када се, на основу предлога корисника експропријације, врши одузимање непокретности, изнесе да ли се слаже са предлогом за експропријацију или не и да те своје наводе образложи.

Полазећи од наведеног, Уставни суд констатује да је утврђивање јавног интереса актом Владе прописано одредбама члана 20. Закона о експропријацији, којима су одређене намене због којих се може утврдити јавни интерес, као и поступак у коме Влада утврђује постојање јавног интереса, на основу предлога који подноси корисник експропријације, а чија садржина је одређена ставом 6. овог члана Закона. Поступак за утврђивање јавног интереса садржи поједине специфичности, које представљају одређена одступања од правила општег управног поступка, а што је дозвољено чланом 3. Закона о општем управном поступку, под условом да сва предвиђена одступања буду у сагласности са основним начелима, која су прописана овим законом. Тако, једна од особености овог поступка јесте и овлашћење, односно право Владе, као доносиоца акта, да решење може донети и без претходног саслушања странака (члан 20. став 10. Закона). Поред тога, решење Владе о утврђивању јавног интереса, по правилу, не садржи посебно образложење, већ се њиме само одређује корисник експропријације (члан 20. став 9. Закона) и појединачно се наводе непокретности за које је утврђен јавни интерес, односно наводи се акт, односно уговор на основу кога се са сигурношћу може утврдити које су непокретности обухваћене тим актом (назив акта, назив органа који је тај акт донео,

назив уговорних страна и број и датум доношења акта, односно закључења уговора) (члан 20. став 11. Закона). Посебна особеност овог поступка огледа се и у начину доставе Владиног решења којим је усвојен предлог за утврђивање јавног интереса, а који је предвиђен оспореним чланом 20. став 12. Закона. Наиме, овом одредбом Закона је прописано да се наведено Владино решење објављује у „Службеном гласнику Републике Србије” и да се сматра достављеним странкама у поступку даном објављивања, што представља одступање од свих до сада познатих начина доставе управног акта, а нарочито од општих правила доставе ових аката, који су уређени одредбама чл. 71. до 88. Закона о општем управном поступку. Наиме, дан објављивања овог решења у службеном гласилу Републике Србије представља истовремено и дан када се сматра да је уредна достава овог акта извршена странкама у поступку. Од тог дана почиње да тече рок од 30 дана у коме странка у поступку може покренути управни спор пред надлежним судом (оспорени члан 20. став 13. Закона).

Сагледавајући све особености поступка у коме Влада утврђује јавни интерес на основу предлога корисника експропријације, Уставни суд констатује да се прописаним начином доставе Владиног решења о утврђивању јавног интереса на основу његовог објављивања у службеном гласилу Републике Србије, доводи у питање сазнање власника непокретности о спроведеном поступку у коме је посредно одлучено о његовом интересу заснованом на закону, нарочито имајући у виду да се овај поступак не покрене на његов захтев, већ на основу предлога корисника експропријације, да не постоји законска обавеза да власник непокретности буде обавештен о вођењу поступка и да се може искључити начело саслушања странака у поступку. Наиме, како све ове особености поступка о утврђивању јавног интереса могу искључити сазнање власника непокретности да се тај поступак уопште води, Уставни суд је оценио да је начин доставе овог акта власнику непокретности од изузетног значаја због заштите његовог правног интереса, јер управо

достављање управних аката представља једну процесну радњу у поступку, којом се омогућава лицу којем је акт намењен да се упозна са његовом садржином, како би могло предузети све оно што је потребно, како за остваривање, тако и за заштиту својих права и правних интереса. Наиме, правило је да управни акт не производи никакво правно дејство све док не буде достављен странци у поступку. Зато је, према оцени Уставног суда, достављање Владиног решења о утврђивању јавног интереса од посебног значаја, имајући у виду да је као заштитно правно средство против овог Владиног акта предвиђена могућност покретања управног спора, а рок за његово покретање тече од дана доставе тог акта странама у поступку, који је у овом случају изједначен са даном његовог објављивања у службеном гласилу Републике Србије. При томе, Уставни суд истиче да заштита правног интереса власника непокретности у овој фази експропријације управо зависи од доступности и делотворности предвиђеног правног средства. Наиме, иако се прима фацие прописано правно средство чини доступним у датом тренутку (30 дана од дана објављивања акта о утврђивању јавног интереса у „Службеном гласнику Републике Србије”), Уставни суд је стао на становиште да принцип доступности правног средства не може егзистирати само на теоријском нивоу, већ да је много важније да законом прописано правно средство буде заиста доступно и у пракси у датом времену, односно да, у конкретном случају, буде приступачно власнику непокретности, како би он заштитио свој правни интерес и у овој фази поступка експропријације. Од доступности правног средства зависи и његова делотворност, под којом се подразумева да је његова правна природа таква да може пружити задовољење у погледу захтева стране у поступку, уз постојање разумног изгледа на успех. То конкретно значи да само формално постојање правних средстава заштите у једном правном систему није довољно, већ да је неопходно сагледати и све конкретне околности од којих зависи њихова доступност и делотворност. Тако је Уставни суд, полазећи од свих наведених особености поступка у коме се утврђује

постојање јавног интереса за експропријацију одређене непокретности, оценио да предвиђено правно средство заштите против решења о утврђивању јавног интереса - покретање управног спора, у суштини представља једно „илузорно правно средство”, нарочито имајући у виду прописани начин његове доставе, као и његову садржину, односно облик у коме се објављује.

Наиме, иако на први поглед изгледа да је достављање можда више практично, него правно питање, потребно је истаћи да се у основи ради о веома битном питању, којим се штити законитост управног и судског поступка, па самим тим обезбеђује и заштита људских права и слобода. Стога, и у овом конкретном случају, начин достављања Владиног решења о утврђивању јавног интереса у поступку експропријације непокретности, представља неоспорно радњу која је од битног утицаја на цео поступак експропријације, у коме се врши ограничавање права својине, које је Уставом заштићено као једно од основних људских права.

Одредбама чл. 71. до 88. Закона о општем управном поступку су уређени начини достављања управних аката. Достављање по овом закону може бити лично или посредно, с тим што су Законом одређени и посебни случајеви достављања, од којих је достављање јавним саопштењем регулисано одредбом члана 84. овог закона. Овај вид достављања писмена је дозвољен када се ради о већем броју лица која органу нису позната или која се не могу одредити, па стога орган достављање врши јавним саопштењем на својој огласној табли, с тим што се достављање сматра извршеним у року од 15 дана од дана његовог истицања на огласној табли. Поред објављивања на огласној табли, орган може објавити саопштење и у дневној штампи, односно у другим средствима јавног обавештавања или на други уобичајен начин.

У правној теорији преовладава схватање да би достављање писмена јавним саопштењем (огласна табла, службена гласила, средства јавног информисања) требало ограничити само на управне

поступке покренуте по захтеву странке, а оне који су покренути по службеној дужности, само у случају када је странка учествовала у поступку, тј. имала сазнање да се поступак уопште води. Међутим, у поступку за утврђивање јавног интереса сагласно наведеним одредбама Закона о експропријацији, управо ова два услова нису, и по оцени Уставног суда, испуњена, јер власник непокретности не покреће овај поступак, а начело расправности може бити искључено, па стога Уставни суд налази да се прописивањем да се Владино решење о утврђивању јавног интереса сматра достављеним странкама у поступку даном његовог објављивања у „Службеном гласнику Републике Србије”, власник непокретности доводи у ситуацију да нема сазнања да се поступак за утврђивање јавног интереса води пред надлежним органом, све док решење донето у том поступку не буде објављено у „Службеном гласнику Републике Србије”. За достављање путем јавног саопштења такође је од значаја и питање како се опредељује рок у коме се достава има сматрати извршеном. Тај рок је најчешће 15 дана од дана истицања јавног саопштења, што је такође изостало у случају предвиђеног начина доставе у оспореном члану 20. став 12. Закона о експропријацији. Наиме, достава се у овом случају сматра извршеном самим даном објављивања Владиног решења у службеном гласилу Републике Србије, чиме је, према оцени Уставног суда, власнику непокретности ускраћен рок у коме се акт Владе има сматрати достављеним, већ се дан објављивања тог акта истовремено сматра и даном уредне доставе овог акта.

Поводом предвиђеног начина достављања Владиног решења о утврђеном јавном интересу, објављивањем у „Службеном гласнику Републике Србије”, Уставни суд истиче да се под правним појмом објављивања, пре свега подразумева право грађана да се упознају са донетим правним актом, како би исти могао да ступи на снагу. Наиме, да би правна норма могла бити поштована, она мора прво да дође до свести субјеката, тј. да буде сазната. Ово се обезбеђује објављивањем прописа, што представља завршни део њихове израде, односно доношења, јер се за објављивање везује почетак

важења усвојене правне норме, односно њен почетак примене у пракси. Стога, према оцени Уставног суда, између објављивања и достављања не може постојати знак једнакости, јер се објављивањем обавештавају сва лица о постојању неке правне норме, односно врши се њено „обнародовање”, док је достављање у управном поступку, како је већ наведено, процесна радња у поступку, којом се омогућава лицу којем је акт намењен да се упозна са његовом садржином, како би могло предузети све оно што је потребно, како за остваривање, тако и за заштиту својих права и правних интереса.

У односу на достављање писмена у управном поступку, Уставни суд истиче да је неспорно да оно треба и мора да трпи промене које су наметнуте динамичним темпом савременог живота, новим технолошким могућностима и потребом да вођење поступка буде ефикасно и економично. Сагласно наведеном, у појединим законима у Републици Србији је већ предвиђено одступање од начина доставе какве познаје Закон о општем управном поступку. Тако је одредбама члана 36. Закона о пореском поступку и пореској администрацији прописано да се порески акти у писменом облику достављају на начин уређен овим законом (став 1.), док је ставом 5. овог члана предвиђена могућност доставе пореских аката и електронским путем преко и-мејла. Законом о планирању и изградњи је, такође, предвиђена могућност доставе појединих управних аката, поред прибијања на огласну таблу надлежног органа, и прибијањем на објекат који се гради, односно употребљава (члан 182. Закона).

Међутим, увођењем промена у начину достављања писмена у појединим управним поступцима, према схватању Уставног суда, не могу се довести у питање основна начела управног поступка, као што су заштита странака у поступку, односно заштита права појединаца, с једне стране и заштита јавног интереса, са друге стране, нарочито у случајевима када понашање странке онемогућава уредно достављање управног акта. Наиме, чланом 6. Закона о општем управном поступку прописано је да су органи дужни да

при вођењу поступка и решавању у управним стварима, странкама омогуће да што лакше заштите и остваре своја права и правне интересе, водећи рачуна да остваривање њихових права и правних интереса не буде на штету права и правних интереса других лица, нити у супротности са законом утврђеним јавним интересима.

Имајући у виду да се решењем Владе управо утврђује јавни интерес за експропријацију одређене непокретности, која се налази у својини физичког или правног лица, Уставни суд је оценио да предвиђеним правилима поступка није обезбеђено једнако поступање према странама у поступку, зајемчено чланом 36. став 1. Устава, односно да је пропорционалност у заштити интереса страна у поступку нарушена на штету једне стране у поступку - власника непокретности, који о постојању јавног интереса за експропријацију своје непокретности може стећи сазнање тек након спроведеног поступка, и то објављивањем Владиног решења у „Службеном гласнику Републике Србије”. Штавише, Уставни суд истиче и чињеницу да, имајући у виду да су власници непокретности најчешће физичка лица, то се скоро редовно дешава да ова лица зато што нису у могућности да дођу у посед „Службеног гласника Републике Србије”, с обзиром на начин његове дистрибуције, практично и не сазнају да је утврђен јавни интерес за експропријацију њихове непокретности, све док надлежни орган управе не донесе решење о експропријацији непокретности.

Даље, у погледу начела јединства правног поретка из члана 4. став 1. Устава, Уставни суд најпре указује да правни поредак одражава своје јединство регулисањем друштвених односа тако што се обезбеђује да сви акти и све норме које га чине буду у складу и да дејствују у истом правцу, испуњавајући одговарајућу друштвену функцију - заштиту основних права и интереса појединаца, са једне стране, односно друштва као целине, са друге стране. Сагласно наведеном, Уставни суд сматра да заштита јавног интереса не може бити обезбеђена на штету начела законитости (тј. неоснованог

одступања од системских решења), које такође мора бити заштићено, не само на основу одредаба Закона о општем управном поступку, као системског закона из ове области, већ и на основу сваког посебног закона којим су регулисана питања управног поступка у областима друштвеног живота, која су предмет тог закона, у конкретном случају Закона о експропријацији.

Дакле, ако се посебним законом, односно у овом случају Законом о експропријацији, уводе специфичности којима се одступа од општих правила управног поступка, Уставни суд је оценио да се таквим решењима не може слабити (угрозити) положај једне стране у поступку и тиме довести у питање остварење заштите њених права у поступку, односно уводити неједнако поступање према странкама у поступку. Наиме, Уставни суд сматра да уколико се у одређеном управном поступку предвиде сва наведена одступања из Закона о општем управном поступку, тада се одређеним правним решењима мора обезбедити баланс којим би се предвиђена заштита правног интереса појединца, односно, у конкретном случају, власника непокретности и фактички могла остварити. С тим у вези, Уставни суд истиче да предвиђени начин доставе Владиног решења из оспорене одредбе Закона о експропријацији, не омогућава власнику непокретности да се на примерен начин фактички (стварно) упозна са актом којим је посредно одлучено и о његовом правном интересу, како би квалитетно и у року могао сачинити поднесак, тј. тужбу, којом ће покренути управни спор и тако заштити свој интерес, на начин утврђен Уставом. Ово је, по оцени Суда, посебно битно и због тога што једном утврђен јавни интерес за експропријацију одређене непокретности, који није оспорен вођењем управног спора, представља неспорну чињеницу, која се не може побити у другој фази поступка експропријације, када надлежни орган управе доноси решење о експропријацији конкретне непокретности и на које странка у поступку може уложити жалбу министарству надлежном за послове финансија.

Уставни суд, такође, констатује да се чак и у случају када је лично достављање решења о утврђивању јавног интереса немогуће у потпуности извршити, јер Влади, у тренутку доношења решења, нису позната имена свих власника непокретности или зато што их не може са сигурношћу утврдити, Уставни суд налази да се као начин доставе овог решења, поред јавног оглашавања у службеном гласилу Републике Србије, могло предвидети достављање и на друге начине (објављивањем у јавним гласилима локалног карактера, средствима јавног информисања, истицањем на огласним таблама у месним заједницама или јединицама локалне самоуправе и др.), како би се обезбедила непосреднија доступност донетог акта и тиме остварила реална могућност да странка у поступку сазна за његову садржину не само из јавног гласила Републике Србије, које је по правилу, најмање доступно и коришћено у свакодневном животу грађана.

Поводом навода доносиоца оспореног Закона да власник непокретности мора имати сазнање о покретању поступка за утврђивање јавног интереса и пре његовог отпочињања, јер је обавештен о предвиђеној намени своје непокретности на основу излагања одговарајућег планског документа на јавни увид и обавезе његовог објављивања у средствима јавног информисања, Уставни суд најпре указује да се поступак експропријације не спроводи само на основу утврђених планских докумената. Наведено следи из одредбе члана 20. став 4. Закона, којом је прописано да се јавни интерес за експропријацију може утврдити ако је, у складу са законом, донет одговарајући плански акт, уколико Законом о експропријацији није другачије одређено, чиме се дозвољава да се овим законом уреде и ситуације у којима ће се спровести поступак експропријације уколико плански акт није донет. Сагласно наведеном, у члану 20. став 6. Закона, којим се одређује шта предлог за утврђивање јавног интереса, који подноси корисник експропријације, мора да садржи, прописано је да се уз предлог подноси и извод из одговарајућег планског акта, а у случају прибављања непокретности ради

обезбеђења неновчаног улога Републике Србије - извод из уговора о заједничком улагању, односно заједничком оснивању привредног друштва, ако не постоји одговарајући плански акт. Из наведеног следи да плански акт није обавезан елемент за спровођење поступка експропријације. Уставни суд такође указује да се могућност сазнања о вођењу поступка за утврђивање јавног интереса не може везивати за сазнање о постојању одговарајућег планског документа, чак и тамо где плански документ постоји, најпре имајући у виду саму природу планског документа, којим се врши уређење прецизно дефинисаног простора и из кога се не може неоспорно закључити да постоји потреба за спровођењем поступка експропријације ради остварења неког јавног интереса, нарочито имајући у виду сложеност и обимност планских докумената који се доносе на различитим степенима територијалне организације Републике Србије, као и немогућност да се предвиди у ком року ће се евентуално покренути поступак за утврђивање јавног интереса за експропријацију неке непокретности у односу на тренутак објављивања планског документа у неком од средстава јавног информисања.

У односу на истицање начела ефикасности у поступку доношења Владиног решења о утврђивању јавног интереса (члан 7. Закона о општем управном поступку), као веома важног начела, нарочито због великог броја непокретности над којима се овај интерес утврђује (изградња инфраструктурних мрежа), као и обавезе Владе да ово решење донесе у року од 90 дана од дана подношења предлога, Уставни суд истиче да ово начело не подразумева ефикасност у раду надлежног органа на штету странака у поступку, већ напротив, обавезу органа да у управном поступку обезбеде успешно и квалитетно остваривање и заштиту права и правних интереса физичких лица, правних лица или других странака. Не спорећи потребу да се поступак утврђивања јавног интереса спроводи што ефикасније и да се спрече могуће опструкције власника непокретности приликом доставе акта којим се утврђује јавни интерес, и на тај начин онемогући одуговлачење овог поступак, Уставни суд

истиче да у области заштите права својине постоји позитивна обавеза државе да створи законски оквир путем којег ће се обезбедити ефективно остваривање заштите права појединаца, који се у овом случају налазе наспрам државе као носиоца власти. Наиме, правни интерес власника непокретности често не кореспондира интересу државе, која, преко надлежних органа утврђује да је општи интерес друштва да се одређена непокретност изузме из права својине власника непокретности. Законодавац је слободан да утврди када постоји јавни интерес за експропријацију непокретности, па је стога, у јуриспруденцији Европског суда за људска права заузет став да ће суд поштовати оцену законодавца о томе шта је у јавном интересу, осим уколико је „очигледно без разумног основа” или се појам „јавног интереса узима прешироко”. Међутим, у поступку утврђивања јавног интереса, према схватању Уставног суда, мора постојати практична и делотворна правна заштита појединца, а не чисто формални принцип доступности те заштите. У супротном се може поставити питање чему прописивање једног поступка, односно давање права власнику непокретности да против решења о утврђивању јавног интереса може покренути управни спор, уколико он не може практично да ужива (оствари) ово законом прописано право.

И на крају, Уставни суд указује да наводи доносиоца Закона да је предвиђени начин доставе из члана 20. став 12. Закона уведен 2009. године и да су странке у поступку већ дуго упознате са оваквим начином доставе, не представља правни аргумент у корист предвиђеног законског решења.

У погледу члана 13. Европске конвенције о заштити људских права и основних слобода, којим је утврђено право појединаца на делотворан правни лек пред националним властима, Уставни суд указује на став Европског суда за људска права заузет поводом одређивања критеријума које мора да задовољи правни лек да би се сматрао адекватним и ефикасним средством заштите пред националним властима. Један од тих критеријума је и доступност

прописаног правног лека, јер то је први услов за остваривање његове делотворности, односно без доступности правног лека не може се ни говорити о његовој делотворности. Доступност правног лека мора постојати како у теорији, тако и у пракси. Наиме, тај суд је у више својих предмета заузео став да „постојање оваквих правних лекова мора бити у довољној мери извесно не само у теорији, већ и у пракси, јер без тога не би постојала њихова потребна доступност и делотворност” (пресуда „Вернило против Француске” од 20. фебруара 1991. године, став 27; пресуда „Далиа против Француске” од 19. фебруара 1998. године, став 38.), односно да је „правни лек био делотворан и на располагању у теорији и у пракси у одговарајућем тренутку, тј. да је био приступачан” (пресуда „Сејдовић против Италије” од 1. марта 2006. године, став 46; пресуда „Лепојић против Србије” од 6. новембра 2007. године, став 51.). Полазећи од наведеног, Уставни суд је стао на становиште да предвиђено правно средство заштите правног интереса власника непокретности приликом утврђивања јавног интереса за експропријацију његове непокретности - покретање управног спора представља правно средство које му, фактички, није доступно у пракси, због предвиђеног начина достављања акта о утврђивању јавног интереса, те стога представља неделотворно правно средство пред судским органима, а што је у супротности са наведеним чланом 13. Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода.

На основу свега наведеног, Уставни суд је оценио да оспорена одредба члана 20. став 12. Закона, у делу који гласи: „и сматра се да је достављено странкама у поступку даном објављивања”, није у сагласности са одредбама члана 4. став 1, члана 36. став 1. и члана 198. став 2. Устава, због нарушавања јединства правног поретка у области уређења управног поступка, због необезбеђивања једнаке заштита права странака у поступку и због повреде начела законитости управе, имајући у виду да је власнику непокретности у поступку преиспитивања решења о утврђивању јавног интереса, због прописаног начина доставе акта, умногоме отежан приступ суду

за вођење управног спора. Уставни суд је такође оценио да прописани начин достављања Владиног решења из члана 20. став 12. Закона, није у сагласности ни са чланом 13. Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода, јер се на прописани начин доводи у питање покретање управног спора, као дозвољеног начина правне заштите против Владиног акта о утврђивању јавног интереса.

У погледу одредбе члана 20. став 13. Закона, којим је дозвољено вођење управног спора против решења Владе којим се одлучује о предлогу за утврђивање јавног интереса, Уставни суд најпре констатује да је наведена правна заштита странака сагласна зајемченом праву на правно средство из члана 36. став 2. Устава и начелу законитости управе из члана 198. став 2. Устава. Међутим, имајући у виду да је оспореном одредбом члана 20. став 13. Закона предвиђено рачунање рока за покретање управног спора не само од дана достављања Владиног решења, већ и од дана његовог објављивања у „Службеном гласнику Републике Србије”, то је због међусобне повезаности одредаба ст. 12. и 13. члана 20. Закона о експропријацији, Уставни суд оценио да из истих разлога наведених за оцену уставности и сагласности са потврђени међународним уговором одредбе члана 20. став 12. Закона, није сагласна са Уставом и Европском конвенцијом за заштиту људских права и основних слобода ни одредба члана 20. став 13. Закона, у делу који гласи: „односно објављивања у „Службеном гласнику Републике Србије”.

Имајући у виду да је донео коначну одлуку у овој уставноправној ствари, Уставни суд је одбацио захтев за обуставу извршења Решења Владе 05 брoј 465-8638/2010 од 26. новембра 2010. године донетог на основу оспорених одредаба Закона о експропријацији, сагласно члану 56. став 3. Закона о Уставном суду.

Полазећи од свега изложеног, Уставни суд је, на основу одредаба члана 42а став 1. тачка 2), члана 45. тачка 1) и члана 46. тачка 3) Закона о Уставном суду и члана 84. Пословника о раду Уставног

суда („Службени гласник РС”, бр. 24/08, 27/08 и 76/11), донео Одлуку као у изреци.

На основу члана 168. став 3. Устава, одредбе члана 20. став 12. у делу који гласи: „и сматра се да је достављено странкама у поступку даном објављивања” и члана 20. став 13. у делу који гласи: „односно објављивања у „Службеном гласнику Републике Србије” Закона о експропријацији наведеног у тачки 1. изреке, престају да важе даном објављивања Одлуке Уставног суда у „Службеном гласнику Републике Србије”.

Уставни суд, на основу члана 167. став 1. тачка 1. Устава Републике Србије, на седници одржаној 23. маја 2013. године, донео је
ОДЛУКУ

1. Утврђује се да одредбе члана 20. став 12. у делу који гласи: „и сматра се да је достављено странкама у поступку даном објављивања” и члана 20. став 13. у делу који гласи: „односно објављивања у „Службеном гласнику Републике Србије” Закона о експропријацији („Службени гласник РС”, бр. 53/95, 23/01 и 20/09), нису у сагласности са Уставом и потврђеним међународним уговором.

2. Одбацује се захтев за обуставу извршења Решења Владе 05 број 465-8638/2010 од 26. новембра 2010. године.”

(Одлука Уставног суда, ИУз број 17/2011 од 23. маја 2013. године, објављена у „Сл. гласнику РС”, бр. 55/2013 од 25. јуна 2013. године)

(2)

ПОВРЕДА ПРАВА НА ИМОВИНУ У ПОСТУПКУ ЕКСПРО- ПРИЈАЦИЈЕ

Сентенца:

Уставни суд је утврдио да је у конкретном случају повређено право на мирно уживање имовине на стану јер је дошло до мешања државе у то право извршењем експропријације, односно да, иако је то мешање било прописано законом и извршено у јавном интересу, односно да је било неопходно у демократском друштву, није био испуњен и нужни услов пропорционалности, који подразумева успостављање равнотеже између захтева општег интереса заједнице и захтева основних права појединца. Дакле, услови прописани одредбама члана 58. Устава, били би у конкретном случају испуњени у потпуности да је споразумом уговорена правична накнада у виду давања у својину адекватног стана била реализована, односно да је исплаћена тржишна вредност експроприсаног стана. Међутим, Уставни суд је утврдио да подносиоцу уставне жалбе није предата нити исплаћена накнада утврђена одредбом става 2. члана 58. Устава. На тај начин није испуњен ни услов пропорционалности предвиђен као неопходан да би се успоставила равнотежа између захтева општег интереса заједнице и захтева основних права појединца. Стога је Уставни суд оценио да је предвиђена судска заштита у конкретном случају била неделотворна и да је повређено Уставом гарантовано право подносиоца уставне жалбе на имовину зајемчено одредбом члана 58. став 2. Устава.

Образложење:

„1. М. И. из Београда изјавио је Уставном суду 11. фебруара 2008. године уставну жалбу због повреде основних људских права

гарантованих Конвенцијом о људским правима и Уставом Републике Србије.

2. У поступку претходног испитивања поднеска утврђено је да уставна жалба не садржи све податке неопходне за поступање, прописане одредбом члана 85. Закона о Уставном суду („Службени гласник РС”, број 109/07), па је Уставни суд, на основу одредбе члана 44. став 1. Пословника о раду Уставног суда („Службени гласник РС”, бр. 24/08 и 27/08), дописом од 19. марта 2009. године обавестио подносиоца уставне жалбе о недостацима који спречавају поступање Суда по поднетој жалби и затражио да, у року од 15 дана од дана пријема дописа, достави уређену и допуњену уставну жалбу у којој ће навести све податке који недостају.

Подносилац уставне жалбе је 26. јуна 2008. године доставио допуну уставне жалбе у којој је навео да му је повређено право на суђење у разумном року зајемчено чланом 32. став 1. Устава у поступцима који се воде пред Другим општинским судом у Београду у предметима П. 6027/06 и П. 165/07, као и да му је решењем о експропријацији „С.О. Савски венац број 465-52/89” повређено „право на имовину и становање”. Сматра да му је радњама Другог општинског суда у Београду, у наведеним парничним поступцима, повређено право на суђење у разумном року, јер се оба поступка воде од 2001. године и још увек нису правноснажно окончана. Наводи да је Другом општинском суду у Београду поднео тужбе против Стамбене задруге „Победа” из Београда и то 24. априла 2001. године тужбу П. 165/07, ради накнаде штете, а 11. јула 2001. године тужбу П. 6027/06, ради предаје стана у посед. Истиче да до сада поступци још увек нису окончани и да му је тиме повређено право на суђење у разумном року. У образложењу своје уставне жалбе подносилац углавном наводи чињенично стање које се односи на управни поступак вођен пред Секретаријатом за урбанизам, комунално-стамбене и грађевинске послове општине Савски венац у поступку експропријације његовог стана, као и нерашчишћене

имовинско правне односе са Стамбеном задругом „Победа”, што је и био основ за покретање спорних парничних поступака. Предлаже да Уставни суд заштити његова основна права, утврди правни основ за подношење захтева за накнаду штете, отклони друге штетне последице и одмери „сатисфакцију” због претрпљене нематеријалне штете од 1989. године до 2008. године, у складу с праксом Европског суда за људска права.

Уставни суд је дописом од 10. октобра 2008. године, сагласно одредби члана 72. став 3. Пословника о раду Уставног суда, захтевао од председника Другог општинског суда у Београду изјашњење на наводе уставне жалбе подносиоца, као и доставу на увид списка наведених предмета. Изјашњење председника Другог општинског суда у Београду, као и копије тражених списка предмета достављени су Уставном суду 12. новембра 2008. године.

Председница Другог општинског суда у Београду је, у изјашњењу о поступањима у спорним предметима, навела да су оба поступка прекинута доношењем решења о прекиду до окончања стечајног поступка над Стамбеном задругом „Победа”, јер је над овом задругом покренут стечајни поступак решењем Трговинског суда у Београду Ст. 83/07 од 14. маја 2008. године. Сматра да су пропусти, које је у складу с начелом диспозиције начинио подносилац, у највећој мери довели до продуженог трајања оба оспорена поступка.

С обзиром на чињеницу да је подносилац уставне жалбе једном уставном жалбом тражио да се утврде повреде права у два одвојена парнична и једном управном поступку, Уставни суд је, сагласно одредби члана 42. став 3. Пословника о раду Уставног суда, раздвојио поступке и одлучивање о повреди права подносиоца уставне жалбе. О постојању повреде права подносиоца у поступку који се води пред Другим општинским судом у Београду у предмету П. 6027/06 Уставни суд је одлучивао у поступку Уж-197/2008, о повреди права подносиоца у поступку који се води пред Другим

општинским судом у Београду у предмету П. 165/07 Уставни суд је одлучивао у предмету Уж-1297/2009, а о постојању повреде права у поступку експропријације, који је вођен пред Одељењем за имовинско правне и стамбене послове градске општине Савски венац, Уставни суд одлучује у предмету Уж-1236/2009.

3. Према одредби члана 170. Устава Републике Србије, уставна жалба се може поднети против појединачних аката или радњи државних органа или организација којима су поверена јавна овлашћења, а којима се повређују или ускраћују људска или мањинска права и слободе зајемчене Уставом, ако су исцрпљена или нису предвиђена друга правна средства за њихову заштиту.

У току поступка пружања уставносудске заштите, поводом испитивања основаности уставне жалбе у границама захтева истакнутог у њој, Уставни суд утврђује да ли је у поступку одлучивања о правима и обавезама подносиоца уставне жалбе повређено његово Уставом зајемчено право или слобода.

4. Уставни суд је у проведеном поступку извршио увид у приложену документацију и утврдио следеће чињенице и околности од значаја за одлучивање у овој правној ствари:

Општински секретаријат за урбанизам, комунално-стамбене и грађевинске послове општине Савски венац у Београду донео је 22. фебруара 1990. године решење број 465-52/89-ИИИ-03 којим је извршио експропријацију стана број 1. на спрату уличне зграде у улици Цара Хаила Селасија број 13, на катастарској парцели 1170, катастарска општина Београд-5, власништво Митата Исенија. Експропријација је извршена у корист општине Савски венац, а за потребе крајњег корисника Стамбене задруге „Победа” из Београда, улица Делиградска број 9, у циљу стамбене изградње блока Х, а у складу са Детаљним урбанистичким планом подручја „Славија” („Службени лист града Београда, број 11/80). Истим решењем, овде подносилац уставне жалбе је обавезан да по правноснажности решења и обезбеђења доказа о вредности експроприсане

непокретности, означени стан преда у државину крајњем кориснику експропријације. Крајњи корисник експропријације, Стамбена задруга „Победа” обавезан је да пре рушења предметне зграде носиоцу станарског права - ранијем власнику наведеног стана, обезбеди коришћење одговарајућег стана. Овим решењем предвиђено је да ће накнада за експроприсану непокретност бити одређена у посебном поступку, по правноснажности овог решења и након процене вредности експроприсаног стана. У образложењу решења наведено је да је решење донето по предлогу за експропријацију број У-36/89 од 12. маја 1989. године који је поднело Јавно правобранилаштво општине Савски венац. Постојање општег интереса за стамбену изградњу на наведеној локацији и експропријацију утврђено је из извода из Детаљног урбанистичког плана подручја „Славија” („Службени лист града Београда”, број 11/80). Закључком Извршног савета општине Савски венац број 06-15/22-И-02 од 13. јуна 1985. године препоручено је Градском заводу за уређење грађевинског земљишта да се локација у комплексу између улица Цара Хаила Селасија, Бирчанинове, Делиградске и Немањине додели Стамбеној задрузи „Победа”. С обзиром да су Јавно правобранилаштво, као предлагач експропријације и Стамбена задруга „Победа”, као крајњи корисник експропријације, доставили сву потребну документацију, а да се Митата Исени сагласио са експропријацијом под условом да му се исплати правична накнада за стан од 31,80 м² који се експроприше, орган управе је утврдио да су испуњени сви законом прописани услови, па је донео решење о експропријацији.

У поступку споразумног утврђивања накнаде за експроприсане непокретности у наведеном предмету број 465-52/89-ИИИ-03, који се водио пред Одељењем за имовинско-правне послове Општинског секретаријата за урбанизам, комунално-стамбене и грађевинске послове општине Савски венац, 20. маја 1991. године закључен је споразум о обезбеђењу станова за расељавање власника из експроприсаних станова у улици Цара Хаила Селасија број

13 у Београду. Споразум је закључен између органа управе, као корисника експропријације, Стамбене задруге „Победа”, као крајњег корисника експропријације и ранијих власника експроприсаних непокретности, уз учешће Јавног правобраниоца. Према одредбама споразума, крајњи корисник експропријације Стамбена задруга „Победа” прихватила је обавезу да подносиоцу уставне жалбе изгради и пренесе у власништво двособан стан број 23. на VI спрату, површине 70,21 м² у Блоку 10-Славија у ул. Цара Хаила Селасија број 7 и то тако што је Задруга прихватила да финансира изградњу површине од 31,80 м² (површина подносиоачевог експроприсаног стана), а подносилац се обавезао да разлику у квадратури стана од 38,41 м² финансира личним средствима. Крајњи корисник експропријације је прихватио и обавезу да подносиоцу обезбеди привремену смештај за време док траје градња новог стана и то давањем на коришћење једнособног стана број 39 на X спрату, површине 40,89 м², који се налази у Земуну, улица Ивана Цанкара број 9. Према овом споразуму, потписници су се сагласили да, уколико бивши власници експроприсаних станова остваре право на увећање експроприсане квадратуре по основу заједничких делова зграде (степениште, тераса, таван, подрум...), остварена квадратура умањиће се од квадратуре коју бивши власници треба да доплате крајњем кориснику експропријације. Споразумом је, у случају спора, уговорена надлежност Другог општинског суда у Београду.

Подносилац уставне жалбе, у својству члана задруге и Стамбена задруга „Победа” закључили су 17. јуна 1992. године уговор о имовинским правима и обавезама број 2463 којим су и уговорно регулисали међусобне односе настале поводом експропријације. Према уговору, Задруга се обавезала да подносиоцу уставне жалбе, као бившем власнику експроприсаног стана, изгради и пренесе у својину двособан стан број 23. површине 70,21 м² на VI спрату зграде у Блоку 10-Славија у улици Цара Хаила Селасија број 7. Према том уговору, Задруга треба да пренесе подносиоцу 31,80 м² новог стана у својину без накнаде, док ће преосталу разлику

у квадратури од 38,41 м² финансирати подносилац личним средствима. Подносилац је уговором обавезан да износ који финансира уплати на рачун Задруге у року од 15 дана од дана потписивања уговора, а уколико подносилац не изврши уплату у предвиђеном року, уговор се раскида. Задруга има обавезу да подносиоцу обезбеди стан који по квалитету, структури и површини одговара експроприсаном стану. Предвиђено је да евентуалне спорове решава суд опште надлежности.

Почетком децембра 1995. године, Стамбена задруга „Победа” је доставила подносиоцу писмену опомену којом га је позвала да своју обавезу плаћања накнаде за разлику у квадратури између стана који треба да се изгради и експроприсаног стана измири у року од 15 дана. Задруга у опомени наглашава да ће се у супротном закључени уговор сматрати раскинутим, а подносиоцу ће експроприсани стан бити исплаћен у складу са Законом о експропријацији.

Стамбена задруга „Победа” је 6. децембра 1999. године пред Другим општинским судом у Београду са М.Р. из Враћа закључила уговор о купопродаји непокретности Ов. 11435/99, којим је продала стан број 39 у Земуну улица Ивана Цанкара број 9. У уговору је наведено да се стан продаје без икаквих терета, било укњижених било неукњижених.

Подносилац уставне жалбе није уплатио наведени уговорени износ, а пред Другим општинским судом у Београду је покренуо парнични поступак против Стамбене задруге „Победа” ради предаје новоизграђеног стана у посед, односно ради исплате противвредности предметног стана, с обзиром да је Задруга стан намењен подносиоцу изградила и продала трећем лицу. Предложио је да суд донесе привремену меру забране располагања туженом новчаним средствима на његовом рачуну до износа који се тужбом потражује. Одлучујући по предлогу, Други општински суд у Београду је 9. марта 2007. године донео решење П. 6027/06 којим је предлог

подносиоца за одређивање привремене мере одбио. Суд је 9. октобра 2008. године донео решење о прекиду овог парничног поступка, с обзиром на чињеницу да је над туженом Стамбеном задругом „Победа”, пред Трговинским судом у Београду отворен стечајни поступак.

Захтевом за испуњење обавеза на основу решења о експропријацији подносилац се обратио Одељењу за имовинско-правне и стамбене послове градске општине Савски венац 30. новембра 2006. године. У захтеву се наводи: да крајњи корисник експропријације Стамбена задруга „Победа” није испунила своју обавезу преузету Споразумом од 20. маја 1991. године закљученим са подносиоцем и органом управе; да је Стамбена задруга „Победа” изграђени стан намењен подносиоцу продала трећем лицу; да је ова задруга продала и стан који је обезбедила подносиоцу на коришћење док траје градња новог стана; да подносиоцу као ранијем власнику експроприсаног стана Задруга није исплатила ни накнаду за експроприсани стан; да подносилац није Задрузи исплатио разлику квадратуре између новог и експроприсаног стана јер орган управе у поступку експропријације није утврдио да у квадратуру експроприсане непокретности улазе и заједнички делови зграде (степениште, тераса, таван, подрум), како је требало, па је стога неосновано утврђена обавеза подносиоца да плати разлику квадратуре; да је подносилац с породицом од 1999. године на улици; да је власник Задруге све станове изграђене на месту где су се налазили експроприсани станови продао трећим лицима; да је директор Задруге „опљачкао сву имовину задруге” и да је против њега поднето 25 кривичних пријава због такве продаје станова; да је подносиоцу и његовој породици угрожен опстанак и право на становање. Од органа управе подносилац тражи да му врати основна људска права и обезбеди му привремени смештај.

Одељење за имовинско-правне и стамбене послове градске општине Савски венац је 12. јануара 2007. године упутило

подносиоцу допис број 465-189/2006-ИВ-01. У допису се хронолошки наводи цео поступак експропријације, с нагласком на обавезе Стамбене задруге „Победа” као крајњег корисника експропријације. У допису се посебно указује да је, према Закону о експропријацији и закљученом споразуму о накнади, решавање спорова између ранијег власника и крајњег корисника експроприсане непокретности, насталих због неизвршења обавеза из споразума, у надлежности редовног суда, па сходно томе орган управе није надлежан за поступање по захтеву ранијег власника експроприсане непокретности. Орган управе такође наводи да је за потребе парничног поступка у предмету П. 6027/06 Другом општинском суду у Београду доставио списе управног предмета број 465-52/89.

Трговински суд у Београду је решењем Ст. 83/07 од 14. маја 2008. године покренуо стечајни поступак над Стамбеном задругом „Победа”. Поред осталих стечајних поверилаца, своје потраживање према овој задрузи пријавио је и подносилац уставне жалбе, захтевајући исплату износа од 2.551.500,00 динара на име накнаде штете и износа од 36.936.000,00 динара на име вредности стана од 152 м² који му припада по основу експропријације. На испитном рочишту одржаном 25. септембра 2008. године стечајни управник је условно признао потраживање подносиоца уставне жалбе, зависно од висине потраживања која буде утврђена у прекинутим парничним поступцима Другог општинског суда у Београду П. 165/07 и П. 6027/06 и истог дана о томе донео закључак Ст. 83/07. Стечајни управник је у свом изјашњењу од 10. марта 2010. године навео да стечајни дужник, од имовине која улази у стечајну масу, има само право трајног коришћења на грађевинском земљишту које чини већи број катастарских парцела у катастарској општини Велика Моштаница, уписаних у земљишно-књижном улошку број 676, укупне површине 249,19 ари. Према наводима стечајног управника, процењена вредност овог земљишта од стране вештака износи 41.580.000,00 динара, а износ пријављених и признатих потраживања преко 12.000.000 еура. Након извршеног преноса

права трајног коришћења, приступиће се деоби стечајне масе. Овај предмет сада носи ознаку Ст. 16/2010.

5. Одредбама члана 58. Устава, на чију повреду се уставном жалбом указује, поред осталог утврђено је: да се јемчи мирно уживање својине и других имовинских права стечених на основу закона (став 1.); да право својине може бити одузето или ограничено само у јавном интересу утврђеном на основу закона, уз накнаду која не може бити нижа од тржишне (став 2.).

Одредбама члана 261. Закона о општем управном поступку („Службени лист СРЈ”, бр. 33/97 и 31/01), прописано је: да се извршење решења донесеног у поступку спроводи ради остваривања новчаних или неновчаних обавеза (став 1.); да се извршење може спровести и на основу поравнања, али само против лица које је учествовало у поравнању. (став 6.). Члан 264. Закона прописује: да се извршење спроводи против лица које је обавезно да испуни обавезу (извршеник) (став 1.); да се извршење спроводи по службеној дужности или по предлогу странке (став 2.); да се по службеној дужности извршење спроводи кад то налаже јавни интерес, а да се извршење које је у интересу странке спроводи по предлогу странке (тражилац извршења) (став 3.). Према одредби члана 265. овог закона извршење решења се спроводи административним путем (административно извршење), а у случајевима предвиђеним овим законом - судским путем (судско извршење). Одредбама члана 266. Закона предвиђено је да се извршење ради испуњења неновчаних обавеза извршеника спроводи административним путем. (став 1.), као и да се, између осталог, извршење ради испуњења новчаних обавеза спроводи судским путем (став 2.). Сходно одредби члана 267. овог закона, административно извршење спроводи орган који је ствар решавао у првом степену, ако посебним прописом није друкчије одређено.

Чланом 1. став 1. Закона о експропријацији („Службени гласник СРС”, бр. 40/84, 53/87, 22/89 и 15/90 и „Службени гласник

РС”, број 6/90 и „Службени лист СРЈ”, број 53/95), који је био на снази у време експропријације, прописано је да се непокретности на којима постоји право својине могу уз правичну накнаду експроприсати или се то право може ограничити када је то потребно ради изградње привредних, стамбених, комуналних, здравствених, просветних и културних објеката, објеката народне одбране и других објеката од општег интереса. Члан 3. овог закона прописује: да се непокретности на којима постоји право својине могу експроприсати или се то право може ограничити тек пошто је на начин одређен законом утврђено да постоји општи интерес за изградњу објекта односно извођење других радова (став 1.); да постојање општег интереса у смислу става 1. овог члана утврђује скупштина друштвено-политичке заједнице или други орган одређен законом (став 2.). Одредбом члана 4. Закона је прописано да непокретност на којој постоји право својине даном правоснажности решења о експропријацији постаје друштвена својина (потпуна експропријација). Одредбама члана 8. Закона је предвиђено: да се експропријација може вршити у корист и за потребе друштвено-политичке заједнице, месне заједнице, организације удруженог рада, самоуправне интересне заједнице, друштвено-политичке организације, законом одређене друштвене организације и друге самоуправне организације и заједнице (корисник експропријације) (став 1.); да се у градовима и насељима градског карактера експропријација врши у корист општине, а за потребе друштвено правног лица из става 1. овог члана, као крајњег корисника (став 2.). Члан 11. Закона, између осталог, прописује: да за експроприсану непокретност сопственик има право на правичну накнаду (став 1.); да се одређивањем правичне накнаде не могу битно погоршавати услови живота и рада које је сопственик имао на основу коришћења те непокретности (став 2.); да накнаду за експроприсану непокретност плаћа корисник експропријације (став 4.). Чланом 17. овог закона, између осталог, је предвиђено: да се накнада за експроприсану непокретност одређује у новцу (став 1.); да је до предаје у посед објекта који

се даје у својину на име накнаде, корисник експропријације дужан да пре рушења експроприсаног објекта, ранијем сопственику омогући коришћење другог објекта (став 6.); да се по споразуму странака накнада може одредити у виду давања друге непокретности у својину, сусвојину или на коришћење, односно у другом облику (став 7.). Према члану 17а Закона, корисник експропријације је дужан да ранијем сопственику - кориснику експроприсане стамбене зграде или стана, односно пословне просторије коју је користио за обављање пословне делатности, на његов захтев, да у својину другу стамбену зграду или стан, односно пословну просторију, одговарајуће вредности (став 1.), а обавезу из става 1. овог члана корисник експропријације дужан је да изврши пре рушења експроприсаног објекта (став 2.). Члан 17б овог закона, између осталог, прописује: да је корисник експропријације, односно ранији сопственик дужан да другој страни исплати разлику вредности, у случају да се тржишне вредности експроприсаног објекта и објекта који се даје на име накнаде у својину или сусвојину разликују (став 1.); да обавезу из става 1. овог члана ранији сопственик има само у случају кад се сагласи да му се на име накнаде да у својину или сусвојину објекат веће тржишне вредности од тржишне вредности експроприсаног објекта (став 2.); да се начин, услови и рок исплате разлике тржишних вредности објеката из става 2. овог члана утврђује споразумом странака, односно одлуком суда (став 3.). Према члану 17в Закона, ако ранији сопственик не прихвати да му се за експроприсану непокретност да у својину или сусвојину друга непокретност из члана 17. став 4. и члана 17а овог закона, корисник експропријације је дужан да му исплати тржишну вредност такве непокретности, без обавезе обезбеђења друге непокретности. Чланом 19. овог закона је прописано: да се накнада за експроприсану непокретност утврђује споразумом (став 1.); да се споразум о накнади за експроприсану непокретност закључује пред општинским органом управе надлежним за имовинско правне послове (став 2.). Према члану 31. Закона, између осталог, поступак по предлогу за

експропријацију спроводи и решење доноси орган управе надлежан за имовинско-правне послове општине на чијој се територији налази непокретност предложена за експропријацију (став 1.). Према члану 35. овог закона, трошкове поступка експропријације сноси корисник експропријације. Члан 38. став 4. Закона предвиђа да, у случају спора, имовинско-правне односе између корисника експропријације и сопственика непокретности решава суд опште надлежности. У складу са чланом 44. овог закона, вредност објекта који се даје у својину или сусвојину на име накнаде и вредност експроприсаног објекта, у случају заснивања права својине или сусвојине, одређује се према тржишној вредности тих објеката у моменту заснивања права својине, односно сусвојине (став 1.), а висина накнаде у новцу за експроприсане непокретности одређује се по тржишној вредности, према околностима у моменту закључења споразума о висини накнаде, ако споразум није постигнут, према околностима у моменту доношења првостепене одлуке о накнади (став 2.). Члан 67. став 1. Закона предвиђа да се у поступку пред општинским органом управе надлежним за имовинско-правне послове или пред надлежним судом странке могу споразумети: о новчаном износу накнаде, о давању друге непокретности одговарајуће вредности у својину, а ако је у питању стамбена зграда или стан и у сусвојини, уместо експроприсане непокретности, о међусобним доплатама разлике у вредности непокретности, о премештању експроприсаних објеката на друго по прописима дозвољено место, о изградњи прилаза, пролаза и приступних путева, као и другим законом дозвољеним чинидбама. Одредбе члана 68. Закона о експропријацији прописују да споразум о новчаној накнади извршава надлежни суд, а споразум о другим облицима накнаде извршава орган управе надлежан за имовинско-правне послове.

Чланом 1. Закона о експропријацији („Службени гласник РС”, број 53/95, „Службени лист СРЈ”, број 16/01 и „Службени гласник РС”, др. 23/01 и 20/09), који је ступио на снагу 5. јануара 1996. године, прописано је да се непокретности могу експроприсати

или се својина на њима може ограничити само у јавном интересу утврђеном на основу закона, уз накнаду која не може бити нижа од тржишне. Одредбом члана 15. став 7. Закона предвиђено је да је до предаје у посед објекта који се даје у својину на име накнаде, корисник експропријације дужан да пре рушења експроприсаног објекта, ранијем сопственику омогући коришћење другог објекта. Члан 36. овог закона, између осталог, прописује: да по истеку рока од пет година од правоснажности одлуке о накнади, односно од дана закључења споразума о накнади, ранији сопственик експроприсане непокретности, односно његов наследник не може поднети захтев за поништај или измену правоснажног решења о експропријацији (став 4.); да о одустанку од предлога за експропријацију и по захтеву за поништај или измену правоснажног решења о експропријацији, решава орган који је по предлогу за експропријацију решавао у првом степену (став 7.); да имовинско-правне односе између корисника експропријације и сопственика непокретности у случају спора решава надлежни суд (став 9.). Одредбама члана 39. Закона о експропријацији, између осталог, предвиђено је: да ако се експроприше стамбена зграда, стан као посебан део зграде или пословна просторија, корисник експропријације је дужан да ранијем сопственику, носиоцу станарског права и закупцу, обезбеди други стан или пословну просторију у својину, сусвојину, на коришћење, односно у закуп, у року који не може бити дужи од шест месеци, рачунајући од дана исељења из експроприсане зграде, стана или пословне просторије (став 3.); да је до обезбеђења стана или пословне просторије, корисник експропријације дужан да пре рушења таквог објекта, лицима из става 3. овог члана обезбеди привремену смештај који испуњава основне услове становања, односно обављања делатности (одређен број просторија, електрично осветљење, воду и сл.) (став 4.). Чланом 59. овог закона прописано је да се у поступку пред општинском управом или пред надлежним судом странке могу споразумети: о давању друге непокретности у својину или сусвојину, уместо експроприсане непокретности,

о новчаном износу накнаде, о међусобним доплатама разлике у вредности непокретности, о премештању експроприсаних објекта на друго, по прописима дозвољено место, о изградњи прилаза, пролаза и приступних путева, као и другим законом дозвољеним чинидабама. Према одредби члана 60. Закона, споразум о новчаној накнади извршава надлежни суд, а споразум о другим облицима накнаде извршава општинска управа. Члан 72. овог закона прописује: да ће се поступак по предлогу за експропријацију који није правоснажно окончан до дана ступања на снагу овог закона, окончати по прописима који су важили до дана ступања на снагу овог закона, осим у случајевима када поступак експропријације није правоснажно окончан, а у питању су пословни и стамбени објекти (став 1.); да ће се поступак одређивања накнаде за експроприсану непокретност, у коме до дана ступања на снагу овог закона није закључен споразум о накнади, односно није донета правоснажна судска одлука, окончати по одредбама овог закона (став 2.).

Одредбом члана 15. став 1. Закона о облигационим односима („Службени лист СФРЈ”, бр. 29/78, 39/85, 45/89 и 57/89 и „Службени лист СРЈ”, бр. 31/93, 22/99, 23/99, 35/99 и 44/99) установљава се начело једнаке вредности давања, које прописује да у заснивању двостраних уговора стране полазе од начела једнаке вредности узајамних давања.

6. Устав Републике Србије којим је установљена уставна жалба и гарантовано право на имовину, ступио је на снагу 8. новембра 2006. године. Стога би код оцене повреде права требало разматрати акте и радње који су донети или извршени након 8. новембра 2006. године. Међутим, разлог због кога је Уставни суд стао на становиште да се за утврђивање постојања повреде права на имовину у конкретном случају морају имати у виду акти и радње извршени од дана доношења решења о експропријацији до данас је чињеница да поступак експропријације, по својој природи, представља јединствену и недељиву целину, која почиње доношењем решења

о експропријацији, а завршава се исплатом или давањем накнаде за експроприсану непокретност. По становишту Уставног суда, у конкретном случају поступак експропријације још увек није окончан, без обзира на моменат правноснажности решења о експропријацији, с обзиром да подносиоцу уставне жалбе још увек није исплаћена нити дата накнада за експроприсану непокретност. Такође, у конкретном случају се ради о експроприсаном стамбеном објекту за чију експропријацију још увек није закључен споразум о накнади између корисника експропријације и лица чија непокретност је експроприсана, односно није донета правноснажна судска одлука. Стога ће се, сагласно члану 72. Закона о експропријацији који је ступио на снагу 5. јануара 1996. године, овај предмет окончати по одредбама тог закона.

7. Уставни суд је, имајући у виду да до сада није имао релевантну судску праксу, у анализи конкретног случаја пошао од одредбе члана 58. Устава, при томе користећи и тумачења одредаба члана 1. Протокола 1 уз Европску Конвенцију за заштиту људских права и основних слобода (у даљем тексту: Конвенција), која је Европски суд за људска права у Стразбуру изнео у својим одлукама, као и од критеријума успостављених овом судском праксом.

Одредбама члана 58. Устава утврђено је, на скоро идентичан начин као и одредбама члана 1. Протокола 1, поред осталог: да се јемчи мирно уживање својине и других имовинских права стечених на основу закона (став 1.); да право својине може бити одузето или ограничено само у јавном интересу утврђеном на основу закона, уз накнаду која не може бити нижа од тржишне (став 2.).

Члан 1. Протокола 1 уз Европску Конвенцију за заштиту људских права и основних слобода, који гарантује право на имовину, предвиђа: да свако физичко и правно лице има право на неометано уживање своје имовине, и да нико не може бити лишен своје имовине, осим у јавном интересу и под условима предвиђеним законом и општим начелима међународног права (став 1.); да претходне

одредбе, међутим, ни на који начин не утичу на право државе да примењује законе које сматра потребним да би регулисала коришћење имовине у складу с општим интересима или да би обезбедила наплату пореза или других дажбина или казни (став 2.).

Овај члан Протокола 1 садржи три јасно назначена правила дефинисана на следећи начин: ... Прво правило је опште природе и изражава принцип мирног уживања имовине. Друго правило се односи на случајеве одузимања имовине и подвргавања имовине одређеним условима. Треће правило полази од права државе да контролише коришћење имовине у складу са општим интересом, путем спровођења закона неопходног за ову сврху. Ова анализа је први пут представљена у предмету Спорронг анд Лөннротх в. Сведен (бр. 7151/75 и 7152/75 од 23. септембра 1982. године), једној од најважнијих судских одлука у вези овог члана Конвенције.

Европски суд за људска права је становишта и да право на заштиту имовине није апсолутно. Оно подлеже ограничењима која су јасно прописана у члану 1. Протокола 1. Мешање у право на мирно уживање имовине дозвољено је само ако су испуњена три услова и то: да је прописано законом, да је у јавном интересу и да је неопходно у демократском друштву. Сва три услова морају бити кумулативно испуњена. Уколико није испуњен само један од њих, сматраће се да је дошло до кршења Конвенције.

Право на имовину, као једно од фундаменталних права модерног демократског друштва, свакако подразумева и обавезу државе да гарантује његово поштовање.

Пошто је право на имовину заштићено чланом 1. Протокола 1, обавеза је држава да обезбеди да свако лице у оквиру њихове надлежности има на располагању делотворно правно средство за заштиту тог права. У већини држава потписница Конвенције, делотворно правно средство представља судска заштита.

Члан 1. Протокола 1 се, у принципу, примењује када се сама држава умеша у имовинска права или то дозволи трећем лицу.

Међутим, овај члан пружа заштиту само и једино онда када је могуће захтевати одређену имовину. Као што је већ речено, члан 1. Протокола 1 не гарантује право на стицање имовине. С друге стране, у складу са чланом 1. Конвенције, делотворно остваривање права заштићеног чланом 1. Протокола 1 не зависи само од дужности државе да се не меша, већ се могу захтевати и позитивне мере заштите, нарочито у ситуацији када постоји директна веза између мера које подносилац оправдано може очекивати од власти и његовог делотворног уживања своје имовине. У таквим околностима држава може имати обавезу да интервенише како би регулисала поступање приватних лица. Раније је било веома мало судске праксе о позитивним обавезама државе по члану 1. Протокола 1. Међутим, из скорије праске Суда, јасно је да до позитивних обавеза може доћи у разним околностима. Позитивне обавезе за државу, које произлазе из члана 1. Протокола 1 могу подразумевати одређене мере потребне да се заштити право на имовину, чак и у предметима спорова између приватних лица или компанија (*Fuklev v. Ukraine, broj 71186/01 od 07. juna 2005. godine*).

Ставови Европског суда за људска права у Стразбуру од значаја за решавање у овој уставно-правној ствари, установљени су како претходно наведеним одлукама, тако и у следећим одлукама: *Iatridis v. Greece (broj 31107/96 od 25. marta 1999. godine)*; *James and others v. The United Kingdom (broj 8793/79 od 21. februara 1986. godine)*; *Hentrich v. France (broj 13616/88 od 22. septembra 1994. godine)*; *The former king of Greece and others v. Greece (broj 25701/94 od 23. novembra 2000. godine)*; *Pressos compania Naviera S.A. and others v. Belgium (broj 17849/91 od 20. novembra 1995. godine)*; *Scollo v. Italy (broj 19133/91 od 28. septembra 1995. godine)*; *Popovic v. Serbia (broj 33888/05 od 24. novembra 2009. godine)*.

Поштујући методологију Европског суда за људска права у Стразбуру, коју је прихватио и имплементирао у свој рад Уставни суд, разматрајући да ли је у конкретном случају дошло до кршења

одредаба члана 58. Устава, Уставни суд је утврдио да постоји имовинско право које спада у оквир ових одредаба. Такође, Суд је утврдио да је дошло до мешања у то право јер је извршена експропријација стана који је припадао подносиоцу уставне жалбе. И, коначно, природа тог мешања је, по оцени Уставног суда, таква да се примењује правило о одузимању имовине.

Имајући у виду ограничења која су прописана чланом 58. став 2. Устава, Уставни суд је утврдио да је право својине подносиоца уставне жалбе на стану број 1. на спрату уличне зграде у улици Цара Хаила Селасија број 13, на катастарској парцели број 1170, катастарска општина Београд-5 одузето у корист општине Савски венац, у складу с одредбама Закона о експропријацији, а за потребе крајњег корисника експропријације - Стамбене задруге „Победа”. Овим решењем о експропријацији Општинског секретаријата за урбанизам, комунално-стамбене и грађевинске послове општине Савски венац од 22. фебруара 1990. године је, такође, констатовано постојање јавног интереса који је утврђен на основу закона, као и обавеза крајњег корисника експропријације да пре рушења експроприсаног стана обезбеди подносиоцу коришћење одговарајућег стана, као и да ће накнада за експроприсани стан бити одређена у посебном поступку, након правноснажности решења о експропријацији и процене вредности експроприсаног стана. Споразум о обезбеђењу станова за расељавање власника из експроприсаних станова у улици Цара Хаила Селасија број 13. у Београду број 465-41/89-ИИИ-03 од 20. маја 1991. године, закључен је између Одељења за имовинско-правне послове Општинског секретаријата за урбанизам, комунално-стамбене и грађевинске послове општине Савски Венац, Стамбене задруге „Победа” и власника експроприсаних станова, уз учешће Јавног правобраниоца. Орган управе који је извршио експропријацију пренео је своје обавезе у вези накнаде за експроприсану непокретност на крајњег корисника експропријације - Стамбену задругу „Победа”. Овим споразумом је прецизирана и обавеза Стамбене задруге „Победа” да подносиоцу обезбеди

привремени смештај до изградње нових станова и то стан број 39. у улици Ивана Цанкара број 9. у Земуну. Уговором о имовинским правима и обавезама број 2463 од 17. јуна 1992. године прецизирана је коначна накнада подносиоцу уставне жалбе за експроприсани стан - обезбеђење већег стана уз доплату разлике у квадратури. Дакле, по оцени Уставног суда, право својине је одузето од подносиоца у јавном интересу утврђеном на основу закона. Накнада која је уговорена није била нижа од тржишне. При томе је подносиоцу обезбеђен и адекватан смештај до реализације адекватне накнаде. Дакле, формално постоје услови из члана 58. став 2. Устава да право својине може бити одузето или ограничено, а то је да је одузимање извршено у јавном интересу утврђеном на основу закона, уз накнаду која не може бити нижа од тржишне, с нагласком на чињеници да је накнада уговорена али није реализована.

У односу на услове прописане чланом 1. Протокола 1 уз Конвенцију, мешање у право на мирно уживање имовине било је прописано законом и извршено је у јавном интересу. Ово мешање било је неопходно у демократском друштву, с тим што је преостало да се подносиоцу преда уговорена накнада (стан) да би и услов пропорционалности био до краја испуњен, односно да би се успоставила равнотежа између захтева општег интереса заједнице и захтева основних права појединца. Дакле, услови прописани одредбама члана 58. Устава, као и члана 1. Протокола 1 уз Конвенцију, били би у конкретном случају испуњени у потпуности да је споразумом уговорена правична накнада у виду давања у својину адекватног стана била реализована, односно да је исплаћена тржишна вредност експроприсаног стана. Међутим, крајњи корисник експропријације - Стамбена задруга „Победа” није поступио по преузетим и уговореним обавезама, односно подносиоцу уставне жалбе није предао други стан као накнаду за експроприсани стан, нити му је исплатио адекватну накнаду. Подносилац уставне жалбе је покренуо парнични поступак против Стамбене задруге „Победа” ради предаје стана, односно ради исплате адекватне накнаде,

али је поступак прекинут јер је над задругом покренут стечајни поступак. Крајњи корисник експропријације је стан, који је требало да преда подносиоцу на име накнаде за експроприсани, продао трећем лицу. Стан који је задруга подносиоцу предала на коришћење као привремени смештај, задруга је такође продала трећем лицу и тиме онемогућила подносиоца да га користи. Имајући у виду да је над задругом отворен стечајни поступак, Уставни суд констатује да подносиоцу уставне жалбе није предата нити исплаћена накнада утврђена одредбом става 2. члана 58. Устава. На тај начин није испуњен ни услов пропорционалности предвиђен чланом 1. Протокола 1 уз Конвенцију неопходан да би се успоставила равнотежа између захтева општег интереса заједнице и захтева основних права појединца.

Приликом оцењивања одговорности органа управе за своје и обавезе других лица (физичких или правних) у конкретном случају, Уставни суд је имао у виду следеће чињенице: да је Одељење за имовинско-правне послове Општинског секретаријата за урбанизам, комунално-стамбене и грађевинске послове општине Савски венац експропријацију извршило у корист Општине Савски венац; да је експропријација извршена у јавном (општем) интересу; да је своје обавезе по основу експропријације, а посебно обавезу на накнаду подносиоцу, орган управе пренео на Стамбену задругу „Победа”; да Стамбена задруга није обезбедила нити исплатила подносиоцу накнаду за експроприсану непокретност, односно није испунила преузете обавезе; да је подносилац покренуо судски поступак против задруге ради исплате (обезбеђења) накнаде, али је исти прекинут, јер је над задругом покренут стечајни поступак, тако да је законом и склопљеним уговорима и споразумима предвиђено правно средство (судски поступак) постало неделотворно; да је подносилац исцрпео и последње правно средство које му је стајало на располагању-пријављивање потраживања у стечајном поступку, али да се у конкретном случају не може говорити о делотворности овог правног средства, јер вредност стечајне масе износи око 3,5

процента од износа у стечају пријављених и признатих потраживања, тако да би деобом стечајне масе према правилима о намирењу стечајних потраживања подносиоцу припала накнада за експроприсану непокретност у износу далеко нижем од њене тржишне вредности; да се подносилац, као бивши власник експроприсане непокретности, обраћао органу управе ради испуњења обавеза по решењу о експропријацији, али је орган управе одбио његов захтев, позивајући се на чињеницу да је све обавезе органа управе везане за експропријацију преузела Стамбена задруга „Победа”, као и на чињеницу да је сачињеним споразумима и законом предвиђена судска заштита.

Уставни суд оцењује да је у предметном случају подносилац уставне жалбе као конкретна жртва био изложен појединачном и претераном оптерећењу које се могло сматрати законитим да је подносилац имао могућност која му је формално била на располагању - да у судском поступку добије ефикасну заштиту и испуњење обавезе на накнаду која не може бити нижа од тржишне. Правична равнотежа која је требало да буде постигнута између заштите права на имовину и потреба општег интереса била је, стога, нарушена. У конкретном случају, од органа управе, као репрезента државе - гаранта права на имовину, могу се захтевати и позитивне мере заштите, јер у конкретној ситуацији постоји директна веза између мера које подносилац оправдано очекује од власти и његовог делотворног уживања своје имовине. У таквим околностима орган управе има обавезу да интервенише како би регулисао поступање приватних лица, с обзиром на то да је одузимање имовине извршено у јавном (општем) интересу. Чињеница да је орган управе ову своју обавезу пренео на друго правно (приватно) лице, не ослобађа га обавезе да предузме мере које су потребне да би се лицу од кога је имовина одузета у јавном интересу обезбедила накнада у складу са Уставом и Законом о експропријацији.

Сумирањем већ изнетих чињеница, Уставни суд оцењује да је предвиђена судска заштита у конкретном случају неделотворна. Стога, разлози правичности и потреба успостављања нарушене равнотеже између општег интереса и заштите права на имовину упућују да се градска општина Савски венац, као корисник експропријације, мора појавити као гарант извршења обавеза по споразуму о обезбеђењу станова за расељавање власника из експроприсаних станова у улици Хаила Селасија број 13. у Београду, број 465-41/89-ИИИ-03 од 20. маја 1991. године, закљученом између Одељења за имовинско-правне послове Општинског секретаријата за урбанизам, комунално-стамбене и грађевинске послове општине Савски венац, Стамбене задруге „Победа” и подносиоца уставне жалбе као бившег власника експроприсаног стана, уз учешће Јавног правобраниоца, без обзира што је општина своју обавезу на исплату накнаде за експроприсану непокретност пренела на Стамбену задругу „Победа”, као крајњег корисника експропријације.

Имајући у виду све напред наведено, Уставни суд је утврдио да је неизвршењем обавеза из споразума о обезбеђењу станова за расељавање власника из експроприсаних станова у улици Хаила Селасија број 13. у Београду од 20. маја 1991. године, у оспореном поступку експропријације који је вођен пред Одељењем за имовинско-правне послове Општинског секретаријата за урбанизам, комунално-стамбене и грађевинске послове општине Савски венац у предмету број 465-52/89-ИИИ-03, повређено Уставом гарантовано право подносиоца уставне жалбе на имовину зајемчено одредбом члана 58. став 2. Устава, па је, сагласно одредби члана 89. став 1. Закона о Уставном суду, уставну жалбу усвојио.

8. Разматрајући захтев подносиоца уставне жалбе за отклањање штетних последица проузрокованих повредом његовог уставног права, Уставни суд је оценио да су у конкретном случају последице учињене повреде такве природе да се могу отклонити само тако што ће се подносиоцу уставне жалбе - ранијем сопственику

експроприсане непокретности, обезбедити накнада у складу са одредбом члана 58. став 2. Устава, било давањем другог стана адекватне вредности било давањем накнаде за експроприсану непокретност која не може бити нижа од тржишне. С обзиром на то да између ранијег сопственика експроприсане непокретности (подносиоца уставне жалбе) и корисника експропријације (градске општине Савски венац) не постоји споразум о накнади, нити је, као претходни услов утврђена накнада за експроприсану непокретност (давањем другог стана адекватне вредности или давањем новчане накнаде за експроприсану непокретност која не може бити нижа од тржишне), то је, по оцени Уставног суда, неопходно да градска општина Савски венац у најкраћем могућем року спроведе поступак утврђивања накнаде за експроприсану непокретност и, потом, да странке о томе сачине споразум о накнади имајући у виду све елементе из члана 59. Закона о експропријацији, а чија ће се реализација даље спровести по важећим одредбама Закона о експропријацији. Стога је, сагласно одредби члана 89. став 2. Закона о Уставном суду, одлучено као у тачки 2. изреке.

Након исплате уговорене накнаде или предаје друге непокретности у својину или сусвојину, орган управе ће о томе извести Основни суд у Београду, у предметима ранијег Другог општинског суда у Београду П. 165/07 и П. 6027/06, као и Трговински суд у Београду, у предмету ранијег Привредног суда у Београду Ст. 116/2010.

9. Имајући у виду да су уставноправна питања која су разматрана у овој одлуци од ширег значаја за остваривање уставности и законитости, људских права и грађанских слобода, Уставни суд је, сагласно одредби члана 49. став 2. Закона о Уставном суду, закључио да се ова одлука објави у „Службеном гласнику Републике Србије”.

10. Полазећи од наведеног, Уставни суд је, на основу одредбе члана 45. тачка 9) Закона о Уставном суду, одлучио као у изреци.

Уставни суд, на основу члана 167. став 4. у вези члана 170. Устава Републике Србије, на седници одржаној 16. децембра 2010. године, донео је

ОДЛУКУ

1. Усваја се уставна жалба М. И. изјављена због повреде права на имовину из члана 58. став 2. Устава у поступку експропријације, који се водио пред Одељењем за имовинско-правне послове Општинског секретаријата за урбанизам, комунално-стамбене и грађевинске послове општине Савски венац у предмету 465-52/89-ИИИ-03.

2. Налаже се градској општини Савски венац да у најкраћем могућем року спроведе поступак утврђивања накнаде за експроприсану непокретност М. И.”

(Одлука Уставног суда, Уж број 1236/2009 од 16. децембра 2010. године, објављена у „Сл. гласнику РС”, бр. 15/2011 од 8. марта 2011. године)

(3)

ИМОВИНСКО-ПРАВНИ ОДНОСИ ИЗМЕЂУ РАНИЈЕГ
СОПСТВЕНИКА НЕПОКРЕТНОСТИ И КОРИСНИКА
ЕКСПРОПРИЈАЦИЈЕ

Сентенца:

На имовинско-правне односе ранијег власника и корисника експропријације настале после поништаја правноснажног решења о експропријацији (деекспропријација) примениће се одредбе Закона о облигационим односима којима је регулисано дејство раскида уговора, али када је треће лице на законит начин стекло право својине на раније експроприсаним непокретностима правним послом са корисником експропријације, враћање експроприсаних непокретности ранијем власнику није могуће.

Из образложења:

„Наиме, одредбом става 6. члана 39. Закона о експропријацији који је важио у време поништења решења о експропријацији, односно како сада одредба члана 36. став 7. важећег Закона о експропријацији, прописује у случају немогућности реституције, настали имовинскоправни односи између корисника експропријације и сопственика непокретности се расправљају пред судом опште надлежности, у парничном поступку, према одредбама Закона о облигационим односима (даље: ЗОО) који регулишу правне последице раскида уговора, што значи да поништајем решења о експропријацији наступају последице као код поништаја уговора и страна која је нешто примила има извршити враћање примљеног у једнаким вредностима узајамних давања (повраћај непокретности и повраћај накнаде), а то су правна дејства раскида из члана 132. ЗОО. Раскид делује ретроактивно, што значи да долази до

реституције, код нас једностране, да корисник експропријације а то је Предузеће за газдовање шумама „Б.” из Л. врати предметне непокретности тужиоцима као правним следбеницима сопственика непокретности. Међутим, овде су трећа лица, туженици стекла права на раније експроприсаним непокретностима, јер је поменути корисник експропријације Предузеће „Б.” располагала тим непокретностима у корист предузећа „С.”, па тако даље, како је напред објашњено, поменути корисник експропријације предметне непокретности сада не држи и не користи, већ њих сада користе туженици као савесни прибавиоци на начин како је то напред објашњено, из чега произилази да су туженици стекли дефинитивна права на предметним непокретностима, из чега даље произилази да реституција не долази у обзир.

Другостепени суд сматра да у овом случају не може да се примени правило „кад падне право преносиоца (корисника експропријације), пада и право прибавиоца (туженика као трећих лица)”, по коме би туженици требало да изврше реституцију, већ правило да она страна која је нешто примила после раскида има и да врати, а ако је тај отуђио ствар да онда накнади вредност ствари у новцу, па у том смислу другостепени суд налази да туженици као трећа лица која су од корисника експропријације прибавили предметне непокретности, нису пасивно легитимисана, јер за њих као савесним прибавиоцима није настала материјално правна обавеза са ранијим сопствеником експроприсане непокретности као последица поништаја решења о експропријацији.”

(Пресуда Окружног суда у Ваљевоу, Гж. 230/2006 од 12.9.2006. године)

(4)

НЕПОТПУНА ЕКСПРОПРИЈАЦИЈА

Сентенца:

Експропријацијом се може установити службеност на непокретности на одређено време.

Из образложења:

„Испитујући законитост оспореног решења, Врховни суд Србије је нашао да тужба није основана.

Ово стога, јер је одредбом члана 5. став 1. Закона о експропријацији (даље: Закон) прописано да експропријацијом може да се установи и службеност на непокретности или закуп на земљишту на одређено време (непотпуна експропријација), а чланом 8. став 1. Закона прописано је да се експропријација може вршити за потребе федерације, Републике, покрајине, града, општине, друштвених и државних фондова и јавних предузећа, ако законом није другачије одређено. У члану 25. став 1. Закона прописано је да предлог за експропријацију може поднети корисник експропријације тек пошто је у складу са Законом утврђен општи интерес за експропријацију непокретности, у члану 25. став 3. Закона прописано је да у име покрајине, града, односно општине предлог за експропријацију подноси надлежни јавни правобранилац, односно друго лице које заступа покрајину, град, односно општину, а по члану 25. став 4. Закона предлог за експропријацију подноси се општинској управи општине на чијој се територији налази непокретност предложена за експропријацију, у року од једне године од дана утврђивања општег интереса за експропријацију. Члан 65. став 1. Закона прописује да на земљишту у државној и друштвеној својини могу се установити права службености пролаза, превоза,

црпљења воде, постављања објеката за пренос електричне енергије и друге службености у корист правних лица.

Из напред изнетог произлази да се неосновано у тужби наводи да је оспорено решење донео ненадлежни орган, по захтеву неовлашћеног лица и да је погрешно примењен Закон, јер је управо Законом регулисан поступак установљења службености на непокретности на одређено време (непотпуна експропријација), који је првостепени орган правилно применио, па је тужени орган правилно одбио жалбу као неосновану.”

(Пресуда Врховног суда Србије, У. 3951/2005 од 7.6.2006. године)

(5)

НАДЛЕЖНОСТ ЗА УТВРЂИВАЊЕ ОПШТЕГ ИНТЕРЕСА
ЗА ЕКСПРОПРИЈАЦИЈУ И АДМИНИСТРАТИВНИ
ПРЕНОС ПРАВА КОРИШЋЕЊА

Сентенца:

О утврђивању општег интереса за експропријацију и административни пренос права коришћења одлучује Влада Републике Србије, а не Министарство финансија.

Из образложења:

„Према образложењу оспореног закључка тужени орган је наведену одлуку диспозитива истог донео са разлога што је, између осталог, оценио да је тужилац, преко Министарства финансија, поднео Влади Републике Србије предлог за утврђивање општег интереса за експропријацију, односно административни пренос непокретности ради изградње здравственог објекта за чије потребе се не може у смислу одредбе члана 20. став 3. Закона о експропријацији (даље: Закон), вршити експропријација, односно административни пренос. У том смислу тужени орган наводи да предлагач није овлашћен за подношење предлога за утврђивање општег интереса, са ког разлога је донео закључак којим је одбацио његов предлог.

Међутим, по налажењу Врховног суда Србије, пре свега, противно одредби члана 198. став 2. Закона о општем управном поступку (даље: ЗУП) диспозитив оспореног закључка није довољно јасан и одређен јер у истом није наведено за које конкретне непокретности, односно за које конкретне катастарске парцеле и коју катастарску општину се одбацује предлог за утврђивање општег интереса за експропријацију, односно административни пренос за

наведену сврху. Такође, противно одредби члана 199. став 2. ЗУП, у образложењу оспореног закључка сем само паушалних нису наведени конкретни чињенични нити правни разлози за одбачај наведеног предлога тужиоца за административни пренос непокретности. Ово посебно с разлога што се тужени орган позива само на примену одредбе члана 20. став 3. у вези члана 8. став 1. Закона, којима је прописано само ко могу бити корисници експропријације, па тиме и ко су овлашћена лица за подношење предлога за утврђивање општег интереса за експропријацију, али не и за подношење предлога за административни пренос непокретности. Осим тога, противно члану 197. став 1, члану 198. став 1. и члану 199. став 2. ЗУП, тужени орган противуречно доказима у списима предмета у уводу, диспозитиву и у образложењу оспореног закључка наводи да је диспозитивом решио, поред осталог, и о поднетом предлогу тужиоца за административни пренос непокретности али из доказа у списима предмета и то тужиочевог предлога од 1.7.2004. године, и допунама истог од 7.7.2004. и 18.8.2004. године, не произилази да је то уопште тражено, односно да се и о томе решава и да је решено у овом управном поступку, већ само да се утврди општи интерес за експропријацију ближе означених непокретности у корист тужиоца. Коначно, противно одредби члана 20. став 1. Закона, оспорени закључак уместо Владе Републике Србије донело је Министарство финансија Републике Србије као стварно ненадлежан орган.”

(Пресуда Врховног суда Србије, У. 2276/2005 од 17.11.2005. године)

(6)

ЗАХТЕВ ЗА ЕКСПРОПРИЈАЦИЈУ ПРЕОСТАЛОГ ДЕЛА НЕПОКРЕТНОСТИ

Сентенца:

Захтев за експропријацију преосталог дела непокретности може се поднети у току првостепеног управног поступка, а не и у управном спору.

Из образложења:

„Цењени су и поменути наводи тужбе да је целокупно земљиште тужилаца у зони заштитног појаса далековода, а не само површина од 90 м² која је експроприсана, и да је општи интерес за експропријацију требало утврдити у целокупној површини предметних парцела, па Врховни суд Србије налази да су исти неосновани. Ово стога што је одредбом члана 10. Закона о експропријацији прописано да ако се приликом експропријације једног дела непокретности утврди да сопственик нема економског интереса да користи преостали део непокретности, односно ако је због тога на преосталом делу онемогућена или битно отежана његова егзистенција, експроприсаће се, на његов захтев, и тај део непокретности, па се по налажењу овог суда такав захтев не може истицати у управном спору у коме се оцењује законитост оспореног решења, већ само у управном поступку.”

(Пресуда Врховног суда Србије, У. 5388/2004 од 30.6.2005. године)

(7)

ЗАГАРАНТОВАНА ТРЖИШНА НАКНАДА У
СЛУЧАЈУ ЕКСПРОПРИЈАЦИЈЕ ГРАДСКОГ
ГРАЂЕВИНСКОГ ЗЕМЉИШТА

Сентенца:

Законска одредба којом се у случају експропријације градског грађевинског земљишта не обезбеђује Уставом СРЈ загарантована тржишна накнада није у складу са Уставом СРЈ.

Из образложења:

1. Поводом датих иницијатива, за оцену уставности одредбе члана 44, члана 12 став 2, члана 15, члана 20 став 1, члана 34, члана 35 став 1, члана 36 став 3, чл. 44, 47, 48, 49, 50, члана 57 став 3 и члана 60, као и члана 36 ст. 3 и 4 Закона о експропријацији („Сл. гласник РС”, бр. 53/95), Савезни уставни суд је, на седници од 15.9.1999. године, донео Решење о покретању поступка за оцењивање сагласности одредбе члана 44 Закона о експропријацији (у даљем тексту: Закон) са Уставом СРЈ.

Савезни уставни суд, на основу члана 14 Пословника Савезног уставног суда, поднесене предлоге и иницијативе спојио је ради вођења јединственог поступка и доношења једне одлуке.

2. Подносиоци наведених предлога и иницијатива сматрају да оспорене одредбе:

- члана 12 став 2 нису у складу са чланом 69 Устава СРЈ, јер се њима ускраћује право на накнаду за експроприсано земљиште ранијем кориснику који је добио земљиште на коришћење за шта је платио накнаду;

- чл. 15 и 20 став 1 нису сагласне са одредбама чл. 1, 20, 30, 51, 69, 72 и 73 Устава СРЈ које гарантују равноправност грађана и зајамчују њихову својину;

- члана 34, члана 35 став 1 и члана 36 ст. 3 и 4 нису сагласне са уставним начелом о равноправности грађана, јер се бивши власници експроприсане непокретности доводе у неравноправни положај;

- члана 44 нису у складу са одредбама члана 20 и члана 69 став 3 Устава СРЈ, јер се њима не обезбеђује уставом загарантована једнакост грађана и право на минималну тржишну накнаду за експроприсано градско грађевинско земљиште, коју Устав СРЈ гарантује;

- чл. 45, 46, 47, 48 и 49 нису у сагласности са Уставом СРЈ, јер не изражавају тржишну цену непокретности загарантовану одредбом члана 69 Устава СРЈ;

- члана 50 нису у складу са уставном одредбом којом се јамчи својина, јер се ранијем сопственику ускраћује право на накнаду за улагања у непокретност коју је извршио после писменог обавештења о поднетом предлогу за експропријацију;

- члана 57 став 3 нису у складу са уставним начелом законитости, јер омогућавају различито поступање надлежних општинских органа које може да буде на штету и бившег власника и корисника експропријације;

- чл. 59 и 60 нису у складу са правним системом и положајем судова у том систему, а самим тим ни у сагласности са Уставом СРЈ.

Предлози и иницијативе достављени су Народној скупштини Републике Србије, као доносиоцу оспореног закона, ради давања одговора.

Законодавни одбор Народне скупштине Републике Србије, у свом одговору, наводи:

Оспорена одредба члана 12, у којој је прописано да експропријацијом грађевинског објекта на градском грађевинском земљишту

сопственику таквог објекта престаје право коришћења земљишта под објектом и земљишта које служи за његову редовну употребу и да само ранији сопственик тог земљишта (а не њен бивши корисник) има право на накнаду, само уколико му накнада раније није исплаћена, није несагласна са Уставом СРЈ, јер се права корисника земљишта не могу изједначавати са правима сопственика.

Одредбама оспореног члана 15 Закона не прописују се права сопственика пољопривредног земљишта ни ограничења у коришћењу тих права, већ критеријуми за утврђивање накнаде по основу експропријације, везани за стање поседа. На тај начин се не доводе у питање слобода и права других сопственика, нити се прави разлика у правима сопственика. Прописани критеријуми својом садржином изражавају примену тржишних услова у одређивању правичне накнаде, што одражава уставно решење да правична накнада може бити и виша од тржишне цене.

Оспореним одредбама члана 20 Закона прописан је начин и поступак одређивања општег интереса, који је битна претпоставка за доношење одлуке о експропријацији непокретности и који се утврђује законом, па се у том смислу целисходност критеријума за утврђивање општег интереса за експропријацију не може доводити у питање са становишта његове уставности.

Оспорене одредбе чл. 34, 35 и 36 којим се регулишу поступак и начин ступања у посед на основу правоснажног решења о експропријацији и могућност деекспропријације нису у складу са Уставом СРЈ, а дате примедбе се могу схватити као иницијативе за другачије уређивање тих односа.

Оспореним одредбама члана 44 којим се прописују начин и критеријуми за утврђивање накнаде за експроприсано градско грађевинско земљиште, извршене су измене ранијих законских решења које се односило на одређивање накнаде за грађевинско земљиште и усаглашене су са уставним решењима. При одређивању накнаде за градско грађевинско земљиште, узимањем одговарајућег

процента од просечне тржишне цене изградње стамбених површина, изражен је принцип да вредност земљишта прати кретање цена на тржишту изградње стамбених објеката. На тај начин проценат од 2% није статична, већ променљива величина изражена у новцу, зависно од места у коме се налази градско грађевинско земљиште за које се утврђује накнада, односно зависно од повећања или смањења цена изградње стамбених простора у том месту.

У суштини, правична накнада, према законском решењу, одређује се на основу три основна елемента.

Први елемент јесте цена изградње стамбених простора у свим облицима својине, која зависи од тржишних услова и формира се на самом тржишту. Градско грађевинско земљиште чини целину са објектом који се гради на њему и служи за изградњу тог објекта, као и за његово редовно коришћење. Градско грађевинско земљиште је у ограниченом промету и може се трансформисати само у државну својину. Према томе, нема елементата за формирање његове тржишне цене, већ се тржишна цена формира као целина са објектом и изражава у вредности тог објекта. Како се мора одвојити вредност градског грађевинског земљишта од вредности објекта изграђеног на њему, то је начин израчунавања накнаде на овај начин адекватан тржишним условима.

Други елемент јесте проценат од 1-2% од просечне тржишне цене изградње стамбеног простора који се може одређивати за делове града, односно насеља, зависно од урбанистичких целина и других услова који одређеним деловима дају специфичан карактер.

Трећи елемент јесте да су проценти лимитирани горњим и доњим границама, а да надлежни орган у том распону одлучује правично не доводећи у питање ниво тржишне цене таквог земљишта у промету.

На тај начин дата је могућност изражавања тржишних услова према елементима који утичу на формирање тржишне цене. Такође, одредбама члана 44 Закона узета су у обзир и инфлаторна

кретања при утврђивању тржишне цене стамбеног простора и то све до момента доношења правоснажне одлуке о накнади, што је од утицаја на висину накнаде и обезбеђује очување реалне вредности тржишне цене све до доношења коначне одлуке о висини накнаде.

Такође, оспореним одредбама члана 44 Закона дата је могућност да се различити утицаји који зависе од интензитета изградње стамбеног простора, потребе за изградњом и извршеном урбанизацијом места и делова места, разних субјективних и објективних фактора, који непосредно или посредно утичу на цене грађевинског материјала, а самим тим и на цену изградње, изразе кроз опредељење и одређивање адекватног процента у односу на тржишну цену за сваку годину посебно. Зато, према оцени Одбора, иницијативу за оцењивање уставности члана 44 не треба прихватити.

Према оцени Одбора, такође, наводи из иницијатива који се односе на одредбе чл. 45 до 49, којим се прописују мерила за утврђивање висине накнаде код експропријације винограда, воћњака, расадника, шума и др., немају основа, јер се у разлозима за њихову неуставност истиче да се законом не могу прописивати мерила за утврђивање тржишне цене која се формира искључиво на тржишту. С обзиром да није реч о мерилима за утврђивање тржишне цене, већ о мерилима за одређивање правичне накнаде, која у складу са уставним решењима може бити и већа од тржишне вредности, што се мерилима и обезбеђује, па је такво уређивање односа у складу са Уставом СРЈ.

Одбор сматра да иницијативу за оцену члана 50 не треба прихватити, с обзиром да се ради о питањима управног поступка која су уређена посебним законом. Остала питања поступка која нису уређена овим одредбама уређена су Законом о општем управном поступку, чија је супсидијарна примена неспорна.

Захтев за оцену уставности одредбе члана 57 став 3 Закона, којом је прописано да споразум о накнади има снагу извршне исправе, уколико општинска управа не одбије закључење споразума,

не треба прихватити с обзиром да у поступку треба применити начело правичне накнаде најмање на нивоу тржишне цене, а таквом споразуму се по самом закону даје снага извршног акта.

У вези уставности одредаба чл. 59 и 60 Закона сматра да иницијативу не треба прихватити, јер се ове одредбе односе на посебан управни поступак, који се, у складу са одредбама Закона о општем управном поступку, може за поједина питања другачије уредити.

Одбор, даље, сматра да иницијативе за оцену уставности других чланова Закона који се садржински односе на другачије уређивање односа, не могу бити предмет оцене уставности.

Имајући у виду изнето, Одбор је мишљења да су оспорене одредбе Закона о експропријацији у сагласности са Уставом СРЈ.

Оспореним одредбама Закона прописано је: да само ранији сопственик земљишта на коме је престало право коришћења има право на накнаду, уколико му накнада раније није исплаћена (члан 12 став 2); да се накнада за експроприсано обрадиво пољопривредно земљиште лицу коме је приход од тог земљишта услов за егзистенцију, одређује на његов захтев давањем у својину другог одговарајућег земљишта исте културе и класе или одговарајуће вредности у истом месту или ближеј околини, с тим да се то не односи на случајеве у којима се експропријација врши ради експлоатације угља, обојених метала, грађевинског материјала, нафте и природног гаса, ради изградње енергетских објеката (термоелектране, термоелектране-топлане, трафостанице, високонапонски водови, акумулациона језера за потребе хидроелектрана), транспорта, складиштења и прераде нафте и природног гаса, као и за водоснабдевање и заштиту од поплава и изградњу објеката за заштиту од штетног дејства вода. Ранијем сопственику експроприсаног објекта који је коришћен за узгој стоке и смештај или прераду пољопривредних производа, коме је приход од тих делатности услов за егзистенцију, накнада се одређује давањем у својину другог објекта у коме ће моћи да настави обављање делатности, на

месту које предложи ранији сопственик у оквиру свог пољопривредног поседа, у складу са важећим прописима, с тим да је ту обавезу корисник експропријације дужан да изврши најдоцније у року од 12 месеци од дана рушења експроприсаног објекта. До предаје у посед објекта који се даје у својину на име накнаде, корисник експропријације је дужан да пре рушења експроприсаног објекта, ранијем сопственику омогући коришћење другог објекта (члан 15); да Влада Републике Србије може утврдити општи интерес за експропријацију ако је експропријација непокретности неопходна за изградњу објеката у области: образовања, здравства, социјалне заштите, културе, водопривреде, спорта, саобраћајне, енергетске и комуналне инфраструктуре, објеката за потребе државних органа и органа територијалне аутономије и локалне самоуправе, објеката за потребе одбране земље, обезбеђења заштите животне средине и заштите од елементарних непогода, за експлоатацију рудног блага, као и за изградњу станова којима се решавају стамбене потребе социјално угрожених лица (члан 20 став 1); да корисник експропријације стиче право да ступи у посед експроприсане непокретности даном правоснажности одлуке о накнади, односно даном закључења споразума о накнади за експроприсану непокретност, ако овим законом није друкчије одређено (члан 34); да на захтев корисника експропријације, министарство надлежно за послове финансија може одлучити да се кориснику експропријације непокретност преда пре правоснажности одлуке о накнади за експроприсану непокретност, односно пре дана закључења споразума о накнади за експроприсану непокретност, али не пре доношења другостепеног решења поводом жалбе против решења о експропријацији, ако оцени да је то неопходно због хитности изградње одређеног објекта или извођења радова (члан 35 став 1); да ће се на захтев ранијег сопственика експроприсане непокретности, правоснажно решење о експропријацији поништити или изменити, ако корисник експропријације у року од три године од правоснажности одлуке о накнади, односно од дана закључења споразума о накнади,

није извршио, према природи објекта, знатније радове на објекту ради чије је изградње извршена експропријација, с тим да је у случају експропријације за потребе експлоатације рудног блага на површинским коповима наведени рок дужи и износи шест година (члан 36 ст. 3 и 4); да се накнада за један метар квадратни одузетог градског грађевинског земљишта одређује у проценту од просечне тржишне цене која се формира у време одређивања накнаде за један метар квадратни изграђеног стамбеног простора у том месту, с тим да тај проценат не може бити мањи од 1% нити већи од 2%. Скупштина општине може у оквиру наведеног процента, најкасније до 31. јануара за текућу годину, утврдити јединствени проценат за поједина насеља, односно делове насеља у зависности од комуналне опремљености земљишта и посебних погодности које земљиште пружа. За период од момента утврђивања наведене тржишне цене до доношења првостепене одлуке о накнади у износ накнаде урачунаће се за тај период проценат пораста цена на мало, према званичним статистичким подацима (члан 44); да се накнада за експроприсани виноград или воћњак који даје плодове одређује тако што се одреди обештећење у новцу према тржишној цени земљишта, па се том износу дода тржишна цена неамортизованих инвестиција уложених за подизање и одржавање таквог винограда или воћњака и износ чистог приноса који би тај виноград или воћњак дао, с обзиром на своју старост и плодност, за онолико година колико је потребно да се подигне и да ступи у пуну родност нов виноград или воћњак, с тим да се за млад виноград или воћњак који не даје плодове накнада даје тако што се тржишној цени земљишта дода вредност инвестиција уложених за његово подизање и износ чистог приноса који би се остварио за онолико година колико је тај виноград или воћњак стар од тренутка експропријације. На исти начин се одређује накнада и за поједина стабла воћака и чокота винове лозе који се налазе на експроприсаном земљишту (члан 45); да се накнада за експроприсани расадник одређује као и за пољопривредно земљиште (тј. према тржишној цени) с тим што се она

увећава за тржишну цену садног материјала који ранији сопственик није искористио до дана предаје непокретности кориснику експропријације (члан 46); да накнада за експроприсану зrelu или приближно зrelu шуму представља вредност шумских сортимената и осталих шумских производа утврђена према тржишним ценама на камионском путу или другом утоварном, односно откупном месту, умањена за трошкове производње, с тим да се накнада за експроприсану младу шуму одређује према трошковима подизања такве шуме, увећаним за фактор пораста вредности којим се постиже вредност зреле шуме. Тако утврђена накнада за шуму увећава се за износ накнаде за земљиште утврђене према тржишној цени земљишта (члан 47); шта се, у смислу Закона, сматра „приближно зрелом шумом за сечу” (члан 48); како се утврђује накнада за експроприсан виноград, воћњак, расадник и шуму који се налазе на грађевинском земљишту (члан 49); да ранији сопственик нема право на накнаду за улагања која је извршио после дана када је писмено обавештен о поднетом предлогу за експропријацију, осим трошкова који су били неопходни за коришћење непокретности, с тим да обавештење о поднетом предлогу за експропријацију ранијем сопственику доставља орган надлежан за доношење решења о експропријацији (члан 50); да споразум о накнади има снагу извршне исправе, уколико општинска управа не одбије закључење споразума (члан 57 став 3); да се у поступку пред општинском управом или пред надлежним судом странке могу споразумети о давању друге непокретности у својину или сусвојину, уместо експроприсане непокретности, о новчаном износу накнаде, о међусобним доплатама разлике у вредности непокретности, о премештању експроприсаних објеката на друго, по прописима дозвољено место, о изградњи прилаза, пролаза и приступних путева, као и другим законом дозвољеним чинидама (члан 59); као и да споразум о новчаној накнади извршава надлежни суд, а споразум о другим облицима накнаде извршава општинска управа (члан 60).

Уставом СРЈ је утврђено: да је СРЈ суверена савезна држава, заснована на равноправности грађана и равноправности република чланица (члан 1); да су грађани једнаки без обзира на националну припадност, расу, пол, језик, веру, политичко или друго уверење, образовање, социјално порекло, имовно стање и друго лично својство (члан 20); да се јамчи право својине и наслеђивања, у складу са уставом и законом (члан 51); да се јамчи слобода рада и привређивања, као и да нико не може бити лишен својине, нити му се она може ограничити, осим кад то захтева општи интерес утврђен у складу са законом, уз накнаду која не може бити нижа од тржишне (члан 69 ст. 1 и 3); да се својинска права на непокретности остварују зависно од природе и намене непокретности, у складу са савезним законом (члан 72); да су природна богатства у државној својини, да пољопривредно земљиште може бити и у приватној и у другим облицима својине, да шуме и шумско земљиште могу бити и у приватној и у другим облицима својине, у границама утврђеним законом, као и да поједина добра у општој употреби и градско грађевинско земљиште могу бити у приватној и у другим облицима својине, у складу са законом (члан 73 ст. 1 до 4); да СРЈ, преко својих органа, утврђује политику, доноси и извршава савезне законе, друге прописе и опште акте, обезбеђује уставно-судску и судску заштиту у области основа својинско-правних односа (члан 77 тачка 5).

А. Савезни уставни суд је утврдио да оспорене одредбе члана 44 Закона нису сагласне са Уставом СРЈ из следећих разлога:

Оспорене одредбе представљају модификацију претходног законског решења које је Савезни уставни суд, својом Одлуком III У бр. 29/94, од 21.11.1995. године, утврдио да није сагласна са Уставом СРЈ.

Према оцени Савезног уставног суда, оспорене законске одредбе разликују се од претходног законског решења које је престало да важи даном објављивања одлуке Савезног уставног суда.

Наиме, претходно решење полазило је од тога да се накнада за један метар квадратни одузетог грађевинског земљишта одређује у проценту од просечне тржишне цене која се формира „у претходном тромесечју”, а према оспореним одредбама накнада се одређује у проценту од просечне тржишне цене, али се као релевантан моменат узима „време одређивања накнаде”. Према претходном решењу, накнада се одређивала зависно од вредности једног метра квадратног стамбеног простора „у изградњи” у том месту, а према оспореном, зависно од вредности једног метра квадратног „изграђеног” стамбеног простора.

Према оспореном решењу у накнаду се урачунава и раст цена на мало за период од момента утврђивања тржишне цене стамбеног простора до доношења првостепене одлуке о накнади.

Према ранијем решењу, скупштина општине је одређивала проценат по коме се утврђивала накнада без прописаних критеријума, с тим што он није могао бити мањи од 2%, док је према оспореном решењу скупштина општине, приликом одређивања тог процента за поједина насеља, односно делове насеља везана „степеном комуналне опремљености земљишта и посебних погодности које земљиште пружа” и креће се у распону од 1% до 2%. Тако је, према ранијем закону, тржишна цена изграђеног стамбеног објекта одређивана према тржишној вредности такве непокретности на основу података о тржишној цени за 1 м² одговарајуће непокретности изграђене у том месту или ближој околини које даје служба друштвених прихода о цени такве непокретности и умањивала се за износ амортизације, док се према оспореном закону накнада за стамбену зграду и стан одређује према тржишној цени такве непокретности.

Према оцени Савезног уставног суда, утврђивање тржишне накнаде за експроприсано градско грађевинско земљиште одређује се зависно од вредности, односно цене друге врсте непокретности која има тржишну цену. Међутим, кад се утврди тржишна накнада

за експроприсано пољопривредно и грађевинско земљиште, тржишна накнада одређује се зависно од тржишне цене таквог земљишта. Према становишту Савезног уставног суда, оспорено решење, у суштини, не обезбеђује да тржишна накнада за експроприсано градско грађевинско земљиште има реалну тржишну валоризацију, тј. да прати одговарајуће тржишне осцилације вредности грађевинског земљишта. При томе, треба имати у виду да је грађевинско земљиште, по правилу, у промету, а оно које није у промету тј. које се не може отуђити из државне својине, даје се на коришћење путем јавног надметања или прикупљањем понуда, што значи да се и за то земљиште може утврдити његова тржишна вредност на основу понуде и тражње, односно одговарајућих тржишних критерија, независно од вредности друге непокретности.

Савезни уставни суд, такође, сматра да просечна цена, на било који начин формирана, није ништа друго него просек, средина између одређених величина (најниже и највише цене непокретности, односно грађевинског земљишта) које се могу постићи на тржишту непокретности. Просечна цена, тако, није стварна тржишна накнада која се може остварити на тржишту грађевинског земљишта, која припада ранијем власнику земљишта у случају експропријације. Значење оспорене одредбе Закона јесте, стога, по оцени Савезног уставног суда, у томе да сопственик земљишта може добити, дакле, само просечну цену земљишта, што значи не и тржишну накнаду коју би могао остварити на тржишту земљишта. Ранији сопственик градског грађевинског земљишта онемогућен је, тако, по мишљењу Савезног уставног суда, да оствари накнаду која му припада по Уставу Савезне Републике Југославије.

По мишљењу Савезног уставног суда, у случају непостизања споразума о накнади према одредбама чл. 56 до 62 Закона, минимална накнада за експроприсано градско грађевинско земљиште може се утврдити применом начелне одредбе члана 42 Закона, према којој се „накнада за пољопривредно земљиште и грађевинско

земљиште одређује у новцу према тржишној цени таквог земљишта”.

Б. Савезни уставни суд је утврдио да су следеће одредбе у складу са Уставом СРЈ:

1) Члан 12 став 2

Оспореном одредбом, којом је ускраћено право на накнаду за експроприсано земљиште ранијем кориснику који је, уз плаћање посебне накнаде, добио земљиште на коришћење и које је користио до његове експропријације, не повређује се одредба члана 69 Устава СРЈ о заштити својинских овлашћења, јер бивши корисник експроприсаног земљишта није био његов власник, па се не може у погледу права на накнаду изједначити са власником који раније није добио одговарајућу накнаду. Чињеница да је бивши корисник експроприсаног земљишта платио прописану накнаду за добијање земљишта на коришћење не може да представља основ за стицање права на накнаду у случају експропријације тог земљишта, јер је накнада у складу са законом плаћена за право коришћења туђег земљишта које је остваривано до момента експропријације;

2) Члан 15

Оспорена одредба, којом је прописано да се одговарајућа натурална накнада, по правилу, обезбеђује само оним лицима којима је приход у вези са коришћењем обрадивог пољопривредног земљишта, односно објекта који је коришћен за узгој стоке и смештај и прераду пољопривредних производа услов за егзистенцију, према становишту Савезног уставног суда, није несагласна са одредбама Устава СРЈ којим се гарантује равноправност грађана и зајамчује њихова својина, јер се, према одредби члана 72 Устава СРЈ, својинска права на непокретности остварују зависно од природе и наме-не непокретности, у складу са савезним законом. Наиме, Законом о основама својинско-правних односа („Сл. лист СФРЈ”, бр. 6/80 и 36/90 и „Сл. лист СРЈ”, бр. 29/96) прописано је да власник има право да своју ствар држи, да је користи и да њоме располаже у

границама одређеним законом (члан 3 став 1); да власник остварује право својине у складу са природом и наменом ствари (члан 4 став 1); да се право својине може стећи и на основу одлуке државног органа, на начин и под условима одређеним законом (члан 20 став 2), чиме је створена законска могућност да се, под законом прописаним условима, стекне својина на другој непокретности у случају натуралне накнаде приликом експропријације одређених непокретности.

3) Члан 20 став 1

Део оспорене одредбе којом је прописано да се експропријација може спровести и за потребе изградње станова социјално угрожених лица, није у нескладу са уставним начелима о заштити права на непокретну имовину и уставном слободом кретања и настањивања грађана, као ни са уставним начелом о равноправности грађана, јер је оспорена одредба заснована на принципу једнаког поступања у једнаким случајевима. Наведено законско решење произлази из Уставом СРЈ утврђене обавезе државе да, у складу са Законом, обезбеђује одређене видове материјалне сигурности грађана који су социјално угрожени (члан 58 став 2 Устава СРЈ).

4) Члан 34, члан 35 став 1 и члан 36 ст. 3 и 4

Оспорене одредбе, којима су утврђени различити рокови за подношење захтева за поништење решења о експропријацији, у зависности од тога када је корисник експропријације ступио у posed, а није у одређеном року извршио „знатније радове”, нису у нескладу са уставним начелом о равноправности грађана пред законом, јер је за исте правне ситуације предвиђен јединствен правни режим. Питање рокова и недовољно прецизних појмова (као што су: „знатнији радови”) спадају у домен целисходности и рационалности законских решења и не могу бити предмет контроле у поступку пред Савезним уставним судом.

5) Чл. 45 до 49

Оспорене одредбе, којима се прописују мерила за утврђивање висине накнаде код експропријације винограда, воћњака, расадника, шума и др., нису несагласне са Уставом СРЈ, јер се у случају експропријације наведених непокретности обезбеђује накнада која је већа од тржишне, што је у складу са одредбом члана 69 став 3 Устава СРЈ.

6) Члан 50

Оспорена одредба, према којој ранији сопственик нема право на накнаду за улагања која је извршио после дана када је писмено обавештен о поднетом предлогу за експропријацију, осим трошкова који су били неопходно за коришћење непокретности, у складу је са начелом савесности у вршењу својинских овлашћења власника. Друго је питање да ли је оспорено решење довољно прецизно и у којој је мери примерено својинским овлашћењима, али не може бити предмет уставно-судске оцене.

7) Члан 57 став 3

Оспорена одредба, којом је прописано да споразум о накнади за експроприсану непокретност има снагу извршне исправе, уколико општинска управа не одбије закључење споразума, није несагласна са Уставом СРЈ, јер омогућава да се споразумом између власника непокретности и корисника експропријације утврди накнада која може бити правична, тј. и већа од тржишне, што је сагласно одредби члана 69 став 3 Устава СРЈ.

ВИ

Савезни уставни суд, на основу одредбе члана 124 став 1 тачка 2) Устава СРЈ, члана 58 став 2, члана 68 став 1 тач. 2) и 10) и члана 69 став 1 тачка 4) Закона о Савезном уставном суду („Сл. лист СРЈ”, бр. 36/92) и члана 14 Пословника Савезног уставног суда („Сл. лист СРЈ”, бр. 44/93 и 25/95), на седници одржаној 13.3.2001. године, донео је

ОДЛУКУ

1. Утврђује се да одредбе члана 44 Закона о експропријацији („Сл. гласник РС”, бр. 53/95) нису сагласне са Уставом СРЈ.

2. Одбија се предлог за утврђивање несагласности одредбе члана 36 ст. 3 и 4 Закона о експропријацији („Сл. гласник РС”, бр. 53/95) са Уставом СРЈ.

3. Не прихвата се иницијатива за покретање поступка за оцењивање сагласности одредби члана 12 став 2, чл. 15, 20 став 1, чл. 34, 35 став 1, члана 36 став 3, чл. 45 до 50, члана 57 став 3 и члана 60 Закона о експропријацији („Сл. гласник РС”, бр. 53/95) са Уставом СРЈ.”

(Одлука Савезног уставног суда ИУ бр. 9/96, 10/96, 15/96, 83/96, 153/96, 231/96, 135/97 и 160/99 од 13.3.2001. године, објављена у „Сл. листу СРЈ”, бр. 16/2001 од 6.4.2001. године)

(8)

САДРЖИНА АКТА НА ОСНОВУ КОГА СЕ УТВРЂУЈЕ ОПШТИ ИНТЕРЕС ЗА ЕКСПРОПРИЈАЦИЈУ

Сентенца:

Ако се општи интерес за експропријацију утврђује на основу одговарајућег планског акта, на изводу из тог акта мора да буде означено службено гласило у коме је акт објављен.

Из образложења:

„Одредбом члана 20. став 2. Закона о експропријацији прописано је да се општи интерес за експропријацију може утврдити ако је, у складу са законом, донет одговарајући плански акт, којим је на одређеном земљишту предвиђена изградња објеката из става 1. овог члана.

У конкретном случају оспореним решењем је утврђен општи интерес за експропријацију предметних непокретности на основу извода из ДУП-а копије извода из земљишно књижних уложака, копија катастарског плана и Извештаја РГЗ бр. 952-01-17-625/2004 од 22.7.2005. године, о формирању грађевинске парцеле ради изградње улице, али без при том, навођења и броја „Службеног листа” у коме је исти објављен. Ово је од утицаја јер се наводима тужбе указује да у решењу о утврђивању општег интереса за експропријацију, није наведен назив и ознака планског акта на основу кога је оспорено решење донето и „Службени гласник” у коме је акт објављен. Такође, према правном ставу Врховног суда Србије, орган који води поступак утврђивања општег интереса за експропријацију у смислу члана 20. Закона о експропријацији чини повреду правила поступка из члана 9. у вези члана 132. Закона о општем управном поступку, уколико сопственику непокретности не омогући да се

изјасни о свим чињеницама и околностима значајним за доношење законитог и правилног решења. Са наведеног, приликом доношења оспореног решења повређено је једно од основних начела Закона о општем управном поступку - начело саслушања странке.”

(Пресуда Врховног суда Србије, У. 8647/2007 од 9.4.2008. године)

(9)

РЕШЕЊЕ О ЕКСПРОПРИЈАЦИЈИ КАО ПРЕДУСЛОВ ВОЂЕЊА ПАРНИЧНОГ ПОСТУПКА

Сентенца:

Претпоставка за вођење ванпарничног поступка ради одређивања накнаде за експроприсане непокретности је постојање правноснажног решења о експропријацији у односу на одређеног власника непокретности. Поништајем решења о експропријацији наступају последице као код поништаја уговора и страна која је нешто примила има извршити враћање примљеног у једнаким вредностима узајамних давања.

Из образложења:

„Решењем Општинског суда у К.1Р18/01 од 8.5.2001. године, одређена је накнада за експроприсане непокретности ближе одређене у изреци првостепеног решења, у износу од 12.665.800,00 динара и обавезан противник предлагача да предлагачу овај износ исплати са законском затезном каматом од дана пресуђења до коначне исплате, у року од 15 дана под претњом принудног извршења.

Одлучујући по изјављеној жалби, Окружни суд у П. укинуо је првостепено решење и одбацио предлог за одређивање накнаде за експроприсано земљиште, с образложењем да је приликом доношења ожалбеног решења почињена апсолутно битна повреда одредаба парничног поступка из члана 354 став 2 тачка 3) Закона о парничном поступку (даље: ЗПП), на чије постојање поводом жалбе другостепени суд пази по службеној дужности, а која се огледа у томе што је поступак спровео и одлуку донео ванпарнични суд, а противно одредби члана 132 Закона о ванпарничном поступку и

члана 36 став 7 Закона о експропријацији. Наиме, претпоставка за покретање и вођење поступка за накнаду за експроприсану непокретност, као ванпарничног поступка јесте да ранији сопственик и корисник експропријације нису пред надлежним општинским органом управе закључили пуноважан споразум о накнади за експроприсану непокретност. Претпоставка за покретање и вођење овог ванпарничног поступка је постојање решења о експропријацији. У конкретном случају, решење о експропријацији Среске експропријационе комисије број 9/48 од 25.5.1948. године, поништено је решењем Општинске управе К. Одељења за привреду, финансије и стамбено-комуналне послове и један део експроприсане имовине и то к. п. бр. 5502/1 и 552/5 враћени су у својину предлагачу, а остатак експроприсане имовине не може се вратити и за исти има бити одређена накнада. Како између предлагача који себе означава као правног следбеника власника експроприсане имовине и Општине К, као крајњег корисника, није постигнут споразум о накнади за експроприсано земљиште, то је општинска управа К. списе предмета проследила погрешно ванпарничном одељењу Општинског суда у К. Чланом 36 став 7 Закона о експропријацији, предвиђено је да имовинскоправне односе између корисника експропријације и сопственика непокретности у случају спора решава редован суд. Пошто је решење о експропријацији поништено, сматра се да исто није било донето, па предлагач своја имовинска права у односу на земљиште из решења од 18.7.1997. године Општине К, а које није могло бити враћено, може решавати пред парничним судом подношењем одговарајуће тужбе.

Због наведене повреде поступка, Окружни суд у К. је поднету тужбу усвојио, ожалбено решење укинуо и одбацио предлог за утврђивање накнаде, а на основу члана 369 став 2 ЗПП.

Врховни суд Србије у својој ревизионој одлуци прихватио је дате разлоге Окружног суда у П, али налази да се предмет процесно

има решити обуставом ванпарничног поступка, а не одбацивањем предлога.”

(Решење Окружног суда у Пожаревцу, Гж. 658/2001 од 24.7.2001. године - Билтен судске праксе Врховног суда Србије, бр. 2/2003 - стр. 78)

Параграф Пресс бр. 187/188

(10)

ИМОВИНСКО-ПРАВНИ ОДНОСИ ИЗМЕЂУ
РАНИЈЕГ СОПСТВЕНИКА НЕПОКРЕТНОСТИ
И КОРИСНИКА ЕКСПРОПРИЈАЦИЈЕ

Сентенца:

На имовинско-правне односе ранијег власника и корисника експропријације настале после поништаја правноснажног решења о експропријацији (деекспропријација) примениће се одредбе Закона о облигационим односима којима је регулисано дејство раскида уговора, али када је треће лице на законит начин стекло право својине на раније експроприсаним непокретностима правним послом са корисником експропријације, враћање експроприсаних непокретности ранијем власнику није могуће.

Из образложења:

„Наиме, одредбом става 6. члана 39. Закона о експропријацији који је важио у време поништења решења о експропријацији, односно како сада одредба члана 36. став 7. важећег Закона о експропријацији, прописује у случају немогућности реституције, настали имовинскоправни односи између корисника експропријације и сопственика непокретности се расправљају пред судом опште надлежности, у парничном поступку, према одредбама Закона о облигационим односима (даље: ЗОО) који регулишу правне последице раскида уговора, што значи да поништајем решења о експропријацији наступају последице као код поништаја уговора и страна која је нешто примила има извршити враћање примљеног у једнаким вредностима узајамних давања (повраћај непокретности и повраћај накнаде), а то су правна дејства раскида из члана 132. ЗОО. Раскид делује ретроактивно, што значи да долази до

реституције, код нас једностране, да корисник експропријације а то је Предузеће за газдовање шумама „Б.” из Л. врати предметне непокретности тужиоцима као правним следбеницима сопственика непокретности. Међутим, овде су трећа лица, туженици стекла права на раније експроприсаним непокретностима, јер је поменути корисник експропријације Предузеће „Б.” располагала тим непокретностима у корист предузећа „С.”, па тако даље, како је напред објашњено, поменути корисник експропријације предметне непокретности сада не држи и не користи, већ њих сада користе туженици као савесни прибавиоци на начин како је то напред објашњено, из чега произилази да су туженици стекли дефинитивна права на предметним непокретностима, из чега даље произилази да реституција не долази у обзир.

Другостепени суд сматра да у овом случају не може да се примени правило „кад падне право преносиоца (корисника експропријације), пада и право прибавиоца (туженика као трећих лица)”, по коме би туженици требало да изврше реституцију, већ правило да она страна која је нешто примила после раскида има и да врати, а ако је тај отуђио ствар да онда накнади вредност ствари у новцу, па у том смислу другостепени суд налази да туженици као трећа лица која су од корисника експропријације прибавили предметне непокретности, нису пасивно легитимисана, јер за њих као савесним прибавиоцима није настала материјално правна обавеза са ранијим сопствеником експроприсане непокретности као последица поништаја решења о експропријацији.”

(Пресуда Окружног суда у Ваљевоу, Гж. 230/2006 од 12.9.2006. године)

(11)

ПРАВНО ДЕЈСТВО УГОВОРА О ОБЛИКУ И ВИСИНИ НАКНАДЕ ЗА ЕКСПРОПРИСАНЕ НЕПОКРЕТНОСТИ

Сентенца:

Суд може признати правно дејство писменог уговора о облику и висини накнаде за експроприсане непокретности закљученог ван поступка прописаног законом између ранијег власника и корисника експропријације, после доношења решења о експропријацији, под условом да је уговор извршен у целини или у претежном делу, уколико је циљ уговора правично обештећење ранијег власника и није у супротности са позитивним прописима.

Из образложења:

„Првостепени суд је утврдио да су решењем Општинског Секретаријата за управу В. бр. 465-53/086-03/02 од 5.1.1986. године, у корист Општине В. за потребе бившег СИЗ-а становања, комуналних делатности и грађевинског земљишта експроприсане следеће тужиочеве непокретности: део кп. бр. 1675/2 КО В. површине 89 м², бунар дубине 7м, септичка јама дубине 3м од бетонских цеви, бетонски тротоар и степениште укупне површине 11 м² и гаража димензија 3,6м x 3,5м.

Није спорно да је после правноснажности решења о експропријацији, 31.8.1988. године, закључен писмени уговор између ранијег власника и корисника експропријације, којим се корисник експропријације обавезао да пре отпочињања грађевинских радова на земљишту које је експроприсано снимом стамбене објекте ранијег власника који нису експроприсани и да са експроприсаног дела земљишта измести гаражу ранијег власника на остатак његовог земљишта, да изради потпорни зид на линији експропријације

и, као што је напред речено, исплати накнаду за експроприсано земљиште и објекте (изузев потпорног зида) по процени вештака у надлежном поступку, да је корисник експропријације започео изградњу нове гараже на предлагачевом земљишту, да нова гаража није довршена а стара није срушена и да није изграђен нови потпорни зид.

Имајући у виду да су се наведеним уговором ранији власник и корисник експропријације делимично споразумели о облику и висини накнаде, као и да је уговор закључен после правоснажности решења, првостепени суд налази да је уговор апсолутно ништав у смислу члана 103. Закона о облигационим односима, с обзиром на садржину одредбе члана 60. став 5. раније важећег Закона о експропријацији који је био на снази у време закључења уговора и доношења решења о експропријацији, којом је прописано да се по правоснажности решења о експропријацији странке не могу споразумевати о висини и облицима накнаде ван поступка прописаног овим законом. Готово истоветну одредбу садржи и сада важећи Закон о експропријацији, у члану 57. став 4. који прописује да се по доношењу првостепеног решења о експропријацији странке не могу споразумевати о облицима и висини накнаде ван поступка прописаног законом и отуда је без правног дејства уговор о облику и висини накнаде за експроприсане непокретности који је закључен противно наведеним законским одредбама.

Међутим, по схватању Окружног суда, суд може изузетно признати правно дејство писменог уговора о облику и висини накнаде за експроприсане непокретности закљученог ван поступка прописаног законом између ранијег власника и корисника експропријације после правоснажности решења о експропријацији, односно после доношења решења о експропријацији, под условом да је уговор извршен у целини или у претежном делу, уколико је циљ уговора правично обештећење ранијег власника и није у супротности са позитивним прописима.

Из овога следи да ранији власник може захтевати пред парничним судом потпуно испуњење и остатка обавезе коју је корисник експропријације преузео у погледу облика и висине накнаде, ако је та обавеза испуњена у претежном делу.

Према чињеничном стању у списима, поступајући по уговору из августа 1988. године, корисник експропријације је на западном делу предлагачеве парцеле урадио покривену бетонску гаражу, димензија 5х3м и висине 3м, али да радови нису изведени до краја. У ком обиму су радови изведени и од каквог је то значаја за одлучивање у овој правној ствари побијано решење нема разлоге.

Осим тога, побијано решење не садржи ни јасне разлоге због чега се предлагачу у ванпарничном поступку досуђује накнада за рушење старе гараже и за израду новог потпорног зида, јер очигледно ови трошкови нису у непосредној вези са самом накнадом за експроприсане непокретности, већ само могу имати карактер или уговорне обавезе, или пак права предлагача на накнаду штете коју трпи остатак његове непокретности због привођења намени и извођења радова на експроприсаном делу земљишта.

У поновном поступку, првостепени суд ће, сагласно наведеним примедбама, отклонити недостатке у поступању и на поуздан начин као претходно питање расправити: 1) да ли је спорним уговором између ранијег власника и корисника експропријације постигнут споразум о накнади за експроприсани објекат - гаражу, утолико што би уместо новчане накнаде корисник експропријације изградио нову гаражу на остатку земљишта ранијег власника, а ако је споразум са таквом садржином постигнут, у којој мери су радови изведени, у односу на обим потребних радова, и коначно, да ли је предлагач овлашћен да пред парничним судом захтева извршење уговора у неиспуњеном делу, у ком случају не би имало места вођењу ванпарничног поступка за одређивање накнаде за наведени објекат, и 2) да ли уговор у једном делу садржи и обавезе корисника експропријације у вези са привођењем намени експроприсаног

дела земљишта, што такође не би могло бити предмет овог ванпарничног поступка.”

(Решење Окружног суда у Ваљеву, Гж. 179/2005 од 11.3.2005. године)

(12)

ПОНИШТАЈ СПОРАЗУМА О НАКНАДИ

Сентенца:

Не може се тражити у управном поступку, применом члана 36. став 3. Закона о експропријацији, поништај решења о накнади за одузету непокретност.

Из образложења:

„Правилно је, по оцени Управног суда, одлучио тужени орган када је, у поступку у коме није било повреде правила поступка, одбио жалбу тужиоца налазећи да нису испуњени услови за поништај споразума о накнади број ... од 1.2.1988. године, закљученог између „Г” К. из Б. и тужиоца, са разлога што овај споразум не садржи елементе који би га могли уподобити решењу о експропријацији, па нема места примени одредаба члана 36. став 3. Закона о експропријацији.

Не могу се прихватити као основани наводи тужиоца да овај споразум треба посматрати у узрочно-последичној вези са решењем Скупштине општине Б. број ... од 27.12.1990. године, будући да је ово решење донето после закључења споразума, применом Закона о експропријацији и у њему је наведено да се тужиоцу одузима из својине део катастарске парцеле 1028/5 КО Б. у површини од 0.03.62 ха и уноси у Фонд друштвене својине Општине Б, а за потребе изградње објеката Туристичко рекреативног центра Б. Р. И и Б. Р. ИИ у Б, а не део катастарске парцеле 1028/5 КО Б. у површини од 0.09.09 ха, који је предмет споразума.

Осим тога, у списима се налази и Уговор о административном преносу права коришћења на земљишту закључен 06.11.1990. године између предузећа „Г. експорт”, Дирекција „Г. хотели” из Б. и

општине Б, којим се на општину Б. преноси и тужиочева парцела број 1028/5, а из кога прозилази да је право трајног коришћења и располагања стечено по основу откупа земљишта од грађана.”

(Пресуда Управног суда, 9 У. 849/2010 (2007) од 10.6.2010. године)

(13)

ПРАВНЕ ПОСЛЕДИЦЕ ПОНИШТЕЊА РЕШЕЊА
О УТВРЂИВАЊУ ОПШТЕГ ИНТЕРЕСА

Сентенца:

Поништењем решења о утврђивању општег интереса у управном спору отпада материјалноправни услов експропријације.

Из образложења:

„Решење о утврђивању општег интереса представља материјалноправни услов експропријације, па, у ситуацији ако је то решење о утврђивању општег интереса поништено у управном спору, што је овде случај, онда је тиме отпао поменути материјалноправни услов експропријације, па се, доследно томе, мора поништити и решење о експропријацији, које је донето на основу сада поништеног решења о утврђивању општег интереса, јер је решење о експропријацији донето на подлози сада поништеног решења (аналогна одредба члану 29. став 4. Закона о експропријацији). Ово зато што од решења о утврђивању општег интереса зависи и опстанак решења о експропријацији, с тим што решење о експропријацији поништава орган који га је донео по службеној дужности, или по захтеву странке, што је овде случај. Из тих разлога другостепени суд налази да првостепени суд после доношења правоснажног решења о обустави поступка од 22.3.2010. године није могао да настави поступак из разлога који наводи предлагач, јер је поступак одређивања накнаде решењем од 22.3.2010. године окончан обуставом поступка, па, у том смислу, предлагач погрешно наводи у свом захтеву да се прекинути поступак настави, у смислу члана 217. став 3. Закона о парничном поступку, зато што решењем од 22.3.2010.

године није прекинут ванпарнични поступак, већ је он обустављен и, у том смислу, коначно решен.

У том смислу жалба основано указује да ново решење о утврђивању јавног интереса, од 21.7.2011. године, представља нови основ за експропријацију предметних парцела.”

(Решење Вишег суда у Ваљеву, Гж. 345/2012 од 8.3.2012. године)

(14)

ДЕЕКСПРОПРИЈАЦИЈА

ДЕЕКСПРОПРИЈАЦИЈА: Врховни суд Србије је пресудом У. 5788/05 од 16. марта 2006. године уважио тужбу подносиоца уставне жалбе и поништио решење Министарства финансија – Сектор за имовинско-правне послове 07 број 465-02-00343/1998-07 од 9. јуна 2005. године. Тај суд је у образложењу пресуде истакао да се сврха експропријације има ценити у односу на укупну сврху предвиђену планским актом у време експропријације објекта, односно решењем о експропријацији објекта, а да је тужилац у тужби указао на то да из објективних разлога није могао да приведе намени експроприсану непокретност, због започетог поступка испитивања усклађености важећег планског акта са законом, што тужени орган није оценио.

ДЕЕКСПРОПРИЈАЦИЈА: Решењем Општинске управе Општине Сокобања – Одељење за привреду и финансије број 465-1/99-02 од 6. фебруара 2008. године, у ставу I диспозитива, усвојен је захтев „Т. М., д.о.о. из С, за деекспропријацију и поништено правноснажно решење о експропријацији Одељења за привреду, финансије и урбанизам Општинске управе Сокобања број 465-9/95-02 од 15. марта 1996. године. ... Уставни суд је, имајући у виду све изложено, закључио да је уставноправно прихватљива оцена управних органа да к.п. 5322 није приведена намени за коју је изузета у корист подносиоца уставне жалбе као крајњег корисника, односно да експроприсани објекат није порушен у циљу изградње пословно-стамбеног објекта у Сокобањи што је био једини разлог извршене експропријације. Број: Уж – 1133/2011 30. април 2014. године

ДЕЕКСПРОПРИЈАЦИЈА: Оспореном пресудом Управног суда – Одељење у Новом Саду У. 28560/10 од 29. марта 2013.

године одбијена је, као неоснована, тужба подносиоца уставне жалбе. Имајући у виду чињенице утврђене у управном поступку, Управни суд је нашао да је правилно оценио тужени орган да нису испуњени услови за поништај правоснажног решења о експропријацији утврђени чланом 36. став 3. Закона о експропријацији („Службени гласник РС”, број 53/95), према којој ће се на захтев ранијег сопственика експроприсане непокретности односно његовог наследника правоснажно решење о експропријацији поништити или изменити, ако корисник експропријације у року од 3 године од правоснажности одлуке о накнади, односно од дана закључења споразума о накнади није извршио према природи објекта знатније радове на објекту ради чије изградње је извршена експропријација. Суд је навео да је ценио и друге наводе тужбе, али је нашао да они нису од утицаја на другачију оцену законитости оспореног решења.

ДЕЕКСПРОПРИЈАЦИЈА: „Ово стога, што се под преосталим делом непокретности, у смислу члана 10. и 32. Закона о експропријацији (из 1984. Са изменама и допунама), не сматра само део једне непокретности – једне катастарске парцеле, већ и она непокретност за коју сопственик нема привредног интереса да је користи ако му је на истој онемогућена и битно отежана егзистенција због изградње објеката ради којих се експропријација врши. То даље значи, да се у смислу наведених одредаба закона, по захтеву власника непокретности може спровести не само експропријација преосталог дела непокретности, већ и друге непокретности истог власника. О таквом захтеву власника истакнутог у току првостепеног поступка има се одлучити истовремено са захтевом за експропријацију непокретности у смислу члана 32. Став 3. Закона о експропријацији. Стога, уколико о захтеву није одлучено, стоји битна повреда поступка, те се има поништити и само решење о експропријацији.” Врховни суд Србије, У. 572/92 и У. 573/92 од 10. 6. 1991. Билтен судске праксе ВСС бр. 1/1993, стр. 70.

ДЕЕКСПРОПРИЈАЦИЈА: Закон о експропријацији (из 1984) Захтев за експропријацију преосталог дела непокретности се може поднети и после окончаног поступка експропријације парцела подносиоца захтева али само у односу на парцеле на којима је ово лице било власник у време вођења окончаног поступка експропријације. Врховни суд Србије, У. Бр. 354/96 од 16. октобра 1996, Билтен ВСС, бр. 4/1996, стр. 74-75.

ДЕЕКСПРОПРИЈАЦИЈА: Чл. 39. став 3. и 8. Закона о експропријацији (из 1984.) Непостојање предмета експропријације (услед рушења зграде) не представља сметњу за поништај решења о експропријациј, јер се и у случају немогућности реституције настали имовинско-правни односи између корисника експропријације и сопственика непокретности могу расправити пред судом опште надлежности. Врховни суд Србије, У. бр. 1187/85 од 16. октобра 1985. године. Билтен судске праксе ВСС бр. 1/1986, стр. 21.

(15)

ЕКСПРОПРИЈАЦИЈА И ДРУГИ ПРАВНИ ИНСТИТУТИ:

НАЦИОНАЛИЗАЦИЈА: „Одлучивање о захтеву за поништај правноснажног решења о уступању национализованог земљишта и одлучивање о захтеву по члану 84. и по члану 86. Став 7. Закона о планирању и изградњи (Сл. Гласник РС, бр. 47/03) представљају одвојене поступке у којима надлежни орган управе доноси посебне одлуке.“, Пресуда Врховног суда Србије, У. Бр. 6195/04 од 19. Октобра 2005. Године, Билтен бр. 4/2005 стр. 154.

КОНФИСКАЦИЈА: Обвезник давања накнаде из члана 12. став 2. Закона о начину и условима признавања права и враћању земљишта које је прешло у друштвену својину по основу пољопривредног земљишног фонда и конфискацијом због неизвршених обавеза из обавезног откупа пољопривредних производа, је и организација у чију корист, односно у корист њеног правног претходника, је извршена експропријација, а одузето земљиште је дато решењем средске експропријационе комисије (или другог надлежног органа) у накнаду ранијем власнику експроприсане непокретности, па и у ситуацији када корисник експропријације није био носилац права коришћења одузетог земљишта, већ је исто дато непосредно из фонда општенародне имовине. Правно схватање Одељења за управне спорове Врховног суда Србије од 16. 5. 1994. године, Билтен бр. 1/2010, од 16. 05. 1994. године.

НАКНАДА ЗА ШУМЕ: „Шуме које су из друштвене својине прешле у државну својину, сагласно члану 4. Закона о шумама („Сл. гласник РС“, бр. 83/92) не могу бити враћене ранијем сопственику по одредби члана 1. става 1. Закона о начину и условима признавања права и враћању земљишта које је прешло у друштвену својину по основу пољопривредног земљишног фонда и конфискацијом због неизвршених обавеза из обавезног откупа пољопривредних

производа. ...Ранији сопственик таквог земљишта има право на накнаду у облику другог одговарајућег земљишта, односно на новчану накнаду сагласно одредби члана 6. став 2. и члана 7. поменутог закона.,, Правно схватање Одељења за управне спорове Врховног суда Србије од 28. 6. 1993, Билтен бр. 1/2010, стр. 33.

СВОЈИНСКА ПИТАЊА: „Став Врховног суда Србије је да ако се у проведеном поступку подносиоцима захтева враћа одузето земљиште, односно иста парцела која је била предмет одузимања по основу пољопривредног земљишног фонда или конфискације због неизвршених обавеза из обавезног откупа пољопривредних производа, а та се парцела у време подношења захтева налазила у друштвеној својини, онда нема препреке за њено враћање подносиоцима захтева, иако је у међувремену постала државна својина по одредбама Закона о средствима у својини Републике Србије.,, Пресуда Врховног суда Србије, У. 1946/02 од 05. Фебруара 2003. године, бр. 1/2005, стр. (стр. 146-147).

НАЦИОНАЛИЗАЦИЈА: Кад је у поступку за спровођење национализације најамне зграде правноснажно решено питање власништва одређених делова стамбене зграде која се национализује (члан 70. Закона о национализацији најамних зграда и грађевинског земљишта) – не може се после тога у редовној парници утврђивати да је друго лице власник тих истих делова зграде на основу поклона учињеног од правих власника пре национализације, а који није утврђен писменим уговором нити је у земљишној књизи извршен пренос. ВСЈ, Рев 1599/64 од 13. 7. 1964. Билтен 13/1964, стр. 25-26.

АГРАРНА РЕФОРМА: Кад је експроприсан велепосед који се налазио на подручју двеју република (Србија и Хрватска) са зградама и живим и мртвим инвентаром, бивши велепоседник нема право у смислу члана 4. Закона о аграрној реформи и колонизацији Србије да захтева од органа на чијем подручју у време експропријације није било зграда и ивентара бившег велепоседника да му

се накнадно врати живи и мртви инвентар као и зграде., ВСЈ, Уж 5616/64 од 26. 6. 1964. Билтен ВСЈ, бр. 13/1964, стр. 29.

Члан 6. Закона о аграрној реформи и колонизацији НР Србије не може доћи до примене ако рођак коме би се у смислу члана 4. Закона о аграрној реформи и колонизацији Србије захтева од органа на чијем подручју у време експропријације није било зграда и инвентара бившег велепоседника да му се накнадно врати живи и мртви инвентар као и зграде. ВСЈ, Уж. 5616/64 од 19. 6. 1964. Билтен ВСЈ, бр. 13/1964, стр. 29.

АГРАРНА РЕФОРМА: Власник који је добио земљу као колониста не може да тражи накнаду за земљиште које му је у старом крају из кога се је иселио одузето у смислу члана 14. Закона о аграрној реформи и колонизацији НР Србије, ВСЈ, Уж. 6922/64 од 18. 7. 1964. Билтен ВСЈ, бр. 13/1964, стр. 29.

КОНФИСКАЦИЈА: Ако до ступања на снагу Закона о амнестији из 1953. године није већ била извршена казна конфискације стварним одузимањем имовине из поседа осуђеног лица – после тога се не може имовина одузети. Правноснажна пресуда којом је изречена конфискација по сили закона губи снагу правног основа по коме се може тражити посед ствари обухваћених одлуком о казни конфискације имовине изреченој у тој пресуди. ВСЈ, Рев 3183/63 од 20. 3. 1964. Билтен ВСЈ бр. 12/1964, стр. 41.

ЕКСПРОПРИЈАЦИЈА: Није дозвољен уговор којим се носиоцу станарског права згради која се експроприше обезбеђује новчана накнада станарског права, осим ако је власник зграде. Врховни суд Југославије, Рев. бр. 69/71 од 19. априла 1971. године. Билтен Врховног суда Југославије, 1971, стр. 21.

НАЦИОНАЛИЗАЦИЈА: За измену правноснажног решења по члану 264. став 2. Закона о општем управном поступку у ствари ма национализације у случају када је општина располагала и пренела неко правоваљаним актом на треће лице, потребна је сагласност и тог трећег лица. Закључак саветовања судија грађанских одељења

врховних судова од 16. децембра 1971. године. Билтен ВСЈ, 1971, стр. 12.

НАЦИОНАЛИЗАЦИЈА: Члан 37, 38 и 40. Закона о национализацији: Куповином старе породичне стамбене зграде на национализованом земљишту купац поред осталог стиче и право првенства на градњу нове породичне зграде на томе истом земљишту, уколико је то сагласно урбанистичком плану, а инвеститор не прелази максимум из члана 2. Закона о национализацији најамних зграда и грађевинског земљишта. Уис-1977/71 од 12. 11. 1971. године. Билтен ВСЈ, 1971, стр. 39-40.

ОДУЗИМАЊЕ ИМОВИНЕ: Члан 1. Закона о поступању са имовином коју су власници морали напустити64/46. „Да би власник чија је имовина одузета од окупаторових сарадника могу ту имовину повратити, потребно је да поднесе доказ да је б. 4. 1941. био власник и да му је имовина одузета током рата већ да испуњава и услове које одређује Закон о поступању са имовином коју су власници морали напустити.....(Сл. лист ФНРЈ, бр. 64/46). Ранији власник не може преко пуномоћника тражити односно остварити повраћај ако се није пријавио нашем представнику у иностранству и није се одазвао за повраћај у домовину. Захтев за повраћај остварује се под условима које одређује Закон о поступању....(у ванпарничном поступку) а не по основу правних правила садржаних у бившим грађевинским законцима.,” ВСЈ, Рев 1426/65 од 15. 2. 1957. Билтен ВСЈ, бр. 20/1967, стр. 29.

НАЦИОНАЛИЗАЦИЈА: Члан 38. Закона о национализацији најамних зграда и грађевинског земљишта, Одузимањем национализованог објекта из поседа бившег власника у смислу члана 38. Закона о национализацији најамних зграда и грађевинског земљишта не вређа се никакво Уставом утврђено право корисника национализоване непокретности. ВСЈ, Уис 723/66 од 4. 11. 1966, Билтен ВСЈ бр. 20/1967, стр. 43.

КОНФИСКАЦИЈА: Члан 21. Закона о конфискацији. Рок од године дана из члана 21. став 3. Закона о конфискацији имовине и о извршењу конфискације не тече за трећа лица од дана спровођења конфискације ако трећем лицу није ствар одузета у спровођењу конфискације, већ тај рок почиње тећи од дана када је ствар одузета од трећег лица или када је оно неким правним актом обавештено о одузимању ствари по основу конфискације. ВСЈ, Гз-12/69 од 22. 4. 1969. године, Билтен ВСЈ, бр. 27/1969, стр. 10.

АГРАРНА РЕФОРМА: Члан 6. Закона о аграрној реформи и колонизацији, члан 25. и 28. ЗПП. Захтев за исплату накнаде за земљиште експроприсано у поступку аграрне реформе представља имовинско-правно потраживање, па је за расправљање о таквом захтеву надлежан суд опште надлежности а не управни спор, ВСЈ, Уис-3097/68 од 7. 11. 1969. Билтен ВСЈ, бр. 29/1970, стр. 34.

НАЦИОНАЛИЗАЦИЈА: Ако се ради о згради из члана 26. Закона о национализацији најамних зграда и грађевинског земљишта, приватни власник има право не само да му се оставе 4 собе у смислу члана 17. истог закона него и одговарајуће просторије на име нужних споредних просторија (купатило, кухиња, остава). ВСЈ, Уж 3066/63 од 5. 4. 1963. године, Билтен бр. 12/1964, стр. 43.

НАЦИОНАЛИЗАЦИЈА: Члан 40. Ништаво је решење којим се, на основу члана 40. Закона о национализацији најамних зграда и грађевинског земљишта, ранијим власницима уступљено на трајно и бесплатно коришћење земљиште ради подизања породичне стамбене зграде а на коме се земљишту налазе две породичне стамбене зграде и други објекти. Ово стога што не постоји правна могућност извршења таквог решења. (ВСЈ – Уис. 766/66 од 27. 10. 1967. И ВСС У. 5103/65 од 5. 2. 1966. Билтен бр. 12/68, стр. 50.

Закон о национализацији најамних зграда и грађевинског земљишта (Сл. Лист ФНРЈ бр. 52/58): Право трајног коришћења на грађевинском земљишту може бити предмет наслеђивања у смислу чл. 2. Закона о наслеђивању јер се ово право не гаси смрћу

корисника, па наследници могу користити сва права везана за право трајног коришћења грађевинског земљишта – члан 37. и 40. Поменутог закона. ВСС – У. 4137/67 од 26. 6. 1967. Билтен бр. 11/67, стр. 31.

НАЦИОНАЛИЗАЦИЈА: Чл. 40. Давање земљишта на коришћење ранијем сопственику национализованог грађевинског земљишта, ради подизања породичне стамбене зграде не може се условљавати учешћем у трошковима за уређење предметног грађевинског земљишта и одређивањем обавезе у одређеном новчаном износу. ВСС У. бр. 8514/66 од 10. 11. 1966. Билтен ВСС бр. 9/1967, стр. 46.

АГРАРНА РЕФОРМА: Чл. 1. тач. б) Закона о аграрној реформи и унутрашњој колонизацији Србије (Сл. гласник НРС, бр. 5/48, 11/49 и 34/56), Чл. 1. ст. 4. Упутства за извршење Закона о аграрној реформи и унутрашњој колонизацији Србије (Сл. гласник НРС бр. 42/45). Ако се посед обрађује уз употребу туђе радне снаге, а не ради се о заједничком поседу брачних другова, онда се земљораднички или неземљораднички карактер поседа одређује према карактеру (земљорадничком или неземљорадничком) власника тога поседа а никако се не може својство власника изводити из својства других чланова породице. ВСС, У. бр. 9170/64 од 12. 6. 1965. Билтен ВСС бр. 5/1965, стр. 42.

НАЦИОНАЛИЗАЦИЈА И ПРАВО КОРИШЋЕЊА: Ранији власник национализованог грађевинског земљишта на коме се налази породична стамбена зграда стиче право коришћења на земљиште које покрива зграда и на земљишту које служи редовној употреби зграде у границама које утврђује усвојени урбанистички план. Решење донето у поступку спровођења национализације, којим је ранијем власнику дато на коришћење грађевинско земљиште на коме се налази његова породична стамбена зграда, може бити касније измењено у циљу формирања нових грађевинских парцела ради изградње стамбених зграда, под условима прописаним у

одредби чл. 37. Закона о национализацији (ВСС У. бр. 13097/64 од 29. 5. 1965.). Билтен 5/1965, стр. 47.

НАЦИОНАЛИЗАЦИЈА И ПРАВО КОРИШЋЕЊА: „Ранији власници, сада корисници национализованог неизграђеног грађевинског земљишта, легитимисани су да траже парцелацију тог земљишта. „На одељењској седници заузето је наведено правно схватање са разлога што бивши власник може имати интереса да изврши парцелацију земљишта у циљу реализовања својих права из чл. 39 и 40 Закона о национализацији најамних зграда и грађевинског земљишта као што су: отуђење права коришћења као и права подизања грађевинских објеката или извођења других радова у циљу привођења предметног земљишта сврси и т.сл. Друго је питање да ли ће се тражена парцелација и одобрити или ће захтев бити одбијен. О томе ће надлежни орган мериторно одлучити имајући у виду прописе о катастру земљишта, о урбанистичким решењима у вези предметног земљишта и др. Правно схватање одељења за управне спорове Врховног суда Србије бр. 7/66 од 26. 1. 1966. Билтен 6/1966, стр. 43.

НАЦИОНАЛИЗАЦИЈА: Закон о национализацији из 1958. члан 11. За примену чл. 11 Закона о национализацији најамних зграда и грађевинског земљишта није одлучно што је евентуално против воље верске организације решењем надлежног органа зграда која је раније припадала верској организацији додељена другоме на коришћење (за школу, дом и др.). Одлучно је да такав објекат у време ступања на снагу поменутог закона није служио у верске сврхе. Билтен ВСЈ бр. 16/65, Уж. 4089 од 7. 5. 1965, Билтен ВСС бр. 6/1966, стр. 39.

НАЦИОНАЛИЗАЦИЈА: Код оцене права сувласника на више зграда у смислу чл. 21 Закона о национализацији најамних зграда и грађевинског земљишта, вредност њихових сувласничких делова на свим зградама, на којима су били сувласници, треба кумулирати, па тако кумулирану вредност упоредити са зградом која

им се оставља у својину. ВСЈ Уж. бр. 4419/65 од 4. 6. 1965. Билтен ВСС, бр. 6/1966, стр. 43.

НАЦИОНАЛИЗАЦИЈА: Ранији власници национализованог изграђеног и неизграђеног грађевинског земљишта дужни су да плаћају допринос за коришћење градског земљишта без обзира на то што им је земљиште остављено на бесплатно коришћење по основу одредаба чл. 37 и 39 Закона о национализацији најамних зграда и грађевинског земљишта, јер се допринос плаћа на име трошкова око уређивања и припремања градског земљишта за изградњу као и на име изградње и одржавања комуналних објеката, те нема карактер накнаде за уступљено земљиште. ВСС. У. бр. 7567/65 од 18. 1. 1966. године, Билтен ВСС бр. 6/1966, стр. 55.

НАЦИОНАЛИЗАЦИЈА: И ако парцелација национализованог грађевинског земљишта, у складу са урбанистичким планом, спада у радове којима се земљиште приводи намењеној сврси, - није потребно то земљиште изузимати из поседа ранијих власника само ради парцелације, јер се ти радови могу извршити и без увођења општине у посед национализованог земљишта, па нема ни законског основа да се у таквом случају на основу члана 38. ЗОН-а национализовано грађевинско-неизграђено земљиште решењем изузима из поседа ранијих власника. ВСС – У.бр. 1205/66 од 21. 2. 1967, Билтен ВСС бр. 10/1967, стр. 40.

НАЦИОНАЛИЗАЦИЈА: Објекти који су правноснажним решењем надлежне комисије за национализацију утврђени као предмет национализације као пословне зграде у смислу чл. 8. И 28. ЗОН, али су на захтев њихових власника остављене овима у својину док у истима обављају дозвољену делатност, прелазе у друштвену својину у моменту када престану да служе пословној делатности њихових сопственика односно њихових законских наследника – чл. 29. Закона о национализацији најамних зграда и грађевинског земљишта. Решењем којим се утврђује моменат престанка односне делатности као одлучан за датум од кога се односна имовина има

третирали као друштвена не може се изменити правноснажно решење надлежне комисије о утврђивању самог предмета национализације, ако за то не постоје законом прописани услови. ВСС У. Бр. 7970/64 од 13. 2. 1965, Билтен ВСС бр. 4/1965, стр. 65.

НАЦИОНАЛИЗАЦИЈА: Чл. 40. Околност да је урбанистичким планом и препарцелацијом земљишта, после доношења решења којим је одређена парцела у смислу чл. 40. Закона о национализацији додељена ранијем власнику ради изградње породичне стамбене зграде, извршена измена тако да се на овој парцели не може зидаати породична стамбена зграда, представља разлог за оглашавање ништавим решења о додели земљишта у смислу члана 268. Тачка 3. ЗУП-а. Наведене околности представљају немогућност за извршење – реализацију решења о додели земљишта. Билтен ВСЈ бр. 14/65 Уж-9547/64 од 13. 11. 1964, Билтен ВСС, бр. 4/1965, стр. 65.

ЕКСПРОПРИЈАЦИЈА И НАЦИОНАЛИЗАЦИЈА: „За разлику од експропријације, која се одређује појединачним актом донесеним у складу са законом, национализација се врши самим законом. Зато је у члану 1. Закона о национализацији приватних предузећа („Службени лист ФНРЈ„ бр. 98/46 и 5/48) и одређено да приватно предузеће прелази у државно власништво – даном ступања на снагу закона. Под удар ове национализације наша су се, према тачки 29. поменутог члана, и предузећа млинске индустрије. Најзад, да је престанак приватне својине на спорном млину уследио даном ступања на снагу Закона, произлази и из његовог члана 15. Пошто су национализована предузећа постала државна сами актом национализације, што је одређено и чланом 5. став. 1. Закона, потврда о примопредаји из члана 16. став 1. није имала конститутиван значај. Отуда, њено одсуство није знак дадо национализације у овом случају није дошло. Ова потврда има деклараторан карактер, јер само потврђује оно што се десило по закону. Управо зато се за њено постојање, односно непостојање не може везивати постојање, односно непостојање национализације. Она постоји

по самом закону а већ је речено да је Законом о национализацији приватних предузећа из 1946. године извршена и национализација предузећа млинске индустрије., (стр. 33). Врховни суд Србије Рев. 1086/96 од 20. марта 1996. године, Билтен судске праксе ВСС бр. 2/1996, стр. 32-33.

ГРАЂЕВИНСКО ЗЕМЉИШТЕ И ЕКСПРОПРИЈАЦИЈА:
Члан 35. Закона о грађевинском земљишту („Сл. гласник СРС”, бр. 27/86) и чл. 44. Закона о експропријацији („Сл. гласник СРС”, бр. 40/84, 53/87). Не стоји обавеза надлежног органа да уз предлог за изузимање неизграђеног грађевинског земљишта поднесе доказе да су обезбеђена средства за исплату накнаде за земљиште које се изузима. Став седнице Одељења за управне спорове Врховног суда Србије од 24. новембра и 9. децембра 1988. године). Билтен ВСС бр. 2/1989, стр. 38.

НАЦИОНАЛИЗАЦИЈА: Општина има право да од корисника национализованог неизграђеног грађевинског земљишта коме је дато на коришћење ради подизања стамбене зграде или другог објекта, захтева да на име накнаде за коришћење плати најмање онолико колико је исплатила ранијем власнику на име накнаде за национализовано земљиште. У износ ове накнаде кориснику се не може урачунати исплаћени износ накнаде ранијем власнику за оно земљиште које је детаљним урбанистичким планом намењено за изградњу улица, паркова, тргова и објеката друштвеног стандарда. Окружни суд у Неготину, Гж. Бр. 590/81 од 19. 8. 1981. године, Билтен судске праксе ВСС бр. 11-12/1981.

ЕКСПРОПРИЈАЦИЈА: Није дозвољен уговор којим се носиоцу станарског права згради која се експроприше обезбеђује новчана накнада станарског права, осим ако је власник зграде. Врховни суд Југославије, Рев. бр. 69/71 од 19. априла 1971. године. Билтен Врховног суда Југославије, 1971, стр. 21.

НАЦИОНАЛИЗАЦИЈА: За измену правноснажног решења по члану 264. став 2. Закона о општем управном поступку у

стварима национализације у случају када је општина располагала и пренела неко правоваљаним актом на треће лице, потребна је сагласност и тог трећег лица. Закључак саветовања судија грађанских одељења врховних судова од 16. децембра 1971. године. Билтен ВСЈ, 1971, стр. 12.

ЕКСПРОПРИЈАЦИЈА И НАКНАДА ШТЕТЕ: Ранији власник не може остваривати право на накнаду штете због неисплаћивања накнаде за експроприсану непокретност, од корисника експропријације. „Експропријацијом ранији власник губи право својине. Губитак тог права се везује за правноснажно решење о експропријацији а не за исплату накнаде за експроприсану непокретност. Како тужилац у периоду за који тражи накнаду штете, није био власник експроприсане непокретности, није ни имао право да ту непокретност користи. Самим тим, не може тражити ни накнаду штете због некоришћења непокретности.“ Пресуда Врховног суда Србије, Рев. 4161/01 од 18. октобра 2001. године. Билтен судске праксе ВСС бр. 1/2002, стр. 92.

ЕКСПРОПРИЈАЦИЈА: Члан 58. и 59. Закона о експропријацији, чл. 24. Закона о промету земљишта и зграда: Споразум о накнади за експроприсану непокретност, закључен између корисника експропријације и сопственика непокретности, има карактер уговора иако је закључен пред органом управе и унет у записник, и може се побијати због оштећења преко једне трећине (члан 24. Закона о промету земљишта и зграда). ВСЈ, Рев. 246/72 од 2. 10. 1972. године. Билтен ВСЈ, 1973, стр. 35.

(16)

ПОСТУПАК ЕКСПРОПРИЈАЦИЈЕ

ПОРАВНАЊЕ У УПРАВНОМ ПОСТУПКУ И ЕКСПРОПРИЈАЦИЈА: Решавајући по захтеву за ванредно преиспитивање Врховни суд је преиначио побијану пресуду и поништио оспорено решење као и првостепени закључак налазећи да садрже разлог ништавости из чл. 266. тач. 1. Закона о општем управном поступку. Ово са разлога што се управни поступак води само када се у управним стварима решава о правима, обавезама и правним интересима странака...и води се ради таквог решавања. Поравнање које ЗУП (члан 134) предвиђа као могуће под одређеним условима и у управном поступку не представља решавање о правима и обавезама странака већ уређивање спорног односа споразумом између странака. Такво поравнање има снагу извршног решења и извршује се у управном поступку према изричитој одредби чл. 134. став. 4. и члана 269. став. 5. ЗУП-а, али по своме садржају и природи оно остаје споразумом странака па се ни у ком виду не може поистоветити са решењем донетим у управном поступку. Стога се и правна средства која ЗУП предвиђа не могу користити за побијање поравнања нити се оно може побијати у управном поступку већ само одговарајућој тужбом код редовног суда. Билтен ВСС бр. 3/1983, стр. 31.

ЖАЛБА: Против акта којим се утврђује општи интерес за експропријацију непокретности не може се изјавити жалба, нити може водити управни спор. Основаност и потребу експропријације могу оспоравати власници непокретности које се експропришу само у поступку експропријације. Члан 17. Закона о експропријацији, ВСЈ, Уж 2002/64 од 20. 4. 1964. Билтен ВСЈ, бр. 13/1964, стр. 33.

УТВРЂИВАЊЕ ОПШТЕГ ИНТЕРЕСА: Члан 13. и 14. Закона о експропријацији. Околност што је највиши орган привредне организације одобрио инвестициони програм, не значи да општи интерес за изградњу инвестиционог програма не треба да буде утврђен на један од начина предвиђених у Закону о експропријацији.

СВРХА ЕКСПРОПРИЈАЦИЈЕ: Закон о експропријацији из 1957. године, чл. 1. Ст. 1. Према члану 1 ст. 1 Закона о експропријацији, непокретност се може експроприсати када је то потребно ради привођења одређеној сврси па следствено може и установљавање закупа (непотпуна експропријација) по чл. 4. Истог закона условљава се таквом потребом, а то значи да се експропријацији уопште може приступити само када је настала непосредна потреба за привођење непокретности одређеној сврси а не и за потребе које ће тек настати после више година. ВСС, У. бр. 13809/65 од 16. 4. 1966. Билтен ВСС, 8/1966, стр. 33.

САСЛУШАЊЕ СТРАНКЕ У ПОСТУПКУ УТВРЂИВАЊА ОПШТЕГ ИНТЕРЕСА. Повреда правила поступка, Правно схватање Одељења за управне спорове Врховног суда Србије од 3. Марта 1999. Године, Билтен судске праксе Управног суда бр. 1/2010, стр. 38.

ИЗМЕНА ПРАВНОСНАЖНОГ РЕШЕЊА: За измену правноснажног решења по члану 264. став 2. Закона о општем управном поступку у стварима национализације у случају када је општина располагала и пренела неко правоваљаним актом на треће лице, потребна је сагласност и тог трећег лица. Закључак саветовања судија грађанских одељења врховних судова од 16. децембра 1971. године. Билтен ВСЈ, 1971, стр. 12.

ЖАЛБА: Допуштена је жалба против решења управног органа којим се одлучује о захтеву за обнову управног поступка у ствари накнаде за експроприсану непокретност. Закључак саветовања

судија грађанских одељења врховних судова од 16. децембра 1971. године. Билтен ВСЈ, 1971, стр. 12.

КОРИСНИК ЕКСПРОПРИЈАЦИЈЕ: Месне заједнице као самоуправне организације могу имати статус корисника експропријације у смислу члана 7. Закона о експропријацији, Уис-434/71 од 24. 12. 1971. године. Билтен ВСЈ, 1971, стр. 38.

ЖАЛБА: Против првостепеног решења органа управе СО у ствари експропријације по жалби одлучује надлежан републички орган, а не управни орган града Београда. Уис-2038/71 од 5. 11. 1971. Године, Билтен ВСЈ, 1971, стр. 38.

НИШТАВОСТ УПРАВНОГ АКТА: Против решења којим се одлучује о ништавости управног акта у ствари накнаде за експроприсану имовину, против кога иначе није допуштена жалба (раније важећи члан 63. Закона о експропријацији) може се изјавити жалба, односно покренути управни спор на основу члана 267. Став 4. ЗУП-а. Уис-2591/71 од 3.3.1972, Билтен, ВСЈ, 1971, стр. 38.

СПОРАЗУМ: Члан 58. и 59. Закона о експропријацији, чл. 24. Закона о промету земљишта и зграда: Споразум о накнади за експроприсану непокретност, закључен између корисника експропријације и сопственика непокретности, има карактер уговора иако је закључен пред органом управе и унет у записник, и може се побити због оштећења преко једне трећине (члан 24. Закона о промету земљишта и зграда). ВСЈ, Рев. 246/72 од 2. 10. 1972. године. Билтен ВСЈ, 1973, стр. 35.

ПОНИШТАВАЊЕ РЕШЕЊА: Орган надлежан за вршење надзора може по члану 262. Закона о општем управном поступку поништити решење због повреде материјалног закона на штету друштвене заједнице, кад нађе да је члановима домаћинства који су остали у старом крају пре колонизације од земљишта у том старом крају остављено више него сразмеран део. ВСЈ, Уж 4875/64 од 29. 5. 1964. Билтен ВСЈ, бр. 13/1964, стр. 29-30.

Не може се узети да постоји основани општи интерес за експропријацију у смислу члана 13. Закона о експропријацији ако је решење о одобрењу инвестиционог програма донео Секретаријат за просвету и културу града Београда уместо Народни одбор града Београда на седници. ВСЈ, Уж бр. 5605/64 од 19. 6. 1964. Билтен ВСЈ, бр. 13/1964, стр. 33.

ЖАЛБА: Против акта којим се утврђује општи интерес за експропријацију непокретности не може се изјавити жалба, нити може водити управни спор. Основаност и потребу експропријације могу оспоравати власници непокретности које се експропришу само у поступку експропријације. Члан 17. Закона о експропријацији, ВСЈ, Уж 2002/64 од 20. 4. 1964. Билтен ВСЈ, бр. 13/1964, стр. 33.

ПРАВНОСНАЖНОСТ: Ако до ступања на снагу Закона о амнестији из 1953. године није већ била извршена казна конфискације стварним одузимањем имовине из поседа осуђеног лица – после тога се не може имовина одузети. Правноснажна пресуда којом је изречена конфискација по сили закона губи снагу правног основа по коме се може тражити посед ствари обухваћених одлуком о казни конфискације имовине изреченој у тој пресуди. ВСЈ, Рев 3183/63 од 20. 3. 1964. Билтен ВСЈ бр. 12/1964, стр. 41.ж

НИШТАВОСТ: Ако није остварен разлог из члана 262. став 1. тачка 3. ЗУП-а, тј. да доношење решења, у конкретном случају о накнади за експроприсану непокретност, у конкретном случају о накнади за експроприсану непокретност, није везано за сагласност, мишљење, одобрење или потврду другог органа, не може се применом става 1. Тачке 3. Члана 262. ЗУП-а ништити коначно решење. Његовим ништењем орган прекорачује своја овлашћења због чега се може водити управни спор против таквог решења и у ствари у којој је иначе управни спор искључен, члан 63. Закона о експропријацији, члан 8. ЗОУС и 262. ЗУП. ВСЈ, Уж 10806/63 од 18. 1. 1964. Билтен ВСЈ, бр. 12/1964, стр. 52.

УПРАВНИ СПОР: Члан 9. ЗОЕ: Право из члана 9. Закона о експропријацији, само за себе, није основно право које има у виду члан 20. Закона о управним споровима. ВСЈ, Уис-2049/68 од 20. 3. 1968. године. Билтен бр. 27/1969, стр. 18.

ЈАВНИ ПУТЕВИ: Члан 56. Основног закона о јавним путевима, члан 6, 7 и 30. Закона о управним споровима: Решење републичког секретаријата за привреду којим се стално забрањује саобраћај запрежних возила на одређеним јавним путевима првог реда представља нормативни акт, а не управни акт против кога би се у смислу члана 6. и 7. Закона о управним споровима могао водити управни спор. ВСЈ, Уис-284/69 од 16. 5. 1969. године, Билтен бр. 27/1969, стр. 19.

УПРАВНИ СПОР: Када је у коначном управном акту дата поука: да против истог није допуштен управни спор, странка може увек и у неограниченом року да покрене управни спор подношењем тужбе против таквог акта, па се та тужба не може одбацити као неблаговремена иако је поднета по истеку рока из члана 24. Закона о управним споровима. Закључак опште седнице Врховног суда Југославије од 24. 2. 1970. године, Билтен ВСЈ бр. 29/1970, стр. 7.

ИСКЉУЧЕЊЕ УПРАВНОГ СПОРА: Члан 6. Закона о аграрној реформи и колонизацији, члан 25. и 28. ЗПП. Захтев за исплату накнаде за земљиште експроприсано у поступку аграрне реформе представља имовинско-правно потраживање, па је за расправљање о таквом захтеву надлежан суд опште надлежности а не управни спор, ВСЈ, Уис-3097/68 од 7. 11. 1969. Билтен ВСЈ, бр. 29/1970, стр. 34.

РЕШЕЊЕ: У решењу којим се усваја предлог за експропријацију треба поред осталог да буде означено и име сопственика те непокретности, пошто и у решењу о накнади мора да буде садржано назначење ранијег сопственика. ВСЈ, Уж 2104/63 од 19. 4. 1963. године. Билтен ВСЈ, бр. 12/1964, стр. 41.

ПРИРОДА ИНДИВИДУАЛНОГ АКТА: Члан 47. ст. 2. Акт надлежне општинске скупштине којим се одлучује о захтеву бившег власника да му се, као накнада за национализовано земљиште, додели друго пољопривредно земљиште, не представља управни акт, већ акт пословања па се против таквог акта не може водити управни спор. ВСЈ Уис. бр. 483/66 – ВСС. У. бр. 8452/65 од 8. 2. 1966. Билтен ВСС бр. 10/1967, стр. 40.

ПОСТУПАК ДЕЕКСПРОПРИЈАЦИЈЕ: „Према одредбама члана 32. Став 1. Закона о експропријацији (Сл. Гласник СРС, бр. 40/84, 53/87, 22/89, 15/90) у случају из члана 10. Овог Закона, орган који води поступак експропријације дужан је да поучи сопственика, да може да поднесе захтев за експропријацију преосталог дела непокретности и да то унесе у записник. У противном на делу је битна повреда поступка, па се по жалби првостепено решење има поништити. Врховни суд Србије, У. 572/92 и У. 573/92 од 10. 6. 1991. Билтен судске праксе ВСС бр. 1/1993, стр. 69.

ПОСТУПАК ЕКСПРОПРИЈАЦИЈЕ: Закон о експропријацији из 1984. Члан 17. Ст. 2. И 4. Када ранији сопственик експроприсане непокретности захтева накнаду давањем у својину другог одговарајућег земљишта, односно објекта, а корисник експропријације нуди само новчану накнаду, о облику ове накнаде одлучује се у ванпарничном поступку по правноснажности решења о експропријацији. Правно схватање утврђено на седници Одељења за управне спорове Врховног суда Србије од 21. Децембра 1994, Билтен судске праксе ВСС бр. 1/1995, стр. 70.

ЗАСТУПАЊЕ КОРИСНИКА ЕКСПРОПРИЈАЦИЈЕ: У поступку одређивања накнаде за експроприсану непокретност пред ванпарничним судом корисника експропријације може заступати и лице које нема положен правосудни испит. Врховни суд Србије, Рев. 1169/84 од 29. јуна 1984. године.

СУКОБ ЗАКОНА У ВРЕМЕНУ ПОВОДОМ ЕКСПРОПРИЈАЦИЈЕ: Врховни суд Србије не прихвата схватање туженог

органа да се рок из члана 39. став 5. Закона о експропријацији („Сл. гласник СРС”, бр. 40/84) у случајевима када је решење о експропријацији комплекса земљишта постало правноснажно пре ступања овог закона, рачуна од дана правоснажности решења о експропријацији комплекса земљишта. Овог због тога што пре ступања на снагу овог закона није постојала могућност поништавања правоснажног решења о експропријацији комплекса земљишта. Ову одредбу је установио Закон о експропријацији који је ступио на снагу 4. новембра 1984. године и у ставу 5. и 6. Члана 39. Закона о експропријацији предвидео први пут могућност поништаја правоснажног решења о експропријацији комплекса земљишта и одредио услове и рокове за поништај овог решења. При томе је у члану 88. истог закона регулисано да се одредбе новог Закона о експропријацији примењују у свим предметима који нису правоснажно окончани до дана ступања на снагу овог закона. Врховни суд Србије, У. 1141/87 од 17. Фебруара 1988. Године, Билтен судске праксе ВСС бр. 1-2/1988, стр. 19.

ИЗВРШЕЊЕ РЕШЕЊА О ЕКСПРОПРИЈАЦИЈИ: ...када ранији сопственик одбије да преда у посед експроприсане непокретности, корисник експропријације може у том случају да захтева од органа који је донео решење о експропријацији да га уведе у посед принудним извршењем решења о експропријацији. Ово стога, што поступак експропријације на основу Закона о експропријацији проводи општински орган управе надлежан за имовинско правне послове, па се основано захтевом за заштиту законитости истиче да у овом случају не постоји надлежност редовног суда. Поступајући и одлучујући о захтеву за који суд није надлежан почињена је битна повреда одредаба парничног поступка – чл. 354. Ст. 2. Тач. 3. ЗПП. Суд је био у овом случају, обавезан да се у смислу члана 16. Закона о парничном поступку огласи ненадлежним и да тужбу тужиоца одбаци. Врховни суд Србије, Гзз. 75/81 од 12. 6. 1981; Врховни суд Србије, решење Гзз. 244/81 од 22. 12. 1981. године. Билтен судске праксе ВСС бр. 11-12/1982, стр. 11. Другачији став по

истом питању у судској пракси, видети Билтен судске праксе ВСС бр. 1-2/1981, стр. 28-29.

ДИСПОЗИТИВ ПРВОСТЕПЕНОГ РЕШЕЊА О ЕКСПРОПРИЈАЦИЈИ: Диспозитив првостепеног решења о експропријацији мора да садржи и сврху због које се експропријација врши. Врховни суд Србије У. 7110/96 од 1. октобра 1997. године. Билтен судске праксе ВСС бр. 1/1998, стр. 66.

ЕКСПРОПРИЈАЦИЈА И ОГЛАШАВАЊЕ РЕШЕЊА НИШТАВИМ: Немогућност реституције земљишта ранијем сопственику не представља разлог из члана 257.ЗУП-а за оглашавање ништавим решења о поништају правноснажног решења о експропријацији. Овде не постоји немогућност извршења (разлог ништавости), већ се спорни имовинскопранви однос расправља пред судом опште надлежности. Врховни суд Србије, У. 3110/99 од 6. септембра 2000. године. Билтен судске праксе ВСС бр. 2/2001, стр. 117.

ПОНАВЉАЊЕ ПОСТУПКА ЕКСПРОПРИЈАЦИЈЕ: Правноснажна пресуда о праву својине на непокретностима које су експроприсане, донета после окончаног поступка експропријације, не представља разлог за понављање овог поступка, већ заснива тражбено право стицаоца у односу на раније сопственике. Пресуда Врховног суда Србије, У. 6239/04 од 29. 12. 2005. Године, Билтен судске праксе Управног суда бр. 1/2010, стр. 177-178.

ОБНОВА ПОСТУПКА ЕКСПРОПРИЈАЦИЈЕ: „Правноснажна пресуда о праву својине на непокретностима које су експроприсане, донета после окончаног поступка експропријације, не представља разлог за понављање овог поступка, већ заснива тражбено право стицаоца у односу на раније сопственике. ...Према правном ставу Врховног суда Србије, када се поступак експропријације води према земљишно-књижним сувласницима на непокретности која је предмет експропријације и када такво решење постане правноснажно у управном поступку, онда касније утврђење права

својине трећег лица у односу на земљишно-књижне сувласнике,

према којима је вођен поступак експропријације, нема карактер

разлога за понављање управног поступка експропријације, из чла-

на 239. тачка 1 ЗУП-а, већ се донетом правноснажном пресудом

заснива тражбено право лица чије је право својине утврђено у од-

носу на земљишно-књижне сувласнике експроприсане непокрет-

ности., Пресуда Врховног суда Србије, У. 6239/04 од 29. 12. 2005.

године. Билтен бр. 1/2010, стр. 177-178.

(17)

НАКНАДА ЗА ЕКСПРОПРИСАНУ НЕПОКРЕТНОСТ:

Чл. 17.став 2. и 3. Закона о експропријацији („Сл. гласник СРС„, 40/84). Корисник експропријације се у диспозитиву решења о експропријацији има обавезати да ранијем сопственику земљораднику обезбеди друго одговарајуће пољопривредно земљиште у накнаду за земљиште које му се експроприше уколико је претходно у проведеном поступку уврђено да корисник експропријације има или може да прибави такво земљиште. Врховни суд Србије, У.бр. 236/89 од 30. маја 1989. године, Билтен ВСС бр. 4/1989, стр. 38.

НАКНАДА ЗА ЕКСПРОПРИСАНУ НЕПОКРЕТНОСТ:

Чл. 17.став 2. и 3. Закона о експропријацији („Сл. гласник СРС„, 40/84). Чињеница да ранији сопственик тражи да му се у накнаду за земљиште које се налази у једном комплексу земљишта корисника експропријације, а да корисник експропријације нуди земљиште које се налази у другом комплексу, не може бити разлог да се ранијем сопственику досуди накнада у новцу. Јер приликом одлучивања о томе које ће се земљиште дати ранијем сопственику у накнаду за експроприсано обрадиво пољопривредно земљиште суд није везан предлозима учесника. Напротив, кад корисник експропријације има земљиште које може дати у накнаду, онда суд, с обзиром на све околности случаја, одређује које ће се земљиште дати ранијем сопственику у накнаду за експроприсано пољопривредно земљиште. Разуме се да у смислу наведених законских одредби то мора бити одговарајуће земљиште, било да се ради о земљишту исте класе и културе, било да се ради о земљишту друге класе и културе, али одговарајуће вредности. Врховни суд Србије, Гзз. 175/89 од 9. октобра 1989. године, Билтен судске праксе ВСС бр. 1-2/1990, стр. 43-44.

КРИТЕРИЈУМ ЗА НАКНАДУ ЗА ЕКСПРОПРИСАНО ПОЉОПРИВРЕДНО ЗЕМЉИШТЕ КАДА ЈЕ ПРИХОД ОД ТОГА ЗЕМЉИШТА УСЛОВ ЗА ЕГЗИСТЕНЦИЈУ: потребно је у том случају утврдити о каквом домаћинству ранијег сопственика се ради, колики је приход од експроприсаног обрадивог пољопривредног земљишта и колики су остали приходи домаћинства ранијег сопственика да би се могло оценити да ли је приход од експроприсаног обрадивог пољопривредног земљишта услов за егзистенцију ранијег сопственика.

НАКНАДА ЗА ЕКСПРОПРИСАНУ НЕПОКРЕТНОСТ: По схватању суда, погрешили су органи када су прихватили потврду Банке да су обезбеђена средства за накнаду за експроприсану непокретност. Одредбом члана 14. Став 1. Тачка 2. Закона о експропријацији прописано је да се експропријација може извршити након што се обезбеди доказ од надлежне Службе друштвеног књиговодства из кога се може видети да су обезбеђена средства у довољној мери за накнаду за експроприсану непокретности. Из пресуде Врховног суда Косова, У. 908/79 од 13. 5. 1980. Билтен судске праксе ВСС бр. 7-8/1981, стр. 17-18.

НАКНАДА ЗА ЕКСПРОПРИСАНУ НЕПОКРЕТНОСТ: Према члану 41. Став 3. Закона о експропријацији (Сл. гласник СРС, бр. 47/77) ако се експроприше стамбена зграда или стан као посебни део зграде, корисник експропријације дужан је ранијем сопственику и другим носиоцима станарског права те зграде или стана обезбедити други одговарајући стан у року који не може бити дужи од 18 месеци рачунајући од дана исељења из експроприсане зграде или стана. Ову законску одредбу, према правном становишту Врховног суда Србије, треба схватити тако да је корисник експропријације дужан да ранијем сопственику експроприсане стамбене зграде обезбеди стан који одговара стану сопственика који је он користио у време подношења предлога за његово исељење из експроприсане зграде или стана. Врховни суд Србије,

У. бр. 327/79 од 20. 12. 1979. године, Билтен судске праксе ВСС бр. 4/1980, стр. 12.

НАКНАДА ЗА ЕКСПРОПРИСАНУ НЕПОКРЕТНОСТ:
Суд неће прихватити споразум странака о накнади за експроприсане непокретности ако је такав споразум на штету друштвене заједнице. Правно схватање Грађанског одељења Врховног суда Србије са седнице од 5. октобра 1979. године, Билтен ВСС бр. 5-6/1980, стр. 10.

НАКНАДА ЗА ЕКСПРОПРИСАНУ НЕПОКРЕТНОСТ:
Накнада за експроприсану непокретност може бити у одређеним случајевима већа од тржишне цене. Одредбом чл. 54. ЗОЕ је прописано да ће се при одлучивању о накнади узети у обзир материјалне и друге личне и породичне прилике ранијег сопственика, само ако су те околности од битног значаја за његову егзистенцију. Да ли постоје ове околности фактичко је питање. Оне се морају у поступку одређивања накнаде утврдити. То може бити случај са старијим ранијим сопствеником породичне стамбене зграде и баште који је радом у повртарству и издавањем стамбених просторија обезбеђивао средства за егзистенцију, а по експропријацији куће и баште неће бити у могућности да остварује средства потребна за егзистенцију и слично. Правно схватање Грађанског одељења Врховног суда Србије са седнице од 5. октобра 1979. године, Билтен ВСС бр. 5-6/1980, стр. 10.

НАКНАДА ЗА ЕКСПРОПРИСАНУ НЕПОКРЕТНОСТ:
Према одредбама Закона о експропријацији (из 1977), чл. 91, одредбе дотичног закона примењују се у свим случајевима у којима накнада није правоснажно одређена до дана 20. фебруара 1977. Међутим, треба имати у виду да према одредби чл. 29. ст. 2. Закона о експропријацији (Сл. лист СФРЈ, бр. 28/47) решење комисије за експропријацију садржи: а) у чију је корист извршена експропријација; б) тачно одређивање предмета експропријације; в) тачан износ накнаде; г) да ли ће се накнада дати у новцу, државним

обвезницама или давањем друге непокретности. Изложено упућује на закључак да је тада решењем о експропријацији одређена и накнада, па је ранији сопственик експроприсане непокретности обавезан да докаже да решење о експропријацији не садржи и накнаду. Правно схватање Грађанског одељења Врховног суда Србије са седнице од 5. октобра 1979. године, Билтен ВСС бр. 5-6/1980, стр. 10-11.

НАКНАДА ЗА ЕКСПРОПРИСАНУ НЕПОКРЕТНОСТ: У цену експроприсане зграде урачунава се и цена коју грађанин плаћа за додељену грађевинску парцелу на коришћење за изградњу породичне стамбене зграде. Ако је уговором о купопродаји купац преузео обавезу плаћања пореза на промет непокретности онда цена обухвата и износ пореза на промет непокретности. Правно схватање Грађанског одељења Врховног суда Србије са седнице од 5. октобра 1979. године, Билтен ВСС бр. 5-6/1980, стр. 11.

НАКНАДА ЗА ЕКСПРОПРИСАНУ НЕПОКРЕТНОСТ: У поступку одређивања правичне накнаде не може се преиспитивати законитост решења о експропријацији. Ако неко сматра да лице чија је непокретност експроприсана није било сопственик исте, већ да је он сопственик експроприсане непокретности може тражити да се у парници то утврди, па ако успе онда може тражити да се измени решење о експропријацији и на основу тога и поднети захтев да се њему исплати утврђена правична накнада за експроприсану непокретност, ако иста већ није исплаћена, а ако је исплаћена може тражити да му прималац правичне накнаде исту поврати. Правно схватање Грађанског одељења Врховног суда Србије са седнице од 5. октобра 1979. године, Билтен ВСС бр. 5-6/1980, стр. 11.

КАМАТА УЗ НАКНАДУ ЗА ЕКСПРОПРИСАНУ НЕПОКРЕТНОСТ: Рок почетка тока камате је овако одређен ради компензације ранијем власнику измакле добити због немогућности коришћења непокретности од депоседирања до добијања новчане накнаде, која се касније одређује за експроприсану непокретност

и то од дана депоседирања до дана исплате накнаде. То значи да ранији сопственик експроприсане непокретности нема право на ову камату, у случају ако се накнада одреди истовремено са депоседирањем или пре депоседирања. Врховни суд Србије, Гзз. 61/79 од 22. 3. 1979. године. Билтен судске праксе бр. 10/1979.

НАКНАДА ЗА ЕКСПРОПРИСАНУ НЕПОКРЕТНОСТ: За оцену да ли ранијем сопственику припада накнада за подруштвљено земљиште по одредбама члана 43. ЗОЕ – тј. као за пољопривредно или по одредбама члана 44. ЗОЕ – тј. као за грађевинско битно је да ли је исто експроприсано као грађевинско или пољопривредно, док је ирелевантан начин коришћења у време – депоседирања. Врховни суд Србије, Гзз. 77/79 од 12. 4. 1979. Билтен судске праксе ВСС бр. 11-12/1979.

НАКНАДА НОСИОЦИМА СТАНАРСКОГ ПРАВА: „Не постоји обавеза корисника експропријације да обезбеђује стан корисницима стана који су по правноснажности решења о експропријацији на други начин решили стамбено питање. Пресуда Окружног суда у Крагујевцу, У 167/86 од 22. 10. 1986. год. Правни живот 10/1987, стр. 198.

ПОСТУПАК ЗА ОДРЕЂИВАЊЕ НАКНАДЕ ЗА ЕКСПРОПРИСАНУ НЕПОКРЕТНОСТ: „Када ранији сопственик експроприсане непокретности захтева накнаду давањем у својину другог одговарајућег земљишта, односно објекта, а корисник експропријације нуди само новчану накнаду, о облику ове накнаде одлучује се у ванпарничном поступку по правноснажности решења о експропријацији.“ (Правно схватање Одељења за управне спорове Врховног суда Србије од 21. 12. 1994. године.). Билтен судске праксе Управног суда бр. 1/2010, стр. 37-38.

ОДЛУЧИВАЊЕ О НАКНАДИ: „Када ранији сопственик експроприсане непокретности захтева накнаду давањем у својину другог одговарајућег земљишта, односно објекта, а корисник

експропријације нуди само новчану накнаду, о облику ове накнаде одлучује се у ванпарничном поступку по правноснажности решења о експропријацији.„ Правно схватање Одељења за управне спорове Врховног суда Србије од 21. 12. 1994. године, Билтен бр. 1/2010, стр. 37-38.

НАКНАДА ЗА ЕКСПРОПРИСАНУ НЕПОКРЕТНОСТ:

„Накнада за експроприсану непокретност ранијем сопственику, коме је пре 31. 10. 1990. Године додељен на коришћење одговарајући стан, одређује се тако што се утврђена тржишна вредност експроприсане непокретности умањује за вредност стана датог на коришћење. Вредност стана датог на коришћење утврђује се на основу тржишне вредности тог стана умањене за откупну цену тог стана валоризовану до момента када се тржишна вредност одређује. Уколико је тако утврђена вредног датог стана већа од тржишне вредности експроприсане непокретности (зграде или стана) суд ће одбити предлог за одређивање накнаде. Правно схватање Грађанског одељења Врховног суда Србије утврђено на седници од 27. децембра 1999. године. Билтен бр. 3/2005, стр. 70.

6. ЗАДАЦИ

(1)

Правни предмет:

УТВРЂИВАЊЕ ЈАВНОГ ИНТЕРЕСА ЗА ЕКСПРОПРИЈАЦИЈУ НЕПОКРЕТНОСТИ

I

ОСНОВНИ ПОДАЦИ ПРЕДМЕТА

Циљ експропријације:

Изградња саобраћајнице у Нишу

Корисник експропријације:

Град Ниш

Непокретности које подлежу утврђивању јавног интереса за експропријацију:

КО Ледена стена

- катастарска парцела број 753/4 у површини од 00 ха 00 а 03 м², уписана у пл. бр. 1260 на Тодоровић Божидара из Ниша, ул. Салвадора Аљендеа број 3;

- катастарска парцела број 753/5 у површини од 00 ха 89 а 80 м², уписана у пл. бр. 1262 на Петровић Живка из Ниша, ул. Салвадора Аљендеа број 5;

- катастарска парцела број 754/12 у површини од 00 ха 00 а 12 м², уписана у пл. бр. 1208 на Младеновић Десанку из Ниша, ул. Ђуре Јакшића бр. 4;

- катастарска парцела број 754/16 у површини од 00 ха 00 а 07 м², уписана у пл. бр. 1208 на Младеновић Десанку из Ниша, ул. Ђуре Јакшића бр. 4;

- катастарска парцела број 1148/8 у површини од 00 ха 00 а 02 м², уписана у пл. бр. 937 на Димић Горана из Ниша, ул. Париске комуне бр. 7/2;

- катастарска парцела број 1148/9 у површини од 00 ха 00 а 17 м², уписана у пл. бр. 937 на Димић Горана из Ниша, ул. Париске комуне бр. 7/2;

- катастарска парцела број 1148/10 у површини од 00 ха 00 а 29 м², уписана у пл. бр. 936 на Димић Миодрага из Ниша, ул. Шантићева бр. 3 у 1/2 дела и Димић Стефицу из Ниша, ул. Шантићева бр. 3 у 1/2 дела;

- катастарска парцела број 1149/25 у површини од 00 ха 00 а 01 м², уписана у пл. број 411 на Раденковић Јордана из Ниша, ул. Шантићева број 24;

- катастарска парцела број 1149/26 у површини од 00 ха 00 а 01 м², уписана у пл. бр. 411 на Раденковић Јордана из Ниша, ул. Ђуре Јакшића број 24;

- катастарска парцела број 1193/12 у површини од 00 ха 00 а 15 м², уписана у пл. број 1294 на Алексић Рајка из Ниша, ул. Салвадора Аљендеа број 49.

II

ПОТРЕБНИ ПРИЛОЗИ

Проучите шта је потребно прибавити као услов за утврђивање јавног интереса за експропријацију.

III

ЗАДАЦИ:

Написати предлог за утврђивање јавног интереса за експропријацију.

Написати решење о утврђивању јавног интереса за експропријацију.

(2)

Правни предмет:

**ДОНОШЕЊЕ РЕШЕЊА
О ЕКСПРОПРИЈАЦИЈИ НЕПОКРЕТНОСТИ**

I

ОСНОВНИ ПОДАЦИ ПРЕДМЕТА

Циљ експропријације:

Изградња саобраћајнице у Нишу

Корисник експропријације:

Град Ниш

Непокретности за које је утврђено постојање јавног интереса за експропријацију:

КО Ледена стена

- катастарска парцела број 753/4 у површини од 00 ха 00 а 03 м2, уписана у пл. бр. 1260 на Тодоровић Божицара из Ниша, ул. Салвадора Аљендеа број 3;

- катастарска парцела број 753/5 у површини од 00 ха 89 а 80 м2, уписана у пл. бр. 1262 на Петровић Живка из Ниша, ул. Салвадора Аљендеа број 5;

- катастарска парцела број 754/12 у површини од 00 ха 00 а 12 м2, уписана у пл. бр. 1208 на Младеновић Десанку из Ниша, ул. Ђуре Јакшића бр. 4;

- катастарска парцела број 754/16 у површини од 00 ха 00 а 07 м2, уписана у пл. бр. 1208 на Младеновић Десанку из Ниша, ул. Ђуре Јакшића бр. 4;

- катастарска парцела број 1148/8 у површини од 00 ха 00 а 02 м², уписана у пл. бр. 937 на Димић Горана из Ниша, ул. Париске комуне бр. 7/2;

- катастарска парцела број 1148/9 у површини од 00 ха 00 а 17 м², уписана у пл. бр. 937 на Димић Горана из Ниша, ул. Париске комуне бр. 7/2;

- катастарска парцела број 1148/10 у површини од 00 ха 00 а 29 м², уписана у пл. бр. 936 на Димић Миодрага из Ниша, ул. Шантићева бр. 3 у 1/2 дела и Димић Стефицу из Ниша, ул. Шантићева бр. 3 у 1/2 дела;

- катастарска парцела број 1149/25 у површини од 00 ха 00 а 01 м², уписана у пл. број 411 на Раденковић Јордана из Ниша, ул. Шантићева број 24;

- катастарска парцела број 1149/26 у површини од 00 ха 00 а 01 м², уписана у пл. бр. 411 на Раденковић Јордана из Ниша, ул. Ђуре Јакшића број 24;

- катастарска парцела број 1193/12 у површини од 00 ха 00 а 15 м², уписана у пл. број 1294 на Алексић Рајка из Ниша, ул. Салвадора Аљендеа број 49.

II

ПОТРЕБНИ ПРИЛОЗИ

Јавни интерес утврђен је Решењем Владе Републике Србије (видети претходни задатак).

III

ЗАДАЦИ:

Написати захтев за доношење решења о експропријацији.

Написати решење о експропријацији.

(3)

Упоредите одредбе Закона о експропријацији са одредбама посебних закона о експропријацији. Издвојите одредбе посебних закона које одступају од Закона о експропријацији. Које су разлике у облику и саставним деловима решења о експропријацији, која се доносе на основу одредби посебних закона о експропријацији.

(4)

Били сте у прилици да се упознате са ставом појединих посленика јавне сфере у нас: да је пројекат „Београд на води„ неуставан јер се његовом реализацијом крше одредбе Закона о експропријацији. Покушајте да установите да ли је дотични став о неуставности основан?

(5)

Закон о општем управном поступку прописује право странке да одустане од захтева до обавештавања о коначном акту, док Закон о експропријацији прописује да корисник експропријације може одустати од захтева до обавештавања о правноснажном акту. Истражите да ли је наведена разлика у уређивању института одустанка странке од поднетог захтева правоваљана?

(6)

Упоредите процесне одредбе Закона о експропријацији са одредбама Закона о општем управном поступку. Издвојите процесне одредбе Закона о експропријацији које одступају од правила и принципа Закона о општем управном поступку.

DIMITRIJEVIĆ, Predrag, 1959-

Правна клиника за управно право [Електронски извор] : практикум за примену института управног поступка / Предраг Димитријевић, Дејан Вучетић, Милош Прица. - Ниш : Центар за публикације Правног факултета Универзитета, 2024 (Ниш : Центар за публикације Правног факултета Универзитета). - 1 електронски оптички диск (CD-ROM) ; 12 cm

Тираж 50.

ISBN 978-86-7148-323-0

1. Vučetić, Dejan, 1974- [autor] 2. Prica, Miloš, 1980- [autor]

а) Управни поступак -- Вежбе

35.077.3(075.8)(076)(0.034.2)

COBISS.SR-ID 156450313